

APSTIPRINĀTS
ar Ogres novada pašvaldības domes
30.03.2023. sēdes lēmumu
(protokols Nr.3;34.)

*OGRES NOVADA SADARBĪBAS TERITORIJAS
CIVILĀS AIZSARDZĪBAS PLĀNS*

SATURS

CIVILĀS AIZSARDZĪBAS PLĀNA TEKSTĀ LIETOTIE TERMINI UN SKAIDROJUMS	6
CIVILĀS AIZSARDZĪBAS PLĀNA TEKSTĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	8
ĪEVADS	11
I. SADAĻA	13
1. PAŠVALDĪBAS ADMINISTRATĪVI TERITORIĀLAIS RAKSTUROJUMS	13
1.1. ADMINISTRATĪVI TERITORIĀLAIS SADALĪJUMS	13
1.2. IEDZĪVOTĀJU SKAITA BLĪVUMS	15
1.3. BLAKUS ESOŠO PAŠVALDĪBU SADARBĪBAS TERITORIJAS CIVILĀS AIZSARDZĪBAS KOMISIJAS	16
1.4. NOVADA VISPĀRĒJAIS RAKSTUROJUMS	17
1.4.1. KLIMATISKIE APSTĀKĻI	17
1.4.2. PAZEMES ŪDEŅI	18
1.4.3. VIRSZEMES ŪDEŅI. ŪPES	20
1.4.4. VIRSZEMES ŪDEŅI. ĒZERI	21
II. SADAĻA	22
2. PAŠVALDĪBAS TERITORIJĀ IESPĒJAMIE APDRAUDĒJUMI UN RISKA LĪMENIS, ŅEMOT VĒRĀ VALSTS CIVILĀS AIZSARDZĪBAS PLĀNA NORĀDĪTO INFORMĀCIJU	22
DABAS KATASTROFAS	25
2.1. ZEMESTRĪCES	25
2.2. ZEMES NOGRUVUMS	27
2.3. PLŪDI, PALI UN VĒJUPLŪDI	27
2.3.1. PLŪDU VĒSTURISKĀS SEKAS UN SOCIĀLEKONOMISKIE ZAUDĒJUMI	30
2.3.2. PLŪDU DRAUDI OGRES NOVADĀ	30
2.3.3. PLŪDU RISKA TERITORIJAS OGRES NOVADĀ	31
2.3.4. PASĀKUMU PLĀNS PLŪDU PERIODAM. VEICAMIE PASĀKUMI	48
2.4. LIETUSGĀZES UN ILGSTOŠAS LIETAVAS	48
2.5. PĒRKONA NEGAISS UN KRUSA	50
2.6. VĒTRAS, KRASAS VĒJA BRĀZMAS UN VIESUĻI	51
2.7. STIPRS SALS, SNIEGS UN PUTENIS	51
2.8. ĀPLEDOJUMS UN STIPRA SNIEGA NOGULUMS	53
2.9. KARSTUMS	54
2.10. SAUSUMS	54
2.11. MEŽA, LAUKU UN KŪDRAS PURVU UGUNSGRĒKI	54
2.12. EPIDĒMIJAS	55
2.13. EPIZOOTIJAS	62
2.14. EPIFITOTIJAS	63
TEHNOĢĒNĀS KATASTROFAS	64
2.15. BĪSTAMO ĶĪMISKO VIELU NOPLŪDE	64
2.15.1. PAAUGSTINĀTAS BĪSTAMĪBAS OBJEKTI	65
2.16. AVĀRIJAS NAFTAS PRODUKTU CAURUĻVADA TRANSPORTA INFRASTRUKTŪRĀ	68
2.17. AVĀRIJAS DABASGĀZES APGĀDES SISTĒMĀ	69
2.18. RADIOAKTĪVO VIELU AVĀRIJA OBJEKTĀ	71
2.19. BIOLÓGISKO VIELU NEGADĪJUMI	75
2.20. UGUNSGRĒKI BŪVĒS	77
2.21. DAMBJU UN CITU HIDRAULISKO BŪVJU PĀRRĀVUMI	78

2.22. AVĀRIJAS ENERGOPLŪDES SISTĒMĀS	78
2.23. AVĀRIJAS ŪDENSAPGĀDES SISTĒMĀS	79
2.24. AVĀRIJAS SILTUMAPGĀDES SISTĒMĀS	80
2.25. BŪVJU SABRUKUMS	80
2.26. AUTOTRANSPORTA AVĀRIJAS	82
2.27. DZELZCEĶA TRANSPORTA KATASTROFAS	82
2.28. AVIĀCIJAS NELAIMES GADĪJUMS AR GAISA KUĢI	85
2.29. SABIEDRISKĀS NEKĀRTĪBAS. IEKŠĒJIE NEMIERI	90
2.30. TERORA AKTI	90
2.31. KARŠ, MILITĀRS IEBRUKUMS VAI TO DRAUDI	94
2.31.1. PLĀNA REAĢĒŠANAS PASĀKUMA ĪSTENOŠANA	94
2.31.2. PLĀNA REAĢĒŠANAS PASĀKUMU IEDALĪŠANA DARBĪBAS LĪMEŅOS	94
2.31.3. CIVILĀS AIZSARDZĪBAS SISTĒMAS DARBĪBA KARA, MILITĀRĀ IEBRUKUMA VAI TO DRAUDU GADĪJUMĀ	95
III. SADAĻA	97
3. KOPSAVILKUMS PAR RISKU NOVĒRTĒŠANU (AVĀRIJAS ŪDENSAPGĀDES, KANALIZĀCIJAS, SILTUMAPGĀDES SISTĒMĀS, ĒKU UN BŪVJU SABRUKŠANA)	97
3.1. ĒKU UN BŪVJU SABRUKŠANA. AVĀRIJAS SILTUMAPGĀDES SISTĒMĀS. AVĀRIJAS ŪDENSAPGĀDES, NOTEKŪDEŅU UN KANALIZĀCIJAS SISTĒMĀS	100
3.2. ĒKU UN BŪVJU SABRUKŠANA. PREVENTĪVIE, GATAVĪBAS, REAĢĒŠANAS UN SEKU LIKVIDĒŠANAS PASĀKUMI	105
3.3. AVĀRIJAS SILTUMAPGĀDES SISTĒMĀS. PREVENTĪVIE, GATAVĪBAS, REAĢĒŠANAS UN SEKU LIKVIDĒŠANAS PASĀKUMI	111
3.4. RISKU MATRICA. KATASTROFU RISKU KOPSAVILKUMS	115
IV. SADAĻA	116
4. REAĢĒŠANAS UN SEKU LIKVIDĒŠANAS INSTITŪCIJAS	116
4.1. REAĢĒŠANAS UN SEKU LIKVIDĒŠANAS DARBU VADĪTĀJI	116
4.2. CIVILĀS AIZSARDZĪBAS OPERACIONĀLĀ VADĪBAS CENTRA SASTĀVS	117
4.3. AGRĪNĀS BRĪDINĀŠANAS SISTĒMU SARAKSTS	118
4.3.1. AGRĪNĀS BRĪDINĀŠANAS SISTĒMAS AKTIVIZĒŠANA	119
4.3.2. AGRĪNĀS BRĪDINĀŠANAS SISTĒMAS AKTIVIZĒŠANAS KĀRTĪBA	119
V. SADAĻA	120
5. IEDZĪVOTĀJU EVAKUĀCIJA NO KATASTROFAS APDRAUDĒTAJĀM VAI SKARTAJĀM TERITORIJĀM, ŅEMOT VĒRĀ ATTIECĪGĀ APDRAUDĒJUMA IESPĒJAMĀS SEKAS	121
5.1. EVAKUĀCIJAS VEIDS	121
5.1.1. CILVĒKU PASTĀVĪGA EVAKUĀCIJA, IZMANTOJOT PERSONĪGO UN SABIEDRISKO TRANSPORT	121
5.1.2. CILVĒKU EVAKUĀCIJAI IZMANTOJOT PAŠVALDĪBAS RESURSU	121
5.1.3. CILVĒKU EVAKUĀCIJAI IZMANTOJOT VALSTS IESTĀDES (VALSTS POLICIJAS, VUGD, PAŠVALDĪBAS POLICIJAS, SOCIĀLO DIENESTU) RESURSU	121
5.2. PULCĒŠANĀS VIETAS	121
5.2.1. EVAKUĀCIJAS PULCĒŠANĀS VIETAS OGRES NOVADĀ	121
5.3. EVAKUĒTO PERSONU IZMITINĀŠANAS VIETAS	123
5.3.1. EVAKUĒTO PERSONU IZMITINĀŠANAS VIETAS OGRES NOVADĀ	123
5.4. TRANSPORTA NODROŠINĀJUMS	125
5.5. EVAKUĒTO UZSKAITE	125

5.5.1. EVAKUĒTO ATTEIKUMA UZSKAITES KARTIŅA	125
5.6. EVAKUĒTO ĒDINĀŠANA. SOCIĀLĀ APRŪPE	126
5.7. EVAKUĒTO ĪPAŠUMA APSARDZE	126
5.8. SADARBĪBA AR CITĀM PAŠVALDĪBĀM EVAKUĒTO UZŅEMŠANAS JOMĀ	126
VI. SADAĻA	128
6. SADARBĪBA AR CITU ADMINISTRATĪVO TERITORIJU, SADARBĪBAS TERITORIJAS CIVILĀS AIZSARDZĪBAS KOMISIJU, VALSTS UN CITU VALSTS GLĀBŠANAS DIENESTIEM UN BLAKUS ESOŠĀM PAŠVALDĪBĀM	128
6.1. PAŠVALDĪBU SADARBĪBAS TERITORIJU CIVILĀS AIZSARDZĪBAS KOMISIJU APZĪŅOŠANA	128
VII. SADAĻA	132
7. PIELIKUMI	132
1. PIELIKUMS: OGRES NOVADA SADARBĪBAS TERITORIJAS CIVILĀS AIZSARDZĪBAS NOLIKUMS, INFORMĀCIJA PAR TĀ SASTĀVU, UZDEVUMI UN APZĪŅOŠANAS KĀRTĪBA	132
VIII. SADAĻA	138
8. PIELIKUMS: IEDZĪVOTĀJU RĪCĪBA ĀRKĀRTAS SITUĀCIJU GADĪJUMOS	138
8.1. RĪCĪBA TRAUKSMES SIRĒNAS NOSTRĀDES GADĪJUMĀ	138
8.2. EVAKUĀCIJAS UN ĀRKĀRTAS GADĪJUMU SOMA	139
8.3. RĪCĪBA BĪSTAMU ĶĪMISKU VIELU NOPLŪDES UN RADIĀCIJAS AVĀRIJAS GADĪJUMOS	142
8.4. RĪCĪBA ZIBENS UN PĒRKONA NEGAISA LAIKĀ	143
8.5. RĪCĪBA PLŪDU GADĪJUMĀ	144
8.6. RĪCĪBA UGUNSGRĒKA GADĪJUMĀ	151
8.7. RĪCĪBA ELEKTRĪBAS PĀRTRAUKUMA GADĪJUMĀ	152
8.8. RĪCĪBA VĒTRAS GADĪJUMĀ	153
8.9. PIRMĀS PALĪDZĪBAS SNIEGŠANA	159
8.10. RĪCĪBA ĀRKĀRTĒJA KARSTUMA GADĪJUMĀ	160
8.11. RĪCĪBA AUKSTUMA UN SNIEGA VĒTRAS GADĪJUMĀ	166
8.12. RĪCĪBA ĶĪMISKA UZBRUKUMA GADĪJUMĀ	172
8.13. RĪCĪBAS GĀZES NOPLŪDES GADĪJUMĀ	176
8.14. PALĪDZĪBAS DIENESTU TĀLRUŅU NR.	178

Civilās aizsardzības plāna tekstā lietotie termini un skaidrojumi

Agrīnā brīdināšana - mērķtiecīga un nekavējoties veicama cilvēku un atbildīgo institūciju informēšana par katastrofu vai katastrofas draudiem un nepieciešamo rīcību.

Atjaunošanas pasākumi - tādu pasākumu kopums, kuri tiek veikti, lai pēc iespējas savlaicīgi un samērīgi palīdzētu cietušajiem cilvēkiem un pēc iespējas atjaunotu vidi un īpašumu tādā stāvoklī, kāds tas bija pirms katastrofas.

Bīstama krava - kravas, kas savu īpašību dēļ var izraisīt sprādzienu, ugunsgrēku vai citus postījumus, kā arī apdraudēt cilvēku dzīvību vai veselību.

Bīstama viela - ķīmiska viela vai produkts, kas tai piemītošo fizisko, ķīmisko vai toksikoloģisko īpašību vai fiziskā stāvokļa dēļ var radīt kaitējumu cilvēka dzīvībai vai veselībai, dzīvniekiem un videi.

Civilā aizsardzība - tādu organizatorisku, inženiertehnisku, ekonomisku, finansiālu, sociālu, izglītojošu un zinātnisku pasākumu kopums, kurus īsteno valsts un pašvaldību institūcijas un sabiedrība, lai nodrošinātu cilvēku, vides un īpašuma drošību, kā arī īstenotu atbilstošu rīcību katastrofas un katastrofas draudu gadījumā.

Civilās aizsardzības plāns - dokuments, kurš sagatavots, ņemot vērā risku novērtējumu, un kurā noteikti katastrofas pārvaldīšanas pasākumi un to īstenotāji.

Civilās trauksmes un apziņošanas sistēma - sistēma, kas nodrošina iedzīvotāju brīdināšanu un informēšanu par katastrofām vai to draudiem, kā arī par ārkārtējās situācijas, izņēmuma stāvokļa vai mobilizācijas izsludināšanu.

Dabas katastrofas - ģeofiziskās (zemestrīces, zemes nogrūvumi), hidroloģiskās (pali, plūdi, ledus sastrēgumi), meteoroloģiskās (lietusgāzes, krusa, sniega sanesumi, vētras, viesuļi), klimatoloģiskās (stiprs sals vai karstums, apledojums, sausums, mežu un kūdras purvu ugunsgrēki), bioloģiskās (epidēmijas, epizootijas, epifitotijas), kosmiskās (meteorītu nokrišana, ģeomagnētiskās vētras) katastrofas.

Dekontaminācija - procedūra, ar ko veic veselības aizsardzības pasākumus, lai likvidētu sabiedrības veselību apdraudošu infekciozu vai toksisku aģentu vai vielu klātbūtni uz cilvēka vai dzīvnieka ķermeņa virsmas, patēriņam sagatavotā produktā vai uz tā, uz citiem priekšmetiem, tostarp transportlīdzekļiem.

Dezaktivācija - radioaktīvo vielu savākšana, lai samazinātu radioaktīvo piesārņojumu uz visu veidu virsmām, organismā, materiālos, vides objektos, pārtikas produktos, dzīvnieku barībā un dzeramajā ūdenī.

Dezinfekcija - procedūra, ar ko, tieši iedarbojoties ķīmiskiem, bioloģiskiem vai fizikāliem aģentiem, veic veselības aizsardzības pasākumus, lai kontrolētu vai iznīcinātu uz visu veidu virsmām esošos infekcijas izraisītājus.

Evakuācija pārvietošanās - norādītajā drošajā virzienā vai pārvietošana uz drošu vietu pirms katastrofas vai katastrofas laikā no teritorijas vai telpas, kur izveidojušies apstākļi rada apdraudējumu cilvēku dzīvībai un veselībai.

Gatavības pasākumi - tādu pasākumu kopums, kuri tiek veikti, lai sagatavotos katastrofas gadījumā nepieciešamajai rīcībai.

Glābšanas darbi - reaģēšanas pasākumu un seku likvidēšanas pasākumu kopumā ietilpstoši pasākumi.

Glābšanas darbu vadītājs - amatpersona ar speciālo dienesta pakāpi, kas vada ugunsgrēka dzēšanu un glābšanas darbus.

Individuālie aizsardzības līdzekļi - ražotāja izveidotas ierīces, iekārtas un sistēmas, kas sastāv no vairākiem atsevišķiem izstrādājumiem un paredzētas lietotāja aizsardzībai pret risku, ko rada viens vai vairāki kaitīgi vai bīstami vides faktori.

Jonizējošā starojuma avoti - ierīces, radioaktīvās vielas, kodolmateriāli, radioaktīvie atkritumi vai iekārtas, kas spēj ģenerēt jonizējošo starojumu vai no neradioaktīviem materiāliem radīt radioaktīvās vielas, tos apstarojot ar daļiņām vai augstas enerģijas gammas starojumu.

Katastrofa - notikums, kas izraisījis cilvēku upurus un apdraud cilvēku dzīvību vai veselību, nodarījis kaitējumu vai radījis apdraudējumu cilvēkiem, videi vai īpašumam, kā arī radījis vai rada būtiskus materiālos un finansiālos zaudējumus un pārsniedz atbildīgo valsts un pašvaldību institūciju ikdienas spējas novērst notikuma postošos apstākļus.

Katastrofu pārvaldīšana - tādu vadītu un koordinētu preventīvo, gatavības, reaģēšanas, seku likvidēšanas pasākumu, kā arī atjaunošanas pasākumu kopums, kuri tiek veikti, lai nodrošinātu civilās aizsardzības uzdevumu izpildi.

Katastrofas draudi - situācija, kad risku novērtējums, prognozes, informācija vai citi apstākļi pamatoti liecina par katastrofas iespējamību.

Ķīmiskā avārija - notikums ar ķīmisku vielu noplūdi no tehnoloģiskām iekārtām vai bojātām tilpnēm.

Koordinēšana - valsts un pašvaldību institūciju rīcības saskaņošana, veicot preventīvos, gatavības, reaģēšanas, seku likvidēšanas pasākumus, kā arī atjaunošanas pasākumus.

Neatliekamā medicīniskā palīdzība - palīdzība, ko cietušajiem (saslimušajiem) dzīvībai vai veselībai bīstamā kritiskā stāvoklī sniedz šādiem gadījumiem īpaši sagatavotas (apmācītas, ekipētas) personas ar atbilstošu kvalifikāciju medicīnā.

Paaugstinātas bīstamības objekts - ēkas vai inženierbūves, kuras tiek izmantotas saimnieciskā vai citā veidā, kas saistīts ar enerģijas ražošanu un uzkrāšanu, elektromagnētisko starojumu, ugunsnedrošu, sprādziena bīstamu, bīstamu ķīmisku vielu un maisījumu, bīstamo atkritumu, augu karantīnas organismu, bioloģiski aktīvu un radioaktīvu vielu, kodolmateriālu un atkritumu pārstrādi, apstrādi, ražošanu, lietošanu, uzglabāšanu un transportēšanu.

Pirmā palīdzība - palīdzība, ko cietušajiem (saslimušajiem) dzīvībai vai veselībai kritiskā stāvoklī savu zināšanu un iespēju apjomā sniedz personas ar kvalifikāciju medicīnā vai bez tās neatkarīgi no sagatavotības un ekipējuma.

Preventīvie pasākumi - tādu pasākumu kopums, kuri tiek veikti, lai novērstu vai mazinātu katastrofas draudus.

Pamatvajadzības - uzturs, mājoklis, veselības aprūpe, medicīniskā palīdzība, elektroapgāde, ūdensapgāde, siltumapgāde, atkritumu un notekūdeņu savākšana, sakaru nodrošinājums.

Radiācijas avārija - notikums, kā rezultātā valstī vai ārpus tās teritorijas konstatēts radiācijas līmenis, kas būtiski pārsniedz ilggadējo mērījumu rezultātā konstatēto radiācijas fona līmeni un var tikt pārsniegti apstarojuma dozu limiti, apdraudot iedzīvotāju veselību.

Reaģēšanas pasākumi - tādu pasākumu kopums, kuri tiek veikti, lai mazinātu vai likvidētu postošos apstākļus un to izraisītās sekas, novērstu vai mazinātu kaitējumu cilvēkiem, videi un īpašumam.

Resursi - operatīvie un avārijas dienesti, mobilizējamie civilās aizsardzības formējumi, valsts materiālās rezerves, pašvaldības un komercsabiedrības rīcībā esošie krājumi, līdzekļi un to avoti, kurus iesaista katastrofu pārvaldīšanas pasākumu veikšanā vai katastrofu seku likvidēšanas neatliekamajos pasākumos.

Ogres sadarbības teritoriju civilās aizsardzības komisija - koordinējoša un konsultatīva institūcija, kuras darbības mērķis ir koordinēt civilās aizsardzības pasākumus katastrofu un to draudu gadījumā, kā arī veicināt civilās aizsardzības jautājumu risināšanu Ogres novada administratīvajā teritorijā.

Seku likvidēšanas pasākumi - tādu pasākumu kopums, kuri tiek veikti, lai nodrošinātu vismaz minimālās iedzīvotāju pamatvajadzības, kas saistītas ar cilvēku izdzīvošanu, un apturētu vai mazinātu veselības, vides un īpašuma apdraudējumu.

PLĀNĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI UN ABREVIATŪRAS

ANO – Apvienoto Nāciju Organizācija

AIM – Aizsardzības ministrija

ĀM – Ārlietu ministrija

VRS ARCC – Aviācijas meklēšanas un glābšanas koordinācijas centrs

ĀM – Ārlietu ministrija

AS Latvenergo – AS "Latvenergo"

AS ST – AS "Sadales tīkls"

AS AST – AS "Augstsprieguma tīkls"

AS "Conexus Baltic Grid" – AS "Conexus Baltic Grid" dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas operators

AS "Gaso" – AS "Gaso" dabasgāzes sadales sistēmas operators

AS LGS – AS "Latvijas gaisa satiksme"

BVKB – Būvniecības valsts kontroles birojs

CAKP likums – Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas likums

CSDD – VAS "Ceļu satiksmes drošības direkcija"

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde

EM – Ekonomikas ministrija

FM – Finanšu ministrija

IEM – Iekšlietu ministrija

IEM IC – Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs

IZM – Izglītības un zinātnes ministrija

KM – Kultūras ministrija

KVP – Krīzes vadības padome

KVPS – Krīzes vadības padomes Sekretariāts

LAD – Lauku atbalsta dienests

LĢIA – Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra

LM – Labklājības ministrija

LSA – Latvijas Samariešu apvienība

LSK – Latvijas Sarkanais Krusts

LVĢMC – VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs"

LVMI Silava – Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava"
JA - VSIA "Latvijas Jūras administrācija"
LRDS Ilūkste – SIA "LatRosTrans" LRDS "Ilūkste"
MK – Ministru kabinets
MRCC – Jūras meklēšanas un glābšanas koordinācijas centrs
NBS – Nacionālie bruņotie spēki
NBS JS KAD – Nacionālo bruņoto spēku Jūras spēku Krasta apsardzes dienests
NMP – neatliekamā medicīniskā palīdzība
NMPD – Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests
NVA – Nodrošinājuma valsts aģentūra
NVO – Nevalstiskās organizācijas
PMLP – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
PTAC – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs
PVD – Pārtikas un veterinārais dienests
RAKUS – Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca
RAKUS LIC – Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas stacionārs "Latvijas Infektoloģijas centrs"
SAEA – Starptautiskā atomenerģijas aģentūra
SIA ZMNĪ – SIA "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi"
SIA RM – SIA "Rīgas meži"
SM – Satiksmes ministrija
SPKC – Slimību profilakses un kontroles centrs
TM – Tieslietu ministrija
TNGIIB – Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas birojs
VAAD – Valsts augu aizsardzības dienests
VADC- Valsts Asins donoru centrs
VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VA CAA – Valsts aģentūra "Civilās aviācijas aģentūra"
VAS LVC – VAS "Latvijas Valsts ceļi"
VAS LAU – VAS "Latvijas autoceļu uzturētājs"
VAS LVM – VAS "Latvijas valsts meži"

VAS LDZ - VAS "Latvijas dzelzceļš"

VI - Veselības inspekcija

VDD - Valsts drošības dienests

VDI - Valsts darba inspekcija

VM - Veselības ministrija

VMD - Valsts meža dienests

VMR - Valsts materiālās rezerves

VOMK - Valsts operatīvā medicīniskā komisija

VP - Valsts policija

VPVB - Vides pārraudzības valsts birojs

VRS - Valsts robežsardze

VSIA RPNC - VSIA "Rīgas Psihiatrijas un narkoloģijas centrs"

VUGD - Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests

VVD - Valsts vides dienests

VVD RDC - Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs

ZM - Zemkopības ministrija

ZVA - Zāļu valsts aģentūra

Ievads

Civilās aizsardzības sistēma ir nacionālās drošības sistēmas sastāvdaļa, kuru veido valsts un pašvaldību institūcijas, juridiskās un fiziskās personas, kam ir likumā noteiktas tiesības, uzdevumi un atbildība civilās aizsardzības jomā.

Civilās aizsardzības sistēmas organizācijas pamatā ir teritoriju sadarbības princips. Ārkārtējo situāciju un katastrofu pārvaldība ieņem svarīgu un nozīmīgu vietu valsts drošības sistēmā, kura tiek regulēta ar daudzu normatīvo aktu un plānošanas dokumentu palīdzību, un to galvenais uzdevums ir nodrošināt valsts un sabiedrības drošību, labklājību un stabili attīstību.

Viens no svarīgākajiem valsts pastāvēšanas un attīstības priekšnosacījumiem ir iespējamo apdraudējumu apzināšanas un risku novērtējums.

Atbilstoši Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumam, civilās aizsardzības sistēmas uzdevumi ir šādi:

- 1) nodrošināt cilvēku, vides un īpašuma drošību;
- 2) pēc iespējas nodrošināt sabiedrībai minimāli nepieciešamās pamatvajadzības katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā;
- 3) savlaicīgi prognozēt katastrofas draudus;
- 4) plānot un savlaicīgi veikt preventīvos pasākumus;
- 5) sniegt palīdzību katastrofā cietušajiem un mazināt kaitējumu, ko katastrofa radījusi vai var radīt cilvēkiem, videi un īpašumam;
- 6) plānot un veikt atjaunošanas pasākumus;
- 7) normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā sniegt un saņemt starptautisko palīdzību;
- 8) atbalstīt valsts aizsardzības sistēmu, ja noticis militārs iebrukums vai sācies karš.

Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 11. panta pirmās daļas 3. punkts nosaka, ka pašvaldības domes uzdevums ir apstiprināt sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plānu.

Atbilstoši CAKPL (Civilās aizsardzības katastrofu pārvaldīšanas likums) 17. panta pirmajai daļai STCAP (sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plāns) plānu pašvaldības dome apstiprina ne retāk kā reizi četros gados, kā arī veic nepieciešamos grozījumus, ja sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas locekļi iesniedz attiecīgās pašvaldības domei priekšlikumus par STCAP grozījumiem.

Ogres novada iedzīvotāju drošība ir atkarīga no valsts, pašvaldību, komersantu un iestāžu spējām īstenot pasākumus avārijas, katastrofas vai ārkārtējas situācijas gadījumā.

Ogres novada teritorijas Civilās aizsardzības plāns ir Civilās aizsardzības sistēmas plānošanas dokuments, kas sagatavots, ņemot vērā risku novērtējumu, un kurā noteikti pašvaldības iespējamās katastrofas pārvaldīšanas pasākumi un to īstenotāji.

Ogres novada teritorijas Civilās aizsardzības plāns izstrādāts saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 7. novembra noteikumu Nr. 658 "Noteikumi par civilās aizsardzības plānu struktūru un tajos iekļaujamo informāciju" prasībām, III. sadaļu "Sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plāna struktūra un tajā iekļaujamā informācija".

Civilās aizsardzības plānā apkopota informācija par iespējamajiem apdraudējuma veidiem, to avotiem, kaitīgās izpausmes veidiem un riska līmeni Ogres novadā.

Sadarbības teritorijas Civilās aizsardzības plānā uzskaitītie iespējamie riski (zemi, vidēji, augsti un ļoti augsti) novērtēti, ņemot vērā VCAP (Valsts Civilās aizsardzības plāns) norādīto informāciju.

Atbilstoši CAKPL 6.panta pirmās daļas 9.punkta prasībām STCA plānā ir apskatītas katastrofas, kas ir saistītas ar ēku un būvju sabrukšanu, avāriju siltumapgādes, ūdensapgādes, notekūdeņu vai kanalizācijas sistēmā. STCA plānā ir apkopota informācija, kā pašvaldības dome nodrošinās iedzīvotāju evakuāciju no katastrofas apdraudētajām vai skartajām teritorijām, kā arī šo iedzīvotāju uzskaiti, pagaidu izmitināšanu, ēdināšanu un sociālo aprūpi.

Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 16.panta pirmā daļa nosaka, ka Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests sadarbībā ar citu institūciju iesniegtajiem priekšlikumiem izstrādā Valsts civilās aizsardzības plānu.

Ogres novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plānā paredzēta katastrofas pārvaldīšanas subjektu kompetence un rīcība katastrofas pārvaldīšanas pasākumu īstenošanā - preventīvajos, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumos, kas attiecas uz valsts un reģionāla mēroga katastrofām vai katastrofas draudu gadījumā, kā arī sniedzot atbalstu valsts aizsardzības sistēmai un nosakot civilās aizsardzības sistēmas darbību gadījumos, ja noticis militārs iebrukums vai sācies karš.

Civilās aizsardzības sistēmas darbība valsts un reģionāla mēroga katastrofās, katastrofas draudu gadījumā, kara, militāra iebrukuma vai to draudu gadījumā tiek koordinēta, izveidojot Civilās aizsardzības operacionālās vadības centru.

I. SADAĻA

1. Pašvaldības administratīvi teritoriālais raksturojums

1.1. Administratīvi teritoriālais sadalījums

Apvienotais Ogres novads ir pašvaldība Vidzemes dienvidrietumos, ietilpst Vidzemes administratīvajā reģionā.

Saskaņā ar pašvaldību teritoriālo reformu apvienotajā Ogres novada administratīvajā teritorijā ietilpst Ogres novads ar administratīvo centru Ogrē, un ar šādām administratīvajā teritorijā ietilpstošām teritoriālā iedalījuma vienībām:

- Ogres pilsēta**, Ogresgala pagasts, Ķeipenes pagasts, Krapes pagasts, Lauberes pagasts, Madlienas pagasts, Mazozolu pagasts, Meņģeles pagasts, Suntažu pagasts, Taurupes pagasts.
- Ikšķiles pilsēta**, Tīnūžu pagasts.
- Ķeguma pilsēta**, Birzgales pagasts, Rembates pagasts, Tomes pagasts.
- Lielvārdes pilsēta**, Jumpravas pagasts, Lēdmanes pagasts, Lielvārdes pagasts.

Ogres novada **kopējā platība** sastāda **1839,4km²**.

Ogres novada **iedzīvotāju kopējais skaits** **57 617**.

Teritorijas **apdzīvojama blīvums** **31,3 cilvēki uz km²**.

1.attēls¹

Ogres novada izvietojums Latvijas teritorijā

¹ Avots: <https://www.varam.gov.lv/lv/administrativi-teritoriala-reforma>

1.2. Iedzīvotāju skaits un blīvums

1. tabula^{4 5 6}

Ogres novada administratīvās teritorijas platība, iedzīvotāju skaits un to blīvums

Pašvaldības teritorija	Iedzīvotāju skaits kopā uz 01.01.2021	Iedzīvotāju blīvums (iedz./km ²)	Platība uz 01.01.2021 (km ²)	Platības īpatsvars kopējā teritorijā (%)
Ogres pilsēta	24 740	1821,797	13,58 km ²	0,732%
Ķeipenes pagasts	907	10,401	87,2 km ²	4,701%
Krapes pagasts	649	8,927	72,7 km ²	3,919%
Lauberes pagasts	603	7,509	80,3 km ²	4,329%
Madlienas pagasts	1 526	9,083	168,0 km ²	9,057%
Mazozolu pagasts	452	4,660	97,0 km ²	5,229%
Meņģeles pagasts	510	5,167	98,7 km ²	5,321%
Ogresgala pagasts	3 242	33,075	98,02 km ²	5,284%
Suntažu pagasts	1 762	10,978	160,5 km ²	8,653%
Taurupes pagasts	749	5,926	126,4 km ²	6,814%
Ikšķiles pilsēta	7 553	868,161	8,7 km ²	0,469%
Tīnūžu pagasts	2 799	22,682	123,4 km ²	6,653%
Ķeguma pilsēta	2 293	332,319	6,9 km ²	0,372%
Birzgales pagasts	1 680	5,714	294,0 km ²	15,850%
Rembates pagasts	1 135	14,136	80,29 km ²	4,328%
Tomes pagasts	714	6,479	110,2 km ²	5,941%
Lielvārdes pilsēta	6 140	624,619	9,83 km ²	0,530%
Jumpravas pagasts	1 753	20,057	87,4 km ²	4,712%
Lēdmanes pagasts	1 123	14,342	78,3 km ²	4,221%
Lielvārdes pagasts	934	17,458	53,5 km ²	2,884%

⁴ Avots: file:///Iedzivotaju%20registra%20statistika%202020%20gada.pdf⁵ Avots: https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/administrativo-teritoriju-un-teritoriala-iedalijuma-vienibu-platibas⁶ Avots: https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/iedzivotaji/iedzivotaju-skaitis/247-iedzivotaju-skaitis-un-ta-izmainas

1.3. Blakus esošo pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas

Blakus esošo pašvaldību sadarbības teritorijas CA komisiju saraksts apkopots atbilstoši informācijai MK 26.09.2017. noteikumos Nr. 582 "Noteikumi par pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijām" (informāciju skatīt 1.5. tabulā).

2. tabula⁷

Blakus esošo pašvaldību sadarbības teritorijas CA komisiju saraksts

Sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas nosaukums	Pašvaldību administratīvās teritorijas, kuras veido sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisiju
Aizkraukles novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	Aizkraukles novads
Madonas novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	<i>Madonas novads</i>
Cēsu novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	<i>Cēsu novads</i>
Siguldas novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	<i>Siguldas novads</i>
Ropažu novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	<i>Ropažu novads</i>
Salaspils novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	<i>Salaspils novads</i>
Ķekavas novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	<i>Ķekavas novads</i>
Bauskas novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	<i>Bauskas novads</i>

⁷ Avots: MK 26.09.2017. noteikumi Nr. 582 "Noteikumi par pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijām".

1.4. Novada vispārējais raksturojums⁸

Daugavas upe daļa novadu divās nevienlīdzīgās daļās. Novada teritorijas lielākā daļa, visas pilsētas un lielākie attīstības centri izvietoti Daugavas labajā krastā. Abas novada daļas savieno tikai viens tilts pār Daugavu – Ķeguma HES tilts. Tādējādi Daugavas kreisā krasta teritorija, jeb Birzgales un Tomes pagasti ir fiziski lielā mērā atdalīti no pārējās novada teritorijas.

Ogres pilsēta atrodas 37 km attālumā no Latvijas Republikas galvaspilsētas Rīgas. Novada teritorija robežojas ar Salaspils, Ropažu, Siguldas, Cēsu, Madonas, Aizkraukles, Bauskas un Ķekavas novadiem.

Novadā ir plašs upju tīkls, kuru veido Daugava un tās pietekas, lielākās ir labajā Daugavas krastā – Ogres upe un Mazā Jugla. Lielākais novada ezers ir Lobes ezers. Citu nozīmīgu dabisko ūdenstilpju novadā nav.

1939. gadā izveidota Ķeguma HES ūdenskrātuve uz Daugavas, tās platība 24,9 km² un tās dziļums sasniedz 16 m.

Meža zemju īpatsvars novadā ir 56%; meža zemju platības aizņem 103 013 ha. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes ir 41% jeb 75 505 ha, kas praktiski visas tiek apsaimniekotas. No tām 45% aizņem platības graudkopības un lopkopības vajadzībām.

Atbilstoši Latvijas fiziogēogrāfiskās rajonēšanas shēmai, Ogres novads atrodas Latvijas vidusdaļā, galvenokārt Viduslatvijas zemienē, netālu no Baltijas jūras Rīgas līča.

Novada teritorijā atrodas arī Latvijas ģeogrāfiskais centrs. No dienvidaustrumiem uz ziemeļrietumiem cauri Novadam plūst Daugava. Tā sadala novadu divās nevienādās daļās - 1/6 rajona teritorijas atrodas Daugavas kreisajā krastā, bet 5/6 - labajā krastā.

1.4.1. Klimatiskie apstākļi

Ogres novads, tāpat kā visa Latvijas teritorija, ietilpa mērenās klimata joslas pārejas klimata apgabalā (no jūras klimata tipa uz kontinentālo tipu). Tas nozīmē, ka dominējošā loma apkārtnes klimatā ir no Atlantijas okeāna plūstošajām mērenajām jūras gaisa masām. Sasniegušas Latvijas teritoriju, tās daļēji jau ir zaudējušas savas pamatīpašības, ziemā kļūdamas aukstākas, bet vasarā - siltākas.

Savā rašanās apgabalā virs siltās Ziemeļatlantijas straumes gaisa masu vidējā temperatūra ziemā svārstās 6 - 10 °C. Sasniedzot Latviju, to temperatūra ir pazeminājusies līdz 4 °C un pat līdz -2 °C. Savukārt vasarā vērojams pretējs process, tikai mazākā mērā. Mēreno jūras gaisa masu temperatūra savā rašanās laikā nepārsniedz 13 - 15 °C, bet, sasniedzot Latviju, tās ir sasīlušas līdz 16 - 18 °C.

Ieplūstot Latvijā, atlantiskais gaiss ir kļuvis arī nedaudz sausāks, par ko liecina gada vidējā nokrišņu daudzuma atšķirības. Piemēram, Viduseiropas un Ziemeļeiropas rietumu piekrastē vidējais nokrišņu daudzums gadā vietām ievērojami pārsniedz 1000 – 1500 mm, turpretī Latvijā tas mainās 500 – 950 mm robežās.

Mērenais jūras gaiss Latvijā ieplūst ciklonu ietekmē ar rietumu vējiem, jo Latvija atrodas ziemeļu puslodes vidējo platumu zema atmosfēras spiediena joslā. Tāpēc cikloni Latvijā ir

⁸ Avots: <https://www.ogresnovads.lv/lv/media/90975/download>

daudz biežāka parādība nekā anticikloni. Vidēji 190 - 200 dienas gadā valda cikloni, kas vasarā rada vēsu, lietainu, apmākušos laiku.

Gaiss sasilst līdz 14 - 16 °C. Ziemā - atkušņains, samērā silts laiks, kad gaisa temperatūra dienā turas virs 0 °C.

Ar anticikloniem Latvijā ieplūst mērenais kontinentālais gaiss no Austrumeiropas līdzenuma austrumu un dienvidaustrumu iekšējiem apgabaliem. Ziemā tas rada mērenu salu (gaisa temperatūra pazeminās līdz -5 un pat līdz -15 °C), bet vasarā ļoti siltu, sausu laiku (gaisa temperatūra sasniedz 20 - 30 °C). Anticikloni Latvijā valda vidēji 150 - 160 dienas gadā. Daudz retāk no ziemeļiem un ziemeļaustrumiem Latvijā ieplūst arktiskais gaiss; tad gaisa temperatūra ziemā strauji pazeminās līdz -20 °C un pat līdz -40 °C.

Viss iepriekš minētais pilnā mērā attiecināms arī uz Ogres novada teritoriju. Novads ir pārāk mazs, lai klimata atšķirības tajā būtu lielas. Klimata atšķirības ir mazas pat visas Latvijas mērogā. Tomēr, raksturojot Ogres novada mikroklimatu, var pamanīt galvenās tendences, kas iekļaujas republikas kopējā klimata ainā.

Ziemā gaisa temperatūru Ogres novada rietumu daļā galvenokārt ietekmē no rietumiem plūstošās Atlantijas okeāna un Baltijas jūras un Rīgas līča mērenās gaisa masas. Novada austrumu daļā temperatūru ziemā ietekmēja arī Vidzemes augstienes tuvums un lielākie virsmas augstumi.

Sniega segas vidējais biezums novada rietumu daļā vidēji ir 10 – 30 cm, bet novada ziemeļaustrumu un austrumu daļā tās vidējais biezums sasniedz 40 – 60 cm un tā ir noturīgāka. Atkušņi novada ziemeļaustrumu un austrumu daļā vērojami salīdzinoši mazāk. Gada vidējais nokrišņu daudzums mainās no 550 līdz 600 mm novada rietumu daļā, bet ziemeļaustrumu daļā no 850 līdz 900 mm un vairāk.

1.4.2. Pazemes ūdeņi⁹

Latvija, tai skaitā Ogres novada teritorija ietilpst Baltijas artēziskajā baseinā. Baseina hidrogeoloģisko griezumumu veido ūdeni saturošu un ūdeni vāji caurlaidīgu slāņkopu mija.

Ūdens daudzums, ko satur atsevišķi slāņi un ūdens kvalitāte tajos ir visai atšķirīga. Vadoties no ūdens apmaiņas intensitātes un ūdens ķīmiskā sastāva, artēziskā baseina griezumā var izdalīt trīs hidrodinamiskās zonas:

- Aktīvas ūdens apmaiņas – saldūdeņu;
- Palēninātas ūdens apmaiņas – sāļūdeņu;
- Lēnas ūdens apmaiņas, jeb stagnanto ūdeņu – sālsūdeņu.

⁹ Avots: <https://www.ogresnovads.lv/lv/media/90975/download>

Pazemes ūdens atradnes Ogres novada teritorijā

Atradnes numurs	Nosaukums	Atrašanas vieta	Veids/ ūdens horizonts
774195	Ogre	Ogres pilsēta, Ogres novads	Sājūdens/ D ₂ pr D ₁ km
613012	Fazer Latvija	Ogres pilsēta, Ogres novads	Saldūdens/ D 3 gj
613010	Ogre (Zilie kalni-1)	Ogres pilsēta, Ogres novads	Saldūdens/ D 3 gj + am
613009	Ogre (Zilie kalni)	Tīnūžu pagasts, Ogres novads	Saldūdens/ D 3 gj + am
613000	Ogre (Trikotāžas kombināts)	Tīnūžu pagasts, Ogres pilsēta, Ogres novads	Saldūdens/ D 3 gj + am
612995	Laubere	Ogres novads; Lauberes pagasts	Saldūdens/ D 3 pl - dg
774200	Tome	Ogres novads Tomes pagasts	Sājūdens/D ₂ pr-D ₁ km
774201	Tome 1	Ogres novads Tomes pagasts	Sālsūdens/ Cm 1-3 cr
614124	NBS Aviācijas bāze	Rembates pagasts	Saldūdens/ D 3 gj
613006	Ķegums	Ķeguma pilsēta	Saldūdens/ D3gj+am
614130	Ikšķile	Ikšķiles pilsēta	Saldūdens/ D 3 gj
614125	Spīdola	Lielvārdes pilsēta	Saldūdens/ D 3 gj
614123	Lēdmane	Lēdmanes pagasts	Saldūdens/ D 3 gj
614120	Lielvārde	Lielvārdes pilsēta	Saldūdens/ D3gj+am
614119	Avoti	Lielvārdes pilsēta	Saldūdens/ D 3 gj

¹⁰ Avots: <https://www.ogresnovads.lv/lv/media/90975/download>

1.4.3. Virszemes ūdeņi. Upes¹¹

Virszemes ūdeņi Upes Ogres novada liela daļa atrodas Vidus Latvijas nolaidenumā, kura virsma ir lēzeni slīpa un pazeminās DR un R virzienā. Tas atbilstoši ietekmēja arī Ogres novada upju kopējo tecēšanas virzienu. Sakarā ar virsmas slīpumu vidējais upju tīkla blīvums 0,5 km uz kvadrātkilometru, Latvijā tas ir vidēji 0,6 km uz kvadrātkilometru. Pavisam Ogres novadā definētas 24 upes.

4. tabula¹²**Upes Ogres novada teritorijā**

Upes nosaukums	Garums km	Raksturojums
Daugava	1005 km	Ietek Rīgas jūras līcī
Ogre	188 km	Daugavas labā pieteka
Mazā Jugla	119 km	Satek ar Lielo Juglu
Līčupe	40 km	Ogres kreisā pieteka
Taļķe	34 km	Misas labā pieteka
Zvirgzde	30 km	Misas labā pieteka
Abze	26 km	Mazās Juglas kreisā pieteka
Brasla	24 km	Satek ar Maizīti, veidojot Dīvajū
Aviekste	24 km	Ogres labā pieteka
Līčupe	21 km	Daugavas kreisā pieteka
Lobe	19 km	Ogres kreisā pieteka
Ranka	19 km	Ogres labā pieteka
Lēģerurga	18 km	Mazās Juglas labā pieteka
Ķīlupe	17 km	Daugavas labā pieteka
Kaibala	16 km	Daugavas labā pieteka
Skolasupe	14 km	Ogres labā pieteka
Kausupe	13 km	Daugavas kreisā pieteka
Vedze	12 km	Līčupes (Ogres pietekas) kreisā pieteka
Ošupe	13 km	Mazās Juglas labā pieteka
Nāruža	12 km	Ogres labā pieteka
Sumulda	12 km	Ogres kreisā pieteka
Lēvenurga	11 km	Mazās Juglas kreisā pieteka
Melderupe	10 km	Daugavas kreisā pieteka
Augstupe	10 km	Zvirgzdes kreisā pieteka

¹¹ Avots: <https://www.ogresnovads.lv/lv/media/90975/download>¹² Avots: <https://www.ogresnovads.lv/lv/media/90975/download>

1.4.4. Virszemes ūdeņi. Ezeri¹³

Ogres novadā dabīgo ezeru ir maz, ezeru kopplatība ir 7,433 kvadrātkilometri, jeb 743,3 ha. Lielākais ezers - Lobes ezers, kā arī Paparžu ezers Ķeguma apkaimē.

Novadā ir vairāki mākslīgie ezeri (ūdenskrātuves), kuri radušies, aizsprostojot upes vai strautus. Tā radies Zvanu ezers Meņģelē, Noru ezers Lauberes pagastā, Mežezers Ogrē, u.c. Būtībā šie ezeri ir mākslīgas ūdenskrātuves, kas apkārtņē iesauktas par ezeriem.

Lielākā ūdenskrātuve Ogres novadā ir 24,9 kvadrātkilometrus lielā un līdz 16 m dziļā Ķeguma HES ūdenskrātuve uz Daugavas.

Latvijas Republikā pie publiskiem ūdeņiem pieder jūras piekrastes josla, kā arī Civillikumā uzskaitītie ezeri un upes. Visi pārējie ūdeņi ir privāti.

Atbilstoši Civillikumam, Ogres novadā publiskās upes statuss ir piešķirts virknei upju vai upju posmu un 3 ezeriem.

5. tabula¹⁴**Ezeri Ogres novada teritorijā**

Ezera nosaukums	Pagasts, pilsēta	Platība (ha)
Lobes ezers	Ķrapes pagasts	533,5
Pečora ezers	Ķeipenes pagasts	102,6
Plaužu ezers	Ķeipenes pagasts, Taurupes pagasts	95,6

¹³Avots: <https://www.ogresnovads.lv/lv/media/90975/download>

¹⁴Avots: <https://www.ogresnovads.lv/lv/media/90975/download>

II. SADAĻA

2. Pašvaldības teritorijā iespējamie apdraudējumi un riska līmenis, ņemot vērā valsts civilās aizsardzības plānā norādīto informāciju.

Iespējamie katastrofu veidi

Atbilstoši Valsts civilās aizsardzības plānam ir noteikti 35 iespējamie apdraudējumi un ir izveidota kopējā risku matrica (skatīt 6. tabulu "Iespējamo apdraudējumu saraksts").

6. tabula¹⁵

Iespējamo apdraudējumu saraksts

Nr. p.k.	Apdraudējumi	Katastrofas pārvaldīšanas institūcija
Dabas katastrofas (ģeofiziskās)		
1.	Zemestrīces	Iekšlietu ministrija
2.	Zemes nogruvumi	Iekšlietu ministrija
Dabas katastrofas (hidroloģiskās)		
3.	Pali un plūdi	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
4.	Vējuzplūdi	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
Dabas katastrofas (meteoroloģiskās)		
5.	Lietusgāzes (ilgstošas lietavas, pērkona negaiss) un krusa	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
6.	Vētras (vēja brāzmas), krasas vēja brāzmas	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
7.	Viesuļi	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
Dabas katastrofas (klimatoloģiskās)		
8.	Stiprs sals, sniegs, putenis, apledojums, slapja sniega nogulums	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
9.	Karstums	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
10.	Apledojums	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
11.	Sausums	Zemkopības ministrija

¹⁵ Avots: Valsts civilās aizsardzības plāns. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/317006-par-valsts-civilas-aizsardzibas-plans>

12.	Meža un kūdras purvu ugunsgrēki	Zemkopības ministrija
Dabas katastrofas (bioloģiskās)		
13.	Epidēmijas - gripas pandēmija	Veselības ministrija
14.	Epizootijas	Zemkopības ministrija
15.	Epifitotijas	Zemkopības ministrija
Tehnogēnās (antropogēnās) katastrofas		
16.	Bīstamo ķīmisko vielu noplūde objektā	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
17.	Avārijas naftas produktu cauruļvada transporta infrastruktūrā	Satiksmes ministrija
18.	Avārija dabasgāzes apgādes sistēmā	Ekonomikas ministrija
19.	Radioaktīvo vielu avārija objektā	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
20.	Bioloģisko vielu negadījumi	Veselības ministrija
21.	Ugunsgrēki būvēs	Iekšlietu ministrija
22.	Dambju un citu hidrotehnisko būvju pārrāvumi - Daugavas hidroelektrostaciju kaskādes hidrobūve	Ekonomikas ministrija
23.	Avārijas vai negadījumi ostu un jūras hidrotehniskajās inženierbūvēs	Satiksmes ministrija
24.	Sadales elektrotīklu bojājumi un pārvades elektrotīklu bojājumi	Ekonomikas ministrija
25.	Būvju sabrukums	Iekšlietu ministrija
26.	Bīstamo ķīmisko vielu noplūde no kuģiem	Aizsardzības ministrija
27.	Kuģa uzskriešanas uz sēkļa	Aizsardzības ministrija
28.	Kuģu sadursme	Aizsardzības ministrija
29.	Pasažieru kuģu katastrofa	Aizsardzības ministrija
30.	Autotransporta avārija	Satiksmes ministrija
31.	Aviācijas nelaimes gadījums ar gaisa kuģi	Satiksmes ministrija Aizsardzības ministrija
32.	Dzelzceļa transporta katastrofa	Satiksmes ministrija
33.	Sabiedriskās nekārtības	Iekšlietu ministrija
34.	Terora akti	Iekšlietu ministrija
35.	Iekšējie nemieri	Iekšlietu ministrija

Ogres novada teritorijā iespējamie riski (zemi, vidēji, augsti un ļoti augsti), ņemot vērā valsts civilās aizsardzības plānā norādīto informāciju.

Kopējais katastrofu novērtējums Valsts civilās aizsardzības plānā ir atspoguļots risku matricā. Lai nodrošinātu vienotu pieeju katastrofu risku novērtēšanā, tika izmantota Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta izstrādātā riska novērtēšanas metodika (rekomendācijas)¹⁶.

Risku matrica ir iespējamības un ietekmes dimensiju attēlošanas paņēmieni, kas grafiski attēlo dažādus riskus salīdzinošā veidā.

4. attēls
Risku novērtēšanas matricas

Katastrofu riska novērtēšanas rekomendācijām

Varbūtības / ticamības līmenis ↓			RISKU MATRICA				
			Maznozīmīgs risks	Nozīmīgs risks	Vidējs risks	Augsts risks	Ļoti augsts risks
Ļoti augsts	V5	T5					
Augsts	V4	T4					
Vidējs	V3	T3					
Zems	V2	T2					
Ļoti zems	V1	T1					
Apdraudējuma iespējamo seku līmenis →			Maznozīmīgas S1	Nozīmīgas S2	Vidējas S3	Smagas S4	Katastrofālas sekas S5

¹⁶ Atsauce: <https://www.vugd.gov.lv/lv/media/340/download>

Dabas katastrofas¹⁷

Dabas katastrofas ir ekstremāli ģeofizikāli notikumi, bioloģiski procesi (domino efekta rezultātā var izraisīt tehnoloģiskas avārijas), kas ir saistītas ar milzīgas enerģijas izdalīšanos vai masu pārvietošanos, kas rada lielus un neparedzētus draudus dzīvībai (cilvēku nāves, ievainojumus, slimības, stresu) un ievērojamu kaitējumu materiālām vērtībām (zaudējums, bojājums) un videi (piesārņojums, dzīvnieku un augu bojāeja).

Ekonomiskie zaudējumi var radīt ilgtermiņa efektu (piemēram, pēc dabas katastrofām samazinās tūristu skaits). Pēc pasaules pētījumu datiem, visvairāk cilvēku upuru ir tad, kad iedzīvotāji nav pietiekami informēti par tuvojošos dabas katastrofu.

2.1. Zemestrīces¹⁸

Zemestrīces ir pēkšņa enerģijas atbrīvošanās zemes garozā, kā rezultātā veidojas seismiskie viļņi. Zemestrīces rada zemes garozas seismiskās svārstības, kā arī vulkānu izvirdumi. Virs zemestrīces izcelšanās vietas tā ir jūtama kā zemes virsmas trīcēšana un drebēšana, dažreiz arī ir redzamas zemes virskārtas izmaiņas. Pēc spēcīgām zemestrīcēm, kuras notiek jūrā netālu no sauszemes un rada ievērojamas jūras dibena izmaiņas, izceļas cunami viļņi. Zemestrīču svārstības var arī izraisīt zemes nogruvumus, kā arī vulkānisko darbību.

Lielākā daļa no dabiski rausāmiem zemestrīcēm ir saistītas ar Zemes tektonisko dabu. Tektonisko zemestrīču izcelsme ir saistīta ar aktīviem tektoniskiem lūzumiem Zemes garozā. Zemes litosfēra sastāv no vairākām plātnēm, kuru lēno un nemainīgo kustību izraisa Zemes mantijas un kodola izstarotais siltums.

Tektoniskās plātnes, savā starpā slidot vienai gar otru, rada mehānisko spriegumu. Kad tiek sasniegta sprieguma kritiskā vērtība, kuru sauc arī par lokālo spēku, notiek negaidīts trieciens, kas izraisa zemestrīci. Tektonisko plātņu malas, kur notiek zemestrīces, sauc par lūzuma zonām. No lūzuma vietām, kur notiek zemestrīce, izplatās seismiskie viļņi, kuri sasniedzot Zemes garozas virsmu, rada pārmaiņas apkārtējā vidē — tiek sagrautas ēkas, tilti, deformētas dzelzceļa sliedes, uz Zemes virsmas var pat parādīties plaisas.

Zemestrīces postošās sekas – nāves gadījumi, ievainojumi, stress, ekonomiskie zaudējumi, sagrūstot ēkām un infrastruktūrai. Zemes garozas mūsdienu vertikālās kustības Latvijā pētas, balstoties uz atkārtotas nivelēšanas precizitātes klasēm (precīza, īpaši precīza un citām).

Latvijas Zemes garozā tektonisko lūzumu ir relatīvi daudz, piemēram, Liepājas–Rīgas–Pleskavas tektoniskā zona šķērso Latvijas teritoriju virzienā no DA uz ZA no Liepājas līdz Valmierai un turpinās uz austrumiem Pleskavas virzienā.

Vislielākā bīstamība zemestrīces ir sekundārie efekti, jo tie nes lielākus zaudējumus galvenokārt blīvi apdzīvotās vietās ar būvkonstrukcijām, kas nav pietiekami izturīgas. Spēcīgām zemestrīcēm ir raksturīgas un iespējamās šādas sekas: ēku un būvju sagrūvumi, cietušie bojāgājušie, bojātas inženierkomunikācijas (gāzes apgāde,

¹⁷ Avots: IZM Valsts izglītības satura centra metodiskais materiāls civilajā aizsardzībā

¹⁸ Turpat

elektroapgāde, siltumapgāde, ūdens apgāde), hidroelektrostaciju dambju pārrāvumi, plūdi).

Pamatojoties uz Latvijas seismiskās bīstamības pētījumu rezultātiem, ir pamats uzskatīt par ticamu zemestrīces rašanās scenāriju ar ne mazāk kā 5.2 magnitūdu pēc Rihtera skalas. Šāda stipruma zemestrīces var izraisīt ēku sienu bojājumus, plaisas, zemes nogrūvumus, spēcīgas vibrācijas, dažādu objektu krišanu.

Latvijas teritorijā vislielākā subreģionālā disjunktīvā dislokācija ir Liepājas– Rīgas– Pleskavas lūzuma zona kristāliskajā pamatklintājā un nogulumiežu segā. Zonas vidējais platums ap 8–10 km, bet dažviet sasniedz 20 km. Pārrāvumi izpaužas kā nomati ar nolaistiem dienvidu spārnem un ar mainīgu nobīdes amplitūdu pa to vērsumu. Maksimālas vertikālās nobīdes (līdz 600–700 m) ir konstatētas Latvijas rietumu daļā un uz austrumiem no Valmieras–Lokno pacēluma. Centrālajā daļā (Rīgas apkaimē) nomatu vertikālās nobīdes amplitūda nepārsniedz 100–150 m. Lūzuma zona 26 sastāv no Liepājas–Saldus, Dobeles – Babītes, Olaines–Inčukalna, Slokas – Carnikavas un Smiltenes–Apes lūzumiem.¹⁹

Ogres novada administratīvā teritorija neatrodas seismiski aktīvā zonā, tomēr statistikas un vēstures dati liecina, ka Latvijas teritorijā un tās apkārtnē (Baltijas reģionā) konstatētas 28 zemestrīces, t. sk. arī samērā stipras. Pēdējās astoņas samērā stipras zemestrīces notikušas no 1976. gada līdz 2004. gadam. Šo inducēto zemestrīču magnitūda pēc Rihtera skalas bija no 3,5 līdz 5 ballēm.²⁰

Ņemot vērā to, ka Baltijas reģionā **pastāv relatīvi maza seismiskā aktivitāte.**

Zemestrīces risks vērtējams kā **risks ar ļoti zemu varbūtību un maznozīmīgām sekām** – **maznozīmīgs risks**, tās realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī paredzams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi.

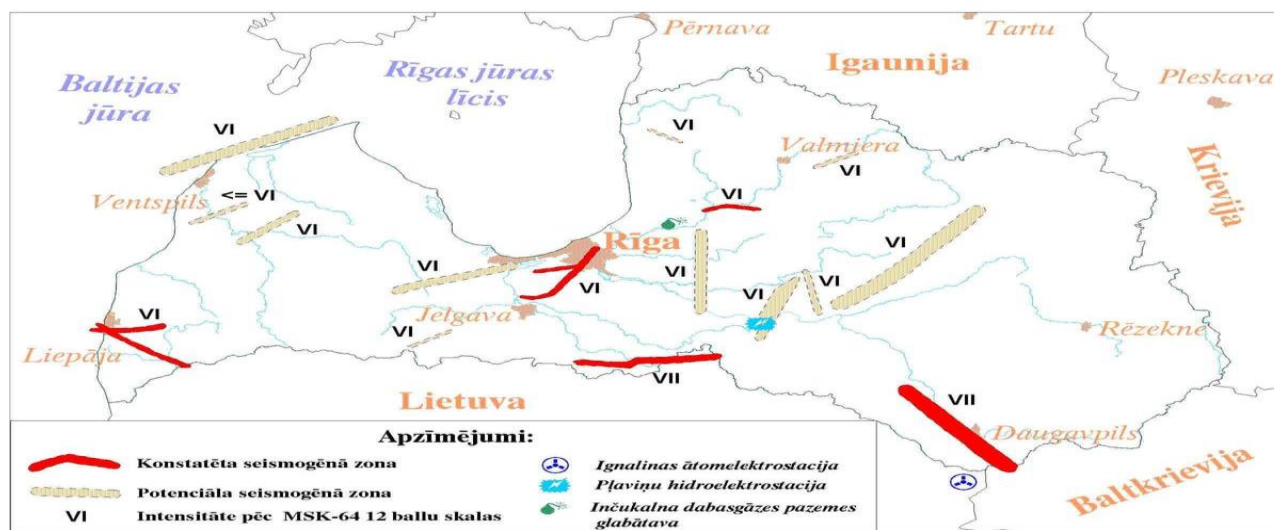
*VIII sadaļā **Zemestrīces preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seju likvidēšanas pasākumi.***

¹⁹ Avots: Brangulis A. J., Kaņevs S., 2002. Latvijas tektonika. VARAM, Rīga

²⁰ Avots: IZM Valsts izglītības satura centra metodiskais materiāls civilajā aizsardzībā

Latvijas vispārējās seismiskās rajonēšanas karte

Latvijas vispārējās seismiskās rajonēšanas karte (VSR-98)

2.2. Zemes nogruvums

Zemes nogruvums ir ģeoloģiska parādība, kuras laikā dažādu faktoru ietekmē notiek iežu vai augsnes nobrukšana. Šie nogruvumi var notikt ūdenstilpju krastos, kā arī jebkur, kur ir augsts reljefa pacēlums.

Zemes nogruvumi var būt vairāku veidu – tajos var nogrūt dažādas nobiras, dubļi, akmeņi u. c. Klimata pārmaiņu rezultātā aizvien biežāk ir novērojamas intensīvas lietussgāzes un citi ekstremāli laikapstākļi, kuru rezultātā gruntsūdeņu ietekme, erozija un augsnes sašķidrināšanās var izraisīt zemes nogruvumus.

Zemes nogruvums var radīt ģeofizisko dabas katastrofu.

Zemes nogruvums ir vērtējams kā **risks ar ļoti zemu varbūtību un maznozīmīgām sekām – maznozīmīgs risks**, tā realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī paredzams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi.

VIII sadaļā **Zemes nogruvuma preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.**

2.3. Plūdi, pali un vējuzplūdi²²

Plūdu cēloņi ir visi dabas un klimatiskie apstākļi, kas nosaka vai veicina plūdu veidošanos: nokrišņu intensitāte un slānis, gaisa temperatūra un mitrums, vēja virziens un ātrums, teritorijas reljefs, augu sega, hidroģeoloģiskie apstākļi, hidrogrāfiskais tīkls un tā stāvoklis, ūdens teču un ūdenstilpju sateces baseina lielums, upju gultnes morfometriskie un hidrauliskie parametri.

Latvijā ir jāreķinās ar šādām plūdu parādībām:

²¹ Avots: file:///C:/Users/dome/Downloads/Seismologiskais_monitorings_2020%20(1).pdf.

²² Avots: IZM Valsts izglītības satura centra metodiskais materiāls civilajā aizsardzībā

- pavasara pali un sniega kušana, kad gaisa temperatūra un sniega daudzums ir noteicošie plūdu lieluma faktori;
- ledus sastrēgumi un ledus iešana, kas ir sevišķi smagi, ja pēkšņi paaugstinās gaisa temperatūra un ledus nepaspēj izkust, ceļas ūdens līmenis un ledus tiek atrauts no krastiem;
- vasaras – rudens lietus radīti plūdi, kad uzreiz nolīst 100 mm un vairāk nokrišņu. Šādi plūdi parasti ir lokāli un postījumi ir ģeogrāfiski relatīvi ierobežoti. Parasti straujāk ūdens līmenis ceļas mazās upēs, kur jebkurš piesārņojums (zari, dūņas u.c.) var radīt aizdambējumu un tam sekojošu pārrāvumu;
- ilgstoši lietaini periodi, kad zeme pakāpeniski uzkrāj ūdeni, līdz nespēj to uzsūkt. Šādā gadījumā lietum turpinoties, pastāv priekšnoteikumi ļoti straujam ūdens plūsmas pieaugumam. Parasti ir apdraudēti plašāki apgabali ap upēm;
- hidrotehnisko būvju avārija un to radītā pārplūšana, kas var būt aizsprosta iekšējās erozijas vai slūžu avārijas dēļ. Veidojas triecienvilnis, kas leņpus aizsprostam strauji plūstot un raujot sev līdzī kokus, krūmus, nenostiprinātus priekšmetus, nodara lielus postījumus. Turklāt pastiprināt to ietekmi var aizdambējumi pie tiltiem vai citās šaurās vietās. Aizsprosta avārijas ietekme vislielākā ir tūlīt aiz aizsprosta, posmā lejup pa upi, tālāk tā līdzinās plūdu gadījumā novērotajam.

Pali, plūdi un vējuzplūdi ir neregulāra ūdens līmeņa celšanās jebkurā gadalaikā un vietā, radot lielu ūdenstilpei piegulošo teritoriju – palieņu un citu teritoriju applūšanu. Plūdi spēj izraisīt tūlītējas un vēlīnas sekas.

Tūlītējas sekas ir saistītas ar fizikālu ietekmi, piemēram, bojāta infrastruktūra, sagrauti tilti, ēkas un aizsprosti, noslīkuši cilvēki un dzīvnieki, ūdens vides izraisītas slimības (piemēram, pārplūstot kanalizācijas akām) rada epidēmiju.

Vēlīnās sekas: pasliktināta ūdens kvalitāte – tīrs dzeramais ūdens kļūst nepieejams; piesārņotais ūdens rada nehigiēniskus apstākļus, un var izplatīties slimības, tiek iznīcināti kultivēto augu tīrumi, kas izraisa nepietiekamus pārtikas krājumus (ja plūdi skāruši lielas tīrumu platības plašā reģionā – arī badu).

Plūdu ilgtermiņa sekas ietekmē arī ekonomiku, radot nepieciešamību pēc papildu līdzekļiem, lai likvidētu plūdu sekas, piemēram, atjaunotu mājokļus un infrastruktūru, atrisinātu pārtikas un ūdensapgādi, atjaunotu ārvalstu tūrismu.

Latvijā vēsturiski ir ierasts, ka nopietnākos draudus upēs rada pavasara pali, kad liela nozīme ir arī ledus un vižņu sastrēgumiem, taču arī lietus uzplūdi un vējuzplūdi mēdz izraisīt nopietnus teritoriju applūdumus. Tomēr, mainoties upju hidroloģiskajam režīmam, mainās palu maksimumu iestāšanās termiņi, kā arī lietus uzplūdu un vējuzplūdu biežums un intensitāte.

2.3.1. Plūdu vēsturiskās sekas un sociālekonomiskie zaudējumi^{23 24}

Pavasara pali un plūdi Latvijas upēs visbiežāk rodas pavasara palos, īpaši ledus sastrēgumu rezultātā, tāpēc īpaša nozīme ilgākā laika posmā tika pievērsta ledus apstākļu un sniega segas pētīšanai, lai pēc iespējas agrāk ar ilgtermiņa palu prognozēm un konsultācijām par gaidāmo ledus iešanas gaitu varētu brīdināt par augstiem palu līmeņiem.

Daugavas UBA Upju hidroloģiskais režīms vislabāk ir izpētīts Daugavā. Augstākie plūdu līmeņi Daugavā pie Rīgas un arī augšpus Rīgas agrākos gadsimtos ir bijuši lielo ledus sastrēgumu rezultātā. Arī 20. gadsimtā pirms Ķeguma HES uzcelšanas Daugavā bieži veidojušies ledus sastrēgumi un plaši plūdi.

Tomēr Daugavas HES kaskādes ierīkošana ir būtiski samazinājusi ledus sastrēgumu radītos plūdu draudus Rīgas pilsētas teritorijā. Ņemot vērā hidroloģiskās datu rindas laika periodā no 2007. līdz 2017. gadam, var secināt, ka augstākie pavasara palu ūdens līmeņi Daugavā lejpus Rīgas HES aizsprosta tika novēroti 2010. un 2013. gadā.

Šajā laikā plūdu novadīšanai tika atvērti visi Rīgas HES ūdens pārgāznes aizvari, kā rezultātā pie maksimālās nostrādes 4060 m³ /sek., tika reģistrēti augsti ūdens līmeņi 4.98 - 4.99 m BS (5.13 - 5.14 m LAS). Pieņemts, ka pie šādiem ūdens līmeņiem applūst ne tikai Doles salas zemākās vietas līdz Sausās Daugavas sāntekai, bet arī Ķekavas novada zemākās teritorijas, ieskaitot Ķekavas ciemu.

Pēc Rīgas HES izbūves bīstama ledus situācija veidojas Ogres pilsētā. Ņemot vērā to, ka Ogres upes palienes applūšana sākas pie ūdens līmeņa atzīmes 22.15 m LAS (22.00 m BS), var konstatēt, ka augstie ūdens līmeņi ledus iešanas un ledus sastrēgumu rezultātā tiek novēroti gandrīz katru gadu.

Pēc Ogres hidroloģisko novērojumu stacijas datiem, 2013. gada pavasarī ledus sastrēgums izraisīja katastrofālus plūdus, pie kuriem Ogres upes maksimālais ūdens līmenis sasniedza 0.5% varbūtības atzīmi Ogres pilsētā un 1% varbūtības atzīmi pie Lielpēciem.

Pēc Ogres novada pašvaldības sniegtās informācijas, 2013. gada pavasara palos applūda 120 īpašumu, tostarp vairāk nekā 60 mājas "Dārziņos".

Ogrē plūdu seku novēršanai un kompensācijām iedzīvotājiem bija nepieciešami vairāk nekā 236 000 latu (ap 336 000 euro), taču lielākie izdevumi bija saistīti ar aizsargdambju atjaunošanu un nostiprināšanu atbilstoši hidrotehnisko būvju prasībām (1.8 milj. latu jeb ~2.6 milj. euro). Turklāt ceļu, komunikāciju tilta pār Ogres upi remontam un citu steidzamu darbu veikšanai, 2013. gadā tika piešķirts 1 152 225 euro finansējums (VARAM, 2017.b).

2015. gada janvārī Ogres upes ūdens līmenis sasniedza 9% plūdu varbūtības atzīmi (23.24 m LAS), pie kuras Ogres upes krastā bija applūdušas 12 īpašumu dārzkopības, turklāt ledus un vižņu krāvumi saglabājās vairāku kilometru garumā, veicinot Ogres pilsētas teritorijas applūšanu posmā starp dzelzceļa tiltu un autoceļa A6 tiltu.²⁵

²³Avots:https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Sakotnejais_pludu_riska_NOVERTEJUMS.pdf.

²⁴ Avots: Daugavas upju baseinu apgabala plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021.gadam, LVĢMC, Rīga, 2015.

²⁵Avots:https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Sakotnejais_pludu_riska_NOVERTEJUMS.pdf.

2.3.2. Plūdu draudus Ogres novadā var izraisīt:

Nelabvēlīga meteoroloģisko apstākļu sakritība:

- Ļoti stiprs lietus (ļoti spēcīga lietusgāze), kad nokrišņu daudzums sasniedz 50 mm/12 stundās un vairāk;
- Bieza sniega kārtā ziemā un strauja sniega kušana pavasarī;

Pavasara pali Daugavā:

- Pavasaros atkarībā no laikapstākļiem Daugavā var veidoties ledus sastrēgumi un var applūst ievērojamas teritorijas.

Plūdu nodarītie postījumi var izraisīt pilsētu applūšana, kanalizācijas pārplūšana, piekrastes zonas applūšana. Tāpēc plūdu riska teritorijas un pārvaldības mērķi būtu jānosaka, ievērojot reģionālos un vietējos apstākļus.

Rajona nozīmes teritorijas, kuras atrodas tiešā sezonāli mainīgu ūdens tilpņu un teču tuvumā, hidroelektrostaciju un to ūdenskrātuvju tuvumā, ir pakļautas plūdu vai appludināšanas riskam:

Teritorijas ar applūdinājuma varbūtību vismaz reizi simt gados:

- Daugavas upes applūduma horizontāļu atzīmes - augšpus Ķeguma HES 33,1 m, un lejpus Ķeguma HES 20,0 m (21,0 m Ķegumā);
- Ogres upes applūduma atzīmes – 2,0 līdz 5,0 m virs vidējā gada ūdens līmeņa atzīmes;
- Mazā Jugla upes applūduma atzīmes – 2,0 līdz 5,0 m virs vidējā gada ūdens līmeņa atzīmes.

Teritorijas hidroelektrostaciju ietekmes zonas:

- Daugavas HES kaskāde - Ikšķiles novada, Ogres novada, Ķeguma novada, Lielvārdes novada un Jumpravas pagasta teritorijā.
- Mazās HES - Ogres HES – Ogres novads, Aiviekstes HES, Lobes HES – Lēdmanes pagasts, Vecogres HES – Mazozolu pagasts, Meņģeles pagasts.

Gan saskaņā ar Lauku atbalsta dienesta Lielrīgas reģionālās pārvaldes, gan SIA “Nāra” datiem, kas veica aprēķinus Daugavas HES kaskādes avārijas plūdu draudu scenārijiem, plānojuma grozījumu teritorijā applūšanas riskam pavasara plūdu laikā (1% varbūtība) pakļauta teritorija, kas atrodas zemāk par 19,50 m Baltijas augstuma sistēmā.

Minētā teritorija skaitās, kā applūstoša teritorija un Ogres novada izmantošanas un apbūves noteikumos noteikti izmantošanas ierobežojumi.

- Polderi – meliorētas teritorijas, kurās tiek mākslīgi regulēts gruntsūdeņu līmenis. Tās ir riska teritorijas, jo dambju (sūkņu) avārijas gadījumos ūdens līmenis var sasniegt atzīmi 18,5-19.0m BS, pakļaujot appludināšanas riskam teritorijas polderos:

- Ikšķilē:

- Ikšķile-1, platība 350 ha;
- Ikšķile-2, platība 800 ha.

Augsta riska teritorija ir polderis - platības aiz Rīgas HES ūdenskrātuves dambja, kas atrodas zem ūdenskrātuves ūdens līmeņa (2-3 metri plānotajā Ikšķiles pilsētas teritorijā starp Daugavu un Rīgas – Daugavpils šoseju).

Ikšķiles polderis nav nacionālas nozīmes lauksaimniecības polderis, bet, saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu projektu „Nacionālas nozīmes paaugstināta riska

teritorijas”, tas ir paaugstināta applūšanas riska teritorija - Ikšķiles – II polderis lauku teritorijā un Ikšķile I polderis Ikšķiles pilsētā un lauku teritorijā.

- Ogrē:
 - Ogrē-1, platība 620 ha;
 - Ogrē-2, platība 500 ha;
 - Ogrē-4, platība 40 ha.
- Ciemupē:
 - Ciemupe, platība 200 ha.
- Tomes pagastā:
 - Tome, platība 2050 ha.

Rīgas HES celtniecības rezultātā nepārdomāti izveidotā Ogres upes ieteka Daugavā rada papildus plūdu draudus pavasara ledus iešanas laikā Ogres pilsētā, Ogres upes un Norupītei pieguļošajās viengimeņu māju sektorā veidojas pavasara plūdi, nodarot lielāku, vai mazāku kaitējumu cilvēkiem, īpašumam un videi. Pavasarī, plūdu apdraudētajās teritorijās notiek iedzīvotāju apziņošana un apzināšana, bet nepieciešamības gadījumā to evakuācija. Meklēšanas darbos piesaista Valsts policiju un Zemessardzes 54 kaujas atbalsta bataljonu.

Atkarībā no laika apstākļiem, Ogres upē, rudenī un arī pavasarī var veidoties ievērojami ledus sastrēgumi, kā rezultātā, ik gadu ledus iešanas laikā, Ogres pilsētā un veidojas pavasara plūdi, nodarot lielāku, vai mazāku kaitējumu cilvēkiem, īpašumam un videi. Tiek apdraudētas komunikāciju, dzeramā ūdens un energoapgādes sistēmas, pasliktinās appludināto teritoriju sanitārais stāvoklis.

Lai arī pilsētu, no tiešas applūšanas, sargā izbūvētais aizsargdambis taču ledus sastrēgumam veidojoties starp četriem tiltiem applūšana var notikt Ogres upei ieplūstot Norupītē vai ar ledus masām pāraujot dambi, kā tas notika 1995. gada pavasarī.

2.3.3. Plūdu riska teritorijas Ogres novadā

Ogres pilsētas un Ogresgala pagasta teritorijas ir pakļautas plūdu riskam, kas tiek saistīts gan ar pavasara paliem sniega kušanas un lietus dēļ, gan ar ledus sastrēgumiem (19.attēls). Ogres upes palienu applūšana sākas pie ūdens līmeņa atzīmes 22.15 m LAS (22.00 m BS), kas izraisa pilsētas applūšanu Norupītes apvidū.²⁶

Pēc Ogres novērojumu stacijas datiem, pēdējo 10 gadu periodā upes paliene applūda 6 reizes. 2006. gada plūdus ūdens līmenis pārsniedza 10% varbūtības atzīmi 23.18 m LAS, bet 2013. gada pavasarī ledus sastrēgums izraisīja katastrofālus plūdus, pie kuriem maksimālais ūdens līmenis sasniedza 0.5% varbūtības atzīmi.

²⁶ Avots: Daugavas upju baseinu apgabala plūdu riska pārvaldības plāns 2016.-2021.gadam, LVĢMC, Rīga, 2015

Latvijas 2013. gada ledus sastrēguma plūdi Ogrē

Ogresgala pagasta teritorijā nozīmīgi plūdi ar plašiem postījumiem ir novēroti dārzkopības sabiedrības „Ogre” teritorijā. Plūdos ar atkārtosanos reizi 100 un 200 gados varētu būt apdraudēta Ciemupes polderim pieguļošā teritorija Ciemupē.

Applūstošas teritorijas platība atbilstoši plūdu varbūtībām:

- 1,35 km² applūstošas teritorijas plūdos ar lielu varbūtību (10% vai reizi 10 gados);
- 2,30 km² applūstošas teritorijas plūdos ar vidēju varbūtību (1% vai reizi 100 gados);
- 2,50 km² applūstošas teritorijas plūdos ar mazu varbūtību (0.5% vai reizi 200 gados).

Ogres pilsētas un Ogresgala pagasta plūdu riska cēloņi ir saistīti gan ar upes hidromorfoloģiju (gultnes meandrēšana, ūdens virsmas slīpuma izmaiņas, Rīgas ūdenskrātuves ūdens līmeņa ietekme, sanešu režīms), gan ar antropogēnajiem faktoriem (gultnes pārveidošana, mazo HES darbības režīma ietekme).

Ogresgala pagasta robežās atrodas 2 aizsargājamās dabas teritorijas – Ogres ieleja un Ogres dolomītu krauja. Abas ĪADT atrodas plūdu riska rajonā. Plūdos ar atkārtosanos reizi 10 gados atrodas 5.07 hektāri, plūdos ar atkārtosanos reizi 100 gados – 7.12 hektāri un plūdos ar atkārtosanos reizi 200 gados – 7.82 hektāri teritoriju. Šo teritoriju platības varētu tikt precizētas pēc ledus sastrēgumu izraisīto plūdu modelēšanas.

No 2007-2015. gadam ir veikti vairāki pasākumi, lai mazinātu plūdu risku Ogres pilsētā un Ogresgala pagastā. Renovētas Ogre-1, Ogre-2 un Ciemupes polderu sūkņu stacijas.

Īstenots projekts „Ogres upes neapplūstoša aizsargdambja Ogrē rekonstrukcija” četrās kārtās, kuru ietvaros ir veikta krastos radušos izskalojumu novēršana, Norupītes gultnes tīrīšana un savaldīšana iegrožojot ar betona malām, kā arī jaudīgas sūkņu stacijas uzbūvēšana, esošā pagaidu aizsargdambja nostiprināšana, paaugstināšana līdz aprēķinātajai plūdu riska atzīmei un ūdens necaurīdīgā ekrāna izbūve visā tā garumā.

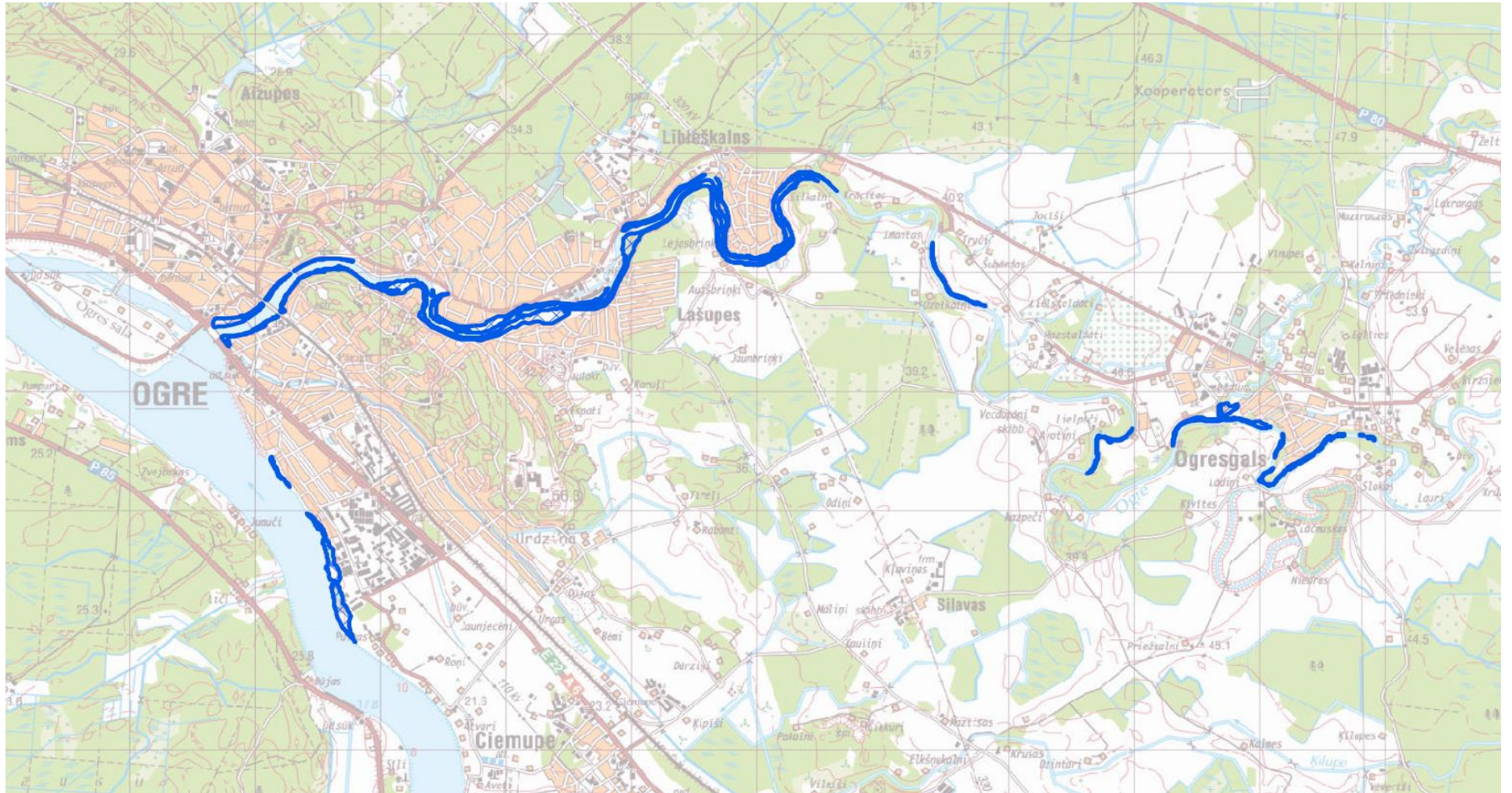
Lai noskaidrotu Ogres upes lejasdaļas gultnes faktisko stāvokli un lemtu par piesārņojuma likvidēšanu Rīgas HES ūdenskrātuves Ogres upes pietekas akvatorijā veikšanas nepieciešamību, Baltijas jūras ģeoloģijas centrs pēc LVĢMC pasūtījuma 2014. gadā veica Ogres gultnes mērījumus un noteica upes pamatgultnes dziļumu, piesērējuma slāņa biezumu un pamatiežu (dolomīta) virsas atzīmes.

Aprēķinātais sanešu apjoms izpētes teritorijā sastāda 447,5 tūkst. m³. Sanešu slāņa vidējais biezums noteikts 1,0 m, bet vietām sasniedz pat 3 metrus. Izpētes darbos sastādītās dziļumu kartes (plāni), lai pamatotu ieteiktos pasākumus par sanešu izvākšanas lietderību.

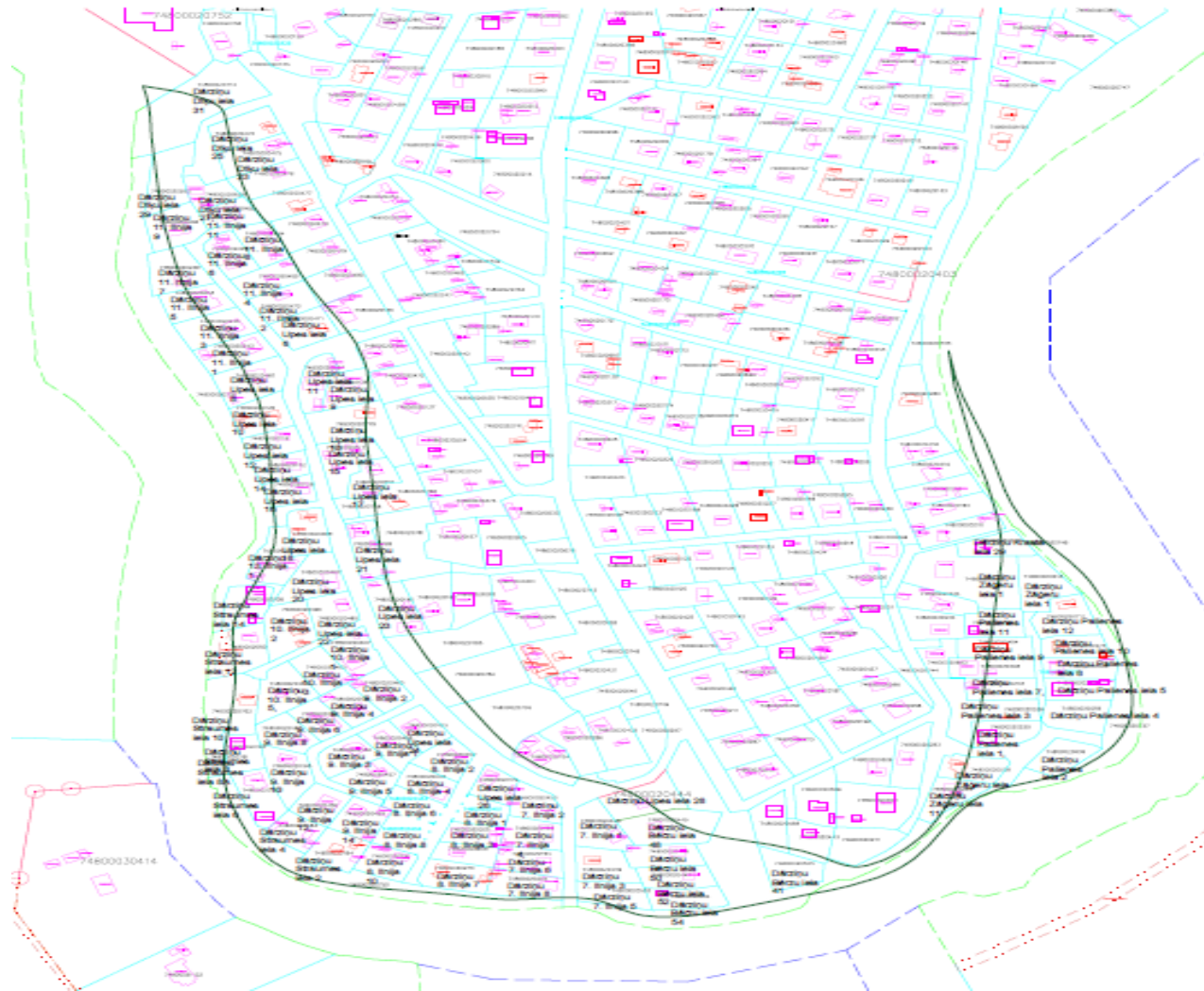
7. attēls
Applūstošās teritorijas Ogres novadā (kopskats)

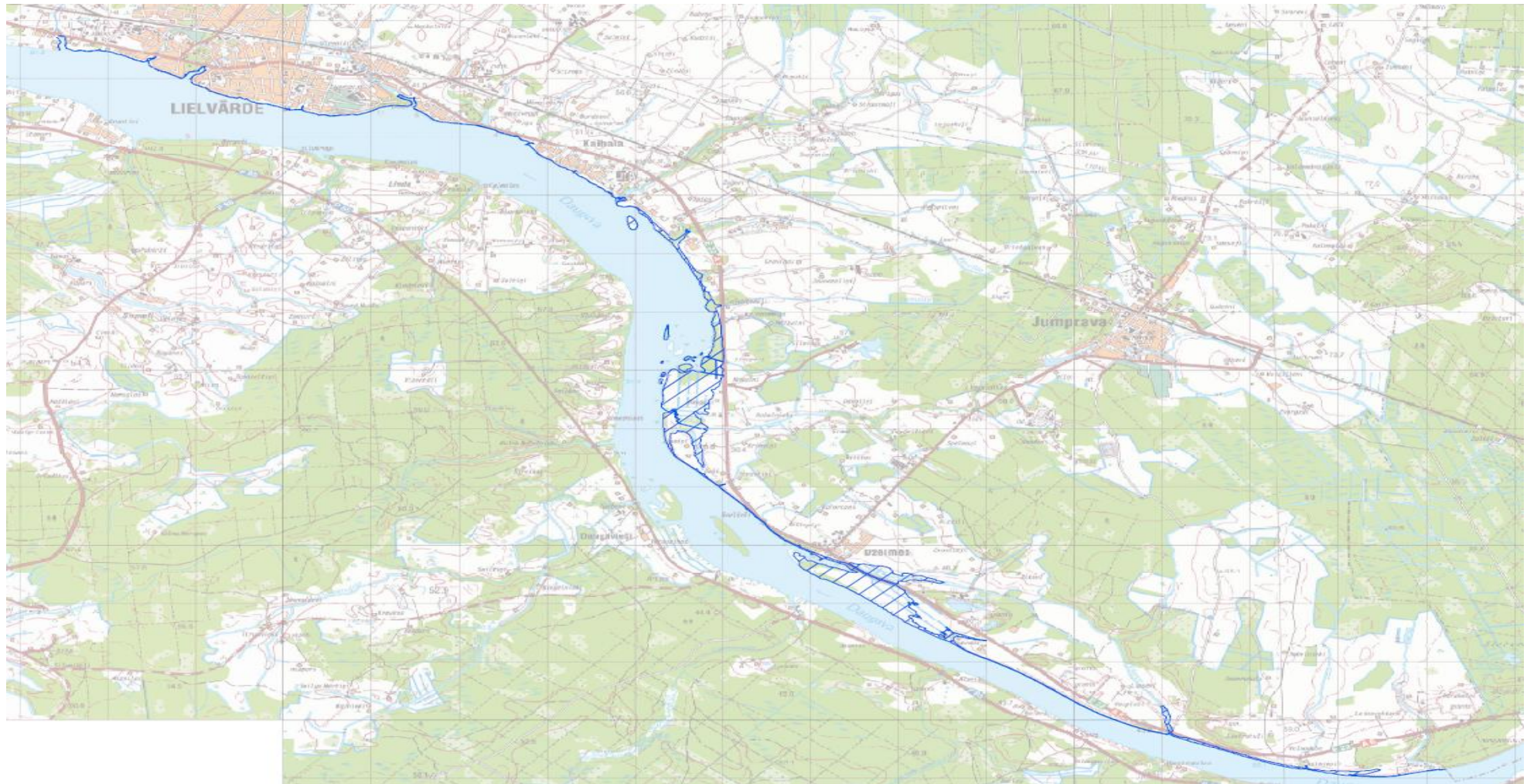
Applūstošās teritorijas (10%) Ogres pilsētā, Ciemupē, Ogresgalā, Ogresgala pag., Ogres novadā

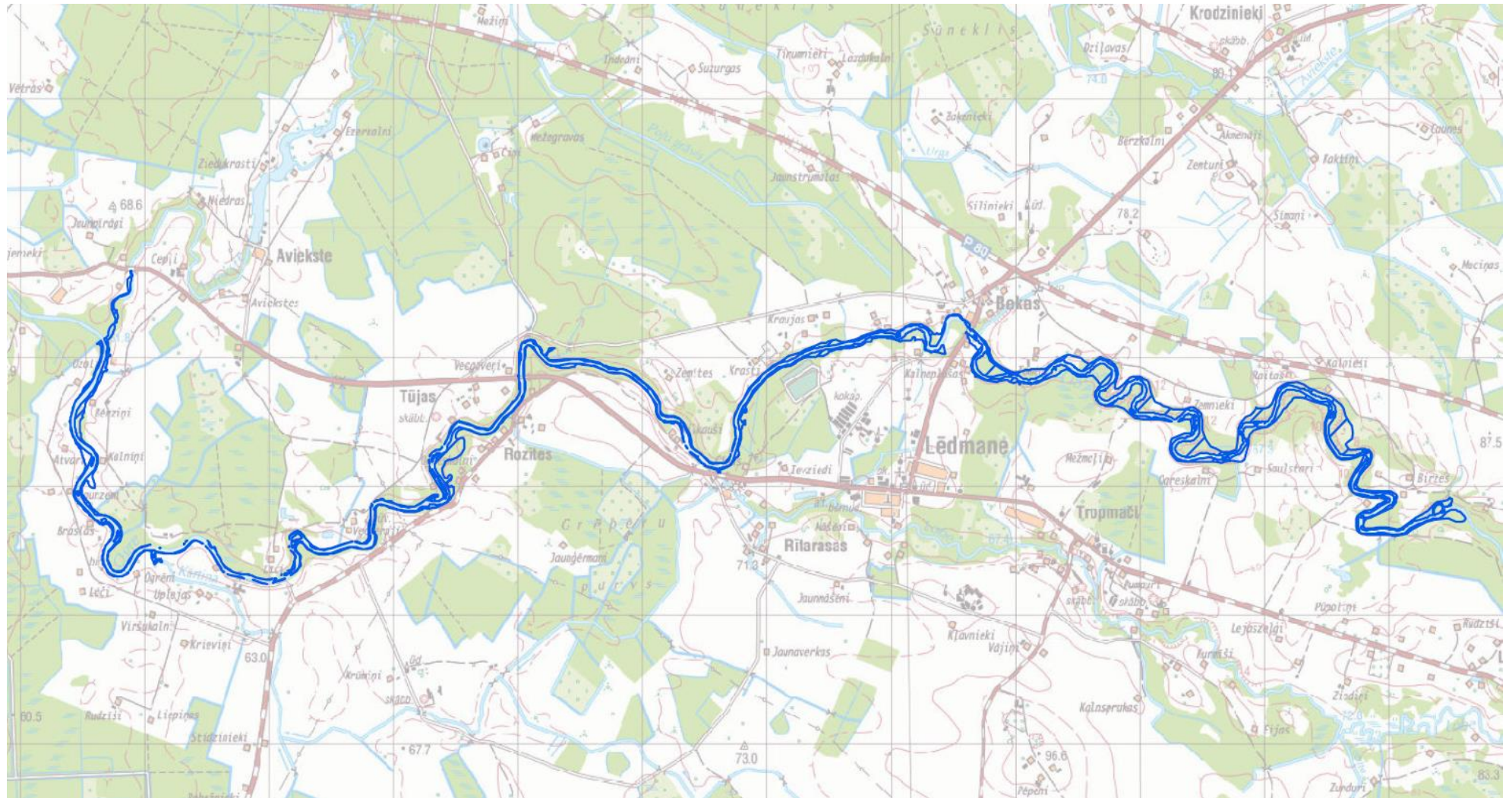
9. attēls
Applūstošās teritorijas Ogres novada Ogres pilsētas D/s “Dārziņi” teritorijā

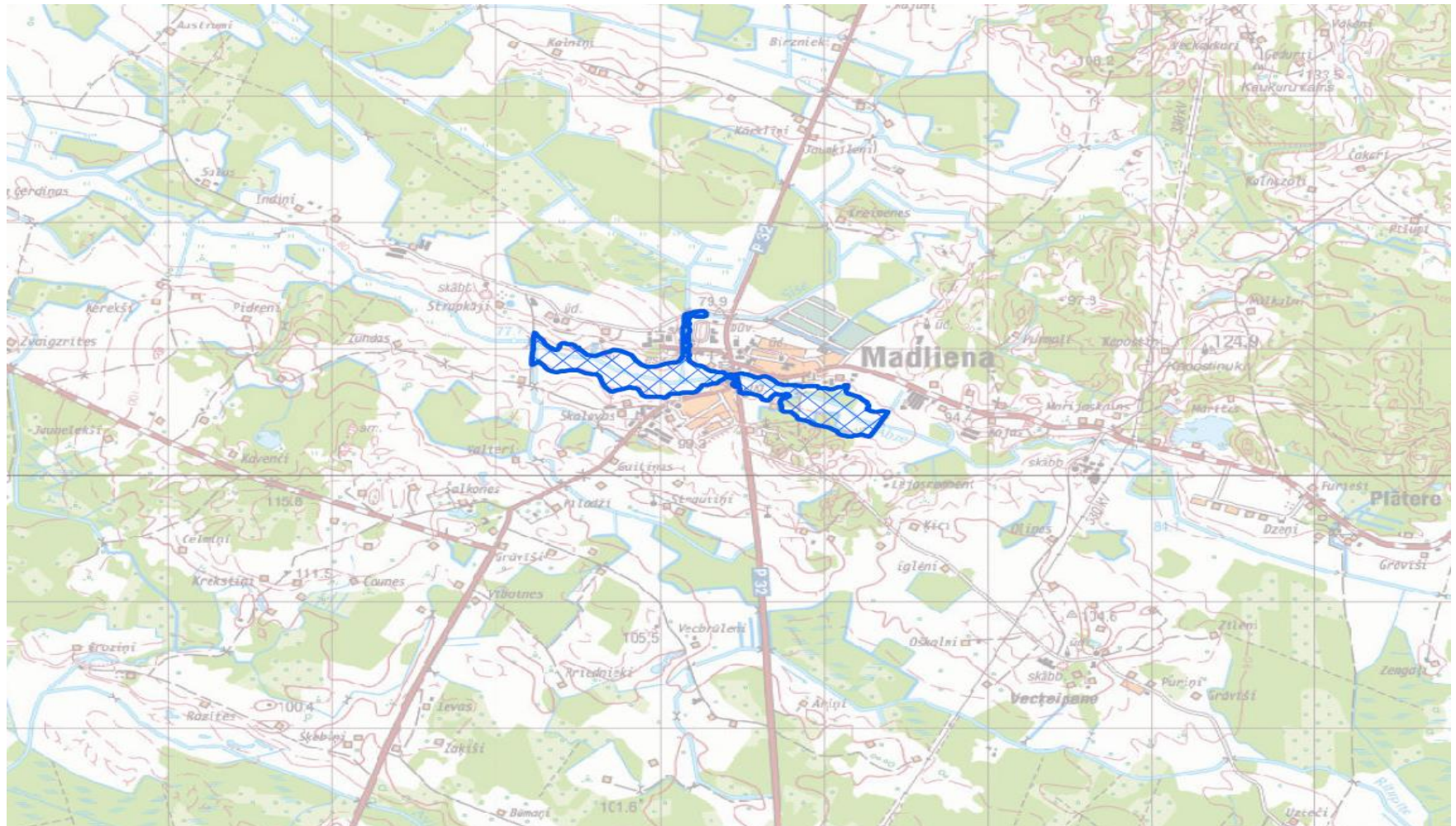
Applūstošās teritorijas (10%) Lielvārdes pilsētā, Kaibalā, Lielvārdes pagasta teritorijā, Dzelmēs, Jumpravas pagasta teritorijā, Ogres novadā

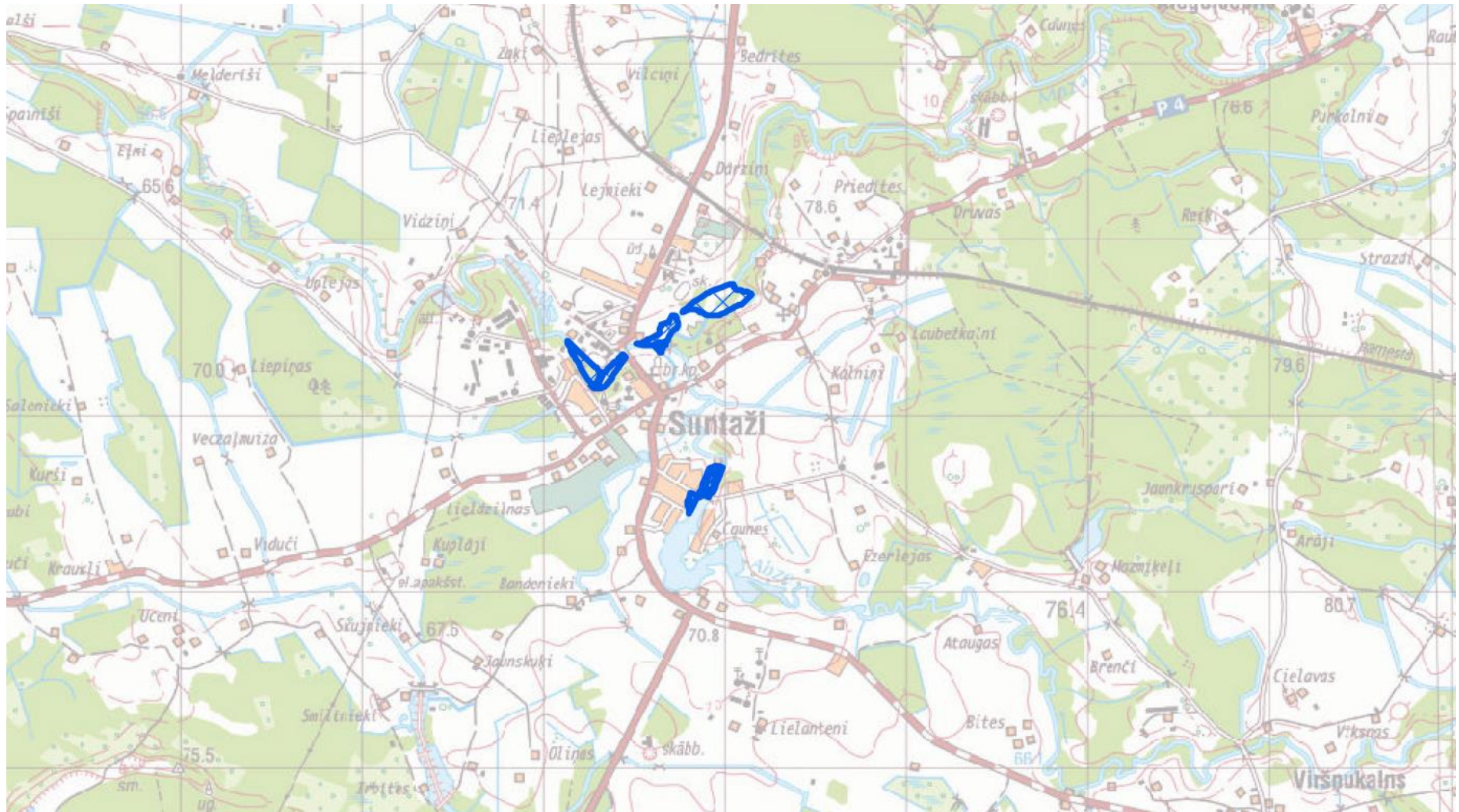
11. attēls
Applūstošās teritorijas Ogres novada Lēdmanes pagasta teritorijā

12. attēls
Applūstošās teritorijas Ogres novada Madlienas pagasta teritorijā

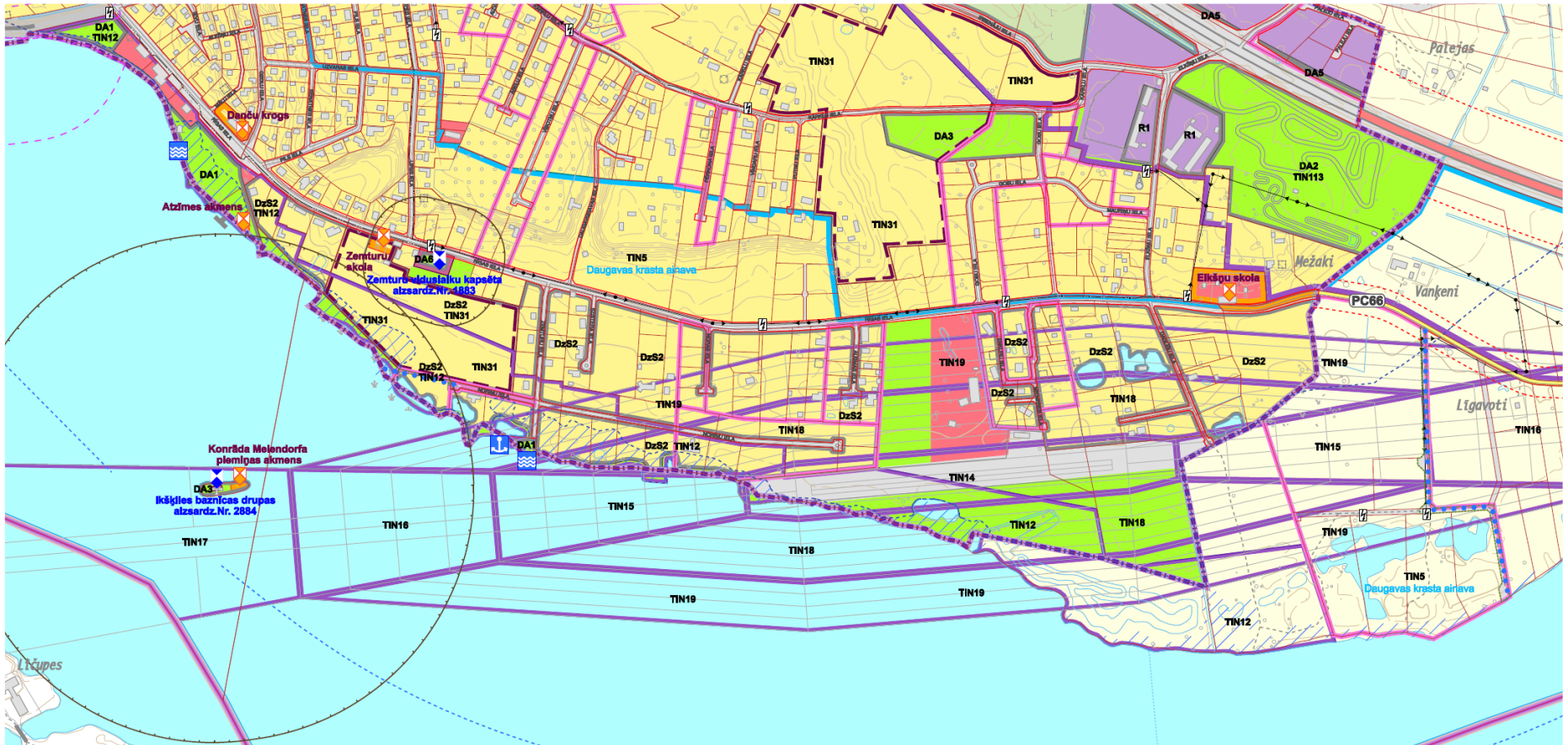
13. attēls
Applūstošās teritorijas Ogres novada Suntažu pagasta teritorijā

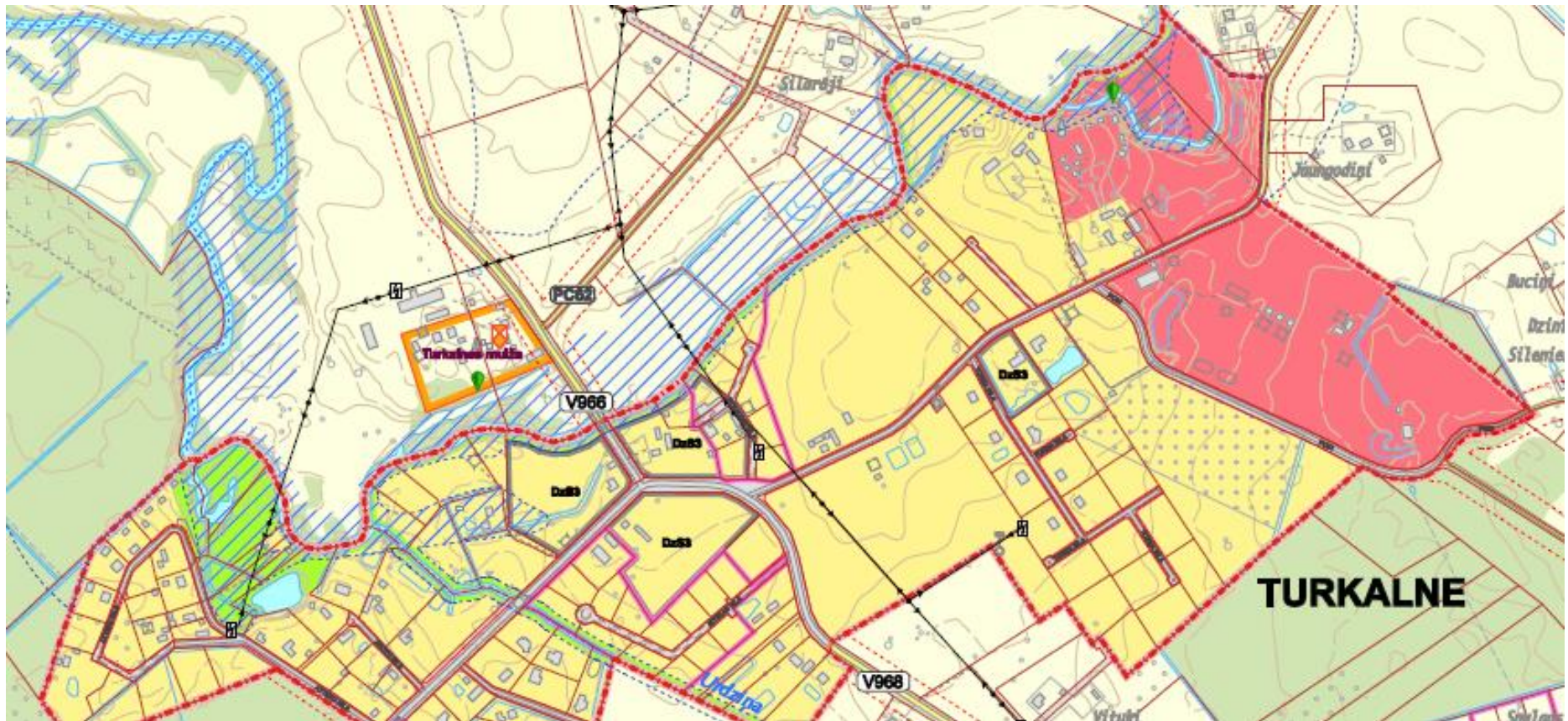
14. attēls
Applūstošās teritorijas Ogres novada Suntažu pagasta teritorijā

15. attēls
Applūstošās teritorijas (10%) Ogres novadā, Ikšķiles pilsētas teritorijā

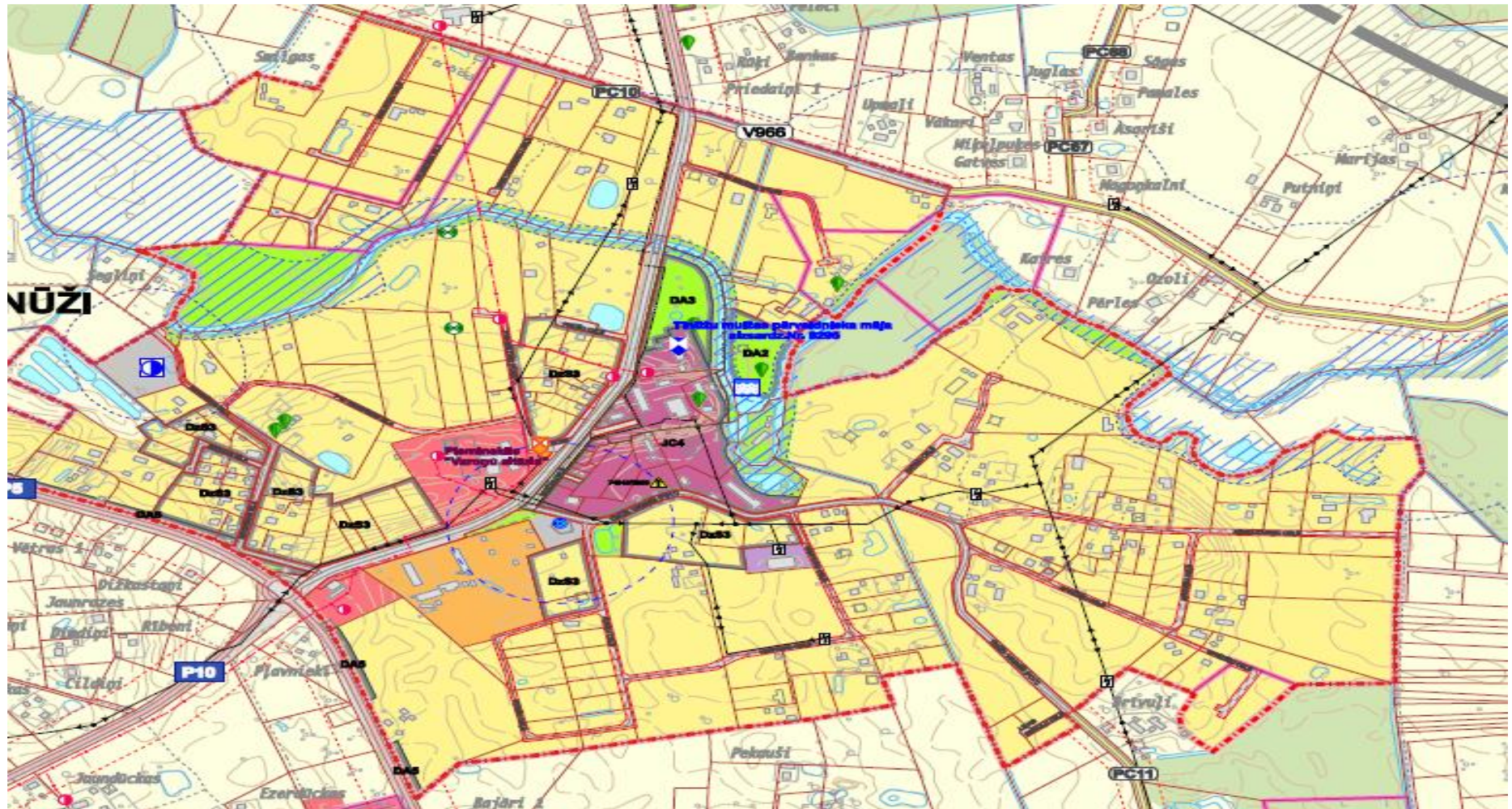
Applūstošās teritorijas (10%) Ogres novadā, Turkalnē, Tinūžu pagasta teritorijā

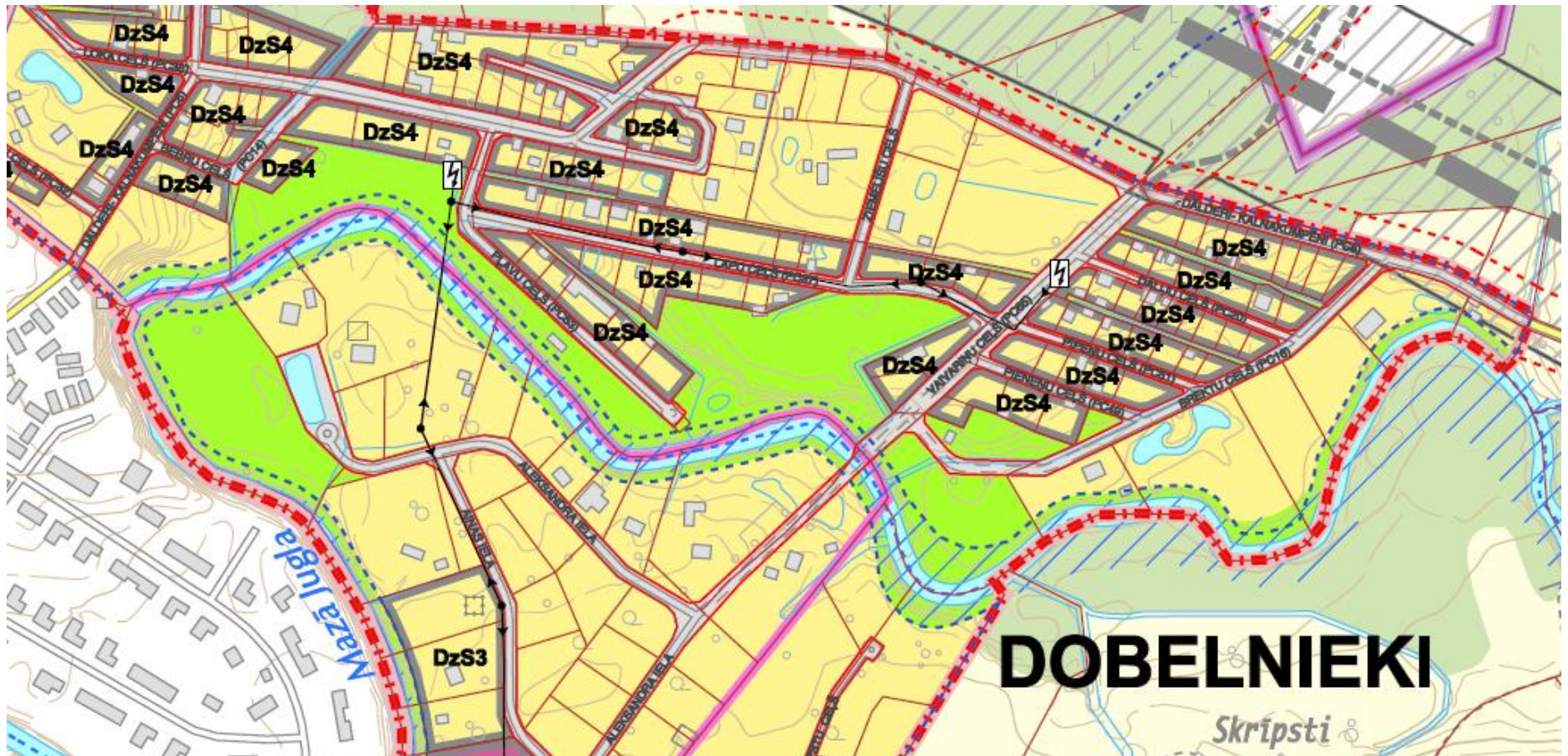
Applūstošās teritorijas (10%) Ogres novadā, Ceplišos, Tīnūžu pagasta teritorijā

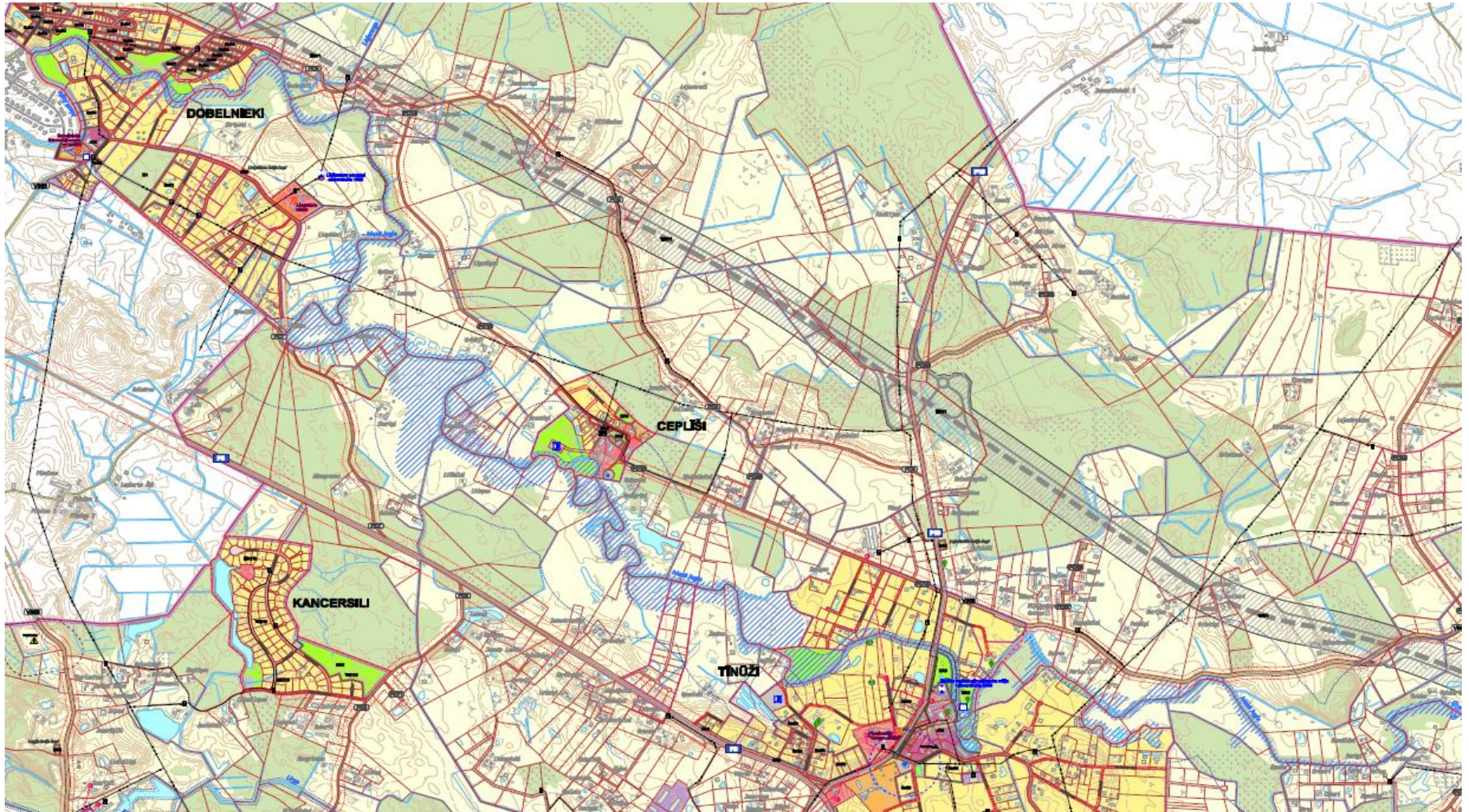
Applūstošās teritorijas (10%) Ogres novadā, Tinūžos, Tinūžu pagasta teritorijā

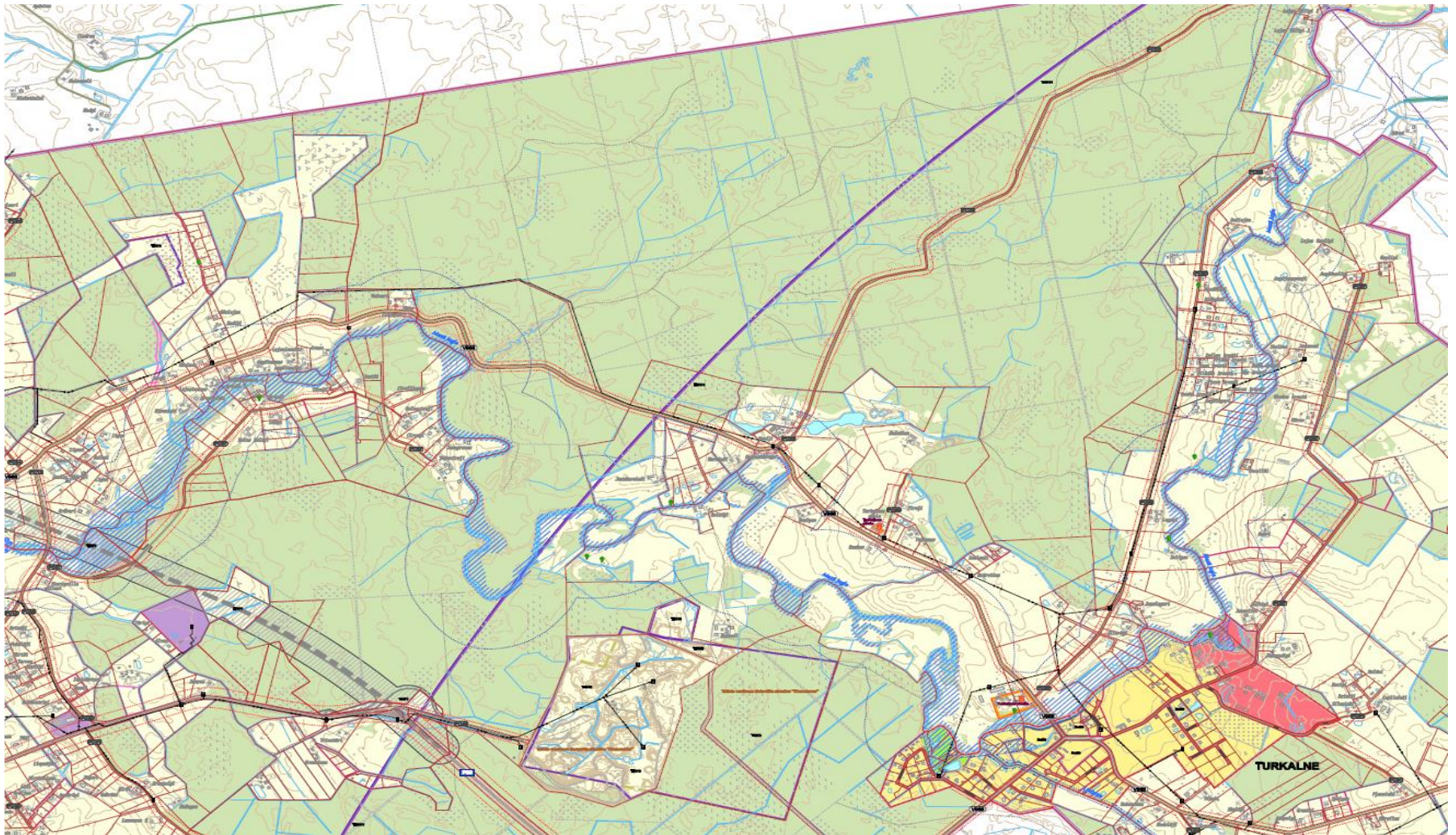
Applūstošās teritorijas (10%) Ogres novadā, Dobelniekos, Tīnūžu pagasta teritorijā

Applūstošās teritorijas (10%) Ogres novadā, Tīnūžu pagasta teritorijā

Applūstošās teritorijas (10%) Ogres novadā, Tīnūžu pagasta teritorijā

Pamatojoties uz "Riska novērtēšanas pamats – iespējamo apdraudējumu katalogs" vērā ņemami pali Ogres novada teritorijā ir bijuši 2004, 2006, 2007, 2010, 2011, 2012 un 2013 gados.

Plūdi, pali un vēju plūdi ir vērtējami kā **risks ar augstu varbūtību un vidējām sekām** – **vidējs risks**, to realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var būt cietušie, bojāgājušie vai arī būs nepieciešama cilvēku pārvietošana uz drošām teritorijām kā tiešo, tā arī pakārtoto risku (industriāli negadījumi un infrastruktūras bojājumi) īstenošanās rezultātā. Materiālo zaudējumu rašanās, ierobežojumu veidošanās palīdzības sniegšanā (liels cietušo skaits, bojāta infrastruktūra, ierobežota pieeja slimnīcām).²⁷

*VIII sadaļā **Plūdu, palu un vēju plūdu preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

2.3.4. Pasākumu plāns plūdu periodam. Veicamie pasākumi.

Plūdu riska samazināšanai tiek plānoti un veikti gatavības, reaģēšanas un atgūšanās pasākumi:

1.1. Gatavības, reaģēšanas un atgūšanas pasākumus plūdu apdraudētajās pilsētās un pagastos plāno un veic pašvaldības, kopā ar novadu apvienoto civilās aizsardzības komisiju un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu Rīgas reģiona pārvaldes Ogres daļu, iesaistot savas teritorijas esošos spēkus un līdzekļus.

1.2. Pasākumu organizēšanai un koordinēšanai CA komisijas priekšsēdētājs var sasaukt ārkārtējās situācijas operatīvo komisiju.

1.3. Uz savstarpējās vienošanās vai līguma pamata, pašvaldība var iesaistīt darbā citu pašvaldību spēkus un līdzekļus.

1.4. Ja pašvaldības rīcībā nav vajadzīgo spēku un līdzekļu, vai ja tie ir nepietiekami pasākumu veikšanai, pašvaldība var saņemt Valsts operatīvo palīdzību un atbalstu.

1.5. Valsts operatīvo palīdzību plāno un sniedz attiecīgās Valsts institūcijas un VAS Latvenergo, pamatojoties uz pašvaldību plāniem un pieprasījumiem.

1.6. Pasākumu veikšanai nepieciešamo papildu finanšu līdzekļu saņemšanai no Valsts budžeta pašvaldības un Valsts dienesti sastāda izdevumu tāmes, kas tiek iesniegtas ārkārtējo situāciju Valsts operatīvajai komisijai apstiprināšanai.

Beidzoties plūdu periodam, pašvaldību un Valsts dienesti sastāda atskaites par izlietotajiem finanšu līdzekļiem un neizlietotos līdzekļus atgriez Valsts budžetā.

2.4. Lietusgāzes un ilgstošas lietavas

Lietus izraisīto ietekmi var raksturot divos dažādos mērogos:

Ilgstošs periods (nedēļas līdz pat mēneši), kad bieži tiek novērots lietus, augsne pakāpeniski kļūst pārmitra un vairs nespēj uzsūkt lieko mitrumu. Ilgstoši regulāra lietusu daudzuma rezultātā ūdens līmenis novadgrāvjos un upēs ir paaugstināts, ūdens uzkrājas arī zemās vietās ar sliktu noteci vai vāju uzsūkšanos augsnē. Īpaši

²⁷ Avots: <https://www.vugd.gov.lv/lv/rekomendacijas-valsts-un-pasvaldibu-institucijam>

bīstamas situācijas veidojas, ja viena otrai seko vairākas šādas epizodes. Ilgstoša lietus epizodes parasti skar teritoriāli plašākus apgabalus, vairākus novadus. Šādi apstākļi var tikt novēroti visās sezonās, biežāk raksturīgi rudens sezonai, bet klimata pārmaiņu ietekmē var tikt novēroti arī ziemas sezonā, kad neiestājas sala apstākļi.

Latvijā ilgstoša lietus raksturošanai un sabiedrības brīdināšanai izmanto nokrišņu daudzumu 12 stundu periodā, kā stipru lietu definējot apstākļus, kad šajā periodā nolīst 20-39 mm, ļoti stipru – 40-59 mm, bet bīstami jeb ekstremāli stipru – ja šādā laika periodā nolīst 60 mm un vairāk.

Īslaicīgs, bet intensīvs lietus. Parasti tas tiek novērots gada siltajā sezonā, sevišķi vasarā, to bieži pavada pērkona negaiss, iespējama arī krusa. Šādos apstākļos, īsā laika periodā nolīst liels nokrišņu daudzums, kuru nespēj uzsūkt augsne, kā arī tas nepaspēj notecēt uz ūdenstilpēm, sevišķi bīstamas situācijas veidojas pilsētvides apstākļos, kur zaļā zona, kas varētu uzsūkt ūdeni, ir ierobežota.

Lietusgāzes var tikt novērotas arī ļoti lokāli. Vasaras sezonas lietusgāzes ik gadu Latvijā nodara lokālus postījumus, appludinot apdzīvotas vietas, izskalojot ceļus, kā arī nodarot postījumus infrastruktūrai.

Lietusgāžu klasifikācijai un sabiedrības brīdināšanai Latvijā tiek piemēroti sekojoši kritēriji – nokrišņu daudzums 3 stundu vai īsākā periodā, saskaņā ar ko stipras lietusgāzes laikā 3 stundu vai īsākā periodā nolīst 10-19 mm, ļoti stipras lietusgāzes laikā – 20-29 mm, bet bīstami jeb ekstremāli stipras – 30 mm un vairāk.

Lietusgāzes un ilgstošas lietavas risks Ogres novadā tiek vērtēts kā vidējs risks ar vidējo varbūtību.

7. tabula

Hidrometeoroloģisko parādību saraksts un kritēriji

Nr.p/k	Hidrometeoroloģisko parādību veidi	Kritēriji
1.	Vētra (stiprs vējš)	Vēja ātrums no 24 līdz 30 m/s, brāzmās līdz 35 m/s
2.	Stiprs lietus	Intensitāte 50 mm un vairāk, kas nolīst 12 un mazāk stundās
3.	Rupja krusa	Krusas graudi līdz 20 mm
4.	Putenis	Vējš ar ātrumu līdz 15 m/s un snigšanu 24 stundu ilgumā
5.	Stipra snigšana	Intensitāte 50 mm un vairāk, kas snieg 12 un mazāk stundās
6.	Stiprs apledoījums	20 mm un lielāks nogulumu diametrs uz vadiem
7.	Stiprs sals	- 35°C un zemāk
8.	Stiprs karstums	+ 33°C un augstāk
9.	Stipra migla	Redzamība 50 m un mazāk, kas ilgst 6 stundas un ilgāk

2014. gada 15. oktobrī Ogres novada dome izsludināja ārkārtas situāciju gan Ogrē, gan visā novadā, jo stiprais lietus izraisīja Ķilupes, Urgas, Ogres, Mazās Juglas un tās pietekas Abzes pārplūšanu, nodarot lielus materiālos zaudējumus.

Plūdu laikā tika bojāti pašvaldības īpašumā esošie infrastruktūras objekti: ielas, ceļi, caurtekas, grāvji, dambis, kā arī applūda vismaz 120 īpašumi, no kuriem apmēram 50 ir dzīvojamās mājas (BNS).

Ogres novada zaudējumi sasniedza vairāk kā 630 000 eiro, iedzīvotāju mājokļu atjaunošanai bija nepieciešami 250 000 eiro. Lai segtu izdevumus, kas saistīti ar 2014. gada rudenī spēcīgu un ilgstošu lietusgāžu laikā radīto postījumu novēršanu, Ogres novada pašvaldībai tika piešķirts 709 518 eiro finansējums ceļu remontam, nogāzes noslīdējumu novēršanai, pārrautā dambja pie Dzirnavu diķa, kas ir Ogres novada pašvaldības ceļa Suntaži – Kaltiņi – Kreiļi posms, atjaunošanai un Abzes upes šķērsojuma izbūvei.²⁸

*VIII sadaļā **Lietusgāzes, ilgstošu lietu preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

2.5. Pērkona negaiss un krusa

Pērkona negaiss ir atmosfēras elektriskā parādība, kas parasti ir novērojama gada siltajā sezonā, bet ir iespējams jebkurā no gada mēnešiem. Tas veidojas gubu-lietus mākoņos, kad spēcīgas gaisa strāvas mākonī izraisa lietus lāšu un / vai krusas graudu savstarpēju berzi, radot elektriskās izlādes – zibeni.

No lielā siltuma daudzuma, kas izdalās zibens rezultātā, apkārtējais gaiss strauji izplešas, izraisot skaņu – pērkonu.²⁹

Pērkona negaisa laikā Latvijā lokāli var tikt novēroti arī virpuļviesuļi jeb tornado. To darbības joslā tiek nopostīti ne tikai meži, elektrolīnijas un ēkas, gaisā tiek pacelti ievērojami smagumi, tādējādi nodarot lielus postījumus. Tai pašā laikā blakus virpuļa joslai vējš var būt pat lēns.

Pērkona negaiss un krusa ir vērtējami kā **risks ar vidēju varbūtību un vidējām sekām – vidējs risks**, to realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī paredzams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi.

Pērkona negaisu var pavadīt gan intensīvas lietusgāzes, gan arī krasas vēja brāzmas un krusa. Atsevišķos gadījumos krusa var tikt novērota arī tad, ja nav pērkona negaiss.

Pērkona negaisu klasifikācijai un sabiedrības brīdināšanai tiek izmantoti sekojoši kritēriji:

- 1) stiprs: pērkona negaisu pavada stipras lietusgāzes un / vai krasas vēja brāzmas 15-19 m/s un / vai krusa ar diametru <6 mm;
- 2) ļoti stiprs: pērkona negaisu pavada ļoti stipras lietusgāzes un / vai krasas vēja brāzmas 20-24 m/s un / vai krusa ar diametru 6-19 mm;

²⁸ Avots:https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Sakotnejais_pludu_riska_NOVERTEJUMS.pdf.

²⁹ Avots: MK 17.07.2019. rīkojums Nr. 380 "Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam".

- 3) bīstami jeb ekstremāli stiprs: pērkona negaisa pavada ekstremāli stipras lietusegāzes un / vai krasas vēja brāzmas ≥ 25 m/s, un / vai krusa ar diametru ≥ 20 mm.

VIII sadaļā Pērkona negaisa un krasas preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.

2.6. Vētras, krasas vēja brāzmas un viesuļi

Vētra ir ļoti stiprs vējš, kura summārais ātrums 10 minūšu laikā sasniedz vismaz 24 m/s, bet vēja ātrums brāzmās var sasniegt pat 100 m/s (360 km/h) lielu ātrumu.

Vētra ar vēja ātrumu 25 m/s un vairāk var radīt elektrolīniju pārrāvumus, kontaktu un kabeļu bojājumus, pilsētas elektrotransporta un elektrovilciena līnijās elektroenerģijas un ūdens padeves pārtraukumus, koku nogāšanos uz ēkām un ceļa braucamās daļas, ēku un būvju konstrukciju nogrūšanu, jumtu noraušanu, ūdens līmeņa strauju paaugstināšanos, kā arī elektrisko sakaru līniju bojājumus.³⁰

Vētras (vēja brāzmas), viesuļi, krasas vēja brāzmas ir vērtējami kā **rīks ar vidēju varbūtību** un smagām sekām – **vidējs rīks**, to realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī paredzams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi. Var rasties elektropārvades tīklu bojājumi, energopiegādes traucējumi. Iespējami labklājības un ekonomiskie zaudējumi, cietušie, bojāgājušie.

Rīks ir īpaši aktuāls piekrastes zonā un upju grīvās.

VIII sadaļā Vētras, krasas vēja brāzmas un viesuļu preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.

2.7. Stiprs sals, sniegs un putenis

Dažādos pētījumos lielākoties ir noskaidrots, ka ilggadīgajā laika periodā lielākajā pasaules daļā auksto dienu un nakšu kļūst mazāk. Arī Latvijā nepilnu pēdējo 100 gadu laikā ir norisinājušās līdzīgas izmaiņas ekstremāli zemu gaisa temperatūras raksturā – dienu skaits stabili salu un apstākļiem, kad tiek novērotas sevišķi zema gaisa temperatūra, samazinās. Tomēr Latvijā vēl aizvien ziemas periodā var iestāties stiprs sals, kas var apdraudēt cilvēku veselību un pat dzīvību, kā arī izraisīt tehnogēnus bojājumus - cauruļvadu un apkures sistēmas bojājumus, lauksaimniecības kultūru izsalšanu u.c. Sala ietekmi būtiski var palielināt stiprs vējš vai apstākļi, kad zemes virsmu neklāj sniegs – ir kaisals.

Sala intensitātes klasifikācijai un sabiedrības brīdināšanai tiek izmantoti sekojoši kritēriji: stiprs sals, kad gaisa temperatūra pazeminās līdz $-20...-24^{\circ}$, ļoti stiprs sals, kad gaisa temperatūra ir $-25...-29^{\circ}$ un bīstami jeb ekstremāli stiprs sals tiek novērots, kad termometra stabiņš noslīd līdz -30° atzīmei un vēl zemāk.

³⁰ 14 Avots: MK 17.07.2019. rīkojums Nr. 380 "Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam".

Stiprs sals ir vērtējams kā **risks ar vidēju varbūtību un vidējām sekām – vidējs risks**, tā realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī paredzams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi.

Sniegs un putenis kā ziemas laika parādības nozīmīgu ietekmi rada gan intensīvas vai ilgstošas snigšanas un putināšanas apstākļos, kad nozīmīgi pieaug sniega sega un tiek aizputināti ceļi, gan arī neierasti agras vai vēlas šo dabas parādību iestāšanās gadījumos, kad vēl nav iestājušies vai jau noslēgušies atbilstošie ceļu uzturēšanas apstākļi.

Agra vai vēla snigšana var radīt postīgumus arī sala neizturīgām lauksaimniecības kultūrām. Snigšanas un puteņa apstākļos papildus ietekmi rada vēja pastiprināšanās, kas var veicināt ceļu aizputināšanu, turklāt atsevišķās situācijās, kad zemes virsmu klāj pietiekami bieza, bet nesablietēta sniega sega, ceļu aizputināšana var notikt arī situācijās, kad nesnieg, bet stipra vēja apstākļos tiek pārvietots uz zemes virsmas esošais sniegs. Tāpat kā papildus nozīmīgs faktors ir redzamības tāluma samazināšanās intensīvas snigšanas un puteņa laikā.

Klimata pārmaiņas ir ievērojami ietekmējušas sezonālā sniega pārklājumu un biežumu. Latvijas teritorijā kopumā tiek novērota vidējā sniega segas biežuma samazināšanās. Arī sezonas garums, kad tiek novēroti stabili sniega apstākļi, kļūst īsāks, tomēr ļoti agrīna vai vēlīna snigšana aizvien var tikt novērota. Nākotnes klimata pārmaiņu pētījumi uzrāda, ka šīs tendences saglabāsies, tomēr saglabāsies augsti ekstremālu gadījumu iestāšanās riski.

Snigšanas apstākļu klasifikācijai un sabiedrības brīdināšanai tiek izmantoti sekojoši kritēriji:

- stipra snigšana: sniega segas pieaugums 5-9 cm 12 stundu laikā;
- ļoti stipra snigšana: sniega segas pieaugums 10-14 cm 12 stundu laikā;
- bīstami jeb ekstremāli stipra snigšana - sniega segas pieaugums ≥ 15 cm 12 stundu laikā.

Puteņa apstākļu klasifikācijai un sabiedrības brīdināšanai tiek izmantoti sekojoši kritēriji:

- stiprs putenis: snigšana ar redzamības pasliktināšanos < 4 km un vēja pastiprināšanos brāzmās ≥ 15 m/s mazāk nekā 3 stundas;
- ļoti stiprs putenis: snigšana ar redzamības pasliktināšanos < 2 km un vēja pastiprināšanos brāzmās $\geq 15-19$ m/s ilgāk nekā 3 stundas;
- bīstami jeb ekstremāli stiprs putenis: snigšana ar redzamības pasliktināšanos < 2 km un vēja pastiprināšanos brāzmās ≥ 20 m/s ilgāk nekā 3 stundas.

Putenis un apledējums var izraisīt pilsētas transporta kustības un iedzīvotāju pārvietošanās traucējumus, transporta avārijas, elektropārvades un elektronisko sakaru līniju bojājumus, elektroenerģijas padeves pārtraukumus. Klimata pārmaiņas ir ievērojami ietekmējušas sezonālā sniega pārklājumu un biežumu. Latvijas teritorijā kopumā tiek novērota vidējā sniega segas biežuma samazināšanās. Arī sezonas garums, kad tiek novēroti stabili sniega apstākļi, kļūst īsāks, tomēr ļoti agrīna vai vēlīna snigšana aizvien var tikt novērota.

Nākotnes klimata pārmaiņu pētījumi uzrāda, ka šīs tendences saglabāsies, kā arī saglabāsies augsts ekstremālu laikapstākļu iestāšanās risks.

Sniegs un putenis ir vērtējami kā **risks ar vidēju varbūtību un vidējām sekām – vidējs risks**, tā realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī paredzams kaitējums ekosistēmai, materiālie

zaudējumi. Bojājumi ēku konstrukcijām (pastiprināta mikroplaisu veidošanās slodzes dēļ, mitruma bojājumi), jumtu sabrukšana, pelējuma palielināšanās, dzīvības un īpašuma apdraudējums.

*VIII sadaļā **Stipra sala, sniega un puteņa preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

2.8. Apledojums un slapja sniega nogulums

Zema atmosfēras gaisa temperatūra. Latvijas klimatiskajos apstākļos vienu reizi piecos gados apledojuma laikā ledus čaulas sienīņu biezums uz vadiem 10 m augstumā virs zemes var sasniegt 5 mm, bet vienu reizi 10 gados ledus čaulas sienīņu biezums var būt lielāks par 10 mm. Apledojums kombinācijā ar vēju var izraisīt “vadu deju”.

Apledojums ir ziemas sezonas laika parādība, tas rodas, kad negatīvas temperatūras apstākļos veidojas intensīva migla, smidzina vai pat līst lietūs (tiek novērota atkala) un uz virsmām (ceļiem, ielām, trotuāriem u.c.) vai objektiem (vadiem, koku zariem u.c.) veidojas ledus kārtas. Ielas un trotuāri šādos apstākļos jau ļoti ātri kļūst slideni. Bet uz vadiem un koku zariem izveidojies biezs apledojuma slānis var izraisīt to lūšanu.

Apledojuma klasifikācijai un sabiedrības brīdināšanai tiek izmantoti sekojoši kritēriji:

- stiprs apledojums: sasalstoši nokrišņi ar intensitāti <1 mm/12 stundās;
- ļoti stiprs apledojums: sasalstoši nokrišņi ar intensitāti 1-4 mm/12 stundās;
- bīstami jeb ekstremāli stiprs apledojums: sasalstoši nokrišņi ar intensitāti ≥5 mm/12 stundās.³¹

Apledojums un slapja sniega nogulums ir vērtējami kā **risks ar augstu varbūtību un vidējām sekām – augsts risks**, tā realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī paredzams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi.

Slapja sniega nogulums arī ir ziemas sezonas laika parādība. Tas veidojas, kad krīt slapjš sniegs, bet gaisa temperatūra ir negatīva, izraisot slapjā sniega piesalšanu pie vadiem un koku zariem, kā arī citiem priekšmetiem. Tas var izraisīt koku zaru / koku un vadu lūšanu, kā arī citu priekšmetu salūšanu, sabojāšanu. Slapja sniega intensitāte tiek noteikta, speciālistiem analizējot sinoptisko situāciju, atbilstoši tiek sagatavoti arī brīdinājumi.

Tāpat iespējama slapja sniega piesalšana pie nojumēm snigšanas laikā. Sniega salīšana uz kokiem var veicināt koku un zaru lūšanu. Kā sekas tam var būt elektropārvades līniju vadu, balstu un izolatoru ķēžu bojājumi, kuru rezultātā var būt traucēta elektroenerģijas pārvade, bet tā nevar izraisīt cilvēku apdraudējumu objektā un notikumus ar katastrofālām sekām.

*VIII sadaļā **Apledojuma un slapja sniega noguluma preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

³¹ Avots: MK 17.07.2019. rīkojums Nr. 380 “Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam”.

2.9. Karstums

Karstuma viļņiem jeb ilgstošu nepārtraukta karstuma periodu biežuma un intensitātes pieaugumam arvien biežāk tiek pievērsta pastiprināta uzmanība, jo tie negatīvi ietekmē cilvēku veselību un mirstību, sevišķi vasarā. Īpaši satraucošas šīs pārmaiņas ir lielo pilsētu aglomerāciju iedzīvotājiem, jo pilsētas kā “siltuma salas” ietekmē gaisa temperatūra pilsētas centrā – tā ir augstāka nekā nomalē, līdz ar to arī karstuma radītais diskomforts pilsētas centrā būs lielāks. Ja naktis ir vēsas, tas dod iespēju cilvēka organismam atpūsties pēc dienā piedzīvotā karstuma, savukārt apstākļos, kad arī naktis ir ļoti karstas (tiek novērotas tā sauktās “tropiskās naktis”), karstums ietekme ir vēl lielāka.

Spēcīgi karstuma viļņi var izraisīt arī kultūraugu bojājumus, tūkstošiem nāves gadījumu no hipertermijas, un plašus strāvas zudumus, jo masveidā tiek izmantoti gaisa kondicionieri un ventilatori.

Karstuma intensitātes klasifikācijai un sabiedrības brīdināšanai tiek izmantoti sekojoši kritēriji:

- stiprs karstums: maksimālā gaisa temperatūra dienas 2 dienas un ilgāk paaugstinās līdz $+27\dots+32^{\circ}$;
- ļoti stiprs karstums: maksimālā gaisa temperatūra ir $\geq+32^{\circ}$ vai minimālā gaisa temperatūra naktī nav $<+20^{\circ}$ (turklāt pirms tam jau ir bijušas dienas ar stipru karstumu);
- bīstami jeb ekstremāli stiprs karstums: 2 dienas un ilgāk termometra stabiņš pakāpjas virs $+30^{\circ}$ atzīmes vai arī 2 naktis un ilgāk termometra stabiņš nenoslīd zem $+20^{\circ}$ atzīmes.³²

Karstums ir vērtējams kā risks ar augstu varbūtību un vidējām sekām – vidējs risks, tā realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī paredzams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi. Karstums izraisa asfalta pastiprinātu kušanu un citus ceļu seguma bojājumus, kas izraisa satiksmes drošības pasliktināšanos.

Iekštelpu pārkaršana izraisa elektroenerģijas pieprasījuma pieaugumu vasarā. Pieprasījuma palielināšanās pēc iekštelpu dzesēšanas ietekmē cilvēku labsajūtu un darbības spējas un var izraisīt veselības pasliktināšanos, darba produktivitātes samazināšanos, elektroenerģijas patēriņa un izmaksu pieaugumu vasarā.

*VIII sadaļā **Karstuma preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

2.10. Sausums

Sausums ir apstākļi dabā, kad ilgāku laika periodu netiek novēroti nokrišņi. Sevišķi nelabvēlīgi apstākļi var veidoties, ja tas tiek novērots aktīvās veģetācijas periodā, vienlaikus iestājoties arī karstumam – tad sausums būtiski ietekmē lauksaimniecību, kā arī mežsaimniecību. Turklāt sausuma apstākļos parasti ievērojami pieaug ugunsbīstamība mežos. Latvijā sausuma raksturošanai ir ieviests Standartizētais

³² Avots: MK 17.07.2019. rīkojums Nr. 380 “Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam”.

nokrišņu daudzuma indekss (SPI, *Standardized precipitation index*) – rādītājs, kas raksturo sausuma un mitruma periodus. SPI tiek aprēķināts balstoties uz nokrišņu daudzuma novērotajām vērtībām un statistiku references periodā, piemēram, pēdējo 30 gadu laikā.

Lauksaimniecības vajadzībām SPI tiek rēķināts veģetācijas periodā 1-3 mēnešiem. 3 mēnešu SPI var izmantot arī kalendārās sezonas mitruma režīma noteikšanai. Savukārt 6 mēnešu intervālu izmanto hidroloģiskā sausuma klasificēšanā, jo tas labi korelē ar ūdens līmeņa izmaiņām rezervuāros, kā arī upju noteces samazināšanos.

Sausuma apstākļu raksturošanai tiek izmantoti sekojoši SPI kritēriji: mēreni sauss -1...-1,49, ļoti sauss -1,5...-2 un ekstremāli sauss, ja SPI ir ≤ -2 .³³

Sausums ir vērtējams kā risks ar vidēju varbūtību un vidējām sekām – vidējs risks, tā realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī paredzams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi.

VIII sadaļā Sausuma preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.

2.11. Meža, lauku un kūdras purvu ugunsgrēks

Klimata pārmaiņu kontekstā ir prognozēts, ka sausuma un karstuma periodi nākotnē kļūs biežāki, kas palielina reģiona ugunsbīstamību mežos un kūdras purvos. Par meža un purvu ugunsgrēka cēloni var būt apzināta vai neapzināta cilvēka darbība vai arī dabas stihija – sausums, karstums, zibens iedarbība.

Meža un kūdras purvu ugunsgrēkiem piemīt arī pārrobežu izplatīšanās risks, kā rezultātā nepieciešama pārrobežu sadarbība katastrofas pārvarēšanai.

Latvijas meži aizņem ~ 3,4 miljonus ha un klāj 52% valsts teritorijas. Latvijā ir ~2,4 tūkstošu km² purvu, kas aizņem 3,8% no Latvijas teritorijas. No tiem tikai daļa tiek izmantota kā kūdras ieguves vietas.

Ogres novada teritorijā ir vairākas vietas ar ugunsbīstamiem mežiem, kas atzīmēti karte pielikumā. Šajā grupā var izdalīt - meža ugunsbīstamos rajonus, teritorijas kuras visvairāk pakļautas mežu ugunsgrēku iespējamībai, kuru rezultātā iespējami lieli materiālie zaudējumi vai tiek apdraudētas apdzīvotas vietas. Meža ugunsbīstamība ir atkarīga no meža augšanas apstākļu tipa, meža vecuma, koku sugas, zemsegas, paaugas, pameža un piesārņojuma ar atkritumiem.³⁴

Mežus pēc to ugunsbīstamības iedala piecās ugunsbīstamības klasēs:

I. klase: visas skujkoku jaunaudzes un priežu audzes sila augšanas apstākļu tipos (ugunsbīstamība paaugstināta);

II. klase: priežu audzes mētrājā un lapu koku audzes sila augšanas apstākļu tipos (ugunsbīstamība augsta);

³³ Avots: MK 17.07.2019. rīkojums Nr. 380 "Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam".

³⁴ Avots: MK 17.07.2019. rīkojums Nr. 380 "Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam".

III. klase: egļu un lapu koku audzes mētrājā, priežu un egļu audzes damakšņa un vēra augšanas apstākļu tipos, priežu audzes mitrās, nosusinātās minerāl augsnēs un nosusinātās kūdras augsnēs, sūnu purvi (ugunsbīstamība vidēja);

IV. klase: egļu audzes gāršā, priežu audzes un pielūžņoti izcirtumi uz pārpurvotām un slapjām minerāl augsnēm, priežu audzes slapjās kūdras augsnēs (ugunsbīstamība zema);

V. klase: egļu un lapu koku audzes pārpurvotos augšanas apstākļu tipos un slapjās minerāl augsnēs, baltalkšņu un melnalkšņu audzes visos augšanas apstākļu tipos, kā arī zāļu un pārejas purvi (ugunsbīstamība ļoti zema).

I un II klases meži ir sevišķi ugunsbīstami un prasa speciālu uzmanību organizējot mežu apsardzību pret ugunsgrēkiem. Šajos mežos ir vislielākā aizdegšanās iespēja, kas atkarīga no mežu apmeklētības, pilsētu, apdzīvotu vietu, dzelzceļu un ceļu tuvumā.

Potenciāli apdraudētās mežu teritorijas Ogres, Ikšķiles, Ķeguma, Suntažu pašvaldībās. Potenciāli apdraudētas lielas apdzīvotās vietas – Ogre, Ķegums.

Meža ugunsnedrošo laika posmu novadu teritorijā katru gadu nosaka Valsts meža dienests Ogres - Rīgas virsmežniecība ar rīkojumu. Meža ugunsnedrošais laika posms atkarīgs no meteoroloģiskajiem apstākļiem un ilgst no sniega nokušanas līdz rudens lietavām. Ugunsbīstamākās ir jaunaudzes un vidēja vecuma skujkoku audzes.

Valsts meža dienesta Ogres virsmežniecība organizē meža ugunsdrošības uzraudzību un ugunsgrēku ierobežošanu. Pēc Ogres virsmežniecības pieprasījuma, kad izsmeltas Ogres virsmežniecības ugunsdzēsības iespējas, palīdzību ugunsgrēku ierobežošanā sniedz VUGD, Zemessardzes 54. Kaujas atbalsta bataljons, citas valsts un pašvaldību iestādes.

Vislielākā iespējamība – vasarā liela sausuma un karstuma periodā vai arī kūlas dedzināšanas laikā, ja sauss pavasaris.

Oglekļa monoksīds (tvana gāze) parasti ir visbīstamākā gāze, kas rodas ugunsgrēkā. Ūdeņraža cianīds ir toksiskā gāze, kas rodas, ja deg pamesti slāpekli saturošie materiāli. Ūdeņraža cianīda daudzums palielinās, pieaugot degšanas temperatūrai. Fluoru saturošas vielas augstā temperatūra izdala fluorūdeņradi. Risks ir atkarīgs gan no laikapstākļiem, gan arī no zemes lietojuma veida – primāri, mežu blīvuma.

Mežu un lauku masveida ugunsgrēki sausā un vējainā laikā spēj aptvert plašas teritorijas.

Masveida ugunsgrēkus izraisa:

Pērkona negaisi	8%
Dzelzceļa un auto transports	5%
Sausas zāles (kūlas) dedzināšana pavasarī	10%
Uzņēmumu vainas dēļ	18%
Iedzīvotāju neuzmanības un ļaunprātības dēļ	59%
Iedzīvotāju tiešas vai netiešas vainas dēļ - kopā:	92%

Lai organizētu meža ugunsgrēku dzēšanu, jāveic izlūkošana un jānosaka:

- ugunsgrēka veids;
- ugunsgrēka platība, degšanas ātrums, uguns un dūmu izplatīšanās virziens;
- ūdens iegūšanas vietas un piekļūšana pie tām;
- dabīgās ugunsgrēka izplatīšanās pārtraukumu vietas (ceļi, grāvji, upes u.c.);
- vietas, kur augsne satur kūdras, skujkoku jaunaudzes.

Ugunsgrēka veids un izplatīšanās ātrums

Ugunsgrēka veids pēc uguns izplatīšanās ātruma klasificējas kā - vāji, vidēji, spēcīgi.	UGUNS IZPLATĪŠANĀS ĀTRUMS		
	VĀJI	VIDĒJI	SPĒCĪGI
Skrejuguns	Līdz 1 m/min	Līdz 3 m/min	Līdz 3 m/min un vairāk
Vainaguguns	Līdz 3 m/min	Līdz 100 m/min	līdz 100 m/min un vairāk
Zemdega	Biezums līdz 25 cm	Biezums līdz 50 cm	Biezums līdz 50 cm un vairāk

Skrejuguns – visizplatītākais meža ugunsgrēks, kura laikā deg zemsedzes virsējā kārtā, bet uguns neskar koku vainagus. Pavasarī tā virzās uz priekšu ātri (3–5 m/min), sadedzinot sauso materiālu. Vasarā, kad viss ir sauss, skrejuguns izdedzina zemsegu līdz minerālaugsnei un apdedzina arī koku virsējās saknes. Pēc skrejuguns egļu audzes nokalst pilnībā, no priežu audzēm – lielākā daļa. Izdzīvojušajiem kokiem pastiprināti uzbrūk gan kaitēkļi, gan slimības, un sekas ir koku pilnīga nokalšana.

Vainaguguns – tās laikā deg gan zemsedzes virsējā kārtā, gan arī kokaudzes vainagu klājs. Uguns ir tik intensīva, ka gaisā lido pārogļojušies koku zari un nokrītot rada jaunus ugunsgrēka perēkļus. Virzās uz priekšu ātri (arī bezvēja laikā), un to ir grūti ierobežot. Vainagugunī aiziet bojā kokaugi, zemsedze, zemsegas mikroorganismi u.c. Šādos degumos meža atjaunošanās un pat vietas apmežošana ir ilga un grūta.

Zemdegas – tās laikā deg (vairāk gruzd) visa zemsega, purvājos – arī kūdra. Uguns uz priekšu virzās lēni – tikai dažus metrus diennaktī. Degšanas laikā pakāpeniski sakarst un izzūst viss zemsegas slānis, izdegot līdz minerālaugsnei vai gruntsūdenim. Zemdega var turpināties mēnešiem ilgi, un to nodzēst ir grūti. Turklāt dzēšana ir specifiska.

Saskaņā ar VNM sniegtajiem datiem līdz šim lielākais reģistrētais meža ugunsgrēku skaits bijis 2006. gadā – 1929 meža ugunsgrēki, kopumā skarot 3790 ha platību.

Mežu un kūdras purvu ugunsgrēki ir vērtējami kā **rīks ar ļoti augstu varbūtību un nozīmīgām sekām – nozīmīgs risks**, to realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī paredzams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi. Iespējami cietušie, bojāgājušie vai cilvēku pārvietošana uz drošām teritorijām kā tiešo, tā arī pakārtoto risku (būtiski transporta negadījumi, industriāli negadījumi un infrastruktūras bojājumi) istenošanās rezultātā.

*VIII sadaļā **Meža un kūdras purvu ugunsgrēku preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

2.12. Epidēmijas

Epidēmijas ir infekcijas slimības izplatīšanās tādos apmēros, kas pārsniedz konkrētai teritorijai raksturīgu saslimstības līmeni, vai arī slimības parādīšanās un intensīva izplatīšanās teritorijā, kurā iepriekš tā nav reģistrēta (Epidemioloģiskās drošības likuma 1. panta 6. punkts).

Atkarībā no infekcijas slimības īpatnībām un izplatīšanās apstākļiem epidēmijas var atšķirties pēc intensitātes saslimušo skaita ziņā, ģeogrāfiskās izplatības, skarto iedzīvotāju grupu loka un norises ilguma. Infekciju slimības izplatības īpatnības ir atkarīgas no daudziem faktoriem, tostarp iedzīvotāju imunitātes, t. sk. vakcinācijas aptveres, dzīves apstākļiem un sanitārās kultūras līmeņa, gadalaika (dažām infekcijas slimībām raksturīga sezonālitate), ģeogrāfiskajām un klimatiskajām joslām, klimata pārmaiņām, kā arī veikto pretepidēmijas pasākumu efektivitātes.

Epidēmiju iespējamība palielinās ārkārtas situācijās, piemēram, ja ir notikusi dabas katastrofa vai militārs iebrukums. Palielinās cilvēku skaits, kam nepieciešama medicīniskā palīdzība vai īpaša aprūpe, kā arī evakuācijas laikā, masveida izmitināšanas vietās un citur, kur lielā daudzumā uzturas un pulcējas cilvēki, ir paaugstināts risks vides piesārņojumam, kas veicina infekcijas slimību ieviešanu un izplatīšanos.

Tāpat epidēmijas draudi var rasties infekcijas pārrobežu pārvešanas gadījumā.

Normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un gadījumos pašvaldības var pieņemt lēmumus par pasākumiem epidēmiju un to seku novēršanai. Ja draud izplatīties infekcijas slimība (izņemot bīstamas infekcijas slimības), pašvaldība pēc SPKC vai Veselības inspekcijas ieteikuma ir tiesīga pieņemt lēmumu par karantīnas pasākumu noteikšanu pašvaldības iestādēs (tajā skaitā pašvaldības izglītības, ārstniecības un sociālās aprūpes iestādēs), sabiedrisko pasākumu rīkošanu vai peldvietu lietošanas ierobežošanu vai aizliegšanu, kā arī pašvaldības noteikto karantīnas vai citu ierobežojošu pasākumu atcelšanu.³⁵ ³⁶

Par potenciāliem cilvēku masveida saslimšanas avotiem uzskatāmi pārtikas aprītē (t.sk. dzeramā ūdens piegādē) un sadzīves pakalpojumu sniegšanā iesaistītie sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi, pārtikas tirdzniecības un ražošanas uzņēmumi, publiskās atpūtas vietas, t.sk. peldvietas. Var prognozēt:

- ar pārtiku un dzeramo ūdeni saistītās masveida infekcijas slimības (salmoneloze, šigeloze, kampilobakterioze, ešerihiozes, A hepatīts un citas enterovīrusu infekcijas, trihineloze u.c.), toksikoinfekcijas un saindēšanās;
- ar vides faktoriem saistītās infekcijas slimības (leģioneloze, grauzēju un posmkāju pārnēsātās infekcijas slimības, epidēmiskais utu izsitumu tīfs u.c.) uzliesmojumus;
- lielu gripas epidēmiju vai pandēmiju;
- vakcīnregulējamo infekcijas slimību uzliesmojumus (masalas, poliomiēlīts u.c.);
- bīstamo infekcijas slimību (mēris, holēra, tropu posmkāju pārnēstie vīrusu hemorāģiskie drudži) ieviešanu.

³⁵ Avots: MK 17.07.2019. rīkojums Nr. 380 "Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam".

³⁶ Avots: <https://covid19.gov.lv/covid-19/covid-19-statistika/covid-19-izplatiba-latvija>.

Latvijā par epidēmijas risku varēja uzskatīt tikai gripas strauju izplatīšanos, vidēji gripas sezonas laikā 3 000 pacienti tiek hospitalizēti saistībā ar gripu un gripas izraisītu pneimoniju, bet ārstēšanu ambulatori saņem ap 50 000 pacientu. Lielākais nāves gadījumu skaits tiek reģistrēts nedēļās, kad ir augstākā gripas epidēmijas intensitāte. Pandēmiskā gripas vīrusa izplatīšanās gadījumā saslimušo un mirušo skaits var ievērojami pieaugt. Vienlaicīgi gripas infekcijas izplatīšanās novēršanai ir pieejami efektīvi līdzekļi - vakcinācija, tādēļ nodrošinot sabiedrības vai riska grupu vakcināciju ir iespējams ievērojami novērst gripas izplatīšanās riskus.

2020. gadā Latvijā un visā pasaulē izplatījies koronavīruss – COVID-19. Koronavīruss ir vīrusu grupa, kas atrasta gan dzīvniekiem, gan cilvēkiem. Cilvēkiem koronavīrusu infekcijas tiek reģistrētas visu gadu, īpaši rudenī un ziemā. Tie var izraisīt gan vieglas elpceļu infekcijas, gan smagas saslimšanas ar nopietnām komplikācijām (pneimoniju, nieru mazspēju) un pat nāvi.

Covid-19 infekcijas avots (rezervuārs) pagaidām nav zināms, iespējams, ka tā arī ir zoonoze, jo daļa saslimušo bija saistīti ar Uhaņas Dienvidķīnas Jūras produktu un dzīvnieku tirgu. Ir apstiprināta Covid-19 pārvešana no cilvēka uz cilvēku, tomēr, lai pilnībā novērtētu infekcijas izplatīšanās ceļus un riskus, ir nepieciešams vairāk informācijas.

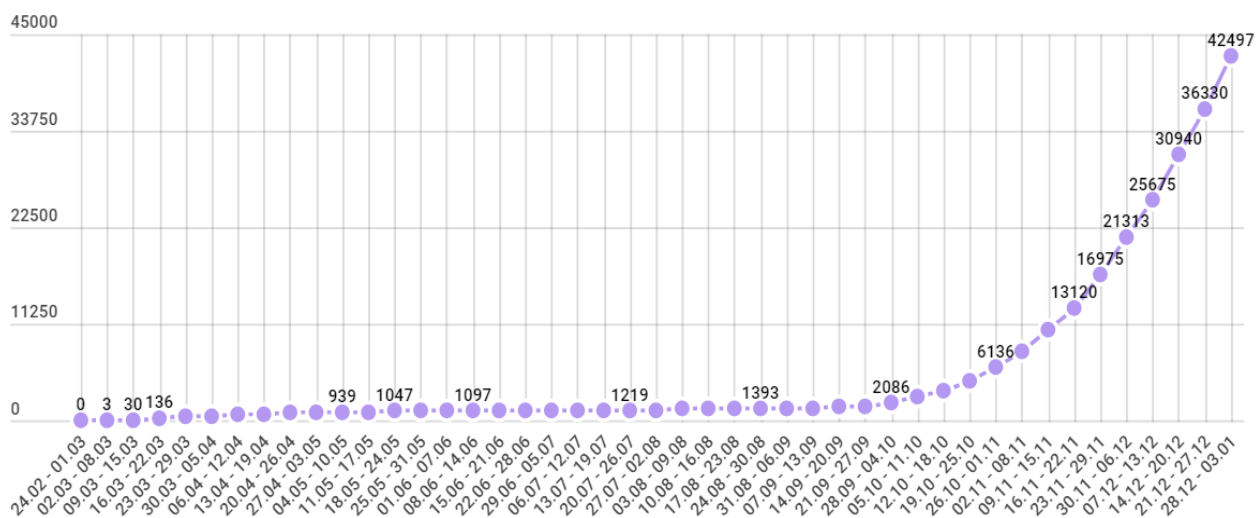
Citi simptomi: elpas trūkums (iespējama spiedoša sajūta uz krūtīm), sāpes muskuļos, caureja, slikta dūša un iesnas. Šīs pazīmes parasti ir vieglas un sākas pakāpeniski. Ir arī gadījumi, kad cilvēki inficējas, bet viņiem nerodas nekādas slimības pazīmes.

Gan gripa, gan Covid-19 ir lipīgas elpceļu infekcijas, bet tās izraisa atšķirīgi vīrusi. Covid-19 izraisa jaunais koronavīruss - SARS-CoV-2, bet gripu izraisa dažādi A un B tipa gripas vīrusi. Covid-19 izplatās daudz straujāk nekā gripa, jo iedzīvotājiem nav imunitātes pret šo jauno vīrusu. Atsevišķām iedzīvotāju grupām ir novērojama smagāka slimības gaita. Pēc inficēšanās ar Covid-19 pirmie simptomi parādās vēlāk, bet slimnieks var būt ilgāk infekciozs, nekā slimojot ar gripu. Lai nesaslimtu, ir jāizvairās no saskares ar vīrusu.

22. attēls ³⁷

Ar Covid-19 inficēto cilvēku skaita dinamika Latvijā

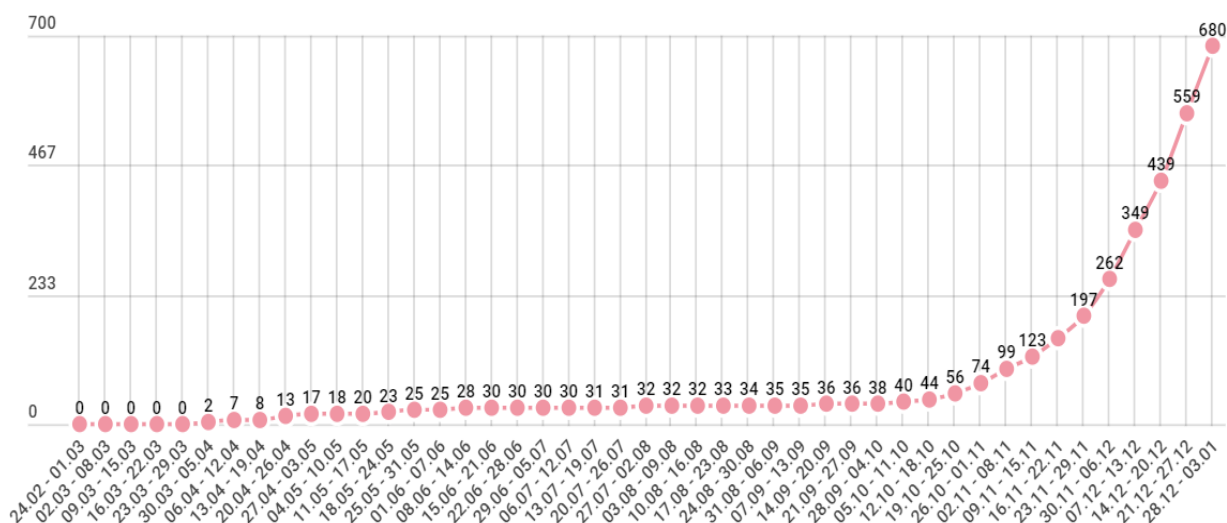
Saslimušo personu skaits 2020. gadā

24. attēls ³⁹

Ar Covid-19 inficēto cilvēku skaita dinamika Latvijā

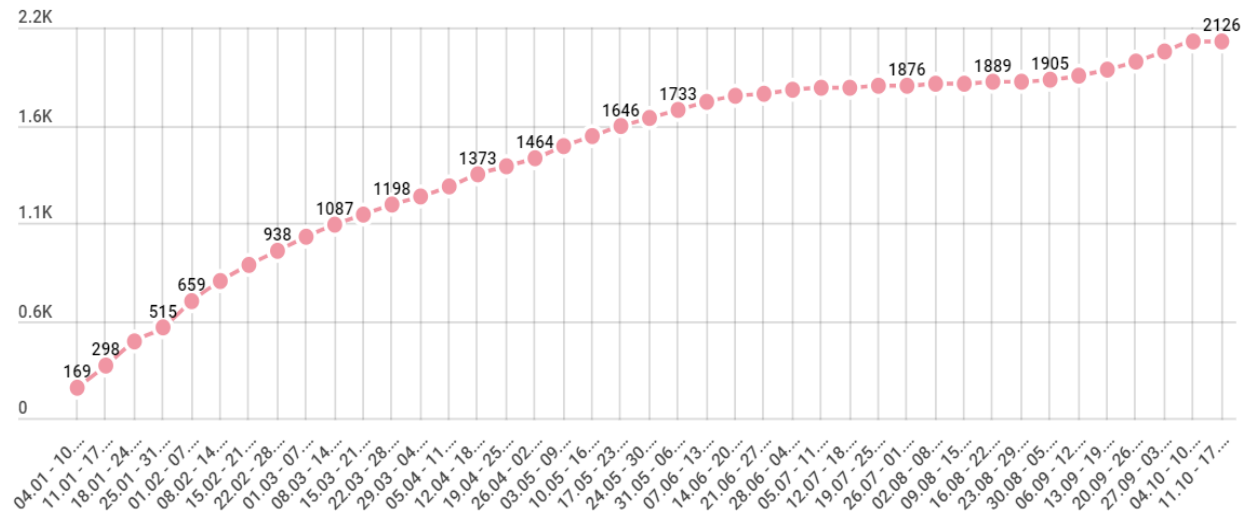
Mirušo personu skaits 2020. gadā

25. attēls ⁴⁰

Ar Covid-19 inficēto cilvēku skaita dinamika Latvijā

Mirušo personu skaits 2021. gadā

Nopietnus saslimšanas gadījumus iepriekš ir izraisījis SARS koronavīruss, kura rezervuārs dabā ir cībetkaķi un, iespējams, sikspārņi, un MERS koronavīruss, kura infekcijas rezervuārs dabā ir vienkupra kamieli.

³⁹ Avots: <https://covid19.gov.lv/covid-19/covid-19-statistika/covid-19-izplatiba-latvija>.

⁴⁰ Avots: <https://covid19.gov.lv/covid-19/covid-19-statistika/covid-19-izplatiba-latvija>.

Epidēmijas ir vērtējamās kā **risks ar ļoti augstu varbūtību un smagām sekām – augsts risks²³** un tās iestāšanās gadījumā būtiski tiek noslogota veselības nozares kapacitāte, kā arī liela strādājošo skaita saslimšana vai darba nespēja, aprūpējot saslimušos bērnus, var ietekmēt citu sabiedrībai svarīgo pakalpojumu nodrošināšanu, piemēram, ūdensapgādi, elektroapgādi, reaģēšanu uz ugunsgrēkiem, glābšanas darbiem un citiem ar drošību saistītiem notikumiem.

*VIII sadaļā **Epidēmiju preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

2.13. Epizootija

Epizootija – dzīvnieku infekcijas slimība, kurai raksturīga dzīvnieku masveida saslimšana un strauja izplatība un kura rada lielus sociālekonomiskus zaudējumus, ierobežojumus, ierobežo starptautisko tirdzniecību ar dzīvniekiem un dzīvnieku izcelsmes produktiem.

Epizootijas ir dzīvniekiem sevišķi bīstamu infekcijas slimību strauja izplatīšanās, kas izraisa dzīvnieku masveida saslimšanu, piemēram, cūku mēris, trakumsērga, mutes un nagu sērga u.c. Konstatējot epizootijas uzliesmojumu lauksaimniecības dzīvnieku ganāmpulkā, nosaka aizsardzības zonu (vismaz 3 km) un uzraudzības zonu (vismaz 10 km) apkārt infekcijas slimību skartai novietnei.

Konstatējot bīstamu infekcijas slimības uzliesmojumu savvaļas dzīvniekiem, tiek veikti teritorijas ierobežojumi (vismaz 200 km²), ņemot vērā skartās dzīvnieku populācijas blīvumu un pārvietošanās areālus. Ierobežotās teritorijās valsts kompetentās iestādes veic nepieciešamos slimības uzraudzības un apkarošanas pasākumus.

Latvijā 2014. gada 26. jūnijā pirmo reizi tika konstatēts Āfrikas cūku mēris (turpmāk – ĀCM), kas izplatījās no Krievijas un Baltkrievijas pierobežas, pakāpeniski izplatoties visā teritorijā. Pēc Zemkopības ministrijas ĀCM ierobežojumu interaktīvās kartes (uz 25.01.2021.).

Saskaņā ar VUGD rekomendācijām valsts un pašvaldību institūcijām “Iespējamo apdraudējumu katalogs” (publicēts 08.06.2020.), epizootijas apdraudējumi visā Latvijas teritorijā: ĀCM – visaktīvākais periods no 2014. līdz 2018. gadam, putnu gripas ierosinātāji H5N8 un H5N5 – 2016. un 2017. gadā, govju enzootiskā leikoze – 2015. un 2016. gadā, mājdzīvnieku mutes un nagu sērga – 1982. un 1987. gadā, putnu gripas vīruss H5N1 – 2006. gadā. 2021. gada 10. janvārī Latvijā savvaļas putniem pirmoreiz konstatēta augsti patogēnā putnu gripa.

Epizootijas riska iespējamību ietekmē nelegāla dzīvnieku pārvietošana, dzīvnieku produktu nelegāla aprīte un dzīvnieku veselības jomu regulējošo normatīvo aktu neievērošana, kā arī ir jāņem vērā pasaulē esošās klimata pārmaiņas.⁴¹

Epizootija ir vērtējama kā **risks ar ļoti augstu varbūtību un vidējām sekām – vidējs risks**, tās iestāšanās gadījumā noteiktās teritorijās var izmirt dažādu sugu dzīvnieki, kas būtiski ietekmē lauksaimniecības nozari, kā arī kopējo valsts ekonomiku.

*VIII sadaļā **Epizootiju preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

⁴¹ Avots: MK 17.07.2019. rīkojums Nr. 380 “Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam”.

2.14. Epifitotijas

Epifitotijas – augu slimības iedala karantīnas un nekarantīnas slimībās. Pret karantīnas slimībām savlaicīgi tiek konstatēta infekcijas izraisītāja klātbūtne un tiek iznīcināti attiecīgie infekcijas perēkļi, kā aktuālākā var būt kartupeļu gaišā gredzenpuve, augļkokiem – bakteriālā iedega. Nekarantīnas slimības savlaicīgi tiek ierobežotas, lietojot augu aizsardzības līdzekļus. Kā raksturīgākā Latvijā sastopama kartupeļu lakstu puve. Latvijai neraksturīgu ekspansīvu un agresīvu svešzemju sugu, infekcijas slimību, augu kaitīgo organismu izplatīšanās. Jaunu patogēnu un ekoloģiski plastisko sugu veidošanās, ekoloģiski jutīgo sugu izspiešana. Tiek ietekmēti regulējošie ekosistēmu pakalpojumi, nemateriālie ekosistēmu pakalpojumi un nodrošinošie ekosistēmu pakalpojumi, no kā ir atkarīga arī lauksaimniecība un mežsaimniecība. Tiek ietekmēta sabiedrības veselība.

Epifitotijas ir strauja augiem kaitīgo organismu (augu slimības vai kaitēkļu invāzijas) izplatīšanās, kā rezultātā rodas meža koku, kultūraugu un citu augu masveida saslimšana vai strauja bojāeja.

Lai cīnītos ar šiem uzliesmojumiem, tiek noteikta norobežotā teritorija, kas sastāv no inficētās zonas un buferzonas. Norobežotajā teritorijā tiek piemēroti dažādi fitosanitārie pasākumi, kuri vērsti uz to, lai pēc iespējas ātrāk ierobežotu organismu tālāku izplatīšanos vai pilnībā to iznīcinātu.

Augiem kaitīgie organismi, masveidā savairojoties, var radīt epifitotijas draudus.

Aktuālākie augiem kaitīgie organismi, kas varētu izraisīt epifitotijas draudus, ir priežu koksnes nematode un augļu koku bakteriālās iedegas.

Masveida kukaiņu savairošanās mežaudzēs novērojama pēc ugunsgrēkiem, plūdiem, vējgāzēm, kad mežaudzes koki ir novājināti. Īpaši bīstams ir egļu astoņzobu mizgrauzis. Kukaiņu masveida savairošanās risks vērtējams kā nozīmīgs, jo tā iestāšanās gadījumā rodas būtiski zaudējumi meža nozarei, kas savukārt ietekmē ekonomiku.

Nemot vērā klimata pārmaiņas, epifitotijas risks var palielināties tuvāko gadu laikā.

Saskaņā ar VUGD rekomendācijām valsts un pašvaldību institūcijām “Iespējamo apdraudējumu katalogs” (publicēts 08.06.2020.) epifitotijas apdraudējumi visā Latvijas teritorijā: kļavu lapu melnkreve – 2013. gadā, bakteriālā iedega - 2007., 2011., 2013., 2014. gadā, akūtā ozolu kalšana – 2017., 2018. gadā, dzeltenā rūsa – 2015.gadā, stiebrzāļu gredzenplankumainība – 2016. gadā, kviešu lapu dzeltenplankumainība – 2016. gadā, graudzāļu miltrasa – 2016. gadā.⁴²

Epifitotijas ir vērtējamas kā **risks ar zemu varbūtību un vidējām sekām – nozīmīgs risks** un tās iestāšanās gadījumā var rasties būtiski zaudējumi lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē, kas var ietekmēt valsts ekonomiku un starptautisko tirdzniecību.

*VIII sadaļā **Epifitotiju preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

⁴² Avots: MK 17.07.2019. rīkojums Nr. 380 “Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam”.

Tehnogēnās (Antropogēnās) katastrofas

2.15. Bīstamo ķīmisko vielu noplūde

Bīstamo ķīmisko vielu noplūde ir ražošanas tehnoloģisko procesu būtiski bojājumi, tilpņu, cauruļvadu vai bīstamo vielu pārvadāšanas līdzekļu bojājumi, kas noveduši pie bīstamo vielu noplūdes tādos daudzumos, kas apdraud cilvēku, dzīvnieku veselību un dzīvību, kā arī rada postījumus apkārtējai videi.

Antropogēnie apdraudējumi saistīti ar pārveidoto dabas vidi pret tehnogēno vidi.

Cilvēku izraisītās jeb tehnogēnās katastrofas ir ražošanas avārijas ar ķīmisko, radioaktīvo un bioloģiski aktīvo vielu noplūdi, ugunsgrēki, sprādzieni, transporta avārijas, dambju pārrāvumi, ēku un būvju sabrukšana.

Valsts infrastruktūras un tās iedzīvotāju drošība ir atkarīga no valsts, pašvaldību, komersantu un iestāžu efektīvas spējas īstenot pasākumus avārijas, katastrofas vai ārkārtējas situācijas gadījumā.

Viens no svarīgākajiem valsts un sabiedrības pastāvēšanas un attīstības priekšnosacījumiem ir apdraudējumu iespējamo risku novērtējums, kā arī prognozes.

Ārkārtējo situāciju vadība aizņem ļoti svarīgu un nozīmīgu vietu valsts drošības sistēmā, kura tiek regulēta ar daudzu normatīvo aktu un izpildes kontroles mehānismu palīdzību, un tās galvenais uzdevums ir nodrošināt valsts un sabiedrības labklājību un stabili attīstību. Eiropas Savienība ir izvirzījusi virkni stingru nosacījumu drošības sistēmai, lai nodrošinātu tās stabilitāti un tādējādi aizsargātu valsts tautsaimniecību un sabiedrību no vides apdraudējumiem.

Ugunsgrēku, avāriju, katastrofu, traumatisma un citu veidu risku pasaules statistikas dati liecina, ka tehnisko un ekoloģisko drošības sistēmu drošai funkcionēšanai ir noteicošā loma, jo tas ļauj samazināt iespējamo zaudējumu apmēru un nodrošināt nepieciešamo drošības līmeni iedzīvotājiem, kas atbilst ANO Trešajā pasaules konferencē pieņemtajai Sendai katastrofu risku mazināšanas ietvarprogrammai 2015.–2030. gadam. Bīstamības novērtējums iekļauj ārkārtējo situāciju izcelšanās iemeslu identifikāciju, bīstamo iedarbības faktoru un iespējamo sekas novērtējumu.

Lai likvidētu vai ierobežotu rūpnieciskās avārijas objektu teritorijā un samazinātu to ietekmi uz cilvēku drošību, īpašumu un vidi, riska objektos ir izstrādāti CA plāni, kuros tiek sniegta informācija par drošu rīcību riska zonā esošajiem iedzīvotājiem.

VUGD izstrādā ārpus objektu CA plānus rūpnieciskā riska objektiem (skatīt 1.8. un 1.9. tabulu). Ārpus objekta CA plāns nosaka valsts institūciju, pašvaldību un komersantu pasākumus, materiālās rezerves un citus resursus, kas paredzēti neatliekamām darbībām katastrofas gadījumā.

Ogre novadā atrodas uzņēmumi, kuri tehnoloģiskajā procesā lieto, ražo, uzglabā un transportē bīstamas vielas, kas ražošanas avāriju vai kādu ārējo faktoru iedarbības rezultātā var izraisīt katastrofas, apdraudēt cilvēku veselību un dzīvību, kā arī radīt draudus īpašumam un videi.

Saskaņā ar MK 2021. gada 21. janvāra noteikumiem Nr.46 “Paaugstinātas bīstamības objektu saraksts”, Ogres novadā ir 24 paaugstinātas bīstamības objekti, skatīt 8. tabulu.

2.15.1. Paaugstinātas bīstamības objekti

8. tabula ⁴³

Paaugstinātas bīstamības objekti

Nr. p.k	Objekta nosaukums	Atrašanās vieta. Kontakttālrunis.	Darbības raksturojums	Bīstamās vielas daudzums
1.	AS "Latvenergo" Ķeguma HES (Hidroelektrostacija)	Ķeguma prospekts 7/9, Ķegums , Ogres novads. 65110359	Hidroelektrostacija	
2.	Ogres HES	SIA "Ogres HES" Brīvības 124/126, Ogre , Ogres novads +371 29225146	C drošuma klases hidroelektrostaciju hidrotehniskās būves	
3.	Lobes HES		C drošuma klases hidroelektrostaciju hidrotehniskās būves	
4.	Aiviekstes HES	SIA "Vivendi" Lēdmanes pagasts +371 29441800	C drošuma klases hidroelektrostaciju hidrotehniskās būves	
5.	SIA "Circle K" degvielas uzpildes stacija "Ogre"	Rīgas iela 19, Ogre , Ogres pilsēta	Degvielas un auto gāzes uzpildes stacija	Naftas produkti – līdz 86,36 m ³ . Sašķidrinātā s naftas gāzes – līdz 6,20 m ³
6.	SIA "Circle K" degvielas uzpildes stacija "Tīnūži"	"Aplis", Tīnūžu pag. , Ogres novads +371 20228807	Degvielas un auto gāzes uzpildes stacija	
7.	SIA "Circle K" degvielas uzpildes stacija "Lielvārde"	Priežkalni 2, Jumpravas pagasts , Ogres novads +371 65058906	Degvielas un auto gāzes uzpildes stacija	
8.	SIA "Neste Latvija" degvielas uzpildes stacija "Ogre"	Rīgas iela 11a, Ogre , Ogres novads +371 80009006	Degvielas un auto gāzes uzpildes stacija	Līdz 92,76 m ³
9.	SIA "Neste Latvija" degvielas uzpildes stacija "Tīnūži"	"Baroni", Tīnūži , Ogres novads +371 80009006	Degvielas un auto gāzes uzpildes stacija	
10.	AS "Viada Baltija" degvielas/gāzes uzpildes stacija "Ogre"	Rīgas iela 116, Ogre, Ogres pilsēta +371 67301523	Degvielas un auto gāzes uzpildes stacija	Naftas produkti – līdz 71,33 m ³ . Sašķidrinātā s naftas gāzes – līdz 5,98 m ³

⁴³ Avots: <https://likumi.lv/ta/id/320469-paaugstinatas-bistamibas-objektu-saraksts>

11.	AS "Viada Baltija" degvielas/gāzes uzpildes stacija "Ogre"	Ogre 2, Mežezera iela 1, Aizupes, Tīnūžu pagasts , Ogres novads +371 67475500	Degvielas un auto gāzes uzpildes stacija	
12.	AS "Viada Baltija" degvielas/gāzes uzpildes stacija	"Glāžšķūnis", Glāžšķūnis , Rembates pagasts, Ogres novads +371 67475500	Degvielas un auto gāzes uzpildes stacija	Naftas produkti līdz 150 m ³
13.	AS "Viada Baltija" degvielas/gāzes uzpildes stacija	"Suntaži" Ūsiņš, Suntažu pagasts , Ogres novads +371 67475500	Degvielas un auto gāzes uzpildes stacija	
14.	SIA "Šleins" degvielas uzpildes stacija	"Šleins", Ikšķile , Ogres novads +371 65030279	Degvielas uzpildes stacija	Naftas produkti līdz 100 m ³ Uz šo brīdi slēgts.
15.	SIA "DUS P5"	"Aplis", Tīnūžu pagasts , Ogres novads, 29287295	Degvielas un auto gāzes uzpildes stacija	Naftas produkti un alternatīvi degvielas veidi – līdz 88 m ³ . Sašķidrinātā s naftas gāzes – līdz 5 m ³ .
16.	SIA "Astarte" degvielas uzpildes stacija	Ķeguma prospekts 1A, Ķegums , Ogres novads +371 65038446	Degvielas un auto gāzes uzpildes stacija	Naftas produkti – līdz 80 m ³ . Sašķidrinātā s naftas gāzes – līdz 3 m ³
17.	SIA "Latvijas nafta" degvielas uzpildes stacija 96	Laimdotas iela 23, Lielvārde , Ogres novads +371 25783318	Degvielas uzpildes stacija	
18.	AS "VIRŠI-A" degvielas uzpildes stacija "Dzelmes"	"Dzelmeskrasti", Dzelmes , Jumpravas pagasts, Lielvārdes novads, 65058923	Degvielas uzpildes stacija	Naftas produkti līdz 74,7 m ³
19.	Gotika auto "Jumprava" degvielas uzpildes stacija	Jumpravas pagasts , Ogres novads +371 67 610 025	Degvielas uzpildes stacija	
20.	Gotika auto "Man puse" degvielas uzpildes stacija	"Mana puse", Tropmači, Lēdmanes pagasts , Ogres novads +371 67610025	Degvielas uzpildes stacija	Naftas produkti līdz 50 m ³
21.	SIA "East West Transit"	Daugavpils iela 55, Ogre , Ogres pilsēta +371 65071532	Degvielas uzpildes stacija	Naftas produkti līdz 180 m ³
22.	SIA "Žiguļi STM" degvielas uzpildes stacija	Upes prospekts 17, Ogre , Ogres novads +371 65045988	Degvielas uzpildes stacija	Naftas produkti līdz 125 m ³

23.	SIA "Madliena-2" degvielas uzpildes stacija	Madliena , Madlienas pagasts, Ogres novads +371 65039662	Degvielas uzpildes stacija	Naftas produkti līdz 60 m3
24.	SIA "A un C" degvielas uzpildes stacija	Zilokalnu prospekts 24, Ogre , Ogres novads +371 67 954 816	Degvielas uzpildes stacija	Naftas produkti līdz 50 m3
25.	SIA "Lāčplēsis ZF", Kažokzvēru ferma	"Lapsas", Lielvārdes pagasts , Ogres novads +371 65053271	Kažokzvēru audzētava	Līdz 1 tonna amonjaka
26.	SIA "Jauda-Koks"	Suntažu pagasts , Ogres novads +371 29 416 771	Kokapstrādes rūpnīca	Līdz 1m3 konservantu
27.	SIA "Baltic Pork"	"Rukši", Lauberes pagasts , Ogres novads	Ražošanas uzņēmums	Sašķidrinātā s naftas gāzes – līdz 7 m3

Bīstamo ķīmisko vielu noplūdes, ka arī ugunsgrēki (siltuma starojums), sprādzieni (pārspiediens) ir iespējami ne tikai apskatītajos SEVESO objektos, bet, nepareizi ekspluatējot transportu, arī sadzīvē un sociālos un kultūras objektos, ja netiek ievērotas drošības prasības.

Kopumā tehnogēno avāriju veidi, kas saistīti ar ugunsgrēkiem, sprādzieniem un draudiem, ir apkopoti 9. tabulā.

9. tabula

Tehnogēnas avārijas, kas saistītas ar ugunsgrēku un sprādzienu

Nr. p.k.	Avārijas veids	Iespējamie scenāriju varianti
1	Ugunsgrēks / Sprādziens	Ražošanas objektu ēkās un būvēs, komunikācijās un tehnoloģiskajā aprīkojumā
2		Viegli uzliesmojošo šķidrumu un sprādziena bīstamo vielu uzglabāšanas vietās
3		Transportā
4		Dzīvojamās vai publiskās ēkās
5		Ķīmiski bīstamajos objektos
6		Radiācijas bīstamajos objektos
7		Munīcijas uzglabāšanas vietās

Avāriju veidi un iespējamie noplūdes avoti, kas saistīti ar ķīmisko vielu iztvaikošanu un noplūdi, apkopoti 1.10. tabulā.

10. tabula

Ķīmisko vielu iztvaikošana un noplūdes

Nr. p.k.	Avārijas veids	Iespējamie scenāriji
1	Ķīmisko vielu noplūde	Ražošanas, pārstrādes, glabāšanas vietās.
2		Transportā.
3		Ķīmisko reakciju procesā, kas sākušies avārijas gadījumā.

Avāriju veidi un iespējamie noplūdes avoti, kas saistīti ar bioloģiski bīstamo vielu noplūdēm, apkopoti 11. tabulā.

11. tabula
Bioloģiski bīstamo vielu noplūdes

Nr. p.k.	Avārijas veids	Iespējamie scenāriji
1	Bioloģiski bīstamo vielu noplūdes	Ražošanas, glabāšanas vietās, zinātniski pētnieciskajos objektos
		Transportā

Ogres novada teritorijas, kurās ģeoloģiskie apstākļi nenodrošina pietiekamu pazemes ūdeņu aizsardzību no piesārņojuma riska, atrodas novadu teritorijas centrālajā daļā. Šeit koncentrētas urbānās teritorijas un arī lielākā daļa potenciālo piesārņojuma avotu.

Lielvārdes pilsētā atrodas kažokzvēru ferma „Lāčplēsis”, kuru saldētavās atrodas amonjaks (NH₃). Avārijas gadījumā iespējama sprādzienbīstamība un ugunsbīstamība, vides piesārņojums un iespējama cilvēku saindēšanās.

Bīstamo ķīmisko vielu noplūde tehnogēnas vides objektā ir vērtējama kā **risks ar zemu varbūtību un vidējām sekām – nozīmīgs risks**, tās realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī paredzams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi, kā arī iniciēt sprādzienu un ugunsgrēku.

*VIII sadaļā **Bīstamo ķīmisko vielu noplūdes preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

2.16. Avārijas naftas produktu cauruļvada transporta infrastruktūrā

Avārijas naftas produktu cauruļvada transporta infrastruktūrā ir saistītas ar maģistrāliem naftas vadiem, kurus izmanto uzņēmumi, kas veic naftas produktu pārsūkņēšanu ārpus uzņēmuma teritorijas.

Maģistrālā naftas produktu cauruļvada avārija – ar naftas produktu cauruļvadu izmantošanu saistīts notikums, kurš radījis apdraudējumu cilvēkiem, videi vai īpašumam, kā arī radījis vai rada būtiskus materiālos un finansiālos zaudējumus un pārsniedz atbildīgo valsts un pašvaldības institūciju ikdienas spējas novērst notikuma postošos apstākļus.

Saskaņā ar MK 23.04.2002. noteikumu Nr. 164 “Prasības maģistrālajiem cauruļvadiem un maģistrālo cauruļvadu tehniskās uzraudzības kārtība” prasībām visiem uzņēmumiem jāizstrādā rīcības plāns naftas produktu noplūdes gadījumā no maģistrālā cauruļvada, kā arī katru gadu rīcības plānu jāaktualizē.

Rīcības plānos ir jābūt detalizēta informācija par uzņēmumu rīcību naftas produktu noplūdes gadījumā, tehnisko nodrošinājumu un attiecīgo valsts iestāžu un pašvaldību apziņošanu.

Latvijā tranzīta un loģistikas sistēmā ietilpst maģistrālie naftas produktu cauruļvadi (cauruļvada garums Latvijas teritorijā - 340 km).

Maģistrālā naftas produktu cauruļvada avārija - ar naftas produktu cauruļvadu izmantošanu saistīts notikums, kurš radījis apdraudējumu cilvēkiem, videi vai īpašumam, kā arī radījis vai rada būtiskus materiālos un finansiālos zaudējumus un pārsniedz atbildīgo valsts un pašvaldības institūciju ikdienas spējas novērst notikuma postošos apstākļus.

Maģistrālā naftas produktu cauruļvada avārija var notikt dažādu iemeslu dēļ, piemēram, cauruļvada tīša bojāšana, naftas produktu cauruļvada nolietojums, naftas produktu cauruļvada bojājums dabas katastrofas (plūdi, ugunsgrēks) ietekmē, terora akts, cilvēciskā faktora radītā kļūda.

Ogres novada teritorijai cauri iet visai valstij stratēģiski svarīgs objekts: naftas vads, ko apkalpo SIA "LatRosTrans".

Avārija naftas produktu cauruļvada transporta infrastruktūrā ir vērtējama ar **ļoti zemu varbūtību un smagām sekām – maznozīmīgs risks**. Tās realizēšanās gadījumā avārijas vietā un potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī iespējams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi. Naftas produktu noplūdes rezultātā var rasties grunts un ūdenstilpņu piesārņojums, kā arī tiks nodarīti lieli zaudējumi infrastruktūrai.

VIII sadaļā Avārija naftas produktu cauruļvada transporta infrastruktūrā preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.

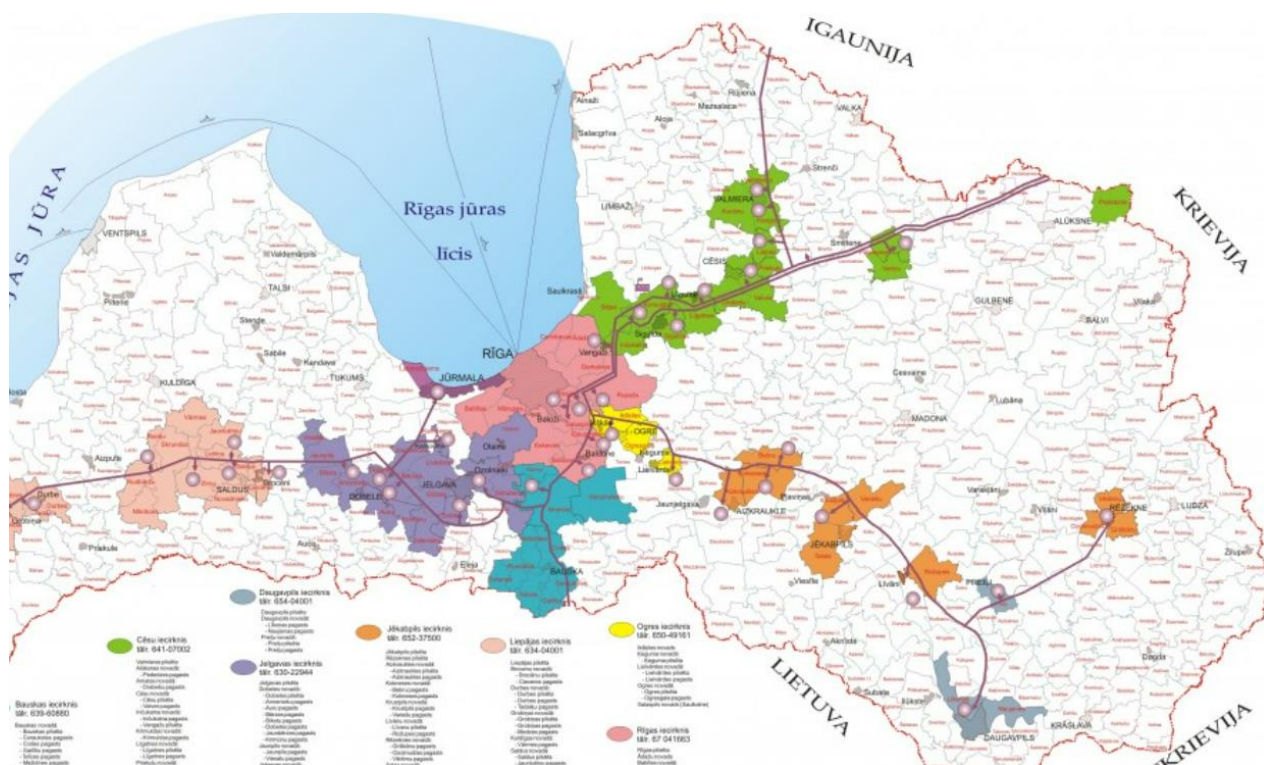
2.17. Avārijas dabas gāzes apgādes sistēmā

Dabasgāzes apgādes avārija var notikt, plīstot dabasgāzes vadam, mehāniski bojājot dabasgāzes vadu. Avārija var izraisīt dabasgāzes piegādes pārtraukumu. Dabasgāzes apgādes sistēmas avārijas risks ir vērtējams kā risks ar zemu varbūtību un vidējām sekām – *nozīmīgs risks*, tās realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī paredzams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi.

Latvijā dabasgāzes apgādes sistēmu veido dabasgāzes pārvades, krātuves un sadales sistēmas. Dabasgāzes pārvades sistēma sastāv no cauruļvadu sistēmas, to kopējais garums Latvijas teritorijā ir 1 188 km un tās maksimālais darba spiediens var sasniegt līdz 55 bar, ar visiem pārvades funkciju veikšanai nepieciešamajiem objektiem, t.sk. 40 gāzes regulēšanas stacijām, 2 gāzes regulēšanas mezgliem un gāzes mērīšanas stacijas. Dabasgāzes pārvades sistēmas (maģistrāliem) cauruļvadiem pēc katriem 20 - 25 km ir ierīkoti krāni, kas nodrošina dabasgāzes plūsmas vadību.

Dabasgāzes sadales sistēma - dabasgāzes cauruļvadu sistēma ar visiem sadales funkciju veikšanai nepieciešamajiem objektiem, kurus izmanto dabasgāzes transportēšanai no dabasgāzes pārvades sistēmas līdz lietotāja sistēmas piederības robežai.

Maģistrālais gāzes vads Rīga – Daugavpils nodrošina Ogres novadu ar dabas gāzi. Gāzes vads šķērso Ogres novada teritoriju Ikšķiles, Ogres, Ķeguma un Lielvārdes pilsētas. Tā atzari - viens virzienā uz Ogrī, otrs - Lielvārdes virzienā, beidzas ar gāzes sadales stacijām – Ogres GSS un Kaibalas GSS.

26. attēls ⁴⁴
Maģistrālie gāzes vadi Latvijā

Gāzes vadu kopējais garums Ogres novadā ir ap 125,5 km (Ogres, Ikšķiles un Lielvārdes pilsētas).

Privātajā sektorā dabasgāzi lieto vairāk nekā 9900 patērētāji. Lielākā daļa dabasgāzes patērētāju atrodas pilsētās.

Citur lauku pašvaldībās izmanto sašķidrinātās gāzes piegādi. Madlienā, Jumpravā, Suntažos, Lauberē, Rembatē un Ķegumā ir centralizētas sašķidrinātās gāzes apgādes sistēmas.

Gāzesvadiem ar spiedienu lielāku par 1,6MPa (maģistrālajiem gāzes vadiem) ir noteiktas drošības aizsargjoslas:

- ap maģistrālo gāzes vadu Rīga – Daugavpils (Dn=500 mm) – 150 m;
- ap gāzes regulēšanas staciju „Ogre” (Dn=200 mm) – 100 metru drošības aizsargjosla;
- ap maģistrālo gāzes vadu - atzaru uz GRS „Ogre” (Dn=200 mm) – 100 m.

Ap gāzes vadiem un iekārtām ir spēkā ekspluatācijas aizsargjoslas – zemes gabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacītas vertikālas virsmas katrā pusē no gāzesvada ass, gāzesvadam ar spiedienu:

- līdz 0,4 megapaskāliem – 1 metra attālumā;
- vairāk par 0,4 megapaskāliem līdz 1,6 megapaskāliem – 5 metru attālumā;
- vairāk par 1,6 megapaskāliem – 15 metru attālumā;

⁴⁴ Avots: <https://www.gaso.lv/karte>

- ap gāzes regulēšanas punktiem skapjos – 5 metri (no to iežogojuma vai norobežojošām konstrukcijām).

Avāriju risks, kas saistīts ar dabasgāzes pārvades sistēmām un cauruļvadu lietošanu, vērtējams kā **nozīmīgs risks ar vidējo varbūtību**. Pie dabasgāzes noplūdes var rasties sprādziena bīstama gāzes koncentrācija, kas tālāk var novest pie gāzes mākoņa uzliesmojuma (sprādziena) un ugunsgrēka, kā rezultātā var rasties ēku un būvju sagrūvumi, meža un kūdras purvu ugunsgrēki, traucējumi siltumapgādes sistēmu un ražošanas procesu darbībā.

VIII sadaļā Avārijas dabasgāzes apgādes sistēmā preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.

2.18. Radioaktīvo vielu avārija objektā

Radioaktīvais piesārņojums.

Latvijas tuvumā atrodas vairākas AES. Izvērtējot kodolavāriju risku, tiek ņemtas vērā astoņas darbojošās AES 500 km attālumā no Latvijas robežas, kā arī Baltkrievijas AES (1.13. tabula).

Cernobiļas AES tipa kodolreaktori vēl darbojas Ļeņingradas AES (plānots aizstāt ar drošāka tipa reaktoriem) un Smoļenskas AES. Baltkrievijas AES ir vistuvākā ekspluatācijā esošā AES, kura atrodas ~110 km attālumā no Latvijas robežas un 124 km no Daugavpils.

Saskaņā ar Baltkrievijas Republikas starptautiski sniegto informāciju pirmā energobloka komerciālā darbība tika uzsākta 2021. gada 10. jūnijā.

Potenciāli bīstama ir arī bijusī Lietuvas Ignalinas AES, kura atrodas 8 km attālumā no Latvijas robežas un ir likvidēšanas stadijā. Abi Ignalinas AES kodolreaktori ir slēgti, līdz ar to nepastāv kodolavārijas risks. Ievērojot, ka Ignalinas AES teritorijā vēl atrodas lietotās kodoldegvielas glabātava, kā arī citi radioaktīvi materiāli, pastāv riski saistībā ar mazāka mēroga radiācijas avārijām.

Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs 2021. gadā sagatavojis informāciju par Latvijai tuvākajām atomelektrostacijām, tajā skaitā, Baltkrievijas (Astrovecas) atomelektrostaciju.⁴⁵

12. tabula ⁴⁶

Līdz 500 km attālumā no Latvijas robežas esošās un plānotās atomelektrostacijas (AES)

Nr.p.k.	AS statuss	AS nosaukums	Attālums no Latvijas robežas, km
1		Baltkrievijas AES, Baltkrievija	110
2		Lovīsas AES, Somija	265
3		Ļeņingradas AES, Krievija	275
4		Oskarshamnas AES, Zviedrija	280

⁴⁵ Avots: <https://www.vvd.gov.lv/lv/media/7438/download>

⁴⁶ Avots: <https://www.vvd.gov.lv/lv/media/7438/download>

5	Darbojošās AES	Smolenskas AES, Krievija	300
6		Forsmarkas AES, Zviedrija	310
7		Olkiluoto AES, Somija	330
8		Kaļiņinas AES, Krievija	475
9		Ringhalsas AES, Zviedrija	500
10	Demontāžai nodotās AES	Ignalinas AES, Lietuva	8
11		Barsebaka – 2, Zviedrija	500
12	Plānotās AES	Baltic 1, Kaļiņingrada	150
13		Ļeņingrada – 2, Krievija	275

Pašreiz Baltkrievijas AES ir Latvijas robežai tuvākā AES (~110 km no Latvijas robežas). 2020. gadā pirmajā reaktorā ievietota kodoldegviela, un uzsākti palaišanas darbi. Pašlaik tiek būvēts AES otrais reaktors. Abi reaktori ir trešās plus (III+) paaudzes augsta spiediena ūdens VVER–1200 reaktori (1200 MW jauda, ar vieglo ūdeni kā palēninātāju un dzesētāju).

Vadoties no Starptautiskās atomenerģijas aģentūras dokumenta “Actions to Protect the Public in an Emergency due to Severe Conditions at a Light Water Reactor, 2013”, ir noteiktas četras drošības pasākumu zonas ap atomelektrostaciju:

- Priekšlaicīgo drošības pasākumu zona;
- Steidzamo drošības pasākumu zona;
- Paplašinātā drošības pasākumu zona;
- Pārtikas un preču drošības pasākumu zona.

Tuvāko AES avārijas gadījumā Latvijas teritorija, tajā skaitā arī Rīga, iekļaujas pārtikas un preču drošības zonā, kas saskaņā ar Starptautisko atomenerģijas aģentūras ieteikumu ir 300 km rādiusā ap AES.

Drošības pasākumu zonu karte ap Baltkrievijas atomelektrostacijām

Radioaktīvā piesārņojuma noplūdes gadījumā Latvijas teritorijā var tikt ietekmēta lauksaimniecība, piesārņojumam skarot labību, dārzeņus un augļus, kā arī lopu ganības; ūdens apgāde, piesārņojumam nonākot upēs un ezeros; mežsaimniecība, medības un zveja.

Teritorija, kurā veikti sagatavošanās darbi, lai vispārējas trauksmes izsludināšanas gadījumā tiktu sniegtas instrukcijas, kā pasargāt mājlopus, nelaižot tos ganībās un barojot ar barību, kas nav glabāta atklātā vietā, aizsargāt dzeramā ūdens avotus, kas tieši izmanto lietus ūdeni (piemēram, noslēdzot vai atvienojot lietus ūdens savākšanas caurules), ierobežot vietējo produktu lietošanu, savvaļā iegūtas pārtikas lietošanu (piemēram, sēnes un medijumu), no ganībās esošiem lopiņiem iegūta piena lietošanu, kā

⁴⁷ Avots: <https://www.vvd.gov.lv/riciba-avarijas-gadījumos/riciba-radiācijas-avariju-gadījumos/>

arī lietus ūdens un dzīvnieku barības lietošanu. Pārtraukt patēriņa preču izplatīšanu, līdz tiek veikts to radiācijas drošības vērtējums.

Šajā zonā tiek veikti sagatavošanās darbi, lai trauksmes gadījumā veiktu paraugu ievākšanu no vietējiem produktiem, savvaļā iegūtas pārtikas, no ganībās esošiem lopiem iegūta piena, lietus ūdens, dzīvnieku barības un patēriņa precēm.

VVD RDC nodrošina kodolnegadījumu izziņošanas 24 stundu operatīvo gatavību, veic sakaru punkta funkcijas saskaņā ar Konvenciju par kodolnegadījumu operatīvu izziņošanu un ES ECURIE sistēmu, kā arī nodrošina iespēju jebkurā diennakts stundā saņemt konsultācijas radiācijas drošības jautājumos un vajadzības gadījumos organizē VVD RDC operatīvās reaģēšanas vienības izsaukšanu.⁴⁸

Notiekot kodolavārijai citas valsts darbojošās AES, piesārņojums var sasniegt Latvijas teritoriju, radot būtisku kaitējumu vairāku pašvaldību mērogā.

Radiācijas avārijas objektos, kuros veic darbības ar jonizējošā starojuma avotiem Latvijā.

Kopumā Latvijā vairāk par 1000 operatoriem veic darbības ar jonizējošā starojuma avotiem (t. sk. medicīnā, rūpniecībā, kravu un bagāžas kontrolē, zinātnē).

Lielākā daļa no šiem operatoriem strādā ar rentgeniekārtām, kuras pārtrauc ģenerēt jonizējošo starojumu, ja tās izslēdz. VVD RDC veic darbības, lai nodrošinātu kārtību Latvijā esošo jonizējošā starojuma avotu uzskaitē un glabāšanā, lai nepieļautu neatbilstošu jonizējošā starojuma avotu glabāšanu, apstrī vai citas nesankcionētas darbības ar jonizējošā starojuma avotiem.

Avārijas gadījumā objektos un iekārtās, kuru darbībā izmanto jonizējoša starojuma avotus, būs lokāla ietekme. Svarīgākie pasākumi šādas avārijas gadījumā – teritorijas norobežošana, atbildīgo dienestu informēšana, avota un radītā piesārņojuma savākšana un nogādāšana uz radioaktīvo atkritumu glabātavu “Radons”, dezaktivācija, paraugu analizēšana, piesārņojuma novērtēšana, saņemto dozu analīze.

Radiācijas avārija ir gadījums, kas saistīts ar jonizējošā starojuma avotu un kura izraisītās sekas rada noteikto jonizējošā starojuma dozas limitu pārsniegšanu un kaitējumu vai kaitējuma draudus.

Radiācijas avārijas cēlonis var būt saistīts ar ugunsgrēku, terora aktu, diversiju un radiācijas drošības normu neievērošanas, veicot darbības ar jonizējoša starojuma avotu. Ārējais radiācijas avārijas cēlonis var būt kodolavārija pārobežas kodolobjektā, kā rezultātā nepieciešama starptautiska sadarbība katastrofas pārvarēšanai.

Lai veiktu kontroli par iespējamo radiācijas noplūdi, izveidota Latvijas automātiskā gamma starojuma monitoringa un radiācijas līmeņa nepārtrauktu novērošanu Latvijā tiešsaistes (on-line) režīmā veic 20 stacionāras spektrometriskās monitoringa stacijas: Baldonē (2 stacijas), Balvos, Daugavpilī (2 stacijas), Demenē, Silenē, Medumos, Jelgavā, Liepājā, Madonā, Rēzeknē, Rucavā, Rūjienā, Salacgrīvā, Salaspilī, Talsos, Valmierā, Rīgā un Ventspilī. Stacionārās spektrometriskās monitoringa stacijas nodrošina apkārtējās vides (fona) gamma starojuma dozas jaudas un spektru mērījumus. Mērījumi tiek veikti ar 10 minūšu intervālu.

⁴⁸ Avots: <https://www.vvd.gov.lv/riciba-avarijas-gadījumos/riciba-radiācijas-avariju-gadījumos/>

Dati automātiski tiek apkopoti un analizēti datu bāzē, nosakot gamma starojuma dozas jaudu, kuras mērvienība ir nSv/h (nanozīverti stundā). Informācija par gamma starojuma dozas jaudu regulāri tiek nosūtīta EURDEP (European Radiological Data Exchange Platform) datu bāzei, kurā pieejama Eiropas valstu gamma monitoringa dati.

Minētās stacijas kontrolē valsts teritoriju un to skaits uzskatāms par pietiekamu. Lai kontrolētu iedzīvotāju saņemtās apstarojuma dozas, atbilstoši normatīvajiem aktiem par aizsardzību no jonizējošā starojuma, noris regulārs vides radiācijas monitoringa un pārtikas kontrole. Monitoringa datus apkopo Radiācijas drošības centrs.

Radioaktīvo materiālu transportēšana pārvadājot radioaktīvos materiālus, transporta līdzekļa avārijas gadījumā, var notikt attiecīgas teritorijas daļas piesārņojums ar radioaktīvām vielām. Radioaktīva piesārņojuma zona tad var izveidoties jebkura transporta maģistrāles vieta, kur notikusi transporta līdzekļa avārija.

Radioaktīvās kravas tiek pārvadātas Ogres rajonā ar Bīstamo atkritumu valsts pārvaldības aģentūras speciało transportu pa noteiktiem maršrutiem.

Latvijā **šāda veida radiācijas avārijas apdraudējums Latvijā, t.sk. Ogres novadā** tiek vērtēts kā **zems risks ar nozīmīgām sekām – maznozīmīgs risks**.

*VIII sadaļā **Radiācijas avārijas preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

2.19. Bioloģisko vielu negadījumi

Bioloģisko vielu negadījumi - negadījumi, kurus rada tā saucamie “bioloģiskie aģenti.”

Ir zināmi vairāk nekā 200 dažādu bioloģisko aģentu, kas var izraisīt infekcijas slimības, alerģijas un saindēšanos. Bioloģiskās vielas ir bioloģiskie aģenti - mikroorganismi (vienas šūnas vai bezšūnu organismi, kas spēj vairoties vai pārnest ģenētisko materiālu), arī ģenētiski pārveidoti mikroorganismi, šūnu kultūras (laboratorijas apstākļos izaudzētas šūnas, kurām ir daudzšūnu organisma izcelsme) un cilvēka endoparazīti, kuri var būt infekcijas slimību izraisītāji vai kuri var izraisīt invāziju, alerģiju vai saindēšanos, vai kuru dēļ cilvēks var kļūt par slimības izraisītāja nēsātāju.

Bioloģisko vielu (aģentu) izplatība var notikt netīši (piemēram, incidenta rezultātā laboratorijā vai pārvadājot infekcijas slimību izraisītājus starp laboratorijām) un tīši, jo bioloģiskie aģenti ir izvēles ieroči.

Kaut gan bioterorisma iespējamība Latvijā nav liela, tomēr bioloģiskā aģenta tīšai izmantošanai var būt graužoša ietekme uz sabiedrisko dzīvi.

Bioloģiskā terorisma uzbrukumi ir visneizvēlīgākie un nāvējošākie, tie izraisa lielu cietušo skaitu un tie rada ievērojamas sociāli ekonomiskās sekas, rada pārrobežu izplatīšanās risku sakarā ar infekciozo materiālu nelegālu pārvadāšanu un inficēto/kontaminēto personu pārvietošanos. Kaut gan bioterorisma iespējamība nav liela, tomēr bioloģiskā aģenta tīšai izmantošanai var būt graužoša ietekme uz sabiedrisko dzīvi.

Visticamāk, ka bioloģiskie aģenti noziedzīgā nolūkā varētu tikt izmantoti slēptā veidā. Šādos gadījumos incidenta sākumā nekas neliecina par uzbrukumu, bioloģiskais aģents tiek izplatīts ar tādu ierīci vai metodi, kas neļauj šo izplatīšanu pamanīt, cilvēki nezin par to, ka ir eksponēti, slimības pazīmes parādās vēlāk – pēc inkubācijas perioda.

Šādus incidentus var atklāt veselības aprūpes darbinieki, sniedzot medicīnisko palīdzību saslimušajiem un Slimību profilakses un kontroles centra epidemiologi, veicot epidemioloģisko uzraudzību.

Bioloģisko vielu negadījumi Ogres novadā ir vērtējami kā **risks ar zemu varbūtību un vidējām sekām – nozīmīgs risks**, tās iestāšanās gadījumā var tikt skarts liels skaits cilvēku, kas var būtiski ietekmēt kopējo valsts saimniecisko darbību un ekonomiku.

*VIII sadaļā **Bioloģisko vielu negadījumu preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

2.20. Ugunsgrēki būvēs

Riska kopsavilkums

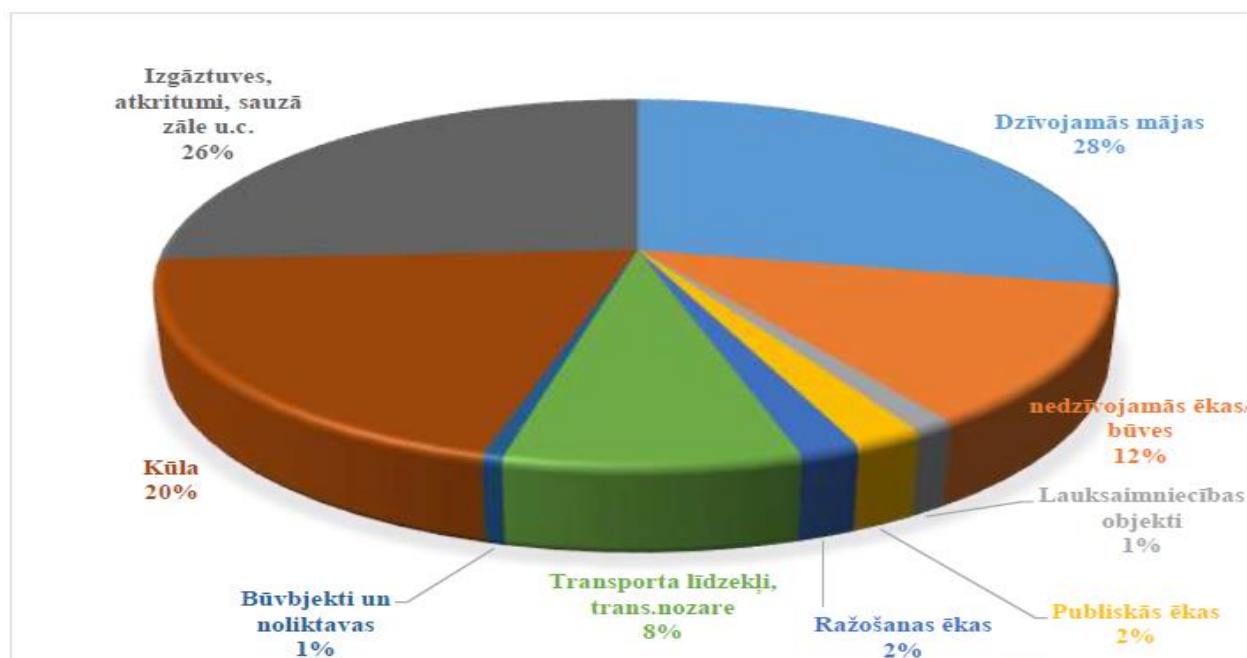
Ugunsgrēks ir nekontrolējama uguns izplatīšanās, kura rezultātā var būt negatīvi ietekmēta cilvēku un citu dzīvo organismu veselība un dzīvība, kā arī ugunsgrēks var nodarīt kaitējumu videi un zaudējumus īpašumam.

Ugunsgrēka būtiskie cēloņi ir neuzmanīga rīcība ar uguni vai atklāto liesmu, elektroierīču, elektroiekārtu bojājumi vai ekspluatācijas noteikumu neievērošana, ugunsdrošības noteikumu neievērošana ekspluatējot un ierīkojot apkures iekārtas, neatbilstoši veikti būvdarbi, tīša vai ļaunprātīga dedzināšana un nesakoptie īpašumi (piemēram, kūlas ugunsgrēki).

Ugunsgrēka izraisītās sekas var palielināties ņemot vērā pirmo reaģētāju tehnisku un cilvēku resursu trūkumu.

28. attēls ⁴⁹

Latvijā reģistrētie ugunsgrēki objektos 2020. gadā

⁴⁹ Avots: Aprēķināts pēc VUGD datiem:

https://www.vugd.gov.lv/sites/vugd/files/media_file/12_2020_statistika.pdf

Ogres novadā ugunsgrēki un tajos cietušie cilvēku skaits

Ugunsgrēki	Skaitis	Bojāgājušie	Tai skaitā bērni	Cietuši cilvēki	Izglābtie cilvēki
2020. gadā	193	2	0	9	5
2019. gadā	218	1	0	5	10
2018. gadā	264	1	0	7	11
2017. gadā	236	1	0	9	7
2016. gadā	283	1	1	11	1
2015. gadā	311	1	0	4	0
Vidēji gadā	254	1,4	0,2	9	6,8

Ugunsgrēka izraisīto sekju apjoms ir atkarīgs no vairākiem faktoriem, kur būtiskākie sekju mazināšanas nosacījumi ir reaģēšanas laiks un atbilstoša rīcība.

Ugunsgrēku risks Ogres novadā tiek vērtēts kā **augsts risks ar augstu varbūtību**.

*VIII sadaļā **Ugunsgrēku preventīvie, gatavības, reaģēšanas un sekju likvidēšanas pasākumi.***

2.21. Dambju un citu hidraulisko būvju pārrāvumi – Daugavas hidroelektrostaciju kaskādes hidrobūve

Daugavas HES kaskādes darbības mērķis ir izmantojot ūdens enerģiju ražot elektroenerģiju nepieļaujot vai novēršot HES ēku statiskās noturības zudumu.

Par Daugavas HES pārrāvuma iemeslu var būt Hidrotehnisko būvju nepareiza ekspluatācija, terora akts vai zemestrīce.

Daugavas HES pārrāvuma risks tiek vērtēts kā **nozīmīgs** izraisot sekas ar ievērojamu cilvēku upuru skaitu, appludinot Daugavas akvatorija pieguļošās sauszemes teritorijas un nodarot kaitējumu ekosistēmai, kā arī izraisot vispārīgus traucējumus iedzīvotāju pamatvajadzību nodrošināšanai (elektrības piegādes traucējumi, veselības aprūpes traucējumi, pārtikas un dzeramā ūdens piegādes traucējumi, siltuma un dzeramā ūdens apgādes un notekūdeņu sistēmas bojājumi un citi).

Par būtiskiem sekju mazināšanas pasākumiem Daugavas HES pārrāvumu gadījumā var minēt, Daugavas HES lejteces ūdenskrātuvju ūdens līmeņa samazināšanu un savlaicīgi veiktu cilvēku agrīno brīdināšanu apdraudētajās teritorijās.

Daugavas HES pārrāvuma risks Ogres novadā tiek vērtēts kā ļoti **augsts risks ar zemu varbūtību**.

⁵⁰ Avots: Aprēķināts pēc VUGD datiem:

https://www.vugd.gov.lv/sites/vugd/files/media_file/12_2020_statistika.pdf

VIII sadaļā *Dambju un citu hidrotehnisko būvju pārrāvumi – Daugavas hidroelektrostaciju kaskādes hidrobūve preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.*

2.22. Avārijas energonoplūdes sistēmās

Elektroenerģijas patērētājiem, iedzīvotājiem un saimnieciskās darbības veicējiem elektroapgādi no elektroenerģijas ražotājiem nodrošina elektrotīklu infrastruktūra. Elektrotīklu sadali Latvijā nodrošina akciju sabiedrība “Sadales tīkli”, kas no augstsprieguma (330–110 kV) pārvades līnijām sadala vidus sprieguma līnijas (6–20 kV) un zemsprieguma līnijas (0,23–1,00 kV), sniedzot elektroenerģijas piegādes pakalpojumu vairāk nekā 1,1 miljons elektroenerģijas sadales sistēmas lietotāju objektiem, ar savu pakalpojumu aptverot 99 % Latvijas teritorijas.

Sadales elektrotīkla kopgarums ir aptuveni 94 000 km, no kuriem aptuveni 45 tūkstoši jeb 48% ir izbūvēti kailvadu gaisvadu līniju veidā, kas pakļautas tiešai laika apstākļu ietekmei.

Bojājumi augstsprieguma līnijās (110kV un 330kV) ir novērojami reti, taču sadales tīklos (≤ 20 kV) elektrotīklu bojājumu tie tiek novēroti katru gadu dažādu hidrometeoroloģisku apstākļu dēļ, piemēram, vētras, zibens, plūdi, apledējums u.c. Tādēļ elektrotīklu bojājumi pārvades sistēmā tiek vērtēti kā nozīmīgs risks ar nozīmīgām sekām, bet elektrotīklu bojājumi sadales sistēmā tiek vērtēti kā augsts risks ar vidējām sekām.

Būtiski elektrotīklu bojājumi var atstāt negatīvu ietekmi uz iedzīvotāju pamatvajadzību nodrošināšanu – elektroapgādi, kas var radīt kaskādes veida reakciju uz citu pamatvajadzību nodrošināšanu – ūdensapgādi, siltumapgādi, sakaru nodrošinājumu, drošību un veselības aprūpi, tādēļ elektroapgādes seku līmenis tiek novērtēts, ka tas var radīt smagas sekas. Ilgstošu elektroapgādes pārtrūkumu gadījumā tiek ietekmēti ražošanas objekti, komunālie uzņēmumi, publisko elektronisko sakaru tīkli, radio un televīzijas pakalpojumi, kas rezultējas ar būtiskiem zaudējumiem tautsaimniecībai un rada draudus valsts iedzīvotāju labklājībai un veselībai.

Elektrotīklu bojājumi apdraud ražošanas objektu, komunālo uzņēmumu, publisko elektronisko sakaru tīklu normālu darbību, radio un televīzijas pakalpojumu raidīšanu, kā rezultātā tiek ierobežotas iedzīvotāju informēšanas iespējas. Elektrotīklu bojājumus var izraisīt vadu apledējums, vēja iespaidā īssavienojumu uz elektropārvaldes līnijām, bojājumi transformatoru apakšstacijās, terora akti u.c.

Elektrotīklu bojājumi var rasties vadu apledējuma, snigšanas, vēja ietekmē, nogāztajiem kokiem uzkrītot uz elektropārvades līnijām, kā arī tad, ja ir bojājumi transformatoru apakšstacijās, terora aktu dēļ u. tml.

Elektrotīklu avāriju veidi apkopoti 14. tabulā.

14. tabula
Elektrotīklu bojājumi

Nr.p.k.	Avārijas veids	Iespējamie scenāriji
1	Elektrostaciju avārijas	Avārija ar ilglaicīgu elektroenerģijas izstrādes procesa pārtraukumu
2	Sadales tīklu avārijas	Augstsprieguma un zemsprieguma tīklu avārijas

Avārijas energoapgādes sistēmās risks Ogres novadā tiek vērtējams:

- **Sadales elektrotīklu bojājumi** tiek vērtēti kā **vidējs risks ar vidējo varbūtību**.
- **Pārvades elektrotīklu bojājumi** tiek vērtēti kā **nozīmīgs risks ar vidējo varbūtību**, tā realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī paredzams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi.

VIII sadaļā Pārvades un sadales elektrotīklu bojājumu preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.

2.23. Avārijas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmās

Avārijas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmās notiek maģistrālo un sadales cauruļvadu bojājumu rezultātā, kas izraisa spiediena kritumu sistēmā. Avārijas energoapgādes sistēmās var izraisīt aukstā ūdens apgādes sistēmu sūkņu apstāšanos un kanalizācijas sūkņu staciju sūkņu apstāšanos.

Kanalizācijas sistēma nodrošina notekūdeņu (fekāliju, saimniecisko, ražošanas, daļu atmosfēras nokrišņu) pieņemšanu un novadišanu, tostarp to bioloģisko attīrīšanu.

Ļoti bīstama ir notekūdeņu iekļūšana tīrā ūdens cauruļvados dažādu avāriju rezultātā.

Kanalizācijas sistēmas bojājumu gadījumos ar notekūdeņiem var applūst ielas un to posmi, pagrabtelpas, kā arī ar neattīrītiem notekūdeņiem var tikt piesārņota vide, tai skaitā virszemes ūdeņi.

Avārijas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmās var izraisīt ceļu un ielu izskalošanu, pagrabu un pazemes telpu applūšanu, avārijas energoapgādes sistēmās, applūdināt ielas un to posmus. Ar neattīrītiem notekūdeņiem var tikt piesārņota vide, t. sk. virszemes ūdeņi, notekūdeņu noplūdes vietās, kā arī ilgstoši nenovadot ūdeni, rodas labvēlīgi apstākļi dažādu infekcijas perēkļu slimību ierosinātāju izplatībai.

15. tabula
Komunālo tīklu avāriju veidi

Nr.p.k.	Avārijas veids	Iespējamie scenāriji
1	Komunālo tīklu avārijas	Kanalizācijas sistēmu avārijas ar neattīrīto vielu izplūdi
2		Siltumtīklu avārijas (siltā ūdens apgāde) aukstajā gada periodā
3		Nozīmīga ūdensvada avārija
4		Gāzesvada avārija
5	Avārijas attīrīšanas iekārtās	Ražošanas uzņēmumu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu avārijas
6		Sadzīves kanalizācijas attīrīšanas iekārtu avārijas

Notekūdeņu noplūdes vietās, īpaši ūdeni ilgstoši nenovadot, rodas labvēlīgi apstākļi dažādu infekcijas perēkļu slimību ierosinātāju izplatībai. Ļoti bīstama ir notekūdeņu iekļūšana tīrā ūdens cauruļvados, jo pastāv infekcijas slimību uzliesmojumu risks.

Avārijas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu bojājumi Ogres novadā ir vērtējami kā **vidējs risks ar augstu varbūtību**.

2.24. Avārijas siltumapgādes sistēmās

Avārijas siltumapgādes sistēmās var pārtraukt ēku siltumapgādi.

Avārijas siltumapgādes sistēmās var rasties:

- elektroapgādes avārijas rezultātā;
- apakšzemes inženierkomunikāciju applūšana;
- gāzes vada avārija;
- ceļu un ielu izskalošanu,
- apakšzemes inženierkomunikāciju bojājumi;
- liela sala gadījumā (ūdensvada aizsalšana).

Ogres novada teritorijā iepriekšējo sešu gadu periodā nav konstatēts tāds siltumapgādes bojājums, kas būtu atzīstams kā ārkārtas situācija, atslēdzot siltumapgādi uz ilgāku laiku vai ar nepieciešamību evakuēt cilvēkus.

Galvenie faktori, kas var radīt būtisku avārijas stāvokli siltumapgādes sistēmā:

- Elektroenerģijas pārrāvums, kas var izsaukt visas katlu mājas iekārtu darbības apstāšanos. Īpaši kritiski tas būtu ziemas sala apstākļos.
- Plašs plīsums/ bojājums maģistrālajos centralizētās siltumapgādes tīklos.

Avārijas siltumapgādes sistēmās Ogres novadā ir vērtējami kā **vidējs risks ar augstu varbūtību**.

*III sadaļā **Siltumapgādes sistēmas preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

2.25. Būvju sabrukums

Ēku un būvju sabrukšana ir apdraudējums, kas var izraisīt cilvēku upurus, nodarīt kaitējumu cilvēku veselībai, nodarīt materiālos zaudējumus, kaitējumu videi, var tikt bojātas inženierkomunikācijas (gāzes apgāde, elektroapgāde, siltumapgāde, ūdensapgāde). Vienlaikus šāds notikums var izraisīt plašu sabiedrisko rezonansi, kas var pārtapt sabiedriskās nekārtībās.

Būvju bojājumi un sagrūvumi – konstrukcijas elementu nestspējas zudums, stiprinājumu vietu bojājumi dažādu iemeslu dēļ – konstruktīvās kļūdas, būvniecības vai tehnisko darbu laikā pielaistas kļūdas (montāža un demontāža, tehnoloģijas noteikumu pārkāpšana), būvmateriālu novecošana, ēku un būvju ekspluatācijas noteikumu neievērošana, uguns iedarbība, dabas stihiju iedarbība (zemestrīce, cunami, plūdi, viesuļvētra, lietus, sniegs, krusa, zemes nogrūvums), eksplozijas un citi ietekmējošie faktori.

Ēku un būvju sabrukšanu var izraisīt sprādziens, dabas katastrofas (piemēram, ļoti stipra vētra, plūdi, zemestrīce), būvniecību reglamentējošo normatīvo aktu neievērošana (piemēram, neatbilstoša būvmateriālu kvalitāte, nepareizs inženiertehniskais risinājums), būvju, ēku vai būvkonstrukciju tehniskais nolietojums, terora akts, citi faktori, kas var ietekmēt būvju un ēku nestspēju un noturību (piemēram, ugunsgrēks, citu būvdarbu veikšana blakus ēkai vai būvei, apjomīgu priekšmetu ietriekšanās ēkā vai būvē, bīstamo ķīmisko vielu iedarbība, avārija maģistrālajos vai sadales ūdensapgādes cauruļvados, karš vai militārs iebrukums).

Ēkas un būvju sabrukšana vērtējama kā nozīmīgs risks.

Saskaņā ar VUGD rekomendācijām valsts un pašvaldību institūcijām “Iespējamo apdraudējumu katalogs” (publicēts 08.06.2020.) ir ziņas par Rīgā lielveikala “Maxima” jumta sabrukumu 2013. gadā, Jelgavā – ēkas sienas sabrukšana 2017. gadā un Mālpils

novadā - 2011. gadā ēkas sagrūvums. Alūksnes novadā fiksēta gāzes eksplozija daudzdzīvokļu mājā 2016. gadā, kā rezultātā tika bojātas nesošās konstrukcijas piecu stāvu ēkai vienas kāpņu telpas korpusā. Minētā notikuma rezultāta māja vai tā daļa nesabruka, bet tās daļa šobrīd nav ekspluatējama.

Savukārt citi būvju sabrukumi Ogres novadā pamatojoties uz “Iespējamo apdraudējumu katalogs” datiem nav konstatēti.⁵¹

Būvvalde nodrošina būvniecības procesa tiesiskumu un kontroli, tajā skaitā pieņem lēmumus par sagrūvušu, cilvēku drošību apdraudošu vai vidi degradējošu būvju sakārtošanu, konservāciju vai nojaukšanu, vai ierosina Pašvaldības domei pieņemt lēmumus par cilvēku drošību apdraudošu objektu sakārtošanu tādā apmērā, lai novērstu bīstamību un apdraudējumu cilvēku drošībai, ja būves īpašnieks neizpilda Būvvaldes lēmumu par pilnīgi vai daļēji sagrūvušas būves sakārtošanu, lai tā neradītu bīstamību.

Būvniecības valsts kontroles birojs nodrošina publisku ēku ekspluatācijas uzraudzību un būvju pieņemšanu ekspluatācijā:

- ja tā ir publiska būve, kurās paredzēts vienlaicīgi uzturēties vairāk nekā 100 cilvēkiem;
- būves, kuru paredzētajai būvniecībai atbilstoši likuma “Par ietekmes uz vidi novērtēšanu”;
- jaunas būves vai esošu būvju pārbūves, kuru ieceres iesniedzējs ir pašvaldība, ja publisku būvdarbu līguma līgumcena ir 1,5 miljoni euro vai lielāka.

No 2017. gada 1. oktobra BVKB veic būvvaldes funkcijas attiecībā uz Aizsardzības ministrijas, tās padotības iestādes vai Nacionālo bruņoto spēku vajadzībām nepieciešamo būvju būvniecību Aizsardzības ministrijas valdījumā vai turējumā esošajā nekustamajā īpašumā.

Ēku un būvju sabrukšanas veidi apkopoti 16. “Ēku un būvju sabrukšana” tabulā.

16. tabula
Ēku un būvju sabrukšana

Nr.p.k.	Avārijas veids	Iespējamie scenāriji
1	Negaidīta ēku un būvju sabrukšana	Transporta komunikāciju un konstrukciju sabrukšana
2		Ražošanas ēku un būvju sabrukšana
3		Dzīvojamo, publiski pieejamo ēku sabrukšana

Būvju sabrukšanas risks Ogres novadā tiek vērtēts kā **nozīmīgs risks ar vidēju varbūtību**.

*III sadaļā **Būvju sabrukuma preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

⁵¹ Avots: <https://www.vugd.gov.lv/lv/rekomendacijas-valsts-un-pasvaldibu-institucijam>

2.26. Autotransporta avārija

Autotransporta avārijas var izraisīt transportlīdzekļu tehniskais stāvoklis, satiksmes drošības noteikumu neievērošana, neapmierinošs ceļu seguma un ielu aprīkojuma tehniskais stāvoklis, kā arī terorisms.

MK 06.09.2005. noteikumi Nr. 674 "Bīstamo kravu pārvadājumu noteikumi" nosaka kārtību, kādā veic bīstamo kravu starptautiskos un iekšzemes pārvadājumus ar autotransportu.

Bīstamās kravas saskaņā ar šiem noteikumiem iedala deviņās klasēs, pārvadātājiem ir saistošas visas drošības prasības, kas noteiktas saskaņā "Eiropas valstu nolīgumu par bīstamo kravu starptautiskajiem pārvadājumiem ar autotransportu (ADR)".

Paaugstinātu bīstamību rada nekvalitatīvi ceļu segumi un transportlīdzekļu intensīva kustība pa ceļiem, kas ved cauri apdzīvotām vietām.

17. tabula⁵²

2017. - 2021. gadā Valsts policijā reģistrēto ceļu satiksmes negadījumu un cietušo skaits Ogres novada teritorijā

Gads	Ceļu satiksmes negadījumi (kopā)	Ceļu satiksmes negadījumi ar cietušajiem	Gājuši bojā	Ievainoti	T.sk. smagi ievainoti
2021	428	100	6	128	7
2020	373	70	5	92	4
2019	423	83	3	108	8
2018	427	94	5	116	10
2017	395	86	9	112	8
Vidēji	409,2	86,6	5,6	111,2	7,4

Autotransporta avārijas ir vērtējamās kā risks ar vidēju varbūtību un maznozīmīgām sekām – **maznozīmīgs risks**, to realizēšanās gadījumā avārijas vietā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī iespējams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi.

Kopumā **autotransporta avārijas** Latvijā, t.sk. Ogres novadā tiek vērtētas kā **maznozīmīgs risks ar vidējo varbūtību**.

VIII sadaļā Autotransporta avāriju preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.

2.27. Dzelzceļa transporta katastrofa

Dzelzceļa avārijas var izraisīt ritošā sastāva bojājumi, terora akti dzelzceļa stacijās vai savstarpēja sadursme.

MK 29.04.2003. noteikumi Nr. 226 "Noteikumi par bīstamo kravu pārvadāšanu pa dzelzceļu" nosaka kārtību, kādā Latvijas Republikai saistošajos starptautiskajos līgumos

⁵² Avots: <https://www.csdd.lv/celu-satiksmes-negadijumi/celu-satiksmes-negadijumu-skaits>

paredzētie bīstamo kravu pārvadāšanas noteikumi piemērojami iekšzemes dzelzceļa pārvadājumos. Pārvadātāji, kuri veic bīstamu kravu pārvadāšanu pa dzelzceļu, ievēro “Konvencijas par starptautiskajiem dzelzceļa pārvadājumiem (COTIF)” C papildinājuma “Noteikumi par bīstamo kravu starptautiskajiem dzelzceļa pārvadājumiem (RID)” nosacījumus.

Avārijas uz dzelzceļa, autotransporta un ūdenstransporta avārijas var izraisīt sprādzienus, ugunsgrēkus, kā arī bīstamo ķīmisko vielu noplūdi, radot cilvēku upurus un vides piesārņojumu.

Transporta avārijas var notikt uz ceļa, uz dzelzceļa un dzelzceļa mezgla stacijās, kā arī upēs, jūrā un gaisā. Transporta avāriju veidi apkopoti 18. tabulā.

18. tabula
Transporta avārijas (katastrofas)

Nr.p.k.	Avārijas veids	Iespējamie scenāriju varianti
1	Dzelzceļa avārija	Kravas vilcienu avārijas
2		Pasažieru vilcienu avārijas
3	Kuģu avārija akvatorijas	Jūras un upju kravas kuģu avārijas
4		Jūras un upju pasažieru kuģu avārijas
5	Aviācijas avārija	Aviokatastrofa lidostā
6		Aviokatastrofa ārpus lidostas teritorijas
7	Autoavārijas	Avārijas uz autoceļa
8		Avārijas tuneļos, uz tiltiem un pārvadiem, uz dzelzceļa pārbrauktuves
9	Cauruļvadu avārijas	Maģistrālo naftas produktu cauruļvadu avārijas

Ogres novada teritorijā 3 dzelzceļa maģistrāles šķērso Ogres, Ikšķiles, Ķeguma, Lielvārdes pilsētas, Suntažu, Ķeipenes, Taurupes, Mazozolu, Birzgales pagasta teritorijas.

Visu novadu teritorijas šķērso dzelzceļa līnijas Rīga-Krustpils. Šobrīd divvirzienu dzelzceļa līnijas Rīga-Krustpils garums novadu teritorijā ir 42,26 km (neieskaitot pievedceļus un atzarus) un tā ir elektrificēta.

Līnijas Rīgas - Krustpils posms ir viens no novadu telpiskās kompozīcijas pamatelementiem un kopā ar automaģistrāli A-6 veido ne tikai galveno transporta saiti novados, bet arī ir viena no novadu attīstības galvenajām asīm. Ap to koncentrējas rajona biežāk apdzīvotās un ekonomiski spēcīgākās teritorijas.

Šajā posmā galvenie dzelzceļa mezgli ir Ogres un Lielvārdes stacijas. Nozīmīgas ir Ikšķiles, Jaunogres, Pārogres, Ciemupes, Ķeguma, Kaibalas un Jumpravas pasažieru stacijas. Pasažieru plūsma notiek galvenokārt Rīgas virzienā un ar katru tālāko staciju samazinās. Tā, līdz Ogrei ik dienas brauc vairāk nekā 12 tūkstoši pasažieru, bet posmā aiz Lielvārdes - nedaudz vairāk par 4,5 tūkst. Tikai apm. 15% pasažieru brauc no tālākām stacijām līdz Ogrei.

Ķeguma pilsētas teritoriju šķērso neliels Jelgavas - Krustpils dzelzceļa posms, kam ir tikai vietēja nozīme. Ķeguma novada, Birzgales pagastā, atrodas 7,6 km garš dzelzceļa līnijas Jelgava – Krustpils posms. Lielākā dzelzceļa stacija - “Lāčplēsis”. Šobrīd līnija tiek izmantota vienīgi kravu pārvadājumiem.

Pēc VAS ‘Latvijas Dzelzceļš’ datiem, caur novadiem abos virzienos gadā vidēji tiek pārvadāti 18,4 milj.t kravu. Tas nozīmē, ka caur novada teritoriju tiek pārvadāti gandrīz puse no visiem kravu pārvadājumiem pa dzelzceļu (pieskaitot arī dzelzceļa maršrutā Rīga – Ērgļi pārvadātās kravas). Apmēram 1/3 daļa no pārvadājumiem ir bīstamās kravas.

Ogres pilsētas teritorijā ir dzelzceļa stacija ‘Ogre’ un divas dzelzceļa pieturvietas ‘Jaunogre’ un ‘Pārgora’. To pasažieru apgrozījums tiek novērtēts 80% - 15% - 5% no kopējā.

Bīstamas ķīmiskas vielas un produkti tiek pārvadāti, pa šādiem maršrutiem:

- Rīga – Daugavpils 41 km;
- Rīga – Ērgļi 41 km;
- Jelgava – Krustpils 10,5 km;

Un 2 autoceļi: Rīga – Daugavpils 49 km, Rīga – Madona.

Dzelzceļa avārijas var izraisīt ritošā sastāva bojājumi, terora akti uz dzelzceļa vai savstarpēja vilcienu sadursme, kā rezultātā var notikt sprādzieni, ugunsgrēki un bīstamo vielu noplūde ar iedzīvotāju saindēšanos, bojā eju un vides piesārņošanu noplūdes zonā. Kā rezultātā var rasties nepieciešamība iedzīvotāju evakuācijai no attiecīgās zonas.

29. attēls
Latvijas dzelzceļa tīkls

Dzelzceļa transporta avārija ar bīstamo ķīmisko vielu noplūdi ir vērtējama ar **vidēju varbūtību un nozīmīgām sekām – nozīmīgs risks**. Realizēšanās gadījumā avārijas vietā un potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī iespējams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi, transporta kustības traucējumi.

VIII sadaļā Dzelzceļa transporta katastrofas preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.

2.28. Aviācijas nelaimes gadījums ar gaisa kuģi

Aviācijas nelaimes gadījums ir ar gaisa kuģa izmantošanu saistīts notikums, kas pilotējama gaisa kuģa gadījumā notiek laikā no jebkuras personas iekāpšanas gaisa kuģī ar mērķi lidot līdz brīdim, kad visas personas ir izkāpušas no gaisa kuģa, vai bezpilota gaisa kuģa gadījumā – no brīža, kad gaisa kuģis ir gatavs uzsākt kustību ar mērķi lidot, līdz brīdim, kad tas apstājas pēc lidojuma un kad galvenā dzinēju sistēma tiek izslēgta, kurā:

- persona ir gājusi bojā vai guvusi nopietnus miesas bojājumus;
- gaisa kuģis gūst bojājumus, vai tiek bojāta tā konstrukcija;
- gaisa kuģis pazudis vai nonācis pilnīgi nepieejamā vietā.

Komercaviācijā tiek iekļauti tie gaisa kuģi, kuri veic pasažieru un kravu pārvadājumus un kam ir izteiktas stingrākas drošības un drošuma prasības, tādēļ šādu gaisa kuģu nelaimes gadījumu skaits ir ar mazāku iespējamību.

Ja negadījums notiek lidlauka teritorijā, tad sekas, visticamāk, būs saistītas ar pašu gaisa kuģi (kuģiem), pasažieriem, lidlauka ēku un būvju bojājumiem, kā arī ar lidlaukā izvietotās aeronavigācijas infrastruktūras bojājumiem.

Aviācijas negadījums ārpus lidlauka teritorijas rada draudus gaisa kuģī esošajiem cilvēkiem, kā arī cilvēkiem, infrastruktūrai un videi avārijas vietā.

Aviācijas negadījums var izraisīt ēku un būvju sagrūšanu, mežu vai objektu ugunsgrēkus, bīstamo vielu noplūdes un cita veida apdraudējumus.

Bīstamo vielu noplūde vai to aizdegšanās gaisa kuģī lidojuma laikā vai gaisa kuģim, atrodoties uz zemes, lidostā, var izraisīt aviācijas nelaimes gadījumu vai arī padarīt smagākas notikuša aviācijas nelaimes gadījuma sekas, ja gaisa kuģī tiek pārvadātas bīstamas vielas.

Neliela mēroga incidenti ar bīstamām vielām Latvijas lidostās notiek reti, kā arī nedeklarēti bīstamo vielu pārvadājumi ar gaisa transportu, tostarp ievadot no citām valstīm, tiek konstatēti reti, salīdzinot ar kopējo pārvadāto bīstamo vielu daudzumu.

Pāri Latvijas Republikas teritorijai pārlidojumus regulāri veic civilās aviācijas un valsts gaisa kuģi, kas pārvadā augsta riska bīstamās vielas, kuru pārvadājums atļauts ar vienreizēju izņēmuma atļauju, piemēram, sprāgstvielas, toksiskas vielas, kodolreaktoru degviela vai radioaktīvie atkritumi.

Potenciālā aviācijas nelaimes gadījuma ar bīstamām vielām īpatnība ir tāda, ka gaisa kuģis var avarēt un bīstamo vielu noplūde var notikt valsts teritorijā vietās, kas atrodas tālu no piebraucamajiem ceļiem - mežos, purvos, ūdenstilpnēs.⁵³

MK 26.02.2008. noteikumi Nr. 123 "Bīstamo izstrādājumu un bīstamo kravu gaisa pārvadājumu veikšanas kārtība" nosaka bīstamo izstrādājumu un bīstamo kravu gaisa pārvadājumu veikšanas kārtību ar gaisa transportu. Noteikumu darbības jomā esošajos jautājumos kompetentā iestāde ir Civilās aviācijas aģentūra.

Civilās aviācijas aģentūra uzrauga bīstamo izstrādājumu un bīstamo kravu gaisa pārvadājumu atbilstību noteikumu prasībām.

Latvijā 2018. gadā aviācijas nelaimes gadījumi komercaviācijā nav notikuši, bet noticis viens nopietns incidents. Savukārt vispārējās nozīmes aviācijā Latvijā ir bijuši četri nelaimes gadījumi (ar diviem bojāgājušajiem).

⁵³Avots: VCAP 23. pielikums "Aviācijas nelaimes gadījums ar gaisa kuģi".

Vispārējās nozīmes aviācijā ietilpst privāti gaisa kuģi, tai skaitā, helikopteri un deltaplāni, kuru nelaiemes gadījuma iespējamība ir lielāka, bet izraisītās sekas ir maznozīmīgas.

Ikšķiles lidlauks ir privāts vispārējās aviācijas lidlauks Ogres novadā. Izvietojies Daugavas labajā krastā Ikšķiles pilsētas pierobežā 2.8 km no Ikšķiles centra un 6 km no Ogres pilsētas centra. Sertificēts vizuālajiem lidojumiem diennakts gaišajā laikā. Lidlaukā ir viens 600 m garš un 20 m plats zāles seguma skrejceļš.

Izbūvēts 1993. gadā kā lidlauks vieglajiem līdz 5700 kg gaisa kuģiem un sporta lidaparātiem. Pirmoreiz sertificēts 2003. gadā. 2006. gadā pēc mācību lidmašīnas Cessna 512 aviokatastrofas mainīts skrejceļa virziens. Lidlauku apkalpo V. Upleja lidkompanija Classic Air.

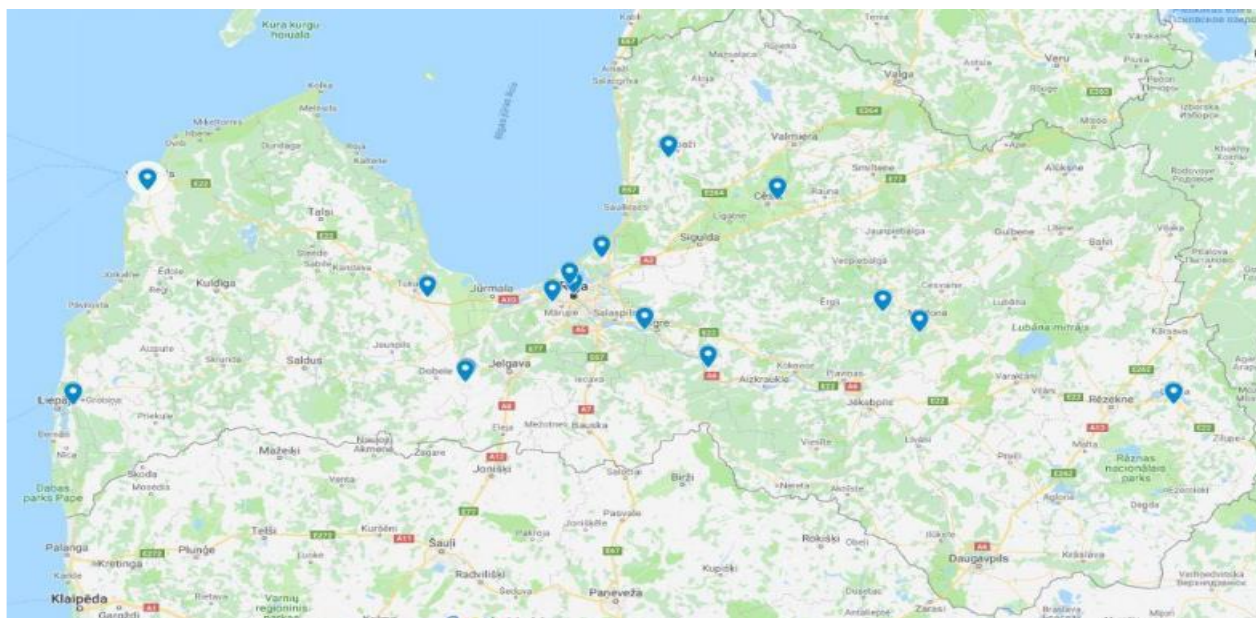
Pēc Valsts aģentūra „Civilās aviācijas aģentūra” (VACAA) pieejamās informācijas, Latvijas teritorijā ir 16 sertificēti civilās aviācijas lidlauki, kuros ietilpst vispārējās aviācijas lidlauki, gaisa pārvadājumu lidlauki un vispārējās aviācijas helikopteru lidlauki.

Pēc citas pieejamās informācijas http://myairfields.com/?page_id=2 Latvijas teritorijā ir 94 lidlauki, no kuriem 16 ir sertificēti, viens ir militārais, 24 ir neizmantojami (iznīcināti vai statuss nezināms) un 54 ir nesertificēti lidlauki.

Zemāk attēlā norādītas sertificēto, nesertificēto un militāro lidlauku atrašanās vietas. Neizmantojamie lidlauki (iznīcināti vai statuss nezināms) netiek iezīmēti kartē, jo to nākotnes izmantošana ir maz ticama. Nesertificēts lidlauks nozīmē lidlauku, kurš netiek izmantots komerciāliem lidojumiem, bet to var izmantot mazizmēra lidaparāti vai komerciālie lidaparāti ārkārtas situācijās.

Ogres novadā tuvākie sertificētais lidlauks atrodas Ikšķilē.

30. attēls
Sertificētie lidlauki Latvijā [VACAA]

31. attēls
Nesertificētie un militārie lidlauki Latvijā

Augstāk minētie lidlauki ir vispārējās aviācijas lidlauki, bet pārējie septiņi no CAA reģistrētajiem lidlaukiem ir tieši **vispārējās aviācijas helikopteru lidlauki**:

Vispārējās aviācijas helikopteru lidlauki:

- **“Baltijas Helikopters”**
Atrašanās vieta: Industriālais parks Nākotne, Glūdas pagasts, Jelgavas novads.
- **“Centra Jaunzemji”**
Atrašanās vieta: Industriālais parks Nākotne, Glūdas pagasts, Jelgavas novads.
- **“M Sola”**
Atrašanās vieta: “M Sola”, Dzelmē, Jumpravas pagasts, Ogres novads.
- **Ludza AVP**
Atrašanās vieta: „Jaunsmilgas”, Isnaudas pagasts, Ludzas novads.
- **Čiekuri**
Atrašanās vieta: Kalna Dziļši”, Vestienas pagasts, Madonas novads.
- **Old City Heliport**
Atrašanās vieta: **SIA „Rīgas Pasažieru Termināls”**, Eksporta iela 3a, Rīga.

Civilās aviācijas lidlauki:⁵⁴

RĪGA

Adrese: **VAS Starptautiskā lidosta "Rīga"**, Lidosta "Rīga" 10/1, Mārupes novads.

Telefons: +371 67207135

E-pasts: office@riga-airport.com

Mājas lapa: www.riga-airport.com

⁵⁴ Avots: https://www.caa.gov.lv/lv/civilas-aviacijas-lidlauki?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

LIEPĀJA

Adrese: **SIA Aviosabiedrība "Liepāja"**, Lidosta iela 8, Cimdenieki, Grobiņas pagasts, Grobiņas novads.
Telefons: +371 63407592
E-pasts: info@liepaja-airport.lv
Mājas lapa: www.liepaja-airport.lv
Pakalpojumi: Gaisa pārvadājumu lidlauks

VENTSPILS

Adrese: **SIA "Ventspils lidosta"**, Ganību iela 115, Ventspils.
Telefons: +371 63624262
E-pasts: airport@ventspils.lv
Mājas lapa: www.airport.ventspils.lv
Pakalpojumi: Vispārējās aviācijas lidlauks

CĒSIS

Adrese: **SIA "Meža īpašnieku konsultatīvais centrs"**, "Lidlauks", Priekuļu pagasts, Cēsu novads.
Telefons: +371 64127951
E-pasts: lidlauks@mikc.lv
Pakalpojumi: Vispārējās aviācijas lidlauks

IKŠKĪLE

Adrese: Rīgas iela 84, Ikšķile, Ogres novads.
Telefons: +371 29182976
E-pasts: airevpa@gmail.com
Pakalpojumi: Vispārējās aviācijas lidlauks

LIMBAŽI

Adrese: **SIA "Vidrižu Atvari"**, "Atvari", Vidrižu pagasts, Limbažu novads.
Telefons: +371 64062233
E-pasts: info@balticparquet.com
Pakalpojumi: Vispārējās aviācijas lidlauks

ĀDAŽI

Adrese: **SIA "Adaži Airpark"**, "Lidlauki", Eimuri, Ādažu novads.
Telefons: +371 28691360
E-pasts: adazi.airpark@inbox.lv
Pakalpojumi: Vispārējās aviācijas lidlauks

JELGAVAS NOVADS (HELIPORT NĀKOTNE)

Adrese: **SIA "Future Wings"**, Jelgavas novads, Glūdas pagasts, "Industriālais parks".
Telefons: +371 29242777
E-pasts: info@futurewings.lv
Pakalpojumi: Vispārējās aviācijas helikopteru lidlauks

OGRES NOVADS

Adrese: **SIA "GM Helicopters", "M Sola"**, Jumpravas pagasts, Lielvārdes novads.
Telefons: +371 65068350
E-pasts: info@gmhelicopters.com
Pakalpojumi: Vispārējās aviācijas helikopteru lidlauks

LUDZA AVP

Adrese: **Valsts robežsardzes Aviācijas pārvalde, „Jaunsmilgas"**, Isnaudas pagasts, Ludzas novads.
Telefons: +371 67209716
E-pasts: avp@rs.gov.lv
Pakalpojumi: Vispārējās aviācijas helikopteru lidlauks

MADONAS NOVADS

Adrese: **SIA „Čiekuri - Shishki”**, “Kalna Dzišļi”, Vestienas pagasts, Madonas novads.

Telefons: +371 29114744

Pakalpojumi: Vispārējās aviācijas helikopteru lidlauks

MADONAS NOVADS

Adrese: **SIA “Klauģu Muiža RE”**, “Klauģulejas”, Mārcienas pagasts, Madonas novads.

Telefons: +371 26113389

Pakalpojumi: Vispārējās aviācijas helikopteru lidlauks

TALSU NOVADS

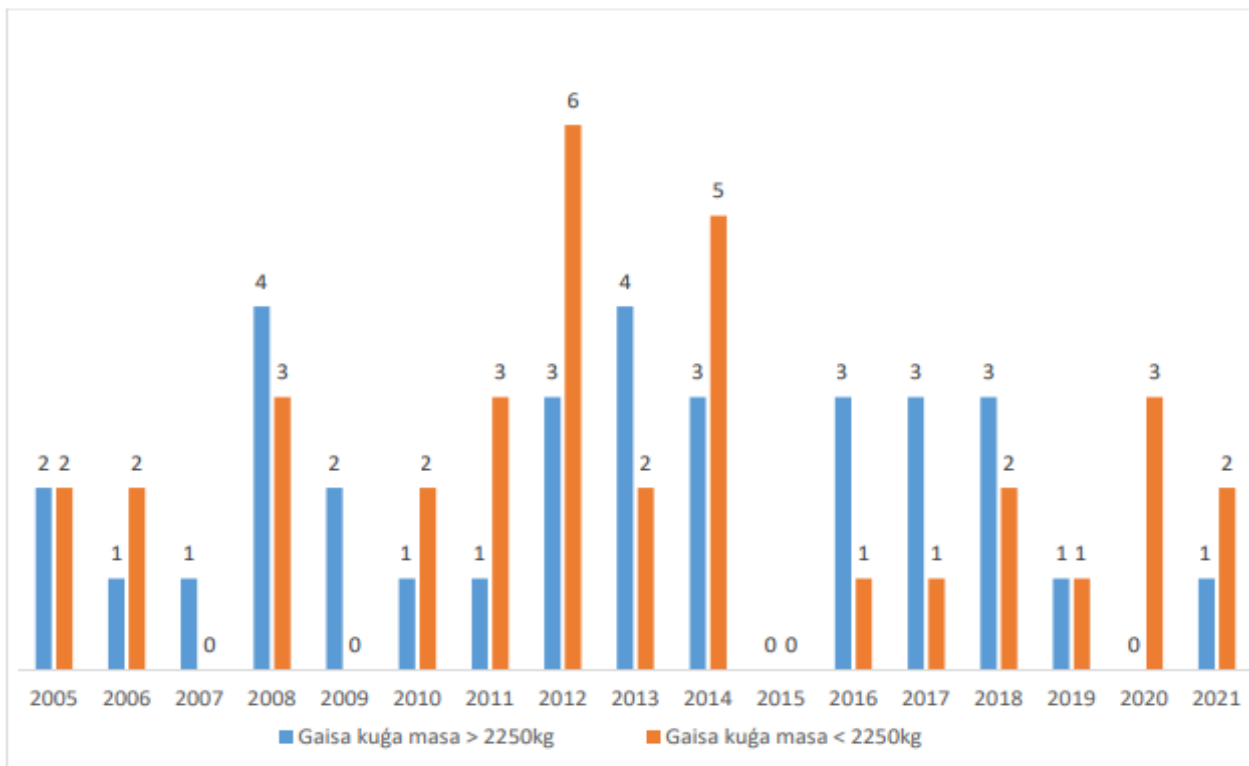
Adrese: **SIA “Nogales īpašumi”**, “Klāši”, Ārlavas pagasts, Talsu novads.

Telefons: +371 28349315

Pakalpojumi: Vispārējās aviācijas helikopteru lidlauks.

32. attēls

Aviācijas nelaimes gadījumu un nopietno incidentu statistika kopš 2005. gada.

Kopumā **aviācijas nelaimes gadījums ar gaisa kuģi**, ņemot vērā aviācijas nozarē ieviestos drošības pasākumus, nelaimes gadījuma risks, veicot militāros lidojumus un valsts teritorijas pārlidojumus, tiek vērtēts kā **nenozīmīgs risks ar zemu varbūtību – maznozīmīgs risks**.

VIII sadaļā **Aviācijas nelaimes gadījums ar gaisa kuģi preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi**.

2.29. Sabiedriskās nekārtības. Iekšējie nemieri

Sabiedriskās nekārtības, iekšējie nemieri var rasties atsevišķu iedzīvotāju grupu neapmierinātības ar valsts iekārtu, pieņemtajiem lēmumiem, valsts vai pašvaldību institūciju darbību vai bezdarbību dēļ, kā arī masu pasākumu organizēšanas laikā.

Sabiedrisko nekārtību laikā var tikt nodarīts kaitējums cilvēku veselībai, mantu bojāšana vai iznīcināšana, traucēta sabiedriskā kārtība, traucēta transportlīdzekļu un cilvēku pārvietošanās iespēja, sabojāti transportlīdzekļi, izdemolētas valsts un pašvaldību iestādes, apdraudēta robežas šķērsošana, grautiņi, postījumi, dedzināšana, vardarbība pret personu, pretošanās varas pārstāvjiem, u. tml..

Iekšējie nemieri - cilvēku grupu pretlikumīgas darbības, kas apdraud Satversmē noteikto valsts demokrātisko iekārtu, valsts suverenitāti vai teritoriālo integritāti.

Masu pasākumi var pāraugt nemieros ja sabiedriskās kārtības uzturētāji savlaicīgi nereaģē uz protestu akciju, mītiņu vai streiku konfliktiem, kā arī, ja šāda veida pasākumiem netiek piesaistīti pietiekami resursi to koordinēšanai.

Cilvēku grupu neapmierinātība, cilvēku grupu savstarpējs konflikts, provokācijas masu pasākumos, masu nekārtību dalībnieki sajūt pūļa efektu un viņi bara instinkta ietekmē veic darbības, kuras parasti nedarītu, jo pūlis viņus padara anonīmus, alkohols vai citas apreibinošas vielas, kā arī nepatika pret pastāvošo ekonomisko līmeni, politisko iekārtu u.c., un šie ir raksturīgie cēloņi nemieriem.

Nemieri var apdraudēt Latvijas Republikas Satversmē noteikto valsts demokrātisko iekārtu, valsts suverenitāti vai teritoriālo integritāti.

Sabiedrisko nekārtību un iekšējo nemieru risks ir vērtējams kā risks ar **ļoti zemu varbūtību un maznozīmīgām sekām – maznozīmīgs risks**, to realizēšanās gadījumā potenciāli apdraudētajā teritorijā var iestāties nāves gadījumi, ievainojumi, traucēta normālā valsts un pašvaldības iestāžu darbība, materiālie zaudējumi.

*VIII sadaļā **Sabiedriskās nekārtības, iekšējo nemieru preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

2.30. Terora akti ⁵⁵

Terorisms var apdraudēt cilvēku drošību. Teroristi savu mērķu sasniegšanai var izmantot šaujamočus un sprāgstvielas, masu iznīcināšanas līdzekļus, pielietojot ķīmiskās, bioloģiskās un radioaktīvās vielas, kā arī transportlīdzekļus. Terora akti var būt vērsti pret cilvēkiem un pret infrastruktūru. Terorisma dažādā rakstura dēļ ir grūti paredzēt iespējamo notikumu scenāriju, seku ietekmi uz iedzīvotājiem, attiecīgo teritoriju un vidi.

Apdraudējums valsts stabilitātei un drošībai ir starptautiskā terorisma izplatība, kas var izpausties arī kā bioloģiskais terorisms. Lai sekmīgi cīnītos ar terorismu, nepieciešama atbildīgo dienestu pastāvīga gatavība un cieša sadarbība.

Terorisma draudu līmenis Latvijā ir zems, bet jāņem vērā ka Latvija ir NATO un Eiropas Savienības dalībvalsts, Nacionālie bruņotie spēki piedalās starptautiskajās operācijās

⁵⁵ Avots: <https://likumi.lv/ta/id/317006-par-valsts-civilas-aizsardzibas-planu>

valstīs, kur pastāv terorisma draudi, kas paaugstina starptautiska terorisma iespējamību, kas joprojām ir viens no lielākajiem draudiem Eiropas valstu drošībai.

Latvijā dzīvojošu personu radikalizācija un iespējama iesaistīšanās teroristiskās darbības pašlaik ir lielākais drauds Latvijas drošībai pretterorisma jomā. Radikalizācija tiešu kontaktu vai teroristu propagandas materiālu ietekmē var skart jebkuru personu, kura ir pakļāvīga ideoloģiskai ietekmei.

Teroristi savu mērķu sasniegšanai visbiežāk izmanto improvizētus sprādzien bīstamus priekšmetus un šaujamo ierociņus. Īpaši negatīvas sekas potenciāli var radīt teroristisks uzbrukums, pielietojot ķīmiskas, bioloģiskas vai radioaktīvas vielas, bet to iespējamība ir ļoti minimāla.

Teroristiski uzbrukumi var būt vērsti pret cilvēkiem, kā arī pret kritiskās infrastruktūras objektiem (īpaši transporta un sakaru infrastruktūru). Tomēr īpaši augsta ir iespēja, ka teroristi var izvēlēties tā sauktos „vieglus mērķus” - objektus, kuros pastāvīgi uzturas daudz cilvēku un kurus, ņemot vērā to specifiskās funkcijas, ir grūti aizsargāt pret teroristiska rakstura uzbrukumiem (tirdzniecības centri, sporta un izklaides kompleksi, viesnīcas, publiski pasākumi utt.).

Veicamo pretterorisma preventīvo pasākumu kopumu nosaka Nacionālais pretterorisma plāns. Nacionālajā pretterorisma plānā ir noteikti pretterorisma sistēmas subjektu veicamie preventīvie pasākumi atbilstoši četriem terorisma draudu līmeņiem.

Plānu izstrādā un ne retāk kā 3 gados aktualizē Valsts drošības dienests sadarbībā ar pārējiem pretterorisma sistēmā iesaistītajiem subjektiem.

Katra iesaistītā institūcija ir sagatavojusi un ar Valsts drošības dienestu saskaņojusi savas institūcijas atbalsta plānus.

Valsts drošības dienests sadarbībā ar citām institūcijām ir izstrādājis un regulāri aktualizē tipveida reaģēšanas plānus, kas paredz rīcību, ja teroristiska rakstura apdraudējums vērsti pret sauszemes objektiem (Pretterorisma plāns “Objekts”), civilās aviācijas gaisa kuģiem (Pretterorisma plāns “Lidmašīna”), kuģiem, ostām un ostas iekārtām (Pretterorisma plāns “Kuģis”).

Iesaistītās institūcijas ir noteiktas katrā no šiem plāniem, kuriem institūcijas ir izstrādājušas savus atbalsta plānus.

Latvijā pielieto Valsts drošības dienesta izstrādāto terorisma draudu līmeņa sistēmu. Šā sistēma paredz četrus terorisma draudu līmeņus:

19. tabula ⁵⁶**Terorisma draudu līmeņa apzīmējums**

	zems terorisma draudu līmenis (zils) – izsludina situācijā, ja pastāv vispārēja rakstura terorisma draudi (ikdienas situācija)
	paaugstināts terorisma draudu līmenis (dzeltens) – izsludina situācijā, ja ir pieaugoši terorisma draudi
	augsts terorisma draudu līmenis (oranžs) – izsludina situācijā, ja ir apstiprināti terorisma draudi konkrētam objektam, tautsaimniecības sektoram vai valsts reģionam
	īpaši augsts terorisma draudu līmenis (sarkans) – izsludina situācijā, ja ir noticis terora akts vai terora akts vairs nav novēršams

Latvijā par terorisma draudu identificēšanu un novēršanu primāri atbild Iekšlietu ministrija un Valsts Drošības Dienests. Situācijās kad šīs struktūrvienības netiek galā, var būt nepieciešams piesaistīt NBS palīdzību, īpaši Zemessardzi.

Pēc VDD sniegtās informācijas terorisma draudu līmenis Latvijā ir zems. Kā liecina prakse, anonīmus telefoniskus brīdinājumus par sprādziena bīstamu priekšmetu uzstādīšanu ēkās vai sabiedriskās vietās parasti saņem VUGD.

Vairumā gadījumu šādu zvanu autori ir pusaudži, iereibuši vai psihiski nelīdzsvaroti cilvēki. Saņemot šādu informāciju, uz norādīto vietu tiek izsūtīti Iekšlietu un drošības dienesti, kā arī kinologi ar suņiem. Tiek veikta ēkā/vietā esošo personu evakuācija un ēkas/vietas pārmeklēšana.

Visā pasaulē un arī Latvijā ļoti strauji pieaug kibernetiskās uzbrukumu skaits – uzbrukumi valsts, pašvaldību un uzņēmumu mājaslapām un elektroniskajām sistēmām.

Latvijā ir Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija CERT.LV. CERT.LV ir Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūta struktūrvienība, kas darbojas Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas pakļautībā IT drošības likuma ietvaros.

Galvenie CERT.LV uzdevumi ir uzturēt un aktualizēt informāciju par IT drošības apdraudējumiem, sniegt atbalstu valsts institūcijām IT drošības jomā, sniegt atbalstu IT drošības incidentu novēršanā jebkurai fiziskai vai juridiskai personai, ja incidentā iesaistīta Latvijas IP adrese vai LV domēns, organizēt informatīvu un izglītojošus pasākumus.

⁵⁶ Avots: <https://likumi.lv/ta/id/317006-par-valsts-civilas-aizsardzibas-planu>

Slimību profilakses un kontroles centrs⁵⁷ izstrādājis informāciju iedzīvotājiem, kā rīkoties ārkārtas situācijās, kad saņemts nezināms sūtījums un ir aizdomas par bioterorismu.

Jāatceras, ka tīši izraisītu bioloģisku vielu izplatības gadījumā nevar būt vienotas universālas vadlīnijas rīcībai jebkurā situācijā.

Svarīgi ir atcerēties vispārējos ieteikumus rīcībai, lai ikviens varētu aizsargāt sevi un līdzcilvēkus ārkārtas situācijā, atvieglojot arī palīdzības dienestu darbu.

Pazīmes, kas var liecināt par aizdomīgu pasta sūtījumu:

- Elļaini, krāsaini traipi;
- Īpatnēja smaka;
- Sataustāma pulverveidīga, želejveidīga vai granulēta viela;
- Draudoši uzraksti (piemēram “Sibīrijas mēris (Anthrax)” vai citi).

Jābūt piesardzīgiem gadījumos, kad sūtījums saņemts no ārvalstīm, bet sūtītājs nav pazīstams vai to nav iespējams identificēt.

Ieteikumi kā rīkoties, ja saņemts aizdomīgs pasta sūtījums:

- Neaiztikt un nepārvietot sūtījumu;
- Zvanīt glābšanas dienestam pa tālruni 112;
- Atrodoties ēkas iekšpusē, aizvērt logus un durvis, pamest telpas;
- Izslēgt gaisa kondicionēšanas sistēmu;
- Turēties atsevišķi no citiem cilvēkiem, kuri nav bijuši kontaktā ar sūtījumu;
- Netīrīt un necensties savākt no sūtījuma izbirušu vielu;
- Sasmērētu vai bojātu apģērbu neslaucīt ar birsti – netīrumus aizvākt ļoti uzmanīgi;
- Nevest sūtījumu uz policiju.

Ieteikumi kā rīkoties, nonākot saskarē ar aizdomīgu bioloģisku materiālu:

- Saglabāt mieru un informēt glābšanas dienestu pa tālruni 112;
- Nepieskarties acīm, degunam vai kādai citai sava ķermeņa daļai;
- Ja iespējams, nomazgāt rokas ar ziepēm un ūdeni;
- Izolēt atsevišķā telpā visas personas, kas tikušas pakļautas nezināmās vielas ietekmei;
- Maksimāli izvairīties no cilvēku pārvietošanās ārpus inficēšanās zonām;
- Turēt drošā attālumā no incidenta vietas citus cilvēkus;
- Ievērot policijas un glābšanas dienestu norādījumus.

Terora akti ir vērtējami kā risks ar **ļoti zemu varbūtību un nozīmīgām sekām – nozīmīgs risks**, *maznozīmīgs risks*, tā realizēšanās gadījumā potenciālajā katastrofas teritorijā var iestāties nāves gadījumi, cilvēki var gūt traumas, kā arī paredzams kaitējums ekosistēmai, materiālie zaudējumi.

*VIII sadaļā **Teroru aktu preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi.***

⁵⁷Avots: https://www.spkc.gov.lv/lv/arkartas-situacijas/iedzivotajiem?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

2.31. Karš, militārs iebrukums vai to draudi

Lai kara, militāra iebrukuma vai okupācijas gadījumā īstenotu visaptverošu valsts aizsardzību līdz brīdim, kamēr tiek pilnībā atjaunotas likumīgās valsts varu un pārvaldi realizējošās institūcijas, NBS, valsts pārvaldes un pašvaldību institūcijas, kā arī fiziskās un juridiskās personas veic pasākumus valsts militārai un CA un īsteno bruņotu pretošanos, pilsonisko nepakļaušanos un nesadarbošanos ar nelikumīgām pārvaldes institūcijām.

Galvenie plānošanas dokumenti ir:

- Nacionālās drošības koncepcija;
- Militāro draudu analīze;
- Valsts aizsardzības koncepcija;
- Nacionālās drošības plāns;
- Valsts aizsardzības plāns;
- Valsts aizsardzības operatīvais plāns;
- Tautsaimniecības mobilizācijas plāns;
- Valsts Civilās aizsardzības plāns;
- Pasākumu plāns par kontrolētu masveida iedzīvotāju evakuāciju un pārvietošanu militāra iebrukuma, katastrofas vai to draudu gadījumā.

2.31.1. Plāna reagēšanas pasākumus īsteno, kad:

- Katastrofas pārvaldīšanas subjekts vai glābšanas darbu vadītājs pieņem lēmumu par masveida iedzīvotāju evakuācijas un pārvietošanas nepieciešamību;
- Visā valstī, tās daļā vai administratīvās teritorijas daļā tiek izsludināts īpašs tiesisks režīms – ārkārtējā situācija vai izņēmuma stāvoklis, un ir nepieciešama iedzīvotāju evakuācija;
- Lēmums par evakuāciju nav pieņemts, bet pašvaldība konstatē iedzīvotāju masveida ierašanos tās administratīvajā teritorijā un šiem iedzīvotājiem ir nepieciešams nodrošināt pamatvajadzības.

2.31.2. Plāna reagēšanas pasākumi tiek iedalīti šādos darbības līmeņos:

- Pirmais darbības līmenis** (turpmāk – I darbības līmenis) – pašvaldību un valsts institūciju esošie resursi ir pietiekoši, lai kontrolētu iedzīvotāju masveida evakuāciju un pārvietošanu, un nodrošinātu minēto iedzīvotāju pamatvajadzības.
- Otrais darbības līmenis** (turpmāk – II darbības līmenis) – pašvaldību un valsts institūciju esošie resursi ir nepietiekoši, lai kontrolētu iedzīvotāju masveida evakuāciju un pārvietošanu, un nodrošinātu minēto iedzīvotāju pamatvajadzības un Ministru kabinets ir lēmis sasaukt Civilās aizsardzības operacionālās vadības centru (turpmāk – CA OVC), kā arī gadījumos, ja Ministru kabinets izsludina īpašu tiesisku režīmu – izņēmuma stāvokli.
- Trešais darbības līmenis** (turpmāk – III darbības līmenis) – Ministru kabinets ir pieņēmis lēmumu pieprasīt starptautisko vai humāno palīdzību. Pārvietošanu starp ārstniecības iestādēm koordinē Valsts operatīvā medicīniskā komisija (turpmāk - VOMK), sadarbojoties ar Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu.

Personu pārvietošanu starp Sociālās aprūpes centriem īsteno pašvaldība (Ogres novadā - Sociālo lietu pārvalde) un koordinē Labklājības ministrija sadarbībā ar pašvaldību sadarbības teritoriju civilās aizsardzības komisiju.

Azturēto un apcietināto personu pārvietošanu starp īslaicīgās azturēšanas vietām īsteno un koordinē Valsts policija.

Pašvaldības, kurās ierodas evakuētie iedzīvotāji, veic šo iedzīvotāju uzskaiti un nodrošināšanu ar pamatvajadzībām.

Pašvaldības, kuru administratīvajās teritorijās tiek īstenota evakuācija, nodrošina iedzīvotāju transportēšanu, kā arī sniedz atbalstu citu evakuējamo iedzīvotāju grupu pārvietošanai.

Īstenojot augstāku Plāna darbības līmeni, atbildīgās pašvaldību un valsts institūcijas nodrošina zemāku Plāna darbības līmeņu noteikto pasākumu izpildi. Izņēmuma stāvokļa izsludināšanas gadījumā NBS neiesaista I darbības līmeņa noteikto pasākumu īstenošanā.

Valsts Civilās aizsardzības plāns nosaka valstī iespējamās apdraudējuma veidus un katastrofu pārvadīšanas veicamos pasākumus. Tāpat Valsts civilās aizsardzības plānā ir noteiktas iesaistītās institūcijas katram apdraudējuma veidam.

Atbilstoši katastrofas raksturam un tās radīto postījumu apjomam izšķir:

Vietēja mēroga katastrofas - katastrofas radīto postījumu apjoms nepārsniedz vienas pašvaldības administratīvās teritorijas robežas.

Reģionāla mēroga katastrofas - katastrofas radīto postījumu apjoms pārsniedz vienas pašvaldības administratīvās teritorijas robežas.

Valsts mēroga katastrofas - katastrofas radītie postījumi ietekmē visu valsts teritoriju vai nozīmīgu tās daļu. Ņemot vērā apdraudējuma veidu un katastrofas raksturu un apjomu, krīzes komunikācijā tiek iesaistītas visas atbildīgās institūcijas.

Krīzes komunikāciju vada un koordinē institūcija, kas atbild par katastrofas vai apdraudējuma reaģēšanas un seku likvidēšanas darbiem, kas noteikti Valsts civilās aizsardzības plānā, vienlaikus darbību koordinējot un saskaņojot ar Valsts kancelejas stratēģiskās komunikācijas plānotājiem.

Kara vai militāra apdraudējuma gadījumā pašvaldības sadarbojas ar Iekšlietu ministrijas iestādēm/ institūcijām, nodrošinot pašvaldības funkciju pildīšanu atbilstoši VCAP 33. pielikumā noteiktai reaģēšanas kārtībai.

2.31.3 Civilās aizsardzības sistēmas darbība kara, militāra iebrukuma vai to draudu gadījumā:

Kara, militāra iebrukuma vai to draudu gadījumā, ja ir samazināta vai apgrūtināta kontroles vai uzraudzības institūciju darbība, pastāv lielāka varbūtība cilvēku izraisītajām, t. sk. tehnogēnām, katastrofām, bet operatīvajiem dienestiem ir jānodrošina atbilstoša gatavība un reaģēšanas uz šiem negadījumiem.

Civilās aizsardzības sistēmas darbību kara, militāra iebrukuma vai to draudu gadījumā koordinē IEM sadarbībā ar VUGD, izveidojot Civilās aizsardzības operatīvās vadības centru (CA OVC).

CA OVC tiek izmantots kā platforma, lai nodrošinātu visaptverošu informācijas apmaiņu dažādās darbības jomās, kā arī koordinētu nepieciešamo pasākumu īstenošanu valsts apdraudējuma gadījumā.

Saskaņā ar Nacionālās drošības likuma⁵⁸ 23.5 pantu un 36. pantu, Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma⁵⁹ 3. panta trešo daļu un Valsts civilās aizsardzības plānu, pašvaldībām ir jā sagatavo civilā aizsardzības plāna sadaļa rīcībai kara, militāra iebrukuma vai to draudu gadījumā.

Pašvaldībās CA uzdevumu izpildi kara, militāra iebrukuma vai to draudu gadījumā koordinē pašvaldību institūciju vadītājs, plānojot un īstenojot sadarbības teritorijas CA plāna pašvaldības institūcijām noteikto pasākumu izpildi, pašvaldību institūciju nepārtrauktas darbības nodrošināšanu un nepieciešamo rīcību, t. sk. sadarbībā ar citām institūcijām, nodrošinot pamatvajadzības pašvaldības administratīvajā teritorijā. CA koordināciju taktiskajā līmenī nodrošina CAK tām normatīvajos aktos un VCAP noteiktajos ietvaros.

Militārā iebrukuma, kara vai to draudu gadījumā CAK ir šādi pamata uzdevumi:

- iedzīvotāju pamatvajadzību nodrošināšana atbilstoši Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumam(CAKPL);
- atbalsta sniegšana valsts aizsardzības sistēmai.

Lai sagatavotos atbalsta sniegšanai valsts aizsardzības sistēmai, pašvaldības CAK vienojas ar reģionālo NBS bataljonu vai garnizonu par rīcības algoritmiem apdraudējuma gadījumā, sagatavošanās pasākumiem un kopīgajām mācībām.

Pašvaldības institūcija vietēja līmeņa mācības var organizēt pēc savas iniciatīvas vai savstarpēji sadarbojoties ar citām valsts un pašvaldības institūcijām (tajā skaitā civilās aizsardzības komisiju esošo pašvaldību sadarbības teritoriju ietvaros), kā arī juridiskām personām vai nevalstiskajām organizācijām.

Kara gadījumā grūti modelēt scenārija sekas, jo tās atkarīgas no uzbrucēja pielietotās taktikas, ieročiem, aizsargājošajiem spēkiem un citu valstu reaģēšanas un iesaistīšanās konflikta atrisināšanā.

Iedzīvotāju pienākumi un tiesības kara vai militāra iebrukuma gadījumā norādītas Nacionālās drošības likumā. Atbilstoši Nacionālās drošības likumam, lai analizētu kara iespējamību un ar to saistītās darbības, tiek izstrādāti šādi dokumenti:

- Valsts apdraudējuma analīze;
- Nacionālās drošības koncepcija;
- Militāro draudu analīze;
- Valsts aizsardzības koncepcija;
- Nacionālās drošības plāns;
- Valsts aizsardzības plāns;
- Valsts aizsardzības operatīvais plāns;
- Tautsaimniecības mobilizācijas plāns;
- Valsts civilās aizsardzības plāns.

Municīpālās pārvaldes un iznīcināšana ir Nacionālo bruņoto spēku kompetence. Šādos gadījumos iedzīvotāju evakuācijā, teritorijas ierobežošanā, satiksmes organizācijā, evakuēto izmitināšanā var būt nepieciešama koordinācija starp pārējiem dienestiem (VUGD, Valsts policija u.c.).

Sauszemes spēku iebrukuma koridori tipiski centrējas pie galvenajiem ceļiem.

⁵⁸ Atsauce: <https://likumi.lv/ta/id/14011-nacionalas-drosibas-likums>

⁵⁹ Atsauce: <https://likumi.lv/ta/id/282333-civilas-aizsardzibas-un-katastrofas-parvaldisanas-likums>

Sadarbības teritoriju šķērso A6 valsts nozīmes autoceļš, kurš uzskatāms par galveno iebrukuma koridoru. Pie nelabvēlīgas situācijas attīstības ir stundu jautājums, kad sadarbības teritorija kļūst jau par pretinieka aizmuguri.

Kā lielākās konsekvences sadarbības teritorijai var pieminēt ierobežojumus pakalpojumos, bēgļu plūsmas un marodierisms.

Iedzīvotāju masveida evakuācija un pārvietošana ir veicamo pasākumu kopums situācijās, kad apdraudējuma ietekmēto iedzīvotāju skaits pārsniedz atbildīgo pašvaldību un valsts institūciju ikdienas spējas reaģēt un iedzīvotāju kontrolētai pārvietošanās īstenošanai nepieciešams veikt papildus pasākumus, kas nav noteikti citos normatīvos aktos un rīcības plānos, un kuru neveikšana var radīt apdraudējumu cilvēku veselībai un dzīvībai, sabiedriskai drošībai un kārtībai.

Pasākumu plāns par kontrolētu masveida iedzīvotāju evakuāciju un pārvietošanu militāra iebrukuma, katastrofas vai to draudu gadījumā (turpmāk – Plāns) ir plānošanas dokuments, kas izstrādāts saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 14. februāra sēdes protokollēmuma (prot. Nr.7 50.§).

Iedzīvotāju masveida evakuācija un pārvietošana ir veicamo pasākumu kopums situācijās, kad apdraudējuma ietekmēto iedzīvotāju skaits pārsniedz atbildīgo pašvaldību un valsts institūciju ikdienas spējas reaģēt un iedzīvotāju kontrolētai pārvietošanās īstenošanai nepieciešams veikt papildus pasākumus, kas nav noteikti citos normatīvos aktos un rīcības plānos, un kuru neveikšana var radīt apdraudējumu cilvēku veselībai un dzīvībai, sabiedriskai drošībai un kārtībai.

VIII sadaļā **Katastrofas pārvaldīšanas pasākumi kara, militāra iebrukuma vai to draudu gadījumā.**

III. SADAĻA

3. Kopsavilkums par risku novērtēšanu (avārija ūdensapgādes, kanalizācijas siltumapgādes sistēmā, ēku un būvju sabrukšana).

Ogres novada STCA plānā katrā apdraudējumā ir atspoguļoti katastrofas pārvaldīšanas subjektu iesniegtie apdraudējuma novērtējumi, kurā aprakstoši raksturoti notikuma scenāriji, izteikti spriedumi par notikumu varbūtību un notikumu sekām.

Katastrofu un to apdraudējumu novērtēšanā ir ņemtas vērā iespējamās un radītās klimata pārmaiņas, jo pētījuma dati rāda, ka tās nav apšaubāmas un ir tieši saistītas ar cilvēka radīto ietekmi - ir pieaugusi atmosfēras temperatūra, samazinājies sniega un ledus segas biezums, paaugstinājies jūras līmenis un ir pieaugusi siltumnīcas gāzu koncentrācija atmosfērā.

Aktuāli ir ekstrēmu laika apstākļu un klimata notikumi (klimata ekstrēmi), jo tieši retie ekstrēmie notikumi ir tie, kuriem ir lielākā ietekme un kas rada lielākos zaudējumus cilvēku veselībai un labklājībai.

Klimata pārmaiņu kontekstā, klimata ekstrēmi tiek aplūkoti no sekojošiem aspektiem - vai to notikuma biežums ir pieaudzis, salīdzinot ar agrāko laika periodu, vai to notikuma intensitāte ir palielinājusies, salīdzinot ar agrāko laika periodu, vai tiem atbilstošo parādību ilgums ir ilgāks, nekā noteiktā norma un vai tie sastopami agrāk vai vēlāk, atbilstoši sezonas raksturam. Šīs klimata pārmaiņas rada tālāku ietekmi ne tikai uz citiem laika apstākļu un klimata procesiem, bet arī uz dabas un cilvēka radītiem procesiem.

Sagaidāms, ka šīs pārmaiņas turpināsies arī nākotnē, un līdz ar to papildus pasākumiem, kas tiek veikti klimata pārmaiņu mazināšanai, nozarēm ir jāizvērtē adaptācijas nepieciešamība (pasākumi un finansējums) un iespējamās **klimata pārmaiņu sekas saistītajiem procesiem**.⁶⁰

Izpildot CAKP likumā noteiktos katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanas uzdevumus, katastrofas pārvaldīšanas subjekti katram apdraudējumam ir apzināti preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi, nosakot tā izpildes termiņu, lēmuma pieņēmēju par pasākuma īstenošanu, par izpildi atbildīgo institūciju.

Kopējais katastrofu novērtējums STCA plānā ir atspoguļots risku matricā. Lai nodrošinātu vienotu pieeju katastrofu risku novērtēšanā, tika izmantota Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta izstrādātā riska novērtēšanas metodika (rekomendācijas).⁶¹

Risku matrica ir iespējamības un ietekmes dimensiju attēlošanas paņēmiens, kas grafiski attēlo dažādus riskus salīdzinošā veidā.

Apdraudējumiem, kas saistīti ar ēku un būvju sabrukšanu, avāriju siltumapgādes, ūdensapgādes, notekūdeņu vai kanalizācijas sistēmā ir apzināti katastrofas pārvaldīšanas pasākumi (preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi).

⁶⁰ Avots: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/petijumi_klimata_parmainu_joma/?doc=23668

⁶¹ Avots: <https://www.vugd.gov.lv/lv/rekomendacijas-valsts-un-pasvaldibu-institucijam>

Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanā ir identificēti četri riski, kuri varētu rasties klimata pārmaiņu rezultātā (skatīt 20. tabulā).⁶²

20. tabula

Klimata pārmaiņu riski un iespējamās sekas civilajā aizsardzībā un katastrofas pārvaldīšanas plānošanā

Risks	Iespējamās sekas
Pavasara pali un ledus sastrēgumu izraisīti plūdi	Cietušie, bojāgājušie vai cilvēku pārvietošana uz drošām teritorijām kā tiešo, tā arī pakārtoto risku (industriāli negadījumi un infrastruktūras bojājumi) īstenošanās rezultātā. Materiālo zaudējumu rašanās. Ierobežojumu veidošanās palīdzības sniegšanā (liels cietušo skaits, bojāta infrastruktūra, ierobežota pieeja slimnīcām). Pavasara palu riskam samazināsies gan iestāšanās varbūtība, gan sekas, līdz ar to var samazināties arī iespējamie zaudējumi. Sekas lielā mērā atkarīgas no tā, vai tiek appludinātas apdzīvotās zonas.
Vētras un jūras vējuzplūdi	Cietušie, bojāgājušie vai cilvēku pārvietošana uz drošām teritorijām kā tiešo, tā arī pakārtoto risku (būtiski transporta negadījumi, industriāli negadījumi un infrastruktūras bojājumi) īstenošanās rezultātā. Materiālo zaudējumu rašanās. Ierobežojumu veidošanās palīdzības sniegšanā (liels cietušo skaits, bojāta infrastruktūra, ierobežota pieeja slimnīcām). Risks ir īpaši aktuāls piekrastes zonā un upju grīvās. Ļoti spēcīgu vētru gadījumā radītais apdraudējums ir aktuāls visā Latvijā.
Spēcīgas lietusgāzes un to izraisītie plūdi	Cietušie, bojāgājušie vai cilvēku pārvietošana uz drošām teritorijām kā tiešo, tā arī pakārtoto risku (būtiski transporta negadījumi, industriāli negadījumi un infrastruktūras bojājumi) īstenošanās rezultātā. Materiālo zaudējumu rašanās (t.sk. satiksmes dalībnieku patērētā laika izmaksas, seku likvidācijas izmaksas, apdrošinātāju izmaksas). Ierobežojumu veidošanās palīdzības sniegšanā (liels cietušo skaits, bojāta infrastruktūra, ierobežota pieeja slimnīcām). Plūdu sekas ir atkarīgas no applūstošo teritoriju izvietojuma apdzīvotajās zonās.
Mežu un kūdras purvu ugunsgrēki	Cietušie, bojāgājušie vai cilvēku pārvietošana uz drošām teritorijām kā tiešo, tā arī pakārtoto risku (būtiski transporta negadījumi, industriāli negadījumi un infrastruktūras bojājumi) īstenošanās rezultātā. Materiālo zaudējumu rašanās (t.sk. zaudējumi no mežu izdegšanas, ugunsgrēku dzēšanas un mežu atjaunošanas izmaksas). Ierobežojumu veidošanās palīdzības sniegšanā (liels cietušo skaits, bojāta infrastruktūra, ierobežota pieeja slimnīcām). Risks ir atkarīgs gan no laikapstākļiem, gan arī no zemes lietojuma veida - primāri, mežu blīvuma.

⁶² Avots: <https://likumi.lv/ta/id/308330-par-latvijas-pielagosanas-klimata-parmainam-planu-laika-posmam-lidz-2030-gadam>

Klimata pārmaiņas ietekmē visus būvniecības un infrastruktūras objektus - ēkas, ūdens apgādes un kanalizācijas infrastruktūru, meliorācijas, transporta, sakaru un enerģētikas tīklus un to funkcionēšanu, kur lielākā ietekme ir klimata pārmaiņu radītiem ekstrēmiem laika apstākļiem (vētras, plūdi, liela apjoma nokrišņi, karstuma viļņi).

3.1. Ēku un būvju sabrukšana. Avārijas siltumapgādes sistēmā. Avārijas ūdensapgādes, notekūdeņu un kanalizācijas sistēmā.

Būvniecībā un infrastruktūras plānošanā Latvijai ir identificēti 14 riski, kas saistīti ar klimata pārmaiņām (skat. 21. tabulā).⁶³

21. tabula

Klimata pārmaiņu riski un iespējamās sekas būvniecībā un infrastruktūras plānošanā

Riski	Iespējamās sekas
Uzplūdu radīto bojājumu pieaugums ēkām jūras piekrastē un upju grīvas pilsētās	Bojājumi ēkām jūras piekrastē (krasta erozijas un applūšanas dēļ). Bojājumi ēkām upju grīvās. Ēku remonta nepieciešamība vai nelabojami bojājumi. Ēkas norakstīšana; Ēku vērtības krišanās un apdrošināšanas cenu pieaugums. Drošības un komforta samazināšanās.
Nokrišņu plūdu radīto bojājumu pieaugums ēkām	Bojājumi ēkām pilsētās ar kanalizācijas kapacitātes nepietiekamību. Bojājumi ēkām ūdensteču un ūdenstilpju plūdu teritorijās. Ēku remonta nepieciešamība vai nelabojami bojājumi. Ēkas norakstīšana. Ēku vērtības krišanās un apdrošināšanas cenu pieaugums. Drošības un komforta samazināšanās.
Pārslodzes pieaugums uz ēku jumtiem no liela nokrišņu daudzuma sniega formā īslaicīgā periodā gadījumos	Bojājumi ēku konstrukcijām (pastiprināta mikroplaisu veidošanās slodzes dēļ, mitruma bojājumi). Jumtu sabrukšana. Pelējuma palielināšanās. Dzīvības un īpašuma apdraudējums.
Ēku pamatu un grunts bojājumi gruntsūdeņu līmeņa svārstību dēļ	Apdraudējums ēku un to pamatu konstrukciju noturībai un stabilitātei (vislielākais apdraudējums ir vecām ēkām, kuru pamatu noturībai un hidroizolācijai, ja tāda ir, ir ievērojams nolietojums), ilgtermiņā rada arī mikroplaisas un palielina mitruma iespīšanās ēkas konstrukcijās.
Uzplūdu radīto bojājumu pieaugums ceļiem jūras piekrastē un upju grīvas pilsētās	Bojājumi ceļiem jūras piekrastē (krasta erozija un applūšana). Bojājumi ceļiem upju grīvās. Ceļu atjaunošanas nepieciešamība, tīrīšana vai slēgšana.
Lietusgāzu plūdu radīto bojājumu	Bojājumi ceļiem pilsētās ar kanalizācijas kapacitātes nepietiekamību, tuneļu applūšana.

⁶³ Avots: <https://likumi.lv/ta/id/308330-par-latvijas-pielagosanas-klimata-parmainam-planu-laika-posmam-lidz-2030-gadam>

pieaugums ceļiem (kopā ar ceļu sasaluma perioda samazināšanos)	Bojājumi ceļiem ārpus pilsētām (galvenokārt grants ceļu iegrimšana vai aizskalošana, uzbērumu nestabilitāte, nogrūvumu veidošanās). Ceļu atjaunošanas un tīrīšanas nepieciešamība. Vides piesārņojums; drošības un komforta samazināšanās. Ceļu slēgšana.
Asfalta pastiprināta kušana un citi ceļu seguma bojājumi	Bojājumi ceļiem; satiksmes drošības pasliktināšanās.
Pastiprināta sliežu izliekšanās, materiālu nolietojums un uzbērumu nestabilitāte karstuma dēļ	Bojājumi dzelzceļa infrastruktūrai. Ekonomiskie zaudējumi ātruma ierobežojuma dēļ. Dzinēju pārkaršana, kravu un pasažieru pārvadājumu ierobežojumi.
Uzplūdu radīto bojājumu pieaugums ostām	Bojājumi ostu infrastruktūrai. Preču bojājumi. Ekonomiskie zaudējumi.
Iekštelpu pārkaršana un elektroenerģijas pieprasījuma pieaugums vasarā	Pieprasījuma palielināšanās pēc iekštelpu dzesēšanas. Telpu dzesēšanas un ventilācijas investīciju instalēšanas. Cilvēku labsajūtas un veselības pasliktināšanās. Darba produktivitātes samazināšanās. Ārkārtas gadījumu izmaksu paaugstināšanās. Investīciju pieaugums sabiedrībai. Elektroenerģijas patēriņa un izmaksu pieaugums vasarā.
Elektropārvades un sadales tīklu bojājumu maksimālo vēja brāzmu pieauguma dēļ atsevišķos Latvijas reģionos	Enerģijas tīklu bojājumi. Energopiegādes traucējumi. Labklājības un ekonomiskie zaudējumi.
Elektropārvades un sadales tīklu bojājumi lietusgāžu un plūdu dēļ	Enerģijas tīklu bojājumi. Energopiegādes traucējumi. Labklājības un ekonomiskie zaudējumi.
Draudi krasta pārvadiem jūras līmeņa celšanās/augstu plūdmaiņu/vētru dēļ	Bojājumi TEC. Kravu un pasažieru pārvadājumu ostās efektivitātes samazināšanās. Energoapgādes traucējumi.

Ogres STCA plānā katrā apdraudējumā ir atspoguļoti katastrofas pārvaldīšanas subjektu iesniegtie apdraudējuma novērtējumi, kurā aprakstoši raksturoti notikuma scenāriji, izteikti spriedumi par notikumu varbūtību un notikumu sekām.

Katastrofu un to apdraudējumu novērtēšanā ir ņemtas vērā iespējamās un radītās klimata pārmaiņas, jo pētījuma dati rāda, ka tās nav apšaubāmas un ir tieši saistītas ar cilvēka radīto ietekmi - ir pieaugusi atmosfēras temperatūra, samazinājies sniega un ledus segas biezums, paaugstinājies jūras līmenis un ir pieaugusi siltumnīcas gāzu koncentrācija atmosfērā. Aktuāli ir ekstrēmu laika apstākļu un klimata notikumi

(klimata ekstrēmi), jo tieši retie ekstrēmie notikumi ir tie, kuriem ir lielākā ietekme un kas rada lielākos zaudējumus cilvēku veselībai un labklājībai.

Klimata pārmaiņu kontekstā, klimata ekstrēmi tiek aplūkoti no sekojošiem aspektiem - vai to notikuma biežums ir pieaudzis, salīdzinot ar agrāko laika periodu; vai to notikuma intensitāte ir palielinājusies, salīdzinot ar agrāko laika periodu; vai tiem atbilstošo parādību ilgums ir ilgāks, nekā noteiktā norma un vai tie sastopami agrāk vai vēlāk, atbilstoši sezonas raksturam. Šīs klimata pārmaiņas rada tālāku ietekmi ne tikai uz citiem laika apstākļu un klimata procesiem, bet arī uz dabas un cilvēka radītiem procesiem. Sagaidāms, ka šīs pārmaiņas turpināsies arī nākotnē, un līdz ar to papildus pasākumiem, kas tiek veikti klimata pārmaiņu mazināšanai, nozarēm ir jāizvērtē adaptācijas nepieciešamība (pasākumi un finansējums) un iespējamās **klimata pārmaiņu sekas saistītajiem procesiem**.⁶⁴

Izpildot CAKP likumā noteiktos katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanas uzdevumus, katastrofas pārvaldīšanas subjekti katram apdraudējumam ir apzināti preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi, nosakot tā izpildes termiņu, lēmuma pieņēmēju par pasākuma īstenošanu, par izpildi atbildīgo institūciju.

Kopējais katastrofu novērtējums STCA plānā ir atspoguļots risku matricā.

Lai nodrošinātu vienotu pieeju katastrofu risku novērtēšanā, tika izmantota Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta izstrādātā riska novērtēšanas metodika (rekomendācijas).⁶⁵

Risku matrica ir iespējamības un ietekmes dimensiju attēlošanas paņēmieni, kas grafiski attēlo dažādus riskus salīdzinošā veidā.

Apdraudējumiem, kas saistīti ar ēku un būvju sabrukšanu, avāriju siltumapgādes, ūdensapgādes, notekūdeņu vai kanalizācijas sistēmā ir apzināti katastrofas pārvaldīšanas pasākumi (preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi).

22. tabula

Ēku un būvju sabrukšanas, avārijas siltumapgādes sistēmā, avārijas ūdensapgādes, notekūdeņu un kanalizācijas sistēmā riska novērtēšanā iesaistītās institūcijas un uzdevumi

Riska nosaukums:	
- <i>Ēku un būvju sabrukšana.</i> - <i>Avārijas siltumapgādes sistēmā.</i> - <i>Avārijas ūdensapgādes, notekūdeņu un kanalizācijas sistēmā.</i>	
Riska novērtēšanā iesaistītās institūcijas:	Uzdevumi:
Ogres novada pašvaldība	1. savas kompetences ietvaros veikt katastrofas pārvaldīšanu; 2. katastrofas pārvaldīšanas subjektam sniegt informāciju par pašvaldības institūciju rīcībā esošajiem resursiem, kas izmantojami katastrofas pārvaldīšanai; 3. nodrošināt iedzīvotāju evakuāciju no katastrofas apdraudētajām vai skartajām teritorijām;

⁶⁴ Avots: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/petijumi/petijumi_klimata_parmainu_joma/?doc=23668

⁶⁵ Avots: Katastrofu riska novērtēšanas rekomendācijas: https://vugd.gov.lv/lat/par_vugd/darbibas_sferas/civila_aizsardziba/rekomendacijas_valsts_un_pasvaldibu_institucijam

	4. nodrošināt šo iedzīvotāju uzskaiti, pagaidu izmitināšanu, ēdināšanu un sociālo aprūpi; 5. nodrošināt sabrukušās ēkas apsardzību; 6. savu iespēju robežās nodrošināt katastrofas pārvaldīšanā iesaistītajām institūciju amatpersonām, juridiskajām un fiziskajām personām piemērotus darba un sadzīves apstākļus.
Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests Rīgas reģiona pārvaldes Ogres daļa	1. sadarbībā ar citām institūcijām veikt un vadīt neatliekamos avāriju seku likvidēšanas pasākumus; 2. vadīt un veikt ugunsgrēku dzēšanu un glābšanas darbus; 3. sniegt iespējamo palīdzību fiziskām personām ugunsgrēka vai avārijas gadījumā; 4. nodrošināt vienotā ārkārtas palīdzības izsaukumu numura "112" zvanu saņemšanu, apstrādi un, ja nepieciešams, to pāradresēšanu citiem operatīvajiem dienestiem; 5. atbilstoši kompetencei organizēt un īstenot civilās aizsardzības pasākumus.
Ogres novada pašvaldības policija	1. savas kompetences ietvaros novērst un pārtraukt sabiedriskās kārtības pārkāpumus; 2. veikt preventīvos pasākumus likumpārkāpumu novēršanā; 3. sniegt neatliekamo palīdzību; 4. nodrošināt atrasto un pašvaldības policijai nodoto dokumentu, mantu, vērtspapīru un cita veida īpašuma saglabāšanu līdz tā nodošanai īpašniekam vai kompetentai institūcijai; 5. savas kompetences ietvaros sniegt palīdzību personām, kuras vēršas pēc palīdzības; 6. veikt citus pašvaldības uzdotos uzdevumus, ja tas nav pretrunā ar likumu "Par policiju" un citiem normatīvajiem aktiem.
Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Ogres iecirknis	1. garantēt personu un sabiedrības drošību; 2. novērst noziedzīgus nodarījumus un citus likumpārkāpumus; 3. palīdzēt valsts iestāžu amatpersonām, ja tiek traucēta to likumīgā darbība; 5. veikt atbalsta funkcijas (cilvēku evakuācija, teritorijas ierobežošana, cilvēku informēšana, sabiedriskas kārtības uzturēšana).
Neatliekamās medicīnas palīdzības dienests	1. vadīt, koordinēt un sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību iedzīvotājiem ārkārtas medicīniskajās situācijās un katastrofās; 2. ārkārtas medicīniskajās situācijās organizēt personu pārvešanu un ievietošanu ārstniecības iestādē, kurā iespējams sniegt nepieciešamo medicīnisko palīdzību; 3. nodrošināt sadarbību ar citiem ārkārtas situāciju un katastrofu seku likvidēšanā iesaistītajiem dienestiem; 4. plānot un koordinēt rīcību sabiedrības veselības apdraudējuma gadījumā un sabiedrības veselības ārkārtas situācijās; 5. plānot, organizēt un nodrošināt neatliekamo medicīnisko palīdzību pēc ārstniecības iestādes pieprasījuma, ja nepieciešamais medicīniskās palīdzības apjoms pārsniedz ārstniecības iestādes resursu iespējas.
Ogres novada pašvaldības būvvalde	1. sniegt ziņas par teritorijas izmantošanas un apbūves nosacījumiem; 2. informēt par notiekošās būvniecības tiesisko pamatojumu un sniegt ziņas par būvniecības stadijā esošām būvēm; 3. sniegt konsultācijas par būvniecības procesu;

	4. veikt citas ar būvniecības procesu un tā atbilstību normatīvo aktu prasībām saistītas darbības.
Ogres novada pašvaldības Sociālais dienests	1. sniegt sociālo, veselības palīdzību un noteiktos sociālos pakalpojumus; 2. organizēt personu ievietošanu Sociālajā un Nakts patversmē, grupu dzīvokļos un citās pašvaldības sociālās rehabilitācijas un aprūpes iestādēs; 3. sniegt pašvaldības iedzīvotājiem informāciju par tiesībām saņemt sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību, to pieprasīšanas un sniegšanas kārtību.
Ogres novada pašvaldības komunālie dienesti	1. organizēt operatīvu un nepārtrauktu darbu avāriju vai ārkārtas situāciju likvidāciju ēkas, kā arī ēku iekšējos inženiertīklos un liftu saimniecībā; 2. nodrošināt darbinieku izbraukšanu avārijas situācijas apturēšanai un to likvidācijai; 3. koordinēt sadzīves atkritumu apsaimniekošanu; 4. veikt atbalsta funkcijas (resursu un tehnikas iesaistīšana seku likvidēšanas darbos). 5. organizēt operatīvu darbu avāriju un ārkārtas situāciju likvidācijas darbos, kas saistīti ar ūdensapgādes inženiertehniskām komunikācijām (ūdensapgādes un/vai kanalizācijas sistēmu atslēgšana, pieslēgšana, pakalpojuma atjaunošana). 6. organizēt operatīvu darbu avāriju vai ārkārtas situāciju likvidāciju, kas saistīta ar centralizētās siltumapgādes inženiertehniskām komunikācijām (centralizētās siltumapgādes ražošanas iekārtu, maģistrālo un sadalošo cauruļvadu atslēgšanu, pieslēgšanu savas kompetences un/vai ar siltumenerģijas patērētājiem, ēku apsaimniekotājiem noslēgto līgumsaistību noteiktajās atbildības robežās, pakalpojuma atjaunošana).
A/S "Gaso"	1. organizēt operatīvu darbu avāriju vai ārkārtas situāciju likvidāciju, kas saistīta ar gāzes apgādes inženiertehniskām komunikācijām (gāzes apgādes sistēmu atslēgšana, pieslēgšana, pakalpojuma atjaunošana).
Veselības inspekcijas kontroles nodaļa	1. novērtēt vides veselības riska faktorus un to ietekmi uz cilvēka veselību un dzīves kvalitāti (tai skaitā ķīmisko vielu riskus cilvēka veselībai); 2. kontrolēt dzeramā ūdens nekaitīguma un kvalitātes nodrošināšanas prasību izpildi publiskajos dzeramā ūdens apgādes objektos no ūdens ņemšanas vietas līdz patērētājam; 3. sniedz konsultācijas un norādījumus par veselības apdraudējumu katastrofas gadījumā.

3.2. Ēku un būvju sabrukšana.**ĒKU UN BŪVJU SABRUKUMS****Preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi**

Nr. p.k.	Pasākuma nosaukums	Izpildes termiņš	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
Preventīvie un gatavības pasākumi					
1.	Publisku ēku ekspluatācijas kontrole, ēku un būvju periodiska apsekošana, atzinuma sniegšana un citu dienestu informēšana par iespējamo neatbilstības konstatēšanu	Pastāvīgi	Ogres novada pašvaldības būvinspektors Ogres novada pašvaldība BVKB VUGD Ogres daļa	Ogres novada pašvaldības būvinspektors BVKB VUGD Ogres daļa	Ogres novada pašvaldības būvinspektors BVKB VUGD Ogres daļa
2.	Nodrošināt objekta drošumu, kā arī uzturēšanu un ekspluatēšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām un tā, lai neradītu draudus cilvēku, vides un īpašuma drošībai	Pastāvīgi	Objekta īpašnieks vai tiesiskais valdītājs	Objekta īpašnieks vai tiesiskais valdītājs	Objekta īpašnieks vai tiesiskais valdītājs. Komersants
3.	Organizēt un veikt objekta ugunsdrošības un būvniecības (vai rekonstrukcijas) prasību ievērošanu un kontroli	Pastāvīgi	Objekta atbildīgā persona, īpašnieks vai tiesiskais valdītājs	Objekta atbildīgā persona, īpašnieks vai tiesiskais valdītājs	Objekta atbildīgā persona, īpašnieks vai tiesiskais valdītājs
4.	Ugunsdrošības un civilās aizsardzības prasību ievērošanas plānotās un neplānotās pārbaudes organizēšana un veikšana	Pastāvīgi	Objekta atbildīgā persona, īpašnieks vai tiesiskais valdītājs VUGD Ogres daļa	VUGD Ogres daļa	VUGD Ogres daļa Komersants
5.	Nodrošināt konsultāciju pieejamību juridiskām un fiziskām personām par ēku un būvju būtiskām drošības prasībām (mehāniskā stiprība un stabilitāte, ugunsdrošība, higiēna,	Pastāvīgi	BVKB	BVKB	BVKB

Nr. p.k.	Pasākuma nosaukums	Izpildes termiņš	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
	veselība un vide, lietošanas drošība un vides pieejamība, aizsardzība pret trokšņiem, enerģijas ekonomija un siltuma izolācija, ilgtspējīga dabas resursu izmantošana u.c.)		Ogres novada pašvaldība VUGD Ogres daļa	Ogres novada pašvaldība VUGD Ogres daļa	Ogres novada pašvaldība VUGD Ogres daļa
6.	Pilnveidot būvniecības jomas normatīvo aktu prasības	Pēc nepieciešamības	EM BVKB	EM BVKB	EM BVKB Ogres novada pašvaldība
7.	Pilnveidot ugunsdrošības normatīvo aktu prasības	Pēc nepieciešamības	Ogres novada pašvaldība IEM VUGD Ogres daļa	Ogres novada pašvaldība IEM VUGD Ogres daļa	Ogres novada pašvaldība VUGD Ogres daļa
8.	Pašvaldību sadarbības teritoriju civilās aizsardzības komisiju apmācības plānošana un organizēšana	Pēc nepieciešamības	Ogres novada pašvaldības civilās aizsardzības komisija VUGD Ogres daļa NBS ZS 54. kaujas atbalsta bataljons	Ogres novada pašvaldības civilās aizsardzības komisija VUGD Ogres daļa NBS ZS 54. kaujas atbalsta bataljons	Ogres novada pašvaldības civilās aizsardzības komisija VUGD Ogres daļa NBS ZS 54. kaujas atbalsta bataljons
Reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi					
1.	Informācijas saņemšana par iespējamo ēkas vai būves sabrukumu un operatīvo dienestu informēšana un apziņošana	1-5 min.	Zemes vai ēkas īpašnieks vai tiesiskais valdītājs Juridiska vai fiziska persona	Zemes vai ēkas īpašnieks vai tiesiskais valdītājs Juridiska vai fiziska persona	Zemes vai ēkas īpašnieks vai tiesiskais valdītājs Juridiska vai fiziska persona

Nr. p.k.	Pasākuma nosaukums	Izpildes termiņš	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
2.	Glābšanas dienestu, citu dienestu un avārijas brigāžu iesaistīšana reaģēšanā	Nekavējoties	VUGD Ogres daļa	VUGD Ogres daļa	VUGD Ogres daļa Operatīvie dienesti un avārijas brigādes Ogres novada pašvaldības policija
3.	Notikuma vietas ierobežošana, apsardzība	10-15 min. Nekavējoties	VUGD Ogres daļa Ogres novada pašvaldība	VUGD Ogres daļa Ogres novada pašvaldība Ogres novada pašvaldības policija	VUGD Ogres daļa Ogres novada pašvaldība Ogres novada pašvaldības policija NBS ZS 54 kaujas atbalsta bataljons Komersants
4.	Notikuma vietas izlūkošana ar bezpilota gaisa kuģa palīdzību	10-15 min.	VUGD Ogres daļa Ogres novada pašvaldība	VUGD Ogres daļa Ogres novada pašvaldība	VUGD Ogres daļa Ogres novada pašvaldība Komersanti
5.	Pirmās palīdzības sniegšana	Nekavējoties	Fiziska un juridiska persona VUGD Ogres daļa Ogres novada pašvaldības policija	Fiziska un juridiska persona VUGD Ogres daļa Ogres novada pašvaldības policija	Fiziska un juridiska persona VUGD Ogres daļa Ogres novada pašvaldības policija

Nr. p.k.	Pasākuma nosaukums	Izpildes termiņš	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
			NMPD NBS ZS 54. kaujas atbalsta bataljons	NMPD NBS ZS 54. kaujas atbalsta bataljons	NMPD NBS ZS 54 kaujas atbalsta bataljons
6.	Iedzīvotāju informēšana un ieteikumu par rīcību sniegšana	Pēc nepieciešamības. Pastāvīgi	Glābšanas darbu vadītājs Ogres novada pašvaldība	VUGD Ogres daļa Ogres novada pašvaldība	VUGD Ogres daļa Valsts un pašvaldību institūcijas Elektroniskie plašsaziņas līdzekļi Raidorganizācijas un elektronisko sakaru komersanti
7.	Pašvaldību sadarbības teritoriju civilās aizsardzības komisiju apziņošana un sasaukšana	Pēc nepieciešamības. Nekavējoties	Ogres novada pašvaldības civilās aizsardzības komisijas priekšsēdētājs	Ogres novada pašvaldības civilās aizsardzības komisijas nolikumā noteiktā persona Ogres novada pašvaldības policija	Ogres novada pašvaldības civilās aizsardzības komisijas nolikumā noteiktā persona Ogres novada pašvaldības policija
8.	Glābšanas darbu un seku likvidēšanas pasākumu veikšana	Pastāvīgi	Glābšanas darbu vadītājs	VUGD Ogres daļa Operatīvie dienesti un avārijas brigādes Ogres novada pašvaldība	VUGD Ogres daļa Operatīvie dienesti un avārijas brigādes Ogres novada pašvaldība
9.	Sabiedriskās kārtības nodrošināšana	Pastāvīgi	VP RRP Ogres iecirknis	VP RRP Ogres iecirknis	VP RRP Ogres iecirknis

Nr. p.k.	Pasākuma nosaukums	Izpildes termiņš	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
			Ogres novada pašvaldības policija	Ogres novada pašvaldības policija NBS ZS 54. kaujas atbalsta bataljons	Ogres novada pašvaldības policija NBS ZS 54. kaujas atbalsta bataljons
10	Psiholoģiskā atbalsta sniegšana iedzīvotājiem	Pēc nepieciešamības	Ogres novada pašvaldība	Ogres novada pašvaldība Sociālais dienests	Ogres novada pašvaldība Sociālais dienests Komersanti NVO un sabiedriskās organizācijas
11	Iedzīvotāju evakuācija un pamatvajadzību nodrošināšana	Pēc nepieciešamības	Glābšanas darbu vadītājs Ogres novada pašvaldības policija	Ogres novada pašvaldība	Ogres novada pašvaldības dienesti Ogres novada pašvaldības policija Komersanti NVO un sabiedriskās organizācijas
12	Neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšana cietušajiem un pasākumu īstenošana atbilstoši Valsts katastrofu medicīnas plānam un Slimnīcu katastrofu medicīnas plāniem	Pēc nepieciešamības	VM NMPD Slimnīcas un citas ārstniecības iestādes	NMPD Slimnīcas un citas ārstniecības iestādes	NMPD Slimnīcas un citas ārstniecības iestādes
13	Sabiedrības veselības aizsardzības pasākumu īstenošana atbilstoši Valsts katastrofu medicīnas plānam	Pēc nepieciešamības	VM	NMPD	NMPD

Nr. p.k.	Pasākuma nosaukums	Izpildes termiņš	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
14	Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšana cietušajiem	Pastāvīgi	Ogres novada pašvaldības Sociālais dienests	Ogres novada pašvaldības Sociālais dienests	Pašvaldības Valsts sociālās aprūpes centri Komersanti NVO un sabiedriskās organizācijas
15	Valsts materiālo rezervju izmantošana	Pēc nepieciešamības	Lēmums par nepieciešamību izmantot - Glābšanas darbu vadītājs vai valsts vai pašvaldības institūcija Lēmums par atļauju izmantot - Ministrijas valsts sekretārs vai tā pilnvarota amatpersona	Valsts materiālo rezervju glabātājs	Glābšanas darbos iesaistītās institūcijas
16	Informācijas par radītajiem zaudējumiem apkopošana un kompensācija par zaudējumiem noteikšana	1 mēnesis	Ministrijas Ogres novada pašvaldība	Ministrijas Ogres novada pašvaldība	Ministrijas Ogres novada pašvaldība

3.3. Avārijas siltumapgādes sistēmās.**AVĀRIJAS SILTUMAPGĀDES SISTĒMĀS****Preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi**

Nr. p.k.	Pasākuma nosaukums	Izpildes termiņš	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
Preventīvie un gatavības pasākumi					
1.	Organizēt un veikt siltumapgādes cauruļvada, tehnoloģisko cauruļvadu, rezervuāru, maģistrālo sūkņu stacijas darbības kontroli, tehnisko uzraudzību, tehnisko pārbaudi, apkopi un remontdarbus	Pastāvīgi	Ogres novada pašvaldība	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti
2.	Organizēt un veikt tehnoloģisko iekārtu darbības uzlabojumu plānošanu	Pastāvīgi	Ogres novada pašvaldība	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti
3.	Plānot un nodrošināt aprīkojumu avāriju likvidācijas novēršanai (slēdzot līgumus ar speciālajiem avārijas un inženiertehniskajiem dienestiem, komersantiem)	Pastāvīgi	Ogres novada pašvaldība	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti
4.	Siltumapgādes tīklu uzturēšana darba kārtībā. Novecojušo komunikāciju nomaiņa	Pastāvīgi	Ogres novada pašvaldība	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti
Reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi					
1.	Informācijas saņemšana par notikušo avāriju	Līdz 5 min.	Ogres novada pašvaldības policija Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti

Nr. p.k.	Pasākuma nosaukums	Izpildes termiņš	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
2.	Notikuma vietas izlūkošana/izzināšana	Nekavējoties	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti
3.	Avārijas brigāžu iesaistīšana	15-25 min. Nekavējoties	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti	Avārijas brigādes un iesaistīto institūciju darbinieki
4.	Pirmās palīdzības sniegšana	Nekavējoties	Fiziska un juridiska persona Ogres novada pašvaldības policija NMPD	Fiziska un juridiska persona Ogres novada pašvaldība Ogres novada pašvaldības policija NMPD	Fiziska un juridiska persona Ogres novada pašvaldība Ogres novada pašvaldības policija NMPD
5.	Iedzīvotāju informēšana par notikušo avāriju	Pēc nepieciešamības	Ogres novada pašvaldība Ogres novada pašvaldības policija Avārijas brigādes un iesaistītās institūcijas	Ogres novada pašvaldība Ogres novada pašvaldības policija Avārijas brigādes un iesaistītās institūcijas	Ogres novada pašvaldība Ogres novada pašvaldības policija Avārijas brigādes un iesaistītās institūcijas
6.	Avārijas seku likvidēšanas pasākumu veikšana	Pastāvīgi	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti	Ogres novada pašvaldības komunālo pakalpojumu dienesti	Avārijas brigādes un iesaistītās institūcijas
7.	Neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšana cietušajiem un pasākumu īstenošana atbilstoši Valsts katastrofu medicīnas plānam un Slimnīcu katastrofu medicīnas plāniem	Pēc nepieciešamības	VM NMPD	NMPD Slimnīcas un citas ārstniecības iestādes	NMPD Slimnīcas un citas ārstniecības iestādes

Nr. p.k.	Pasākuma nosaukums	Izpildes termiņš	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
			Slimnīcas un citas ārstniecības iestādes		
8.	Sabiedriskās kārtības nodrošināšana	Pastāvīgi	VP RRP Ogres iecirknis Ogres novada pašvaldības policija	VP RRP Ogres iecirknis Ogres novada pašvaldības policija NBS ZS 54. kaujas atbalsta bataljons	VP RRP Ogres iecirknis Ogres novada pašvaldības policija NBS ZS 54. kaujas atbalsta bataljons
9.	Pašvaldību sadarbības teritoriju civilās aizsardzības komisiju apziņošana un sasaukšana	Pēc nepieciešamības Nekavējoties	Ogres novada pašvaldības civilās aizsardzības komisijas priekšsēdētājs	Ogres novada pašvaldības civilās aizsardzības komisijas nolikumā noteiktā persona Ogres novada pašvaldības policija	Ogres novada pašvaldības civilās aizsardzības komisijas nolikumā noteiktā persona Ogres novada pašvaldības policija
10	Iedzīvotāju evakuācija un pamatvajadzību nodrošināšana	Pēc nepieciešamības	Glābšanas darbu vadītājs Ogres novada pašvaldības policija	Ogres novada pašvaldība	Pašvaldības dienesti Ogres novada pašvaldības policija Komersanti NVO un sabiedriskās organizācijas
11	Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšana cietušajiem	Pastāvīgi	Ogres novada pašvaldības Sociālais dienests	Ogres novada pašvaldības Sociālais dienests	Pašvaldības Valsts sociālās aprūpes centri Komersanti

Nr. p.k.	Pasākuma nosaukums	Izpildes termiņš	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
					NVO un sabiedriskās organizācijas
12	Informācijas par radītajiem zaudējumiem apkopošana un kompensācija par zaudējumiem noteikšana	1 mēnesis	Ministrijas Ogres novada pašvaldība	Ministrijas Ogres novada pašvaldība	Ministrijas Ogres novada pašvaldība

3.4. Risku matrica. Katastrofu risku kopsavilkums.

23. tabula

Iespējamo apdraudējumu riska līmenis Ogres novada teritorijā

Varbūtības/ ticamības līmenis	KATASTROFU RISKU LĪMENIS				
	Maznozīmīgi	Nozīmīgi	Vidējs risks	Augsts risks	Ļoti augsts risks
Ļoti augsts					
Augsts		☐ Mežu un kūdras purvu ugunsgrēki.	☐ Epizootija. ☐ Avārijas ūdensapgādes un kanalizācijas bojājumu sistēmās. ☐ Avārijas siltumapgādes sistēmās.	☐ Plūdi, pali, vēju plūdi. ☐ Epidēmijas. ☐ Ugunsgrēki ēkās un būvēs.	
Vidējs	☐ Autotransporta avārijas.	☐ Epifitotijas. ☐ Avārija dabasgāzes sistēmā. ☐ Pārvaldes elektrotīklu bojājumi. ☐ Dzelzceļa transporta avārija ar bīstamo ķīmisko vielu noplūdi.	☐ Lietusgāzes un ilgstošas lietavas. ☐ Pērkona negaiss un krusa. ☐ Vētras (vēja brāzmas), viesuļi, krasa. ☐ Stiprs sals. ☐ Sniegs un putenis. ☐ Sausums. ☐ Sadales elektrotīklu bojājumi. ☐ Būvju sabrukšanas risks.	☐ Apledējums un slapja sniega nogulums. ☐ Karstums.	
Zems	☐ Zemestrīces. ☐ Zemes nogrūvums.	☐ Aviācijas nelaimes gadījums ar gaisa kuģi.	☐ Bīstamo ķīmisko vielu noplūde. ☐ Bioloģisko vielu negadījumu.		☐ Hidrotehnisko būvju pārrāvumi – Daugavas HES
Ļoti zems	☐ Avārija naftas produktu cauruļvada infrastruktūrā. ☐ Sabiedriskās nekārtības un iekšējie nemieri.	☐ Terora akts			
	Maznozīmīgas sekas	Nozīmīgas sekas	Vidējas sekas	Smagas sekas	Katastrofālas sekas

IV. SADAĻA**4. Reaģēšanas un seku likvidēšanas institūcijas.****4.1. Reaģēšanas un seku likvidēšanas darbu vadītāji.**

24. tabula

Reaģēšanas un seku likvidēšanas darbu vadītāji

27. pielikums Valsts civilās aizsardzības plānam

Reaģēšanas un seku likvidēšanas darbu vadītāji

Nr. p.k.	Apdraudējums vai veicamā pasākuma nosaukums	Institūcija, kuras amatpersona ir reaģēšanas un seku likvidēšanas darbu vadītājs
1.	Ugunsgrēku dzēšana, izņemot mežus un purvus	Valsts ugunsdzēsība un glābšanas dienests
2.	Ugunsgrēku dzēšana mežos un purvos	Valsts meža dienests
3.	Glābšanas darbi, izņemot jūrā un iekšējos ūdeņos no bāzes līnijas līdz jūras krasta līnijai	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
4.	Glābšanas darbi jūrā un iekšējos ūdeņos no bāzes līnijas līdz jūras krasta līnijai	Nacionālo bruņoto spēku Jūras spēku Krasta apsardzes dienests
5.	Pretplūdu pasākumi	Pašvaldība
6.	Evakuācijas pasākumi	Pašvaldība
7.	Epizootija	Pārtikas un veterinārais dienests
8.	Epidēmija	Slimību profilakses un kontroles centrs
9.	Epifitotija	Valsts augu aizsardzības dienests
10.	Bīstamo ķīmisko vielu vai maisījumu noplūde, izņemot jūrā un iekšējos ūdeņos no bāzes līnijas līdz jūras krasta līnijai	Valsts ugunsdzēsība un glābšanas dienests
11.	Bīstamo ķīmisko vielu vai maisījumu noplūde jūrā un iekšējos ūdeņos no bāzes līnijas līdz jūras krasta līnijai	Nacionālo bruņoto spēku Jūras spēku Krasta apsardzes dienests
12.	Bīstamo ķīmisko vielu vai maisījumu piesārņojums jūras krastā	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
13.	Radiācijas negadījums (incidents), radiācijas avārija un kodolavārija	Vietēja mēroga radiācijas avārijās - Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs Reģionāla vai valsts mēroga radiācijas avārijās - Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
14.	Bīstamo atkritumu (sadzīves) apsaimniekošana	Pašvaldība
15.	Bīstamo atkritumu (bezsaimeņu) apsaimniekošana	Valsts vides dienests
16.	Elektrotīklu bojājumi	AS "Sadales tīkls", AS "Augstsprieguma tīkls"
17.	Avārijas gāzes apgādes sistēmās	AS "Conexus Baltic Grid" AS "Gasol" Komersanti, kuri nodrošina patērētājus ar sašķidrinātas naftas gāzes baloniem
18.	Zemestrīce	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
19.	Terora akts	Valsts drošības dienests
20.	Sabiedriskās nekārtības	Valsts policija
21.	Iekšējie nemieri	Valsts policija
22.	Avārijas siltumapgādes, ūdensapgādes, notekūdeņu un kanalizācijas sistēmās	Pašvaldība
23.	Dzelzceļa transporta vai dzelzceļa infrastruktūras avārijas	VAS "Latvijas dzelzceļš"
24.	Autotransporta vai autoceļu infrastruktūras avārija	VAS "Latvijas autoceļu uzturētājs" uz valsts autoceļiem

		Pašvaldība uz pašvaldības autoceļiem
25.	Aviācijas transporta avārija	Valsts robežsardze
26.	Transporta avārija iekšējos ūdeņos līdz jūras krasta līnijai	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
27.	Nezināmas izcelsmes vielas vai priekšmeta atrašanās gadījumā	Valsts policija
28.	Avārija maģistrālo gāzes vadu infrastruktūrā	AS „Conexus Baltic Grid”
29.	Avārija hidroelektrostaciju hidrotehnisko būvju, hidrotehnisko būvju, ostu un jūras hidrotehnisko inženierbūvju vai polderu infrastruktūrā	Hidrotehnisko būvju valdītājs
30.	Zemes nogrūvums	Zemesgabala īpašnieks (fiziska vai juridiska persona, valsts vai pašvaldības institūcija)
31.	Avārija maģistrālo naftas un naftas produktu cauruļvadu infrastruktūrā	SIA “LatRosTrans”

4.2. Civilās aizsardzības operacionālā vadības centra sastāvs.

25. tabula

Civilās aizsardzības operacionālā vadības centra sastāvs
Ministru kabineta rīkojums Nr. 667. Rīgā 2021. gada 23. septembrī

Civilās aizsardzības operacionālā vadības centra sastāvs	
Darbības jomas	Atbildīgā institūcija
Veselība un medicīna	Veselības ministrija (NMPD)
Sadarbības teritoriju civilās aizsardzības komisiju koordinēšana	Iekšlietu ministrija (VUGD)
Cilvēku pārvietošana (evakuācija)	Iekšlietu ministrija (VUGD)
Sabiedriskā kārtība un drošība	Iekšlietu ministrija (VP)
Transporta infrastruktūra	Satiksmes ministrija
Sakaru nodrošinājums	Satiksmes ministrija
Pārtikas un ūdens nodrošinājums	Zemkopības ministrija un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
Pirmās nepieciešamības preču nodrošinājums	Ekonomikas ministrija
Enerģētika	Ekonomikas ministrija
Kultūras mantojuma un arhīvu saglabāšana	Kultūras ministrija
Civilā sektora krīzes komunikācijas koordinācija	Valsts kanceleja
Var tikt iesaistīti jebkuras jomas darbībā	Labklājības ministrija
	Finanšu ministrija

	Kultūras ministrija
	Tieslietu ministrija
	Aizsardzības ministrija
	Ārlietu ministrija
	Izglītības un zinātnes ministrija
	Krīzes vadības padomes sekretariāts
	Valsts drošības dienests
	Satversmes aizsardzības birojs
	Militārās izlūkošanas un drošības dienests
	Aizsardzības ministrijas pārraudzībā esošā Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra "

4.3. Agrinās brīdināšanas sistēmu saraksts

Katastrofas – gan dabas, gan cilvēku izraisītās – parasti notiek negaidīti, un reaģēt uz tām nepieciešams uzreiz. Lai katastrofas vai tās draudu gadījumā pēc iespējas ātrāk nodrošinātu cilvēku, vides un īpašuma drošību un aizsardzību, tiek iedarbināta valsts agrinās brīdināšanas sistēma.

Tad valsts un pašvaldību institūcijas darbojas atbilstoši Valsts civilās aizsardzības plānam. Turpmāk arī elektronisko sakaru komersantam būs pienākums pēc iespējas ātrāk nosūtīt saviem sakaru lietotājiem un abonentiem Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta sagatavoto informāciju par to, kā jārikojas, ja notikusi katastrofa.

Valsts agrinās brīdināšanas sistēma ietilpst civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas sistēmā.

Atbilstoši [Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma \(CAKPL\) 3. pantam](#) civilās aizsardzības sistēma ir nacionālās drošības sistēmas sastāvdaļa, kuru veido valsts un pašvaldību institūcijas, juridiskās un fiziskās personas, kurai ir likumā noteiktas tiesības, uzdevumi un atbildība civilās aizsardzības jomā un kuras uzdevumi ir:

- nodrošināt cilvēku, vides un īpašuma drošību;
- pēc iespējas nodrošināt sabiedrībai minimāli nepieciešamās pamatvajadzības katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā;
- laikus prognozēt katastrofas draudus;
- plānot un laikus veikt preventīvos pasākumus;
- sniegt palīdzību katastrofā cietušajiem un mazināt kaitējumu, ko katastrofa radījusi vai var radīt cilvēkiem, videi un īpašumam;
- plānot un veikt atjaunošanas pasākumus;

- normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā sniegt un saņemt starptautisko palīdzību;
- atbalstīt valsts aizsardzības sistēmu, ja noticis militārs iebrukums vai sācies karš.

CAKPL ir noteikts, ka **agrīnā brīdināšana** ir mērķtiecīga un nekavējoties veicama cilvēku un atbildīgo institūciju informēšana par katastrofu vai katastrofas draudiem un nepieciešamo rīcību. Savukārt **valsts agrīnās brīdināšanas sistēma** ir autonomi funkcionējoša tehnoloģiska sistēma vai šādu sistēmu kopums, kas nodrošina agrīno brīdināšanu.

Saskaņā ar Ministru kabineta (MK) noteikumu Nr. 440 “**Valsts agrīnās brīdināšanas sistēmas izveidošanas, darbības un finansēšanas kārtība**” (*turpmāk – MK noteikumi Nr. 440*) **2. punktu** valsts agrīnās brīdināšanas sistēmā ietilpst:

- republikas pilsētās, novadu pilsētās un novadu pagastos izvietotās **trauksmes sirēnas**, ko kontrolē un iedarbina no centrālās vadības pulsts;
- valsts un pašvaldību institūciju **trauksmes un apziņošanas iekārtas**;
- **elektroniskie plašsaziņas līdzekļi** (piemēram, radio, televīzija);
- **raidorganizācijas un elektronisko sakaru komersanti**, kas nodrošina elektronisko sakaru tīklu;
- citi **inženiertehniski risinājumi**, kas spēj nodrošināt agrīno brīdināšanu.

4.3.1. Agrīnās brīdināšanas sistēmas aktivizēšana:

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (VUGD) informāciju par katastrofu vai katastrofas draudiem saņem no starptautiskajām organizācijām, valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī privātpersonām.

Atbilstoši MK noteikumu Nr. 440 **8. punktam** lēmumu par valsts agrīnās brīdināšanas sistēmas aktivizēšanu:

- visā valstī vai vairāku republikas pilsētu un novadu teritorijā pieņem VUGD priekšnieks;
- republikas pilsētas vai novada teritorijā pieņem VUGD teritoriālās struktūrvienības vadītājs.

4.3.2. Agrīnās brīdināšanas sistēmas aktivizēšanas kārtība:

MK noteikumu Nr. 440 **9. punktā** noteikts, ka VUGD sistēmu aktivizē šādā kārtībā:

- pirms trauksmes sirēnu ieslēgšanas saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem **nosūta elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem informāciju** par katastrofu vai katastrofas draudiem un iedzīvotāju rīcību attiecīgajā situācijā;
- attiecīgajā teritorijā **ieslēdz trauksmes sirēnas** un vismaz 3 minūtes raida brīdinājuma signālu.

MK noteikumi paredz ka elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, ņemot vērā norādījumus par steidzamību, bez maksas jāizziņo VUGD sniegtā informācija par katastrofu vai katastrofas draudiem un iedzīvotāju rīcību attiecīgajā situācijā.

Iedzīvotājiem jāieslēdz iekārtas, kas nodrošina elektronisko plašsaziņas līdzekļu pārraidītās informācijas saņemšanu, piemēram:

- “Latvijas radio 1”; “Latvijas radio 2”; “Latvijas radio 3”; “Latvijas radio 4”; “Latvijas radio 5”; “Radio SWH”; “Radio “Skonto””; “Kristīgais radio”, “Saldus radio”; “MG Latgolas bolss”; “Kurzemes radio”;
- “Latvijas televīzija” LTV 1 un LTV 7; PBK (“Pirmais Baltijas kanāls”); “Vidusdaugavas televīzija”; “Latgales reģionālā televīzija”; “Dautkom TV”.

Informāciju var meklēt sociālajā tīklā “Twitter” (@ugunsdzeseji, @Valsts_policija, @NMPDienests). Tāpat, izmantojot skaļruni, apziņošanu var veikt Valsts policija, pašvaldības policija, Nacionālie bruņotie spēki un citas institūcijas.

V. SADAĻA

5. Iedzīvotāju evakuācija no katastrofas apdraudētajām vai skartajām teritorijām, ņemot vērā attiecīgā apdraudējuma iespējamās sekas.

5.1. Evakuācijas veids.

5.1.1. Cilvēku pastāvīga evakuācija, izmantojot personīgo un sabiedrisko transportu;

5.1.2. Cilvēku evakuācijai izmantojot pašvaldības resursus;

5.1.3. Cilvēku evakuācijai izmantojot Iestādes (Valsts policijas, VUGD, Pašvaldības policijas, Sociālo dienestu) resursus.

5.2. Pulcēšanās vietas.

5.2.1. Evakuācijas pulcēšanās vietas Ogres novadā.

26. tabula

Ogres novada sadarbības teritorijas evakuēto personu pulcēšanās vietas

Nr. p.k.	Nosaukums	Adrese	Koordinātes	
			Lat	Lon
1.	Ogres novada kultūras centrs	Brīvības iela 15, Ogre, Ogres novads, LV-5001	56.8171304	24.6005461
2.	Ogres pilsētas dzelzceļa stacija	Skolas iela 1, Ogre, Ogres novads, LV-5001	56.8150123	24.5822824
3.	Ogresgala pamatskola	Nākotnes iela 4, Ogresgals, Ogres novads, LV-5041	56.8058044	24.7275629
4.	Ikšķiles centra laukums	Skolas iela 2, Ikšķile, Ogres novads, LV-5052	56.8359986	24.4913526
5.	Ikšķiles dzelzceļa stacija	Ausekļa iela, Ikšķile, Ogres novads, LV-5052	56.839394	24.5035987
6.	Tinūžu tautas nams	“Kraujas”, Tinūži, Ogres novads, LV-5052	56.8680484	24.5679128
7.	Ķeguma vidusskola	Skolas iela 10, Ķegums, Ogres novads, LV-5020	56.7470782	24.7118709
8.	Ķeguma dzelzceļa stacija	Stacijas laukums 1, Ķegums, Ogres novads, LV-5020	56.7414506	24.7233884
9.	Lielvārdes vidusskola	Gaismas 17, Lielvārde, Ogres novads, LV-5070	56.7137415	24.8170542
10.	Lielvārdes dzelzceļa stacija	Lielvārde, Lielvārdes pilsēta, LV-5070	56.722024	24.8057242
11.	Birzgales pamatskola	Skolas iela 1, Birzgale, Birzgales pagasts, Ogres novads, LV-5033	56.629998	24.759819
12.	Birzgales tautas nams	Skolas iela 2, Birzgales pagasts, Ogres novads, LV - 5033	56.6307009	24.7542936
13.	Tomes pagasta pārvalde	“Ābelītes”, Tomē, Tomes pag., Ogres nov., LV-5020	56.6511548	24.0294849
14.	Rembates pagasta pārvalde	Lielvārdes ielā 3, Rembatē, Rembates pag., Ogres nov., LV-5016	56.6527933	23.9424099
15.	Madlienas pagasta pārvalde	"Pagastmāja", Madliena, Madlienas pagasts, Ogres novads, LV-5045	56.8467475	25.1534828
16.	Ķeipenes pamatskola	Ziedu iela 3, Ķeipene, Ķeipenes pagasts, Ogres novads, LV-5062	56.8902488	25.1827238

17.	Taurupes tautas nams	Bērzu iela 9, Taurupe, Taurupes pagasts, Ogres novads	56.884615	25.339031
18.	Taurupes pamatskolas Meņģeles filiāle	Taurupes pamatskolas Meņģeles filiāle, Meņģele, Ogres novads, LV-5047	56.7722059	23.8252414
19.	Taurupes pamatskolas Mazozolu filiāle	„Jaunā skola”, Līčupe, Mazozolu pagasts, Ogres novads LV-5065	56.8855318	25.3472421
20.	Krapes pagasta pārvalde	Krape, Krapes pagasts, Ogres novads, LV-5012, Latvija	56.7428198	25.1238784
21.	Suntažu tautas nams	Tautas nams, Suntažu pagasts, Ogres novads, LV-5060	56.9043571	24.9253035
22.	Laubers pagasta pārvalde	Ozolu iela 3, Laubere, Lauberes pagasts, Ogres novads, LV- 5044	56.858015	25.017090
23.	Mazozolu pagasta pārvalde	Rigas ielā 5, Līčupē, Mazozolu pag., Ogres nov., LV-5065	56.924867	25.3057885
24.	Meņģeles pagasta pārvalde	“Pagastmāja”, Meņģelē, Meņģeles pag., Ogres nov., LV-5047	56.8478436	24.611051
25.	Jumpravas pagasta pārvalde	Daugavas ielā 6, Jumpravā, Jumpravas pag., Ogres nov., LV-5022	56.562258	24.7386229
26.	Krapes pagasta pārvalde	“Pagasta padomes ēka”, Krapē, Krapes pag., Ogres nov., LV-5012	56.7428198	25.1238784
27.	Lauberes pagasta pārvalde	Ozolu ielā 3, Lauberē, Lauberes pag., Ogres nov., LV-5044	56.7179416	24.2172333
28.	Lēdmanes pagasta pārvalde	“Pagastmāja”, Lēdmanē, Lēdmanes pag., Ogres nov., LV-5011	56.7722954	24.8516233
29.	Jumpravas pagasta pārvalde	Daugavas ielā 6, Jumpravā, Jumpravas pag., Ogres nov., LV-5022	56.562258	24.7386229

5.3. Evakuēto personu izmitināšanas vietas.

5.3.1. Evakuēto personu izmitināšanas vietas Ogres novadā.

27. tabula

Ogres novada sadarbības teritorijas evakuēto personu izmitināšanas vietas

Nr. p.k.	Nosaukums	Adrese	Koordinātes		Telpu veids	Personu skaits	Virtuve ar ēdnīcu	Guļam vietas
			Lat	Lon				
1.	Ogres 1 vidusskola	Zinību iela 3, Ogre, Ogres novads	56.817408	24.610286	Divas sporta zāles. Aktu zāle. Mācību telpas un klases	1000	Ir	Nav
2.	Ogres Valsts ģimnāzija un Ogres sākumskola	Meža prospekts 14, Ogre, Ogres novads	56.8219568	24.6044083	Sporta zāle. Aktu zāle. Mācību klases, u.c. telpas	1365	Ir	Nav
3.	Jaunogres vidusskola	Mālkalnes prosp.43, Ogre, Ogres novads	56.8245756	24.5918844	Sporta zāle. Aktu zāle. Mācību klases	1000	Ir	Nav
4.	Ogresgala pamatskola	Nākotnes iela 4, Ogresgals, Ogres novads	56.80602	24.729324	Sporta zāle. Aktu zāle. Foajē. Mācību klases, u.c. telpas	160	Ir	Nav
5.	Madlienas vidusskola	"Skola", Madliena, Ogres novads	56.8480613253	25.147036799	Sporta zāle. Aktu zāle. Mācību klases. Internāts, u.c. telpas	800	Ir	40 vietas
6.	Taurupes pamatskola	Taurupes pamatskola, Taurupes pagasts, Ogres novads	56.885514	25.349579	Sporta - aktu zāle. Mācību klases	100	Ir	Nav
7.	Suntažu vidusskola	Suntažu vidusskola, Suntažu pag., Ogres nov.	56.906826	24.922965	Divas aktu zāles. Sporta zāle. Mācību klases	500	Ir vienā reizē 250	Nav
8.	Ķeipenes pamatskola	Ziedu iela 3, Ķeipene Ķeipenes pagasts, Ogres novads	56.89056	25.184021	Sporta zāle. Mācību klases. Kopmītnes; u.c. telpas	200	Ir	11 vietas
9.	Ikšķiles vidusskola	Skolas iela 2, Ikšķile, Ogres novads	56.8359986	24.4913526	Divas sporta zāles. Aktu zāle. Mācību klases, u.c. telpas	2000	Ir	Nav

10.	Tinūžu sākumskola "Kalnliepas"	Tinūžu sākumskola "Kalnliepas" Tinūži, Tinūžu pagasts, Ogres novads	56.8668364	24.5637727	Sporta zāle. Aktu zāle. Mācību klases, u.c. telpas	500	Ir vienā reize 150	Nav
11.	Pirmsskolas izglītības iestāde "Čiekuriņš"	Irbenāju iela 2, Ikšķile, Ogres novads	56.8322399	24.4779415	Sporta zāles. Aktu zāle. Grupuņas, u.c. telpas	500	Ir	Nav
12.	Pirmsskolas izglītības iestāde "Urdaviņa"	Melioratoru iela 10, Ikšķile, Ogres novads	56.83809	24.50199	Sporta zāle. Aktu zāle. Grupuņas, u.c. telpas	500	Ir vienā reize 400	Nav
13.	Ķeguma komercnovirziena vidusskola	Skolas iela 10, Ķegums, Ogres novads	56.74696	24.713992	Sporta zāle. Aktu zāle. Mācību klases, u.c. telpas	300	Ir	Nav
14.	Birzgales pamatskola	Skolas iela 1, Birzgale, Ķegums, Ogres novads	56.629998	24.759819	Sporta zāle. Aktu zāle. Mācību klases, u.c. telpas	200	Ir	Nav
15.	Jumpravas pamatskola	Ozolu iela 14, Jumpravas pagasts, Ogres novads	56.672315	24.974164	Sporta zāle. Aktu zāle. Mācību klases	400	Ir	Nav
16.	Lēdmanes tautas nams "Aivas"	Aivas, Lēdmanes pagasts, Ogres novads	56.769029	24.999848	Svinību zāle	40	Ir	Nav
17.	Lēdmanes pamatskola	Lēdmanes pamatskola, Lēdmanes pagasts, Ogres novads	56.768285	24.996893	Sporta zāle. Mācību klases, u.c. telpas	400	Ir	Nav
18.	Lielvārdes pamatskola	Avotu iela 2, Lielvārde, Ogres novads	56.732457	24.803622	Sporta zāle. Aktu zāle. Mācību klases	400	Ir	Nav
19.	Lielvārdes mūzikas un mākslas skola	Dravnieku iela 8, Lielvārde, Ogres novads	56.723792	24.786799	Aktu zāle. Mācību klases	40	Ir	Nav
20.	Edgara Kauliņa Lielvārdes vidusskola	Gaismas iela 17, Lielvārde, Ogres novads	56.71385	24.81899	Skolas ēdamzāle. Mācību klases	200	Ir	Nav
21.	Lielvārdes novada Sporta centrs	Raiņa iela 22, Lielvārde, Ogres novads	56.714559	24.820162	Sporta zāle, u.c. telpas	400	Nav	Nav

5.4. Transporta nodrošinājums.

Evakuācijas gadījumā pieļaujama situācija, ka iedzīvotāji katastrofas skartās teritorijas pamet ar savu privāto autotransportu.

Pie masveida evakuācijas var tikt piesaistīts Ogres novada pārvaldībā esošos cilvēku pārvadāšanai esošos transporta līdzekļus kā arī trešo personu transports.

Transporta līdzekļu resursa nodrošinājuma kopsavilkums skatāms IX. Sadaļas 11. pielikumā.

5.5. Evakuēto uzskaitē.

Evakuēto uzskaiti veic pašvaldības un iesaistīto iestāžu darbinieki. Atbildīgo amatpersonu par iedzīvotāju uzskaites organizāciju nozīmē Ogres novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas priekšsēdētājs vai izpilddirektors.

Atbildīgai amatpersonai par evakuēto iedzīvotāju jāsavāc visi personu dati.

Ogres novada sadarbības teritorijas izglītības iestādēm jānodrošina audzēkņu uzskaiti un uzraudzību evakuācijas pasākumu veikšanas gaitā.

Notikuma vietā cilvēku uzskaiti veiks persona, kuru nozīmēs notikuma vietā reaģēšanas un seku likvidēšanas darbu vadītājs, vai objekta pārstāvis, informējot par to vadītāju.

Evakuēto uzskaiti izmitināšanas vietā veiks objekta pārstāvis, aizpildot uzskaites kartiņu. Ja persona atsakās no evakuācijas, tā, parakstot īpašu aktu/kartiņu, apliecina, ka apzinās riskus savai dzīvībai un veselībai.

5.5.1 Evakuējamo personu uzskaites kartiņa.

28. tabula

Ogres novada sadarbības teritorijas evakuēto personu uzskaites kartiņa

Evakuācijas vieta un adrese:					
Izmitināšanas vieta un adrese:					
Nr. p.k.	Evakuētās personas vārds un uzvārds	Evakuējamās personas dzīves vieta un adrese	Izmitināšanas nepieciešamība		Piezīmes
			Jā	Nē	

5.5.2. Evakuācijas atteikuma uzskaites kartiņa.

29. tabula

Ogres novada sadarbības teritorijā personu evakuācijas atteikuma kartiņa

Evakuācijas vieta un adrese:					
Nr. p.k.	Evakuētās personas vārds un uzvārds	Evakuējamās personas dzīves vieta un adrese	Datums	Laiks	Paraksts

5.6. Evakuēto ēdināšana, sociālā aprūpe.

Ogres novada sadarbības teritorijā evakuēto cilvēku ēdināšanas nodrošināšanai panākta vienošanās ar SIA "Baltic Restaurants Latvia" un SIA "Gamma NF".

SIA "Baltic Restaurants Latvia" un SIA "Gamma NF" skatīt IX. Sadaļas 4. pielikumā.

Ogres novada pašvaldība atmaksā ēdināšanas pakalpojumus. Līgums par šiem pakalpojumiem ar augstāk minētajiem uzņēmumiem ir noslēgts, bet ir noslēgta mutiska vienošanās ar sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumiem par ēdināšanas nodrošinājumu katastrofas gadījumā, ņemot vērā neprognozējamus apstākļus šo uzņēmumu darbībai.

Ogres novada sadarbības teritorijā nav noliktavu pārtikas krājumu ilglaicīgai uzglabāšanai.

Organizējot iedzīvotāju evakuāciju, evakuētajiem tiks ieteikts sev līdzīgti ņemt pārtiku.

Ogres novada sadarbības pašvaldība nodrošinās glābšanas darbos vai avārijas sekū likvidācijā iesaistīto institūciju personāla ēdināšanu.

Evakuēto ēdināšana tiks organizēta atkarībā no situācijas. Ogres novada sadarbības teritorijas izglītības iestādēs ēdināšanu nodrošina pašvaldības darbinieki/līgumstrādnieki – pavāri/ēdnīcas darbinieki (katrā iestādē uz vietas).

Ogres novada sadarbības teritorijas izglītības iestādēm ir noslēgti vairāki līgumi par pārtikas piegādi.

Izmitināšanas vietās pieejamo ēdināšanu skatīt 27. tabulā "Ogres novada sadarbības teritorijas evakuēto personu izmitināšanas vietas", 125. lpp.

Medicīnisko palīdzību nodrošinās neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests, JPST esošās ārstniecības iestādes un slimnīcas.

Atkarībā no nepieciešamības un ievainoto skaita, cietušie var tikt nogādāti SIA "Ogres rajona slimnīca" un citās tuvākajās slimnīcās, kā vietās, kuras ir paredzētas, kā evakuēto personu izmitināšanas vietas.

Evakuēto sociālo aprūpi Ogres novadā nodrošina Ogres novada sociālais dienests.

Ogres novada sociālajā dienestā ietilpst:

Sociālo pakalpojumu nodaļa, Atbalsta nodaļa ģimenēm ar bērniem, Sociālās palīdzības nodaļa, Ģimenes atbalsta dienas centrs, Dienas centrs "Saime", attālinātās klientu apkalpošanas vietas - Madliena, Ogresgals, Krape, Ķeipene, Laubere, Mazozoli, Meņģele, Taurupe, Suntaži, Lielvārde, Jumprava, Lēdmane, Ķegums, Birzgale, Rembate, Tome, Iksķile.

5.7. Evakuēto īpašuma apsardze.

Evakuēto iedzīvotāju īpašuma apsardzi paredzēts nodrošināt, izmantojot Valsts policijas un NBS struktūrvienību pieejamos resursus, atbilstoši MK noteikumiem Nr. 946 „Kārtība, kādā Nacionālie bruņotie spēki piedalās avārijas, ugunsdzēsības un glābšanas darbos, kā arī neatliekamās ārkārtējo situāciju izraisījušo notikumu sekū likvidēšanas pasākumos”.

NBS tiek iesaistīti, ja civilās aizsardzības sistēmas rīcībā esošie resursi ir nepietiekami apdraudējuma situācijas pārvarēšanas un sekū likvidācijas neatliekamo pasākumu veikšanai un NBS resursu piesaiste ievērojami paātrina neatliekamo pasākumu īstenošanu, mazina iespējamās zaudējumus, paātrina cilvēku glābšanu vai ja NBS rīcībā ir speciāli resursi šo darbību veikšanai.

NBS kā materiāltehnisko palīdzību var piesaistīt transportu, tehniku, ierīces, gaisa kuģus, lauka virtuves un pārvietojamos vadības centrus.

Ņemot vērā Ogres novada sadarbības teritorijas platību, visas teritorijas evakuācijas gadījumā, NBS var nebūt pietiekamu cilvēkresursu iedzīvotāju īpašumu apsardzei. Šādā situācijā būtu nepieciešams apsargāt objektus, kas ir kritiski sadarbības teritorijas funkciju pildīšanai. Šādi objekti ir saistīti ar ūdensapgādi, siltumapgādi, sakaru centriem un citiem svarīgiem infrastruktūras objektiem (dabasgāzes pārvades sistēmas (maģistrālie) cauruļvadi, galvenās elektrolīnijas).

Evakuēto iedzīvotāju īpašuma apsardzē paredzēts piesaistīt Ogres novada Pašvaldības policijā un Valsts policijā strādājošos darbiniekus.

VI. SADAĻA

6. Sadarbība ar citu administratīvo teritoriju, sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisiju, valsts un citu valsts glābšanas dienestiem un blakus esošām pašvaldībām.

Par sadarbību ar citu administratīvo teritoriju civilās aizsardzības komisijām valsts un citu valstu glābšanas dienestiem un blakus esošajām pašvaldībām nav noslēgti līgumi. Attiecīgo jomu iestādēm/uzņēmumiem (Latvijas valsts meži, VUGD, u.c.) ir savi pienākumi saistībā ar civilo aizsardzību bez līgumu noslēgšanas.

Ogres novada sadarbības teritorijas pašvaldībai nav noslēgti līgumi ar blakus esošām pašvaldībām par evakuēto iedzīvotāju uzņemšanu.

Katastrofu gadījumā tiek pieņemts, ka blakus esošās pašvaldības neatteiks palīdzības sniegšanu nepieciešamības gadījumā. Sadarbības teritorijai atsevišķi līgumi par materiālo resursu iesaisti nav noslēgti. Latvijas Republikas valdības un Igaunijas Republikas valdības 2012. gada 15. jūnijā ir parakstījušas vienošanos par savstarpēju palīdzību katastrofu gadījumā.

VUGD kopš 2012. gada ir nodibinājis jaunu sadarbības formātu, tādējādi katastrofu vai negadījumu gadījumā pierobežās, VUGD ir tiesīgs pieprasīt Igaunijas glābšanas dienestu palīdzību, saskaņā ar 2006. gada 25. oktobra Operatīvās sadarbības līgumu starp Latvijas Republikas Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu un Lietuvas Iekšlietu ministrijas Ugunsdzēsības un glābšanas departamentu no 25. oktobra 2016. gada.⁶⁶

6.1. Pašvaldību sadarbības teritoriju civilās aizsardzības komisiju apziņošana.

30. tabula

Pašvaldību sadarbības teritoriju civilās aizsardzības komisiju kontaktinformācija

Nr. p.k.	Sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas nosaukums	Sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas nozīmētās atbildīgās personas par apziņošanu kontaktālrūnis
1.	Rīgas sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26150932
2.	Jūrmalas sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	29422660
3.	Olaines sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	29142087
4.	Salaspils sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26378174
5.	Baldones sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	22123450
6.	Saulkrastu sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	29620498
7.	Daugavpils sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26956160
8.	Valmieras sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	28681333

⁶⁶ Avots: Valsts civilās aizsardzības plāns. 30. pielikums. Starpvalstu nolīgumi sadarbībai katastrofas novēršanas, gatavības un reaģēšanas jomā.

9.	Jelgavas sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	63005500
10.	Liepājas sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	29138558
11.	Grobiņas sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26301120
12.	Jēkabpils sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	29562282
13.	Rēzeknes sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26447724
14.	Ventspils sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	28680808
15.	Ventspils novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26174792
16.	Saldus sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	63807260
17.	Ogres sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	29129877
18.	Balvu sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	28352399
19.	Gulbenes sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	29474393
20.	Tukuma sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26125050
21.	Siguldas sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	29228437
22.	Bauskas sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	29160089
23.	Madonas sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26197718
24.	Cēsu sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	20234560
25.	Krāslavas sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26165002
26.	Preiļu sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	29475459
27.	Līvānu sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26584713
28.	Limbažu sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	29439161
29.	Alūksnes sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	29299934
30.	Smiltenes sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26389595
31.	Valkas sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26183387
32.	Dobeles sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26649443
33.	Aizkraukles sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26095623
34.	Ludzas sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	26422184
35.	Talsu sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	25606455
36.	Kuldīgas sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija	29579618

Ārkārtējā situācija ir īpašs tiesiskais režīms, kura laikā Ministru kabinetam ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus.

Ārkārtējo situāciju var izsludināt tāda valsts apdraudējuma gadījumā, kas saistīts ar katastrofu, tās draudiem vai kritiskās infrastruktūras apdraudējumu, ja būtiski apdraudēta valsts, sabiedrības, vides, saimnieciskās darbības drošība vai cilvēku veselība un dzīvība.⁶⁷

Izņēmuma stāvoklis ir īpašs tiesiskais režīms, kas izsludināms, ja:

- valsti apdraud ārējais ienaidnieks;
- valstī vai tās daļā ir izcēlušies vai draud izcelties iekšēji nemieri, kas apdraud demokrātisko valsts iekārtu. Izņēmuma stāvoklis ļauj likumā noteiktajā apjomā un kārtībā ierobežot fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus. Izņēmuma stāvokli izsludina Ministru kabinets.⁶⁸

Ārkārtas situācijas vai izņēmuma stāvokļa gadījumā valsts pārvaldes un pašvaldību institūcijas ir tiesīgas noteikt aizliegumus / ierobežojumus resursiem, cilvēkiem, teritorijām, kā arī izmantot savām vajadzībām fizisko un juridisko personu kustamo un nekustamo īpašumu, ja tas saistīts ar nacionālās drošības nodrošināšanu valsts apdraudējuma gadījumā.

Ārkārtas situācijas vai izņēmuma stāvokļa izsludināšanu reglamentē likums “Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli” (spēkā no 2013. gada 10. aprīļa).

Ogres novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plāns sastādīts, saskaņā ar 2018. gada 4. septembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 558 “Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība”.

⁶⁷ Avots: Likums “Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli”.

⁶⁸ Avots: <https://likumi.lv/ta/id/255713-par-arkartejo-situaciju-un-iznemuma-stavokli>.

OGRES NOVADA SADARBĪBAS TERITORIJAS CIVILĀS AIZSARDZĪBAS PLĀNS

“APSTIPRINU”

E. Helmanis
Ogres novada pašvaldības
Priekšsēdētājs

“IZSTRĀDĀJA”

O. Ritiņš
Ogres novada pašvaldības
Darba aizsardzības un ugunsdrošības speciālists

PRECIZĒTS

_____._____.20____.

_____._____.20____.

_____._____.20____.

VIII. SADAĻA

- 1. Pielikums** Ogres novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas nolikums, informācija par tās sastāvu un uzdevumi.

OGRES NOVADA PAŠVALDĪBA

Reģ.Nr.90000024455, Brīvības iela 33, Ogre, Ogres nov., LV-5001
tālrunis 65071160, e-pasts: ogredome@ogresnovads.lv, www.ogresnovads.lv

APSTIPRINĀTS
ar Ogres novada pašvaldības domes
26.05.2022. sēdes lēmumu
(protokols Nr.11; 14.)

IEKŠĒJIE NOTEIKUMI

Ogrē

2022. gada 26. maijā

Nr. 63/2022

Ogres novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas nolikums

Izdots saskaņā ar Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldības likuma 11. panta pirmās daļas 2. punktu un Ministru kabineta 2017. gada 26. septembra noteikumu Nr.582 "Noteikumi par pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijām" 10.1. punktu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Iekšējie noteikumi (turpmāk – noteikumi) nosaka Ogres novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas (turpmāk – komisija) izveidošanas kārtību un sastāvu, kompetenci, darba organizatoriskās un tehniskās apkalpošanas kārtību, kā arī padotību.
2. Komisija ir pastāvīga Ogres novada pašvaldības (turpmāk – pašvaldība) domes lēmumu izveidota koordinējoša un konsultatīva institūcija.
3. Komisijas darbības mērķis ir koordinēt pasākumus katastrofas un katastrofas draudu gadījumā, kā arī veicināt civilās aizsardzības, katastrofas pārvaldīšanas vai katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanas jautājumu risināšanu.
4. Komisija atrodas tiešā Ogres novada pašvaldības domes priekšsēdētāja padotībā.

II. Komisijas sastāvs un izveidošanas kārtība

5. Komisija sastāv no komisijas locekļiem, tai skaitā komisijas priekšsēdētāja, komisijas priekšsēdētāja vietniekiem un komisijas sekretāra.

6. Komisijas priekšsēdētāja pienākumus pilda Ogres novada pašvaldības domes priekšsēdētājs.

7. Komisijas priekšsēdētājam ir trīs vietnieki:

7.1. Ogres novada pašvaldības izpilddirektors, kurš komisijas priekšsēdētāja prombūtnes laikā pilda komisijas priekšsēdētāja pienākumus;

7.2. divi Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta pārstāvji, kuri ir norīkoti darbam komisijā.

8. Ogres novada pašvaldības dome ievēlē komisijas sastāvu.

9. Komisijas sastāvā papildus šo noteikumu 7. punktā minētajam iekļauj pārstāvjus no:

9.1. Ogres novada pašvaldības Centrālās administrācijas;

9.2. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta;

9.3. Ogres novada Ķeguma pilsētas pārvaldes;

9.4. Ogres novada Lielvārdes pilsētas un pagasta pārvaldes;

9.5. Ogres novada Ikšķiles pilsētas un Tīnūžu pagasta pārvaldes;

9.6. Ogres novada Sociālā dienesta;

9.7. Valsts policijas;

9.8. Zemessardzes 54. Kaujas atbalsta bataljona;

9.9. Ogres novada pašvaldības policijas;

9.10. Nacionālo bruņoto spēku GS Lielvārdes garnizona;

9.11. SIA "Ogres rajona slimnīca";

9.12. AS "Sadales tīkls";

9.13. AS "Gasos";

9.14. VAS "Latvijas valsts ceļi";

9.15. VAS "Latvijas dzelzceļš";

9.16. AS "Latvenergo Daugavas HES-i";

9.17. Pārtikas un veterinārais dienests;

9.18. Rīgas reģionālās virsmežniecības Ogres mežniecības;

9.19. Valsts vides dienests;

9.20. SIA "Ogres namsaimnieks";

9.21. Ogres novada pašvaldības aģentūras "Ogres komunikācijas";

9.22. SIA "Ikšķiles māja";

9.23. SIA "Lielvārdes Remte";

9.24. SIA "Ķeguma stars".

10. Šo noteikumu 9. punktā minētās valsts un pašvaldību institūcijas un komersanti nodrošina pārstāvja deleģēšanu darbam komisijā, kā arī pārstāvja darbu komisijā.

11. Komisijas sekretāra pienākumus pilda Ogres novada pašvaldības domes priekšsēdētāja norīkots Ogres novada pašvaldības administrācijas darbinieks.

12. Laikā, kad nepieciešams sasaukt komisijas sēdi, bet komisijas sekretārs atrodas attaisnotā prombūtnē un ar viņa piekrišanu nav iespējams viņu atsaukt komisijas sēdes sekretāra pienākumu pildīšanai, uz laiku pildīt komisijas sekretāra pienākumus tiek norīkots cits Ogres novada pašvaldības administrācijas darbinieks šo noteikumu 11. punktā minētajā kārtībā.

III. Komisijas kompetence

13. Komisija īsteno Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā un citos tiesību aktos tai noteiktos pienākumus.

14. Komisijas priekšsēdētājs:

- 14.1. vada komisijas darbu;
- 14.2. nodrošina Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 6. panta pirmās daļas 9. punktā minētās vietēja mēroga katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanu;
- 14.3. sasauc un nosaka komisijas sēžu laiku un darba kārtību, tai skaitā atklāj, pārtrauc un slēdz sēdes, pārliecinās par kvoruma esamību, izvirza jautājumus balsošanai, u.tml.;
- 14.4. savas kompetences ietvaros nosaka komisijas locekļu uzdevumus;
- 14.5. nosaka personas, kuru piedalīšanās sēdē ir nepieciešama;
- 14.6. paraksta komisijas sēdes lēmumus;
- 14.7. pārstāv komisiju valsts un pašvaldību institūcijās par jautājumiem, kas ir komisijas kompetencē;
- 14.8. veic citas tiesību aktos noteiktās darbības.

15. Komisijas loceklim ir pienākums:

15.1. ierosināt komisijas priekšsēdētājam sasaukt komisijas sēdi apdraudējuma gadījumā vai pasākumos, kuros attiecīgās institūcijas amatpersona ir reaģēšanas un seku likvidēšanas darbu vadītājs;

15.2. ierosināt komisijas priekšsēdētājam sasaukt komisijas sēdi, ja izskatāmais jautājums skar attiecīgās institūcijas kompetenci un ir saistīts ar katastrofu pārvaldīšanu, katastrofu pārvaldīšanas koordinēšanu vai civilo aizsardzību;

15.3. sniegt priekšlikumus komisijas nolikuma projekta izstrādei un par nepieciešamajiem grozījumiem komisijas nolikumā;

15.4. sniegt priekšlikumus sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plāna projekta izstrādei un par nepieciešamajiem grozījumiem sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plānā;

15.5. sniegt informāciju komisijai par katastrofas draudiem, katastrofas iespējamo attīstību, kā arī par situāciju katastrofas vietā;

15.6. sniegt informāciju komisijai par veiktajiem pasākumiem apdraudējuma pārvarēšanā;

15.7. sniegt informāciju komisijai par attiecīgās institūcijas atbildīgajā glabāšanā esošajām valsts materiālajām rezervēm;

15.8. koordinēt attiecīgās institūcijas rīcību, kā arī informēt institūciju un reaģēšanas un seku likvidēšanas darbu vadītāju par komisijā pieņemtajiem lēmumiem;

15.9. piedalīties ekspertu grupās, preses konferencēs, kā arī vietēja, reģionāla un valsts mēroga civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas mācībās;

15.10. sniegt informāciju komisijas sekretāram par savu faktisko dzīves vietas adresi, tālruņa numuru un elektroniskā pasta adresi nolūkā nodrošināt komisijas locekļa apziņošanu;

15.11. sniegt informāciju komisijas sekretāram par izmaiņām attiecībā uz šo noteikumu 15.10. apakšpunktā minētās kontaktinformācijas izmaiņām nekavējoties, bet ne vēlāk kā 24 stundu laikā.

16. Komisijas sekretārs nodrošina šo noteikumu 15.10. un 15.11. apakšpunktā minētās informācijas apkopošanu, aktualizēšanu un tās nosūtīšanu komisijas locekļiem un komisijas apziņošanas kārtībā minētajām amatpersonām un darbiniekiem.

17. Komisijas loceklim ir tiesības:

17.1. ierosināt komisijas priekšsēdētājam uzaicināt uz komisijas sēdi valsts, pašvaldību, citu institūciju vai komersantu amatpersonas un speciālistus;

17.2. pieprasīt viņa atsevišķā viedokļa iekļaušanu komisijas sēdes protokolā;

17.3. komisijas locekļa pienākumu kvalitatīvai izpildei pieprasīt un saņemt informāciju no valsts un pašvaldību institūcijām.

18. Komisijas locekļi, izpildot komisijas pienākumus, nav uzskatāmi par valsts amatpersonām.

III. Komisijas darba organizācijas un tehniskās apkalpošanas kārtība

19. Komisijas sēdes notiek:

19.1. ne retāk kā reizi sešos mēnešos;

19.2. nekavējoties, ja notikusi katastrofa vai pastāv katastrofas draudi, kā arī citu jautājumu risināšanai civilās aizsardzības, katastrofas pārvaldīšanas vai katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanas jomā.

20. Komisijas sēdes var notikt, komisijas locekļiem piedaloties komisijas sēdē klātienē vai attālinātā režīmā, izmantojot kādu no tiešsaistes rīkiem. Komisijas sēdes vadītājs nosaka komisijas sēdes veidu, kā arī nosaka, vai komisijas loceklis var piedalīties komisijas sēdē attālināti, ja viņam nav iespēja piedalīties komisijas sēdē klātienē.

21. Komisijas sēdes materiāliem ir jābūt pieejamiem visiem komisijas locekļiem vismaz divas dienas pirms komisijas sēdes šo noteikumu 19.1. apakšpunktā minētajā gadījumā vai vismaz stundu pirms komisijas sēdes – šo noteikumu 19.2. apakšpunktā minētajā gadījumā.

22. Informāciju par komisijas sēdes sasaukšanu komisijas locekļiem nosūta elektroniski uz viņa norādīto elektroniskā pasta adresi un īsziņas veidā uz viņa norādīto kontakttālruņa numuru. Paziņojuma piemēri:

“2022. gada 25. augustā, plkst. 10.00 Ogres novada pašvaldības lielajā zālē (Brīvības ielā 33, Ogrē, 2. stāvā) notiks Ogres novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas sēde. Lūdzu nosūtiet savu apstiprinājumu par savu dalību komisijas sēdē uz tālr.nr. 00000000, norādot savu vārdu un uzvārdu”, vai

“2022. gada 25. augustā, plkst. 10.00 videokonferences režīmā izmantojot Zoom platformu notiks Ogres novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas sēde. Pieslēgšanās saite datoram: https://_____, mobilajai lietotnei: Meeting ID00000 (parole 0000). Lūdzu nosūtiet savu apstiprinājumu par savu dalību komisijas sēdē uz tālr.nr. 00000000, norādot savu vārdu un uzvārdu”.

23. Gadījumos, kad komisijas locekļa apziņošanai par komisijas sēdes sasaukšanu nav iespējams izmantot elektroniskos saziņas līdzekļus un telefonsakarus, komisijas locekļa apziņošanu veic pašvaldības policijas pārstāvis, kurš ierodas komisijas locekļa dzīvesvietā, saskaņā ar šī nolikuma 15.10. apakšpunktu un nodod informāciju par komisijas sēdes sasaukšanu, laiku un vietu. Informāciju nodod personīgi komisijas loceklim, bet, ja viņš nav sastopams savā dzīvesvietā, viņa ģimenes loceklim.

24. Gadījumos, ja nav sakaru vai arī jebkādu apstākļu dēļ nav iespējams veikt apziņošanu, komisijas pulcēšanās vieta ir Ogres novada pašvaldības lielajā zālē (Brīvības ielā 33, Ogrē, 2. stāvā) vai gadījumā, ja iepriekšminētā vieta nav pieejama – Ogres novada Kultūras centra zāle, Brīvības ielā 15, Ogrē.

25. Ja komisijas loceklis nevar ierasties uz komisijas sēdi, viņš par to laikus informē komisijas priekšsēdētāju vai komisijas sekretāru un, ja nepieciešams, pilnvaro citu attiecīgās institūcijas vai komersanta pārstāvi piedalīties komisijas sēdē. Pilnvarotajam institūcijas vai komersanta pārstāvim ir balsstiesības. Šajā punktā minētais pilnvarojums jānosūta komisijas sekretāram līdz komisijas sēdes sākumam vai ārkārtas komisijas sasaukšanas gadījumā – par savu pilnvarojumu personīgi jāpaziņo komisijas sēdes vadītājam un pilnvarojums tiek fiksēts komisijas sēdes protokolā.

26. Komisijas apziņošana, izmantojot elektroniskos saziņas līdzekļus un telefonsakarus, tiek pārbaudīta vismaz divas reizes gadā. Apziņošanas pārbaudes piemērs:

“Notiek Ogres novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas apziņošanas pārbaude. Lūdzu, nosūtiet apstiprinājumu par ziņas saņemšanu uz tālr.nr.00000000 norādot savu vārdu un uzvārdu”.

27. Komisijas sēdes ir slēgtas. Nepieciešamības gadījumā komisijas sēdes vadītājs var noteikt citu komisijas sēdes veidu.

28. Komisijas tehnisko un organizatorisko apkalpošanu nodrošina Ogres novada pašvaldības Centrālā administrācija.

29. Komisijas sekretārs atbilstoši komisijas priekšsēdētāja norādījumiem sagatavo materiālus komisijas sēdēm, sēdes darba kārtību un nosūta komisijas locekļiem informāciju par komisijas sēdes laiku un vietu.

30. Komisija ir lemttiesīga, ja tajā piedalās vismaz viena trešā daļa komisijas locekļu.

31. Balsošana komisijas sēdē notiek atklāti. Komisijas lēmumi tiek pieņemti ar vienkāršu balsu vairākumu. Ja komisijas locekļu balsis sadalās līdžīgi, izšķirošā ir komisijas sēdes vadītāja balss.

32. Komisijas loceklis nevar atturēties no balsojuma, izņemot gadījumu, ja tas skar viņa personīgo ieinteresētību un rada interešu konflikta gadījumu.

33. Uz komisijas sēdi pieaicinātajām amatpersonām, speciālistiem un ekspertiem ir padomdevēja tiesības.

34. Komisijas faktisko rīcību vai pieņemto lēmumu var apstrīdēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Augstākā institūcija šajā gadījumā ir Ogres novada pašvaldības dome.

35. Komisijas sekretārs protokolē komisijas sēdes. Komisijas sēdes protokolu sagatavo ne vēlāk kā divu darba dienu laikā no komisijas sēdes norises dienas.

36. Komisijas sēdes protokolā norāda komisijas sēdes norises dienu, laiku, vietu un veidu, informāciju par komisijas locekļiem un pieaicinātajām personām, kuras piedalījās komisijas sēdē, darba kārtību, komisijas sēdes vadītāju un komisijas sēdes protokolētāju, komisijas sēdē izskatīto

jautājumu būtību un komisijas locekļu paustos viedokļus, komisijas sēdē pieņemtos lēmumus un komisijas locekļu balsojumus.

37. Komisijas sēdes protokolu paraksta komisijas sēdes vadītājs un sekretārs. Parakstītu komisijas sēdes protokolu elektroniski nosūta visiem komisijas sēdes locekļiem. Komisijas loceklis, kurš piedalījās attiecīgajā komisijas sēdē šo noteikumu 17.2. apakšpunktā minēto tiesību var izmantot piecu darba dienu laikā no komisijas sēdes protokola nosūtīšanas dienas.

38. Komisijas sēdes protokola atvasinājumus apliecina komisijas priekšsēdētājs tiesību aktos noteiktajā kārtībā.

39. Komisijas priekšsēdētājs nākamajā kārtējā komisijas sēdē vai nepieciešamības gadījumā, nosūtot informāciju elektroniski, informē komisijas locekļus par komisijas sēdē pieņemto lēmumu izpildi.

40. Par Komisijas sēdes protokolu, šo noteikumu 25. punktā minēto pilnvarojumu un citu komisijas dokumentu uzglabāšanu un nodošanu arhīvā tiesību aktos noteiktajā kārtībā atbild komisijas sekretārs. Ar komisijas darbu saistītie dokumenti tiek reģistrēti un pievienoti Ogres novada pašvaldības Centrālās administrācijas elektroniskajā dokumentu aprites sistēmā.

41. Ar komisijas darba nodrošināšanu saistītie izdevumi tiek segti no Ogres novada pašvaldības budžeta līdzekļiem.

42. Komisijas loceklis savu pienākumu izpildei izmanto savus vai pārstāvētās institūcijas resursus. Atbilstoši komisijas sēdē pieņemtajiem lēmumiem komisijas loceklis savu pienākumu izpildei var izmantot citus resursus.

43. Šo noteikumu 15.10. un 15.11. apakšpunktā minētos personas datus apstrādā tikai atbilstoši šajā nolikumā paredzētajam mērķim, ievērojot spēkā esošos normatīvos aktus, t.sk., Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regulu (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgo datu aizsardzības regulu).

Ogres novada sadarbības teritorijas
civilās aizsardzības komisijas priekšsēdētājs

E.Helmanis

8. Pielikums

Iedzīvotāju rīcība apdraudējumu un ārkārtas situāciju gadījumos

8.1. Rīcība trauksmes sirēnas nostrādes gadījumā

Iedzīvotāju brīdināšana un informēšana

Kā es uzzināšu, ka man draud briesmas?

1. Ieslēdz radio (Latvijas radio 1, 2, 3, 4, 5, radio SWH, radio Skonto, Kristīgais radio, Saldus Radio, MG Latgolas Bolss) vai TV (LTV1, LTV7, LNT, TV3, TV5, Pirmais Baltijas kanāls, Vidusdaugavas televīzija, Latgales reģionālā televīzija, Talsu televīzija, DAUTKOM TV), lai saņemtu informāciju par notikušo un turpmāko rīcību.
2. Papildus vari sekot informācijai sociālajā tīklā Twitter: Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests @ugunsdzeseji, Valsts policija @Valsts_policija, Neatliekamā medicīniskā palīdzība @NMPDienests.
3. Ievēro un izpildi operatīvo dienestu norādījumus.
4. Neizslēdz radio vai TV un seko turpmākajiem paziņojumiem un norādījumiem.
5. Nezvani bez vajadzības operatīvajiem dienestiem, lai saņemtu vēl kādu "īpašu" informāciju par notikušo.

Ko darīt, ja savā atrašanās vietā es nedzirdu trauksmes sirēnas?

Apdraudējuma gadījumā apziņošanu var veikt arī atbildīgo dienestu darbinieki, izmantojot operatīvo dienestu transportlīdzekļus un skaļruņus.

ATCERIES: Trauksmes sirēnas iedarbina arī, ja tiek izsludināta ārkārtējā situācija, izņēmuma stāvoklis vai mobilizācija.

Katru gadu maijā un novembrī Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests veic trauksmes sirēnu pārbaudi, tās ieslēdzot uz 3 minūtēm.

1

Izdzirdot trauksmes sirēnu:

Ieslēdz TV vai RADIO

Iegaumē RADIO frekvences, kurās var pārraidīt brīdinājumu.

8.2. Evakuācijas un ārkārtas gadījumu soma

Evakuācija un ārkārtas gadījumu soma

Ko darīt, ja nepieciešams evakuēties?

1. Uzmanīgi ieklausies paziņojumā par evakuācijas norisi, iegaumē un ievēro evakuācijas virzienu, galamērķi vai pulcēšanās vietu.
2. Ja iespējams, izmanto savu transportlīdzekli un brauc norādītajā evakuācijas virzienā uz galamērķi vai uz iepriekš izvēlēto vietu, kur esi plānojis patverties un kas sakrīt ar evakuācijas virzienu.
3. Ja nav iespējams izmantot savu transportlīdzekli, dodies uz tuvāko norādīto evakuācijas pulcēšanās vietu.
4. Evakuācijas gadījumā paziņo par to tuviniekiem.

Kas jāņem līdzi evakuējoties?

Ja nepieciešama operatīva un īslaicīga evakuācija, ņem līdzi personu apliecinošus dokumentus (pase, ID karte), naudu, bankas kartes, mobilo telefonu, tā lādētāju, portatīvo radioaparātu ar baterijām un medikamentus, ja tos nepieciešams lietot regulāri. Ilgstošas evakuācijas gadījumā ņem līdzi ārkārtas gadījumu somu.

Kas ir ārkārtas gadījumu soma un ko tajā likt iekšā?

Ārkārtas gadījumu soma satur lietas, kas cilvēkam vai ģimenei būs nepieciešamas ilgstošas un paredzamas evakuācijas, kā arī komunālo pakalpojumu (gāze, elektrība, ūdens) padeves pārtraukuma gadījumā. Izmanto šo sarakstu un sagatavo somu savlaicīgi. Somā liec:

✓ Nepieciešamās lietas

- svarīgu dokumentu (pase vai ID karte, autovadītāja apliecība, transportlīdzekļa tehniskā pase, u.c.) kopijas polietilēna iesaiņojumā. Personu apliecinošo dokumentu oriģinālus turi pie sevis;
- nelielu naudas summu. Pārējo naudu un bankas kartes turi pie sevis;
- portatīvo radioaparātu, sērkokļus vai šķiltavas, lukturīti, baterijas;
- daudzfunkcionālu saliekamo nazi, karoti, nepļīstošu bļodiņu un krūzīti;
- līmlenti, auklu, diegu, adatu, šķēres, papīru un rakstāmpiederumus;
- pirmās palīdzības aptieciņu;
- apģērbu, rezerves apakšveļu un ērtus apavus;
- guļammaisu vai segu, tūristu paklājiņu, vēlams telti;
- higiēnas piederumus, dvieli, tualetes papīru, vienreiz lietojamās salvetes;
- pārtiku, ko var lietot bez termiskas apstrādes un ar ilgu derīguma termiņu – sausās zupas, konservus, sausīņus, saldumus ar augstu kaloriju saturu;
- dzeramo ūdeni vairākām dienām (ieteicams plastmasas pudelēs).

ATCERIES: Ja tas ir iespējams, pirms evakuācijas atslēdz savam mājoklim gāzes un elektrības padevi.

2

Evakuējoties jebkāda apdraudējuma gadījumā, ņem līdzi

dokumentus

naudu

sakarū līdzekļus

Dienā cilvēkam jāuzņem vismaz 500 kcal. Ēd ogļhidrātiem bagātu ēdienu.

Diennaktī cilvēkam nepieciešami vismaz 2 litri dzeramā ūdens.

8.2.1. Evakuācijas un ārkārtas gadījumu somas saturs

Ārkārtas gadījumu jeb krīzes situācijas soma ir paredzēta dažādām dzīves situācijām – ugunsgrēks, zemestrīce, tehnogēnās katastrofas, kara darbība u.t.t. Somai ir jābūt saliktai savlaicīgi, lai krīzes situācijā tā būtu gatava līdzņemšanai pāris minūšu laikā, bez papildu krāmēšanas. Attiecīgi šajā somā tiek uzglabāts primāri nepieciešamais.

Vieglākais ceļš, kā izvēlēties ārkārtas somas inventāru, ir sarakstīt uz lapas visu, kas nāk prātā, un tad izsvītrot lieko. Par paraugu varat ņemt zemāk minēto.

1. **Dokumenti:** Ikdienā tos neglabāsiet somā, bet jau laicīgi atvēliet tiem tur vietu. Ar dokumentiem mēs saprotam dzimšanas, laulības apliecības, zemesgrāmatas, personu apliecinošus dokumentus u.c. Tātad visu papīru klāstu, kas Jums ir nozīmīgs. Ideāli, ja tie arī ikdienā jau tiek glabāti atsevišķā ūdensdrošā mapē, lai krīzes brīdī varat ātri paņemt visu mapi un nebūtu jāmeklē katra lapa atsevišķi.
2. **Rezerves apģērbs:** Gan ev, gan mājiniekiem. Ieteicams uzreiz likt somā silto apģērbu, jo arī vasarā naktis ir aukstas. Ideālā variantā būtu ielikt divus veļas komplektus un vairākus pārus zeķu. Parasti nav zināms, cik ilgu laiku nāksies uzturēties ārā apstākļos. Var pielikt klāt arī veļas mazgāšanas līdzekli nelielā daudzumā, tas palīdzēs pagarināt drēbju izmantošanas laiku.
3. **Aptieciņa.** Pietiks ar standarta auto aptieciņu un svarīgākajām zālēm, kuras lietojat ikdienā. Ja ģimenē ir bērni, obligāti jābūt zālēm bērniem, jo tieši viņi krīzes situācijā ir vajākais posms, ja tā var teikt. Ieteicams paņemt zāles pret temperatūru, alergijām, kā arī vitamīnus. Obligāti somā jāieliek aktivizētā ogle - jo vairāk, jo labāk. Jūs nezināt, kādu pārtiku nāksies lietot un kādos apstākļos dzīvot. Mirt organisma atūdeņošanās dēļ, nespējot tikt galā ar caureju, nav labais "tonis". Obligāti jāseko līdzī zāļu derīguma termiņam - tiklīdz tas kļūst īsāks par pusgadu, zāles mainām. Svarīgi atcerēties, ka ārkārtas situācijā aptiekas var nestrādāt, kara gadījumā tā noteikti būs.
4. **Skaidra nauda un daļa vērtslietu.** Jārēķinās, ka bankomāti var būt nepieejami un neskaidrās naudas norēķini arī var nestrādāt. Vērtslietas var noderēt kā naudas aizstājējs. Kara gadījumā nauda parasti zaudē savu vērtību un pat liela naudas summa var kļūt bezvērtīga. Savukārt zelta ķēdīte vai gredzens var ļaut pabarot ģimeni kādu laiku. Izveidojiet slēptuvi somā, kur noglabāsiet naudu un vērtslietas, vēlams vairākās vietās.
5. **Neliels pārtikas uzkrājums.** Vieglākais variants būtu armijas MRE (*meal ready to eat*) pārtikas pakas, bet pirms tam jāatbild uz jautājumu, vai Jūs būsiet gatavi šo pārtiku dot arī savam bērnam. Dārgāka alternatīva ir speciāls tūristu uzturs, kam vairākos gadījumos ir arī garāks glabāšanas termiņš. Parasti šādas, ilgi glabājamās un ātri izmantojamās pārtikas derīguma termiņi atšķiras atkarībā no ražotāja. Ļoti laba alternatīva šīm speciālajām pārtikas pakām ir dažādi graudaugi – rīsi, griķi, auzu pārslas, putraimi. Tie ir vienkāršāk pagatavojami un uzglabājami, tikai tie jāsargā no mitruma. Ja graudaugi atrodas sausā vietā, tos var glabāt daudz ilgāk, nekā norādīts uz veikala iepakojuma. Kur tad tos vislabāk būtu glabāt? Labs uzglabāšanas konteiners būs, piemēram, 0,5 litru Coca cola pudele. Tomēr, ja gatavojaties glabāt ēdienu ilgstoši, tad labāk izvēlieties speciāli tam paredzētus traukus. Ikdienā lietojamo pārtikas produktu traukiem tiek izmantoti vislētākie plastmasas izstrādājumi (uz katra ir īpaši plastmasas kategorijas marķējumi, ar kuru nozīmi var viegli iepazīties), kuri paredzēti pārtikas uzglabāšanai atbilstoši uz tā norādītajam termiņam. Piemēram, pieminēto gāzēto dzērienu termiņi parasti ir 3 - 12 mēneši. Specializētajiem pārtikas glabāšanas traukiem šie termiņi ir daudz garāki. Vēl no pārtikas var ielikt cukuru, sāli, medu - tie arī glabājas ilgi un dos nepieciešamo tūlītējo enerģiju. Īpaši medus. Tāpat rozīnes, rieksti, žāvēti augļi. Pārtikas krājumiem var pievienot arī šokolādi un dažādus batoniņus. Konservi šoreiz nebūs labākais risinājums - tie var bojāties dažādu ārējo apstākļu dēļ un ir smagi. Ideālā variantā somā ir vairāki litri dzeramā ūdens.
Neaizmirstam traukus – vismaz vienu metāla bļodiņu uz diviem cilvēkiem un karotes. Dakšas būs liekas, tās tikai aizņems vietu un piešķirs somai papildu svaru. Laba izvēle noteikti ir arī metāla krūzītes – izturīgas, salīdzinoši vieglas un dod iespēju uzsildīt ēdienu uz uguns.

6. **Minimālais darbarīku klāsts.** Neliels saliekamais zāģītis, tūristu cirvītis, nazis. Daudz vietas neaizņems tā sauktais multi tūlis jeb multi instruments, par kuru jau pieminēts rakstā - [Izdzīvošanas komplekts – veidojam pašī.](#) Aukla, drāts. Ieteicams ir arī metāla zāģītis un vismaz viens asmens. Te noteikti noderēs kvalitatīvi un daudzfunkcionāli instrumenti, uz kuriem var paļauties un kuri neaizņems daudz vietas. Instrumentu izmantošanas mērķis – nakšņošanas vietas iekārtošana, uguns ierīkošana un ekipējuma labošana.
7. **Komplekts gulēšanai.** Vismaz viens tūristu paklājiņš un guļammaiss. Ja vieta atļauj, var pievienot vienu vai divus pledus. To svars nav liels, bet sildošās īpašības ir vērā ņemamas. Pleda vietā var izmantot armijas segu jeb pončo laineru (iekšējais, sildošais slānis, tulkojums no angļu val. vārda *liner*). Guļammaiss jāizvēlas vismaz ar komfortu 0 grādu pēc Celsija skalas. Istabas guļammaisu ar +10 komfortu nav vērts ņemt līdzi, tas aizņems vietu un derēs izmantošanai tikai apsildītās telpās. Smagāka alternatīva ir armijas tipa vilnas sega. Lai arī tā sver vairāk, šādai segai ir virkne labu īpašību. *Silda slapja, *var apdzēst liesmu, *var apsegt vairākus cilvēkus, *sagriežot strēmelēs var izmantot kā kāju autus vai apsejus cimdu vietā, *no tās var izgatavot apģērbu vai apmetni, *izmantojot nojumei. Neņemam spilvenu, tā ir lieka greznība. Ja spilvens ir ļoti svarīgs, der atcerēties, ka tā vietā var izmantot rezerves drēbes.
8. **Noderīgi sūkumi.** *Sveces, *lukturītis ar rezerves baterijām, vēlams lādējamām, *svilpe, *spogulītis signalizēšanai, *sērkociņi, šķiltavas, *gāzes deglis ar balonu vai sausā/šķidrā spirta plītiņa, *tents nojumei. Pārējie sūkumi jāizvēlas pašam pēc nepieciešamības.
9. **Higiēna.** Kad cilvēks beidz rūpēties par savu higiēnu, tas ir pusceļš uz bojā eju. Iemesls tam ir tas, ka higiēnas neievērošana, pirmkārt, demoralizē jeb pasliktina garastāvokli un pazemina gribasspēku, otrkārt – rada saslimšanas, kas krīzes situācijā var novest pie letāla iznākuma. Personīgās higiēnas ievērošanai ieteicams ņemt līdzi gan ziepes, gan mitrās salvetes. Ne vienmēr būs iespēja tikt pie ūdens, lai nomazgātu seju un rokas, un mitrās salvetes šādā brīdī ļoti labi noderēs.
10. **Dvielis.** Zobu birste un zobu pasta. Standarta zobupastām ir pievienots anestēziķis. Uzsmērēta uz sasituma vietas, tā nedaudz mazinās sāpes un noņems tūsku. Tāpat zobupasta arī palīdzēs samazināt zobu sāpes. Sievietēm obligāti ārkārtas somā jāievieto higiēnas paketes. Sūkums, par ko mēdz aizmirst. Paketes var arī noderēt, liekot spiedošo pārsēju vai kā zolītes zābakos pret sviedriem. Nav jēgas likt dezodorantu. Kad apkārt būs applūdušas vai pus sabrukušas mājas, neviens nedomās par smaržu, ko izplatāt. Toties var ielikt 0,5 l degvīna pudeli. Tā noderēs gan brūču apkopšanai, gan temperatūras noņemšanai, ierīvējot ādu. Sliktākajā gadījumā to varēs iemainīt kādam pret pārtiku vai brīvu ceļu. Savukārt roku dezinfekcijas krēms noderēs pēc tualetes apmeklējuma vai brūču apkopšanai.

8.3. Rīcība bīstamo ķīmisko vielu noplūde un radiācijas avārijas gadījumā

Bīstamo ķīmisko vielu noplūde un radiācijas avārija

Ja notikusi bīstamo ķīmisko vielu noplūde un es atrodos ārpus telpām:

1. Atrodieties notikuma epicentrā vai tā tuvumā, nostājieties perpendikulāri (90°) vēja virzienam (vējš pūš no sāna) un ej vismaz 800 metrus uz priekšu ārā no bīstamās zonas. Informē citus par notikušo.
2. Neaiztīc šķidrās vai cietas ķīmiskas vielas, neej dūmu vai ķīmiskās vielas tvaiku (miglas) mākonī. Atstājot piesārņoto teritoriju, aizklāj muti ar audumu vai apģērbu.
3. Ja esi bijis pakļauts bīstamo vielu ietekmei un tev ir sliktā pašsajūta, vērsies pēc palīdzības pie medicīnas darbiniekiem.
4. Atgriezies telpās tikai pēc operatīvo dienestu darbinieku atļaujas, atver logus, lai izvēdinātu telpas.

Ja notikusi bīstamo ķīmisko vielu noplūde vai radiācijas avārija un es atrodos ēkā:

1. Aizver ārdurvis, iekšdurvis, logus un visas iespējamās atveres, lai gaiss no ārpuses neieplūst telpās.
2. Noslēdz vai izslēdz ventilāciju, gaisa kondicionierus, aiztaisi ar līmlenti, plēvi vai alumīnija foliju atveres nosūces mehānismiem virtuvē, vannas istabā un citās telpās.
3. Aiztaisi atveres zem durvīm ar mitriem dvieļiem vai plēvi un līmlenti.
4. Ej uz telpu, kas ir virs zemes līmeņa un kurai ir vismazāk atveres uz ārpusi.
5. Ja gāzes vai tvaiki iekļūst ēkā, veic seklas ieelpas caur dvielī vai citu audumu.

Radiācijas avārijas gadījumā, atrodoties ēkā, papildus iepriekš minētajam:

1. Ja esi bijis ārpus telpām, novelc drēbes, ieliec tās polietilēna maisiņā un to noslēdz. Rūpīgi nomazgājies dušā ar lielu daudzumu silta ūdens, izmantojot ziepes un mitru beržamo sūkli. Centies nesavainot ādu. Spēcīgi berzējot, izmazgā matus. Izskalo mutes dobumu ar tīru ūdeni. Mazgāšanos atkārti 2-3 reizes. Izvairies no mazgāšanās līdzekļu putu iekļūšanas acīs un mutē.
2. Sagatavo dzeramā ūdens krājumus slēgtos traukos.
3. Sagatavo pieejamos elpošanas ceļu aizsardzības līdzekļus – sejas apsējus (vājā citronskābes šķīdumā samērcētas vates un marles maska), respiratorus, gāzmaskas, kā arī bīva auduma drēbes, apmetņus, cimdus, zābakus.

→ **Ja notikusi radiācijas avārija un tu esi ārpus telpām**, dodies iekšā telpās. Lauku apvidos ievēd mājlopus novietnēs, veic lopbarības un ūdens avotu hermetizāciju. **Ja brauc ar automašīnu un notikusi bīstamo ķīmisko vielu noplūde vai radiācijas avārija**, apstājies un meklē patvērumu ēkā. Ja tev ir jāpaliek automašīnā, turī aizvērtus automašīnas logus un ventilāciju izslēdz vai pārslēdz uz iekšējo cirkulāciju.

3

Evakuējies perpendikulāri vēja virzienam.

vēja virziens

evakuācijas virziens

vēja virziens

Dažām ķīmiskām vielām nav smakas!

Radiāciju nav iespējams saredzēt, saost, sataustīt vai kā citādi sajust.

Objektos un iekārtās, kur izmanto radioaktīvās vielas, lieto šādu starptautisko radiācijas simbolu.

Ar radiāciju piesārņotajā vidē izvairies ēst, dzert vai smēķēt!

8.4. Rīcība zibens negaisa laikā

Negaiss

Ko darīt, ja saņemts brīdinājums par negaisu un spēcīgām vēja brāzmām?

1. Bez tpašas vajadzības nedodies ārā no ēkas.
2. Nostiprini uz balkona vai mājas pagalmā esošos objektus, kas var tikt aizpūsti un izraisīt bojājumus.
3. Aizver durvis un logus, žalūzijas vai aizkarus.
4. Savlaicīgi atvieno elektroiekārtas. Zibens izraisīts pārspriegums var izraisīt nopietnus bojājumus.
5. Nenovieto automašīnu zem kokiem.

Ko darīt, ja sācies negaiss un es atrodos ēkā?

1. Paliiec ēkā un izvairies no saskaršanās ar elektroierīcēm, vadiem un metāla priekšmetiem. Elektroierīces atvieno no strāvas.
2. Nemaszā rokas, traukus, veļu, neej dušā. Nekurini plīti vai krāsni.
3. Neej pie logiem vai durvīm, nezturieties verandā, uz balkona vai lodžijas.

Ko darīt, ja sācies negaiss un es atrodos ārpus telpām?

1. Patveries ēkā vai automašīnā. Ja esi automašīnā, atrodi drošu vietu, kur apstāties, paliec tajā, nepieskaries metāla virsmām, ieslēdz avārijas gaismas signālu.
2. Atrodoties mežā, meklē patvērumu zemākā zonā, biežoknī ar zemiem kokiem.
3. Atrodoties atklātā teritorijā, patveries zemā vietā, piemēram, ielejā. Izvairies no atrašanās uz pakalniem, klajā laukā, blakus elektroīnījām.
4. Izvairies no patveršanās nojumē, stīku konstrukciju ēkās vai zem lieliem atsevišķi augošiem kokiem atklātā teritorijā.
5. Atrodoties uz ūdens, mēģini nokļūt krastā un nekavējoties meklē patvērumu.
6. Nesēdi uz betona virsmas vai nepieslienies betona sienām.
7. Izvairies no saskaršanās ar metāla priekšmetiem, tehniku, velosipēdu utt.

4

Pērkonš ir skaņa, ko rada zibens negaisa laikā.

Skaņa 3 sekunžu laikā veic aptuveni 1 kilometru lielu attālumu, piemēram, ja pērkonu var dzirdēt 12 sekundes pēc zibens spēriena, tad zibens izlāde notikusi 4 km attālumā.

Ja redzi zibeņus, bet nedzirdi pērkonu, tad tu atrodies vismaz 20 km attālumā no zibens.

8.5. Rīcība plūdu gadījumā

Plūdi

Ko man darīt laikā, ja pastāv plūdu draudi?

1. Vērsies savā pašvaldībā un noskaidro, vai tu atrodies plūdu apdraudētajā teritorijā.
2. Klausies meteorologu brīdinājumus un seko situācijas attīstībai sava mājokļa tuvumā, informē kaimiņus.
3. Noskaidro un saglaba savā mobilajā telefonā un piezīmju grāmatiņā tālrunu numurus, uz kuriem jāzvana, lai ziņotu par plūdu sākšanos un saņemtu palīdzību – pašvaldības un operatīvo dienestu tālrunu numurus.
4. Ja atrodies plūdu apdraudētā teritorijā, savlaicīgi parūpējies par veciem cilvēkiem, bērniem, invalīdiem un slimniekiem, atrodot viņiem šajā laikā drošāku mājvietu pie radiem vai draugiem. Nepieciešamības gadījumā lūdz palīdzību savā pašvaldībā.
5. Apzini vietu, kur nepieciešamības gadījumā evakuēt mājlopus, mājdzīvniekus un kā tos nodrošināt ar barību. Ja tādas iespējas nav, jau savlaicīgi vērsies pēc palīdzības savā pašvaldībā.
6. Lai samazinātu plūdu nodarītos materiālos zaudējumus, pārvieto mantas no pagrabtelpām un pirmajiem stāviem uz augšējiem stāviem vai bēniņiem, nostiprini pagalmā un mājas tuvumā esošus priekšmetus. Sagatavo mantas, ko ņemsi līdzi evakuējoties, jo māja var applūst īsā laika brīdī.
7. Sagatavo evakuācijai izmantojamus transporta līdzekļus (automašīnas, traktoros u.c.) un peldošos līdzekļus (laivas, plostus u.c.).
8. Atstājot māju un saimniecības ēkas, atslēdz elektroenerģijas un gāzes padevi, vietējās apkures ierīces un iekārtas, aizver logus, durvis, lūkas un slēģus.
9. Evakuācijas gadījumā paziņo par to tuviniekiem.

Ko man darīt, ja negaidīti sākušies plūdi un nav iespējams evakuēties?

1. Ja apdraudēta tava veselība vai dzīvība, zvani Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam pa tālruni 112.
2. Pārvietojies uz ēkas augšējiem stāviem vai jumtu. Ja plūdi sākušies naktī, izmanto gaismas signālu, lai glābējiem signalizētu par savu atrašanās vietu.

5

Saņemot aicinājumu evakuēties un no tās atsakoties, atteikums personai jāapstiprina rakstiski, tādējādi uzņemoties atbildību par iespējamām sekām.

Ārkartejās situācijas izsludināšanas gadījumā var tikt piemērota piespiedu evakuācija.

8.5.1. Informatīvais materiāls iedzīvotājiem par gatavību un rīcību plūdu gadījumā

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests
Katastrofu medicīnas gatavības
plānošanas un koordinācijas nodaļa

2013

Informatīvs materiāls iedzīvotājiem par gatavību un rīcību plūdu gadījumā

Plūdi

Plūdi ir sauszemes, kas parasti nav klāta ar ūdeni, applūšana. Tā ir viena no Latvijā iespējamām dabas izraisītām stihijām, kas katastrofālā līmenī var sasniegt līdz pat 200 000 hektāru plašu teritoriju.

Plūdu iespējamie rašanās cēloņi Latvijā ir:

- Vētras un ilgstošas, stipras lietusgāzes;
- Strauja temperatūras palielināšanās pavasarī, kas izraisa intensīvu sniega kušanu un palus;
- Ledus sastrēgumi upēs un ledus iešana;
- Vasaras-rudens lietus, kas var būt sevišķi straujš un spēcīgs;
- Jūras vētru uzplūdi teritorijās gar jūras krastu;
- Ūdenskrātuvju aizsargdambju pārrāvums.

Visbiežāk plūdi Latvijā rodas pavasara palu laikā, īpaši ledus sastrēgumu rezultātā. Valstī ir noteikts klimatiskajiem apstākļiem atbilstošu sākotnējo plūdu riska novērtējums un galvenie plūdu scenāriji. Par to, vai jūsu mājoklis atrodas plūdu iespējamības teritorijā un par turpmāko rīcības plānu, interesējieties vietējās pašvaldībās.

Gatavība un rīcība plūdu gadījumā

Plūdi rada apdraudējumu situācijā, kad plūdu iestāšanās iespējamība ir apvienota ar iespējamu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēka veselību, apkārtējo vidi, kultūras mantojumu un vispārēju saimniecisku darbību. Plūdu draudu gadījumā iedzīvotājiem jāseko līdzi meteorologu brīdinājumiem, kā arī visu diennakti jānovēro situācija sava mājokļa tuvumā. Izvērtējot situāciju par plūdu bīstamības iespējamību, informējiet Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu pa tālruni **112**, kā arī informējiet sava rajona pašvaldību, lai nepieciešamības gadījumā saņemtu savlaicīgu palīdzību.

Plūdu draudu gadījumā, atbilstoši republikas pilsētas un rajonu izstrādātajiem civilās aizsardzības plāniem, tiks veikta iedzīvotāju apziņošana un evakuācija no apdraudētās teritorijas. Iedzīvotāju apziņošanai tiks iedarbinātas trauksmes sirēnas un atskanēs signāls. To dzirdot, nekavējoties ieslēdziet valsts radio vai televīzijas kanālus, lai saņemtu informāciju par to, kā rīkoties. Neizslēdziet radio aparātus un televizoru, klausieties turpmāko informāciju!

Ja informācija tiek sniegta pa skaļruņiem, ieklausieties un izpildiet norādījumus. Ja ir iespējams, informējiet arī jūsu tuvākos kaimiņus.

Plūdi— sauszemes, kas parasti nav klāta ar ūdeni, applūšana. Latvijas teritorijā raksturīgākie plūdu izraisītāji ir vētras uzplūdi jūras piekrastē un strauja ūdens līmeņu celšanās upēs un ezeros palu un lietus uzplūdu laikā.

Pali— ūdens līmeņa paaugstinājums, kas katru gadu atkārtojas vienā un tajā pašā sezonā un raksturojas ar gadā vislielāko ūdenstīlnes pārplūdumu, ilgstošiem augstiem ūdens līmeņiem un palieņu applūšanu, Latvijā pali ir pavasarī (parasti martā vai aprīlī), sniega kušanas laikā.

Klimatiskie apstākļi— konkrētai vietai raksturīgie ilggadīgie meteoroloģiskie apstākļi (nokrišņu intensitāte un apjoms, gaisa temperatūra un mitrums, vēja virziens un ātrums).

Plūdu apdraudējums— plūdu iestāšanās iespējamība kopā ar iespējamo nelabvēlīgo ietekmi uz cilvēku veselību, vidi, kultūras mantojumu un saimniecisko darbību.

8.5.2. Ieteikumi rīcībai plūdu gadījumā

Rezerves krājumu minimums

- Sērkokčiņi, sveces, kabatas lukturi
- Ar baterijām darbināms radio un rezerves baterija
- Dzeramais ūdens 3-5 dienām (~19 litri vienai personai)
- Ilgi uzglabājami pārtikas produkti 3-5 dienām
- Gāzes plītiņa
- Medicīniskā aptieciņa, medikamenti
- Guļammaisi vai papildus segas
- Personīgās higiēnas līdzekļi (ziepes, zobu pasta, mitrās salvetes)
- Gumijas zābaki, ūdensnecaur-laidīgi cimdi un atbilstošs apģērbs
- Ārkārtas komplekts automašīnai (vadi, kartes, instrumenti, ugunsdzēsamais aparāts)
- Personas dokumenti
- Ja ģimenē ir zīdains – autiņbiksītes, atbilstošs apģērbs, vajadzības gadījumā arī bērnam nepieciešamais uzturs un līdzekļi tā pagatavošanai

2

Ieteikumi rīcībai plūdu draudu gadījumā

- Savlaicīgi noskaidrojiet savu rajona pašvaldībā šādus jautājumus:
 - vai jūsu mājas atrodas plūdu apdraudētā teritorijā;
 - kāds ir jūsu rajona pašvaldības civilais aizsardzības plāns ārkārtas situācijās;
 - brīdinājuma signāli, evakuācijas maršruti un iedzīvotāju īslaicīgas izmitināšanas, evakuācijas atrašanās vietas.
- Iegādājieties ugunsdzēsamos aparātus un pārlicinieties, ka jūsu ģimenes locekļi zina, kur tie atrodas un kā tos lietot. Novietojiet vienkopus iepriekš sagatavotos rezerves krājumus ārkārtas gadījumiem.
- Savlaicīgi parūpējieties par cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, vecāka gadagājuma cilvēkiem, slimniekiem un bērniem, nogādājot viņus drošākā mājvietā pie radiem, draugiem vai kaimiņiem. Nepieciešamības gadījumā informējiet pašvaldību par to, ka nepieciešama palīdzība izmitināšanas jautājumos.
- Nosakiet iespējamus apdraudējumus mājstāvēšanai un noskaidrojiet, kā pret tiem nodrošināties vai aizsargāties, pirms sākas plūdi. Pārvietojiet mantas no pagrabstāviem uz augšējām stāviem, nostipriniet pagalmā un mājas tuvumā esošos priekšmetus. Esiet gatavi atvienot elektrisko strāvu vietās, kur ir stāvošs ūdens, nokrituši elektrības vadi.

“Atskanot brīdinājuma signālam, nekavējoties ieslēdziet radio vai TV kanālus un sekojiet norādījumiem”

Gatavošanās evakuācijai

Ja ir izdots brīdinājums par iespējamiem plūdiem, laicīgi sagatavojieties evakuācijai. Par evakuāciju parasti paziņo pēkšņi dzīvībai bīstama apdraudējuma gadījumā. Lai sagatavotos evakuācijai:

- Nodrošiniet savu transportlīdzekli ar benzīna krājumiem;
- Ja jums nav pieejams transportlīdzeklis, vienojieties ar draugiem vai ģimeni par transportu. Nepieciešamības gadījumā informējiet pašvaldību par to, ka nepieciešama palīdzība saistībā ar nokļūšanu uz evakuācijas vietu;
- Piepildiet tvertnes vai pudeles ar tīru ūdeni;
- Klausieties radio vai skatieties televīziju, lai dzirdētu jaunāko informāciju par laika apstākļiem;
- Ieklausieties, vai neskan trauksmes sirēnas un brīdinājuma signāli;
- Sagatavojiet evakuācijai mājdzīvniekus un tiem nepieciešamo barību;
- Sagatavojiet kabatas lukturišus vai sveces signālu došanai par savu atrašanās vietu;
- Sagatavojiet līdzī ņemšanai personas dokumentus, skaidru naudu, vērtsliekas, pārtikas krājumus, medikamentus, nepieciešamo apģērbu un apavus.

8.5.2. Ieteikumi rīcībai plūdu gadījumā

Ja dota pavēle **EVAKUĒTIES**

Pavēle par evakuēšanās nepieciešamību tiks sniegta pa radio un televīziju vai ar policijas skaļruņu palīdzību. Ja saņemat pavēli evakuēties:

- Ņemiet līdzi tikai pašas nepieciešamākās lietas, personas dokumentus, skaidru naudu, vērtslietas, pārtikas krājumus, medikamentus, nepieciešamo apģērbu un apavus;
- Ja jums ir laiks, atvienojiet gāzes, elektrības un ūdens padevi;
- Sekojiet norādītajam evakuācijas maršrutam un esiet gatavi intensīvai satiksmei;
- Nemēģiniet ejot ar kājām vai braucot šķērsot upītes vai applūdušus ceļus, pat 15 centimetru sekla strauja ūdens plūsma var nogāzt pieaugušu cilvēku no kājām.
- Pēc plūdu likvidēšanas nepieciešams veikt pasākumus vides atveseļošanai (piemēram, aku, pagrabu un citu piesārņotu vietu attīrīšanu un dezinfekciju).

“Pavēle par evakuēšanās nepieciešamību tiks sniegta pa radio un televīziju, vai arī ar policijas skaļruņu palīdzību”

Rīcība pēkšņu plūdu gadījumā

Lai arī atbildīgās iestādes intensīvi strādā, lai maksimāli laicīgi brīdinātu par plūdu draudiem, ne vienmēr iespējams laicīgi evakuēties. Lai pasargātu sevi un ģimeni pēkšņu ūdens uzplūdu situācijā ievērojiet:

- Pārliecinieties, ka visi mājokļa iemītnieki atrodas drošā vietā;
- Visas pirmās nepieciešamības preces novietojiet mājās augstākajā punktā;
- Iepildiet katlos un bļodās tīru ūdeni;
- Ar ģimeni un mājdzīvniekiem meklējiet augstāko iespējamo gaidīšanas vietu ar izeju;
- Atslēdziet gāzes, elektrības un ūdens padevi; nobloķējiet ūdens iespēju iekļūt mājā;
- Ieslēdziet radio un gaidiet glābēju norādījumus;
- Pārliecinieties par kaimiņu un radnieku veselības stāvokli un atrašanās vietu;
- Zvanot uz 112, izsauciet un sadarbojieties ar glābšanas dienestiem, sekojiet speciālistu norādījumiem

8.5.2. Ieteikumi rīcībai plūdu gadījumā

Plūdu gatavības plāns

Lai nelaime nepārsteigtu nesagatavotu, par plūdu situāciju iesakām padomāt jau laicīgi. Lai sastādītu savu plūdu gatavības plānu, apsveriet šādus jautājumus:

1. Ar ko un kā sazināties nelaiemes gadījumā
2. Jau tagad pārlicinieties, ka jūsu personīgās vērtības ir drošībā (piemēram, droši noglabājot dokumentus un ģimenes fotoalbumus)
3. Pārdomājiet, kas ir vērtīgākās lietas, ko pārvietot plūdu gadījumā (mājdzīvnieki, automašīna, elektriskās ierīces, mēbeles u.c.)
4. Noskaidrojiet, kas un kā varēs palīdzēt jums plūdu laikā. Iespējams, palīdzība būs nepieciešama jūsu radiem vai kaimiņiem.
5. Iegādājieties vai atjaunojiet veselības un īpašuma apdrošināšanas polises.
6. Iemācieties ātri noslēgt gāzes, elektrības un ūdens padevi jūsu mājoklim.
7. Sagatavojiet rezerves krājuma komplektu (komplekta minimumu skatīt 2.lpp.)

Apdraudējums veselībai

Lai gan noslikšana ir šķietami viens no nopietnākajiem apdraudējumiem cilvēka veselībai plūdu laikā, nopietnas traumas var gūt arī sastopoties ar šķēršļiem ūdenī un zem ūdens:

- Ūdens piesārņojums un infekcijas - jācenšas izvairīties no tiešas saskares ar plūdu ūdeni vai priekšmetiem, kas bijuši saskarē ar plūdu ūdeni; mazgāt rokas siltā ūdenī ar ziepēm; lietot ūdensizturīgus cimdus un apavus; tīrot un apstrādājot brūces un savainojumus, lietot ūdensizturīgus plāksterus;
- Nelietojiet uzturā ēdienu, kas bijis saskarē ar plūdu ūdeni; patērējiet tikai termiski apstrādātus pašu audzētus augļus un dārzeņus, ja

jūsu dārzs ir bijis appludināts;

- Atbrīvojieties no pārtikas produktiem, kas atradušies ledusskapī vai saldētavā plūdu laikā—elektrības padeves traucējumu dēļ tie var būt bojāti;
- Ja 10 dienu laikā pēc netišas plūdu ūdens vai zemes norišanas, parādās saindēšanās pazīmes (caureja, vemšana, drudzis, vēdera sāpes), meklējiet medicīnisko palīdzību.

Sargiet bērnus!

Nav iespējams paredzēt izmaiņas, ko radījušas plūdu ūdeņu straumes, līdz ar to grūti noteikt plūdu skarto teritoriju ūdens dziļumu un iespējamos apdraudējumus zem ūdens. Nekādā gadījumā neļaujiet bērniem rotaļāties tuvu plūdu skartajām teritorijām. Pēc plūdu ūdeņu aizplūšanas, vismaz nedēļu nav vēlams rotaļāties zālajos vai asfaltētās teritorijās.

Ja bērnu rotaļlietas bijušas saskarē ar plūdu ūdeņiem, tās vajadzētu nomazgāt ar siltu

C) temperatūrā.

Palīdzība cietušajiem

Lielai daļai cilvēku, sastapšanās ar plūdiem var izrādīties biedējoša. Atrašanās ārpus komforta zonas un nespēja veikt ikdienas pienākumus var izraisīt papildus stresu. Ir svarīgi apzināties ietekmi, ko plūdi var atstāt uz cilvēka garīgo veselību. Viens no svarīgākajiem elementiem palīdzības sniegšanā ir morālais atbalsts, ko var sniegt ģimene, draugi un tuvākie iedzīvotāji. Palīdzot plūdos cietušajiem, svarīgi:

- Novērtēt situācijas nopietnību un pārlicināties, ka cilvēka dzīvībai nedraud briesmas, palīdzēt sazināties ar glābšanas dienestiem;
- Pārlicināties, ka cietušajam pieejams ēdiens, ūdens, pajumte un nepieciešamie medikamenti;
- Palīdzēt sazināties ar tuviniekiem vai kādu, kas var sniegt atbalstu.

8.5.2. Ieteikumi rīcībai plūdu gadījumā

Atgriešanās pēc evakuācijas

Plūdi izraisa nopietnus īpašuma bojājumus. Pirms atgriešanās mājās, pārliecinieties, ka plūdu ūdeņi nav nodarījuši nopietnus bojājumus īpašuma konstrukcijai. Zem ūdens iespējama dažādu bīstamu objektu atrašanās.

Ja īpašums ir apdrošināts, uzreiz jāsazinās ar apdrošināšanas kompāniju, lai pārliecinātos par nepieciešamo remontdarbu izmaksām un iespējamo kompensāciju. Atkarībā no apdrošināšanas plāna, ir iespējams saņemt kompensāciju par bojātajām mēbelēm, zaudētajām vērtībām un pat pārtiku. Iespējama arī palīdzība un atbalsts tīrīšanas un remonta darbos. Ja mājoklis nav apdrošināts, palīdzību var sniegt vietējā pašvaldība.

Veicot remonta un atjaunošanas darbus, ieteicams padomāt par nodrošināšanos, lai situācija neatkārtotos. Sevišķi svarīgi tas ir, ja mājoklis atrodas biežu vai regulāru plūdu draudu teritorijā.

“Pirms atgriešanās mājās, pārliecinieties, vai nav nodarīti nopietni, dzīvībai bīstami bojājumi ēkas konstrukcijai”

Padomi mājokļa tīrīšanas darbiem

- Plūdu ūdens var saturēt dažādus sanesumus, ķīmikālijas un dzīvnieku izcelsmes atkritumus—vienmēr lietojiet individuālos aizsardzības līdzekļus (ūdensnecaurlaidīgus tērpus, cimdus, gumijas zābakus, sejas maskas);
- Nepieslēdziet elektrību vai ar elektrību darbināmas ierīces pašrocīgi, nepieskarieties elektrības avotiem stāvot ūdenī;
- Gāzes vai centrālo apkuri, pēc speciālistu pārbaudes, noregulējiet uz 20–22 grādu temperatūrai, lai veicinātu vienmērīgu žūšanu;
- Ūdeni no īpašuma izpumpēt var lietojot pumpi un ģeneratoru (ģenerators jānovieto brīvā dabā ārpus telpā, lai izvairītos no riska saindēties ar to izdalītajiem monoksīda tvaikiem);
- Īpašuma konstrukciju bojājumus iespējams samazināt vai pat novērst, ūdens pumpēšanu uzsākot pēc plūdu ūdens samazināšanās ārpusē, kā arī vienmērīgi sadalot spiedienu uz ēku sienām, izvedot dubļus;
- Palielinātais mitruma daudzums veicina pelējuma rašanos, tā parādīšanos var novērst samazinot iespējamās ūdens bojājumus un sūces, kā arī iztīrot virsmas, kas bijušas saskarē ar plūdu ūdeni;
- Pelējums var izraisīt nopietnas alerģiskas reakcijas, tāpēc visus priekšmetus, kuru žāvēšana vai tīrīšana ir neiespējama būtu jāmet ārā (paklāji, tapetes, siltināšanas materiāls, papīrs).

8.5.2. Ieteikumi rīcībai plūdu gadījumā

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NMPD) misija ir glābt un saglabāt cilvēku dzīvības. Kritiskās situācijās tas nodrošina efektīvu, savlaicīgu un kvalitatīvu neatliekamo medicīnisko palīdzību saslīmušajiem un cietušajiem veselībai un dzīvībai kritiskās situācijās.

Dienests plāno, vada un koordinē katastrofu medicīnas sistēmu Latvijā. Sadarbībā ar pašvaldībām un citiem operatīvās rīcības dienestiem notiek katastrofu novēršanas un glābšanas darbi.

Plūdu gadījumā, NMPD iesaistās neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanā un specializētās neatliekamās medicīniskās palīdzības nodrošināšanā.

Kur meklēt palīdzību?*

Vienotais ārkārtas palīdzības dienests (neatliekamā medicīniskā palīdzība, policija, ugunsdzēsēji, smagi negadījumi)	112
Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests	113
Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests	112
Gāzes vada bojājumi	114
Valsts policija	110
Vietējā pašvaldība	
Pašvaldības policija	
Ārējo elektrotīklu bojājumi (a/s Latvenergo)	800200404

*Bezmaksas tālrūpa numuri zvanot gan no mobilā, gan fiksētā tālrūpa.

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests

Katastrofu medicīnas gatavības un plānošanas nodaļa
 Ē-pasts: info@nmpd.gov.lv
www.nmpd.gov.lv

Materiāls sagatavots balstoties uz [Pasaules Veselības organizācijas Ērģoas Slimību profilakses un kontroles centru](#) un [Veselības Aizsardzības aģentūras](#) Liebrītnijā informāciju. Informācija paredzēta kā konsultatīvs materiāls iedzīvotājiem rīcībai plūdu gadījumā. Ārkārtas situācijā vienmēr rīkojieties atbilstoši speciālistu un glābšanas dienestu tiešiem norādījumiem.

8.6. Rīcība ugunsgrēka gadījumā gadījumā

Ugunsgrēks

Ko darīt, ja ēkā, kurā atrodos, ir izcēlies ugunsgrēks?

Nekrīti panikā, jo objektīvs situācijas novērtējums un pareizas rīcības izvēle palielinās tavu iespēju izglābties. Ja telpā izveidojies liels sadūmojums, rāpo uz tuvāko izeju. Atrodies pie grīdas, būs labāka redzamība un lielāka iespēja paglābties no sadūmojuma un karstuma ietekmes.

Ja es varu izkļūt no ēkas:

1. Pirms atver durvis, uzmanīgi tās patausti, ja jūti, ka tās nav karstas, mazliet paver un pārliecinies, vai otrā pusē nav dūmu un uguns. Kad esi izkļuvis no telpas, aizver durvis, tas mazinās uguns izplatību un aizsargās tavu tpašumu.
2. Ja ēkā ir spēcīgs sadūmojums, nemēģini meklēt, kurā vietā deg. Vērtīgs laiks, ko tādējādi zaudēsi, var būt izšķirošs, lai paspētu izglābties.
3. Jebkurā vietā, kur nakšņo, apzini evakuācijas iespējas, jo, izceļoties ugunsgrēkam, tas ātrāk palīdzēs atrast izeju.
4. Ugunsgrēka gadījumā neizmanto liftu.
5. Kad esi nokļuvis drošībā, zvanī uz numuru 112. Neuzskati par pašsaprotamu, ka to jau būs izdarījis kāds no kaimiņiem. Nenoliec klausuli, kamēr dispečeri nav saņēmuši visu nepieciešamo informāciju.
6. Neej atpakaļ mājā, kamēr ugunsdzēsēji to nav atļāvuši.

Ja es nevaru izkļūt no ēkas:

1. Ja paverot durvis, tās ir karstas vai aiz tām ir spēcīgs, neauroredzams sadūmojums vai liesmas, ar mitriem dvieļiem, segām, drēbēm vai palāgiem nosedz durvju spraugas.
2. Ja ir pieejams telefons, zvanī uz numuru 112.
3. Rāpo pie loga un mazliet paver to, jo, atverot logu pilnīgi, var rasties caurvējš, kas veicinās dūmu pieplūdumu istabā.
4. Turies zemu pie loga, lai varētu elpot gaisu no ārpuses un izvairīties no dūmiem, kas piepilda telpu. Signalizē ugunsdzēsējiem glābējiem par savu atrašanās vietu, radot troksni vai vicinot kādu apģērba gabalu.
5. Tikai galējas nepieciešamības gadījumā atver logu pilnīgi vai izsīt stiklu. Tādā gadījumā dūmi var iekļūt istabā arī no mājas ārpuses.
6. Ja iespējams aizsedz degunu un muti ar kādu samitrinātu materiālu, tas filtrēs dūmus un elpot būs vieglāk.

Ja es atrodos publiskā ēkā un izdzirdu ugunsgrēka trauksmes signālu:

1. Nekavējoties mierīgi dodies ārā pa tuvāko evakuācijas ceļu.
2. Ja objekta darbinieki liek iet pa citu evakuācijas ceļu, uzklausi viņu norādījumus.
3. Ēkā varēsi atgriezties tikai pēc attiecīgas atļaujas.

6

Visbīstamākie ugunsgrēki ir laikā, kad cilvēks ir aizmidzis, jo cilvēka oža pamostas vislētāk, tāpēc guļot cilvēks nejūt, ka telpā radies sadūmojums.

Iespējas izdzīvot ugunsgrēkā palielinās, mājoklī ierīkojot autonomos dūmu detektorus vai ugunsdzēsības signalizāciju, kas ar spalgas skaņas palīdzību tevi brīdina par ēkā radušos sadūmojumu.

8.7. Rīcība elektrības padeves traucējumu gadījumā

Elektrības piegādes traucējumi

Ikdienā kvalitatīvas, drošas un nepārtrauktas elektroapgādes nodrošināšanai AS „Sadales tīkls” veic elektrotīklu uzturēšanas darbus, tomēr kā ikvienā valstī arī Latvijā 95000 km elektrotīkls nevar būt pilnībā pasargāts no nelabvēlīgu laika apstākļu (vētras, plūdi), kā arī nejaušu notikumu un trešo personu izraisītiem bojājumiem, kas rada neplānotus elektroenerģijas piegādes pārtraukumus lietotājiem. Atsevišķu un plašu katastrofu (plūdi, vētra u.c.) seku rezultātā elektrības piegādes traucējumi var būt arī ilgstoši.

Ko man darīt, ja ēkā nav elektrības?

1. Ja ēkā pēkšņi pazūd elektrība, noskaidro, vai elektrība nav tikai tavā mājoklī, visā ēkā vai arī tuvumā esošajās kaimiņu ēkās. Krēslas stundās un tumsā, paskatoties pa logu, var konstatēt, vai blakus esošo ēku logi ir apgaismoti.
 2. Ja esi konstatējis, ka elektrības nav visā dzīvojamā mājā vai plašākā apkārtnē, zvani uz AS "Sadales tīkls" bezmaksas bojājumu pieteikšanas tālruni 80200404.
 3. Izslēdz vai atvieno ierīces, kas patērē elektroenerģiju, lai tās droši darbinātu tad, kad elektroenerģijas piegāde tiks atjaunota.
 4. Lieto mobilo tālruni tikai ārkārtas gadījumos un zvani uz numuru 112 tikai situācijās, kad ir apdraudēta dzīvība vai veselība. Ilgstošas elektrības piegādes traucējumu gadījumā mobilais telefons tev būs nepieciešams, lai sazinātos un saņemtu palīdzību.
- Lai pasargātu savas elektroierīces no īslaicīgu sprieguma pārtraukumu radītas ietekmes, var nodrošināties ar bezpārtraukuma barošanas avotiem (UPS), kas paredzēti dažādu elektroierīču (datortehnikas, apkures iekārtu, ražošanas iekārtu, signalizāciju u.c.) darbības nodrošināšanai elektroenerģijas piegādes pārtraukuma laikā. Medicīnas iestādes, lieli ražošanas uzņēmumi papildus drošībai izmanto ģeneratorus.

ATCERIES: Redzot zemē guļošu elektrolinijas vadu vai uz līnijas uzkritušu koku, nekādā gadījumā netuvojies tam un neļauj tuvuoties arī citiem!

7

Elektrības piegādes traucējumu gadījumā var nedarboties:

bankomāti

luksofori

degvielas uzpildes stacijas

8.8. Rīcība vētras gadījumā

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests
Katastrofu medicīnas gatavības
plānošanas un koordinācijas nodaļa

2013

Informatīvs materiāls iedzīvotājiem par gatavību un rīcību vētras gadījumā

Vētra/viesulvētra

Vētra ir ļoti stiprs vējš, kas sasniedz ātrumu vismaz 25 m/s. Iedzīvotājus Latvijā galvenokārt apdraud vētra ar vēja ātrumu 25-29 m/s. Latvijas dabas apstākļus nosaka valsts ģeogrāfiskais stāvoklis un teritorijas līdzenais reljefs, kas ļauj ieplūst dažādu virzienu gaisa masām. Latvijai raksturīga bieža gaisa masu maiņa ar spēcīgām atmosfēras frontēm.

Viesulvētra tiek definēta, vēja ātrumam sasniedzot 33 m/s. Tā ir ārkārtīgi spēcīga un postoša virpuļkustības vētra—tās centrā ir zems atmosfēras spiediens, bet ārējās malās plosās negaiss ar spēcīgu vēju un lietusgāzēm. Vēl postošāks, trakojošāks un straujāks ir **virpulviesulis** (jeb tornado).

Vētras var noritēt pērkona negaisa laikā, kas ir bieža parādība Latvijā vasaras un rudens periodā. Virpulviesuļi var rasties gan pērkona negaisa, gan viesulvētras laikā. Šīs dabas parādības var noritēt jebkurā pasaules vietā, arī Latvijā 2011.gadā ir novērotas vairākas dažāda mēroga viesulvētras un virpulviesuļi.

Gatavība un rīcība vētras gadījumā

Vētras un viesulvētras var radīt elektronisko sakaru līniju un elektrolīniju pārrāvumus, kontaktu un kabeļu bojājumus pilsētu elektrotransporta un elektrovilcienu līnijās. Var tikt sagrautas un bojātas ēkas, izraisītas transporta avārijas, mežu postījumi, autoceļu un ielu aizsprostojumi (nogāztu koku un konstrukciju dēļ).

Vētras draudu gadījumā iedzīvotājiem jāseko līdzi meteorologu brīdinājumiem. Jaunākā informācija par laika apstākļiem tiks atspoguļota radio un televīzijā. Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra savlaicīgi informē par vētras iespējamību. Par negadījumiem ziņojiet Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam pa tālruni **112**.

Viesulvētras draudu gadījumā tiks veikta iedzīvotāju savlaicīga apziņošana un nepieciešamības gadījumā, atbilstoši republikas pilsētās un rajonos izstrādātajiem civilās aizsardzības plāniem, evakuācija no apdraudētās teritorijas. Iedzīvotāju apziņošanai tiks iedarbinātas trauksmes sirēnas un atskanēs signāls. To dzirdot, nekavējoties ieslēdziet valsts radio vai televīzijas kanālus, lai saņemtu informāciju par to, kā rīkoties. Neizslēdziet radio aparātus un televizoru, klausieties turpmāko informāciju!

Ja informācija tiek sniegta pa skaļruņiem, ieklausieties un izpildiet norādījumus. Ja ir iespējams, informējiet arī jūsu tuvākos kaimiņus.

Vētra—ļoti stiprs vējš, kas rodas strauji paaugstinoties vai pazeminoties atmosfēras spiedienam, kā arī konkrētai teritorijai pārejot pāri lielam ciklonam vai tornado. Par vētru tiek uzskatīts vējš, kas sasniedz ātrumu vismaz 25 m/s.

Viesulvētra—ārkārtīgi spēcīga, postoša virpuļkustības vētra. Tās centrā ir izteikti zems atmosfēras spiediens, ārējā malā plosās negaiss ar spēcīgu vēju un lietusgāzēm.

Negaisis—spēcīgu gaisa strāvu izraisītas lietus lāšu un krusas graudu sadursmes mākonī. Bieži pavada spēcīgs vējš un lietusgāzes, kā arī krusa.

Tornado—straujš postošs piltuvveida atmosfēras virpulis ar lietu un negaisu. Rodas vēsajām, sausajām gaisa straumēm satiekoties ar siltajām, mitrajām gaisa straumēm.

Klimatiskie apstākļi—konkrētai vietai raksturīgie ilggadīgie meteoroloģiskie apstākļi (nokrišņu intensitāte un apjoms, gaisa temperatūra un mitrums, vēja virziens un ātrums).

8.8. Rīcība vētras gadījumā

Rezerves krājumu minimums

- Sērkociņi, sveces, kabatas lukturi
- Ar baterijām darbināms radio un rezerves baterija
- Dzeramais ūdens vismaz 3 dienām (~19 litri vienai personai)
- Ilgi uzglabājami pārtikas produkti vismaz 3 dienām
- Gāzes plītiņa
- Medicīniskā aptieciņa, medikamenti
- Guļammaisi vai papildus segas
- Personīgās higiēnas līdzekļi (ziepes, zobu pasta, mitrās salvetes)
- Gumijas zābakā, ūdensnecaurlaidīgi cimdi un atbilstošs apģērbs
- Ārkārtas komplekts automašīnai (vadi, kartes, instrumenti, ugunsdzēsamais aparāts)
- Personas dokumenti (uzglabājiet visiem ģimenes locekļiem zināmā un pieejamā vietā)
- Ja ģimenē ir zīdains – autiņbiksītes, atbilstošs apģērbs, vajadzības gadījumā arī bērnam nepieciešamais uzturs un līdzekļi tā pagatavošanai

2

Ieteikumi rīcībai pēkšņu draudu gadījumā

Stipras vēja brāzmas ir tikai viena no dabas parādībām, kas var norītēt negaisa laikā. Ja negaiss ir pārsteidzis pēkšņi:

- Jāturas pēc iespējas tālāk no elektro-padeves līnijām un augstiem, vientuļiem kokiem;
- Vēlams netuvoties augstiem objektiem, kā torņiem, stabiem un baznīcām;
- Atrodies pie upes vai jūras, nekavējoties jādodas krastā no ūdens un jāpamet piekraste—ūdens ļoti labi vada elektrību;
- Nav ieteicams turpināt pārvietoties ar motociklu vai velosipēdu;
- Atrodies klajā laukā, jāmeklē pēc iespējas zemāka vieta, kur apgulties, nav jābaidās no samirkšanas—zibens spēriena gadījumā slapjš apģērbs palielina izdzīvošanas iespējas;
- Nedrīkst ātri skriet un iet, jākustas uzmanīgi un lēni;
- Nepalikt teltī vai zem saules un lietus sargiem, ieteicams labāk slēpties mežā, tuvākajās ēkās ar zibensnovedēju vai transporta līdzekļos;
- Atrodies iekšējā telpā, jāatslēdz elektroierīces, jāizņem kontakti no rozetēm un cieši jāaizver logi un durvis.

“Atskatot brīdinājuma signālam, nekavējoties ieslēdziet radio vai TV kanālus un sekojiet norādījumiem”

Gatavība vētrai

Saņemot pirmos brīdinājumus par iespējamu vētras tuvošanos, jāturpina sekot līdzi meteorologu brīdinājumiem. Lai vētra nepārsteigtu nesagatavotu, ieteicams jau laikus pārdomāt rīcību vētras draudu gadījumā:

- Bez īpašas vajadzības neejiet ārā no mājas un nepārvietojieties ar transporta līdzekļiem;
- Novāciet un nostipriniet vieglos priekšmetus no māju balkoniem un atklātām vietām, kas atrodas ap māju;
- Cieši noslēdziet māju logus un ieejas durvis;
- Nav ieteicams atrasties pašiem un novietot transporta līdzekļus zem kokiem, reklāmas stendiem, vieglām konstrukcijām u.c.;
- Sagatavojieties elektroenerģijas padeves traucējumiem;
- Savlaicīgi noskaidrojiet savu rajona pašvaldībā, kāds ir jūsu rajona civilās aizsardzības plāns ārkārtas situācijās—brīdinājuma signāli, evakuācijas maršruti un iedzīvotāju īslaicīgas izmitināšanas vai evakuācijas atrašanās vietas;
- Iegādājieties uguns dzēšamos aparātus un pārliecinieties, ka jūsu ģimenes locekļi zina to atrašanās vietu un prot tos lietot;
- Informējiet vietējo pašvaldību par cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, vecāka gadagājuma cilvēkiem vai jebkuru personu ar invaliditāti, sazinieties ar šiem cilvēkiem un noskaidrojiet, vai varat viņiem palīdzēt;
- Padomājiet arī par savu mājdzīvnieku drošību un vajadzībām ārkārtas situācijā;
- Radio vai televīzijā sekojiet līdzi jaunākajai informācijai par laika apstākļiem.

8.8. Rīcība vētras gadījumā

Ja vētra pārsteigusi īpaši aukstā laikā

Ja vētra pārsteigusi īpaši aukstos apstākļos un ziemā, jāuzmanās no iespējamiem elektrības, siltuma un sakaru padeves traucējumiem, it sevišķi, ja dzīvojat valsts nomaļākajos rajonos. Rīcība ziemas vētru gadījumā ir līdzīga kā vētru gadījumā, taču papildus jāpievērš uzmanība sekojošie jautājumiem:

- Palieliet iekštelpās, sagērbieties silti;
- Regulāri ēdiet—pārtika ķermeni nodrošina ar tam nepieciešamo enerģiju siltuma radīšanai;
- Lietojiet daudz šķidrumu, tai skaitā ūdeni, siltu buljonu un sulas;
- Ejot ārā, nekautrējieties vilkt vairākas apģērba kārtas, cepuri, šalli un cimdus;
- Pievērsiet pastiprinātu uzmanību hipotermijas (bālums, stipri drebuļi, neskaidra runa, gausums, ļoti pazemināta ķermeņa temperatūra) un apsaldējuma (apsaldētajā vietā dzeļošas sāpes, jutības zudums, cieta āda, var parādīties zili plankumi) pazīmēm;
- Nekavējoties pārgērbiet mitro un slapjo apģērbu;
- Dodoties ārā, informējiet tuvākos par savu atrašanās vietu, ņemiet līdzi mobilo tālruni;
- Ja automašīna iesprūst vai tiek ierakta sniegā, necentieties no tās izkļūt;
- Uzmanieties no pārliekas fiziskas piepūles aukstā laikā, tas var novest pie sirdsdarbības traucējumiem.

“Pavēle par evakuēšanās nepieciešamību tiks sniegta pa radio un televīziju, vai arī ar policijas skaļruņu palīdzību”

Rīcība pēkšņu plūdu gadījumā

Vētru nereti pavada ne tikai lietus, bet arī no tā izrietoši pēkšņi plūdu draudi. Plūdi ir strauja, bet īslaicīga ūdens līmeņa celšanās. Padomi rīcībai plūdu gadījumā:

- Neuzturieties bieži applūstošās vietās;
- Nemēģiniet šķērsot ūdens straumes, pat 15 cm sekla ūdens straume var nogāzt pieaugušu cilvēku no kājām;
- Nešķērsojiet applūdušu ceļu ar automašīnu, zem ūdens var slēpties izscaļojumi vai dažādas atlūzas;
- Iesprūstot mašīnai, nekavējoties to pametiet un meklējiet drošu patvērumu;
- Neikļūstiet pa applūdušām un nedrošām teritorijām;
- Mājoklī meklējiet augstāko iespējamo gaidīšanas vietu ar izeju;
- Uzmaniet bērnus, lai tie, ziņkāres vadīti, nenokļūst briesmās;
- Ieslēdziet radio un sekojiet drošības dienestu norādījumiem!

8.8. Rīcība vētras gadījumā

Vētras gatavības plāns

Lai nelaime nepārsteigtu nesagatavotu, par vētras iespējamo situāciju iesakām padomāt jau laicīgi. Lai sastādītu savu vētras gatavības plānu, apsveriet šādus jautājumus:

1. Ar ko un kā sazināties nelaiemes gadījumā
2. Jau tagad pārlicinieties, ka jūsu personīgās vērtības ir drošībā (piemēram, droši noglabājot dokumentus un ģimenes fotoalbumus)
3. Pārdomājiet, kas ir vērtīgākās lietas, ko pārvietot vētras gadījumā (mājdzīvnieki, automašīna, elektriskās ierīces, mēbeles u.c.)
4. Noskaidrojiet, kas un kā varēs palīdzēt jums vētras laikā. Iespējams, palīdzība būs nepieciešama jūsu radiem vai kaimiņiem.
5. Iegādājieties vai atjaunojiet veselības un īpašuma apdrošināšanas polises.
6. Iemācieties ātri noslēgt gāzes, elektrības un ūdens padevi jūsu mājoklī.
7. Sagatavojiet rezerves krājuma komplektu vismaz 3 dienām (komplekta minimumu skatīt 2.lpp.)

Gatavošanās evakuācijai

Jau ir izsludināts brīdinājums par iespējamu viesuļvētras tuvošanos; esiet gatavi evakuācijai un sagatavojieties tai:

- Nodrošiniet savu transportlīdzekli ar benzīna krājumiem, pārlicinieties, ka jūsu automašīnā ir sagatavots komplekts ārkārtas situācijām;
- Ja jums nav pieejams transportlīdzeklis, pārrunājiet iespējas ar radiem vai draugiem, nepieciešamības gadījumā kontaktējieties ar pašvaldību;
- Piepildiet katlus vai pudeles ar tīru dzeramo ūdeni; vannā iepildiet ūdeni gadījumā, ja ir traucēta centrālā ūdens padeve;
- Klausieties radio vai skatieties televīziju, sekojot jaunākajai informācijai par laika apstākļiem;
- Sagatavojiet evakuācijai mājdzīvniekus un tiem nepieciešamo barību, mājlopus nogādājiet drošā vietā;
- Sagatavojiet kabatas lukturīšus—ar tiem drošības dienestiem varēsiet signalizēt par savu atrašanās vietu;
- Sagatavojiet mājokli evakuācijai, nostipriniet jebkādu ārpus telpām esošu priekšmetus (velosipēdus, grilus u.c.) (skatīt sadaļu "Mājokļa gatavošana pirms vētras");
- Jau laicīgi sagatavojiet rezerves krājumu minimumu ārkārtas situācijām (skatīt sadaļu "Rezerves krājumu minimums");
- Ieklausieties, vai neskan traukmes sirēnas un brīdinājuma signāli!

Ja dota pavēle **EVAKUĒTIES**

Nemot vērā vētras iznīcinošo spēku, vienmēr ievērojiet drošības dienestu un pašvaldības pavēli **EVAKUĒTIES**. Pavēle par evakuēšanās nepieciešamību tiks sniegta pa radio un televīziju vai ar policijas skaļruņu palīdzību:

- Nemiet līdzī tikai pašas nepieciešamākās lietas—personas dokumentus, skaidru naudu, vērtslīetas, pārtikas krājumus, medikamentus, nepieciešamo apģērbu un apavus;
- Atvienojiet elektriskās ierīces no strāvas;
- Atvienojiet gāzes, elektrības un ūdens padevi mājoklī;
- Sekojiet norādītajam evakuācijas maršrutam un esiet gatavi intensīvai satiksmei.

Ja dota pavēle **NEEVAKUĒTIES**

Situācijā, ja dota pavēle neevakuēties, viesuļvētras beigšanos jānogaida visdrošākajā iespējamā veidā:

- Neejiet ārpus telpām, pat, ja vētra šķiet pierimusi—miera periods var ātri pāriet un var atsākties stiprs vējš;
- Turieties tālāk no logiem un ārdurvīm, meklējiet patvērumu vannas istabā bez logiem vai pagrabā, ārkārtas gadījumā varat patverties vannā, pārklājot to ar izturīga materiāla plāksni;
- Ja iespējams, klausieties radio vai skatieties televīziju, lai dzirdētu jaunāko informāciju par laika apstākļiem;
- Sagatavojieties evakuācijai, ja jūsu mājai ir nodarīti postījumi vai, ja glābšanas dienestu pārstāvji pēkšņi dod norādījumu evakuēties.
- Palieciet iekšējās telpās, līdz atbildīgie dienesti paziņo par viesuļvētras beigšanos!

8.8. Rīcība vētras gadījumā

Mājokļa sagatavošana pirms vētras

Lai samazinātu vēja potenciālo ietekmi uz mājokli, iespējams veikt vienkāršus zaudējumu novēršanas pasākumus:

- Pārliedzieties par televīzijas antenu stiprinājumiem un uzturiet kārtībā jumtu;
- Iemācieties ātri noslēgt elektrības, gāzes un ūdens padevi;
- Nostipriniet vai ienesiet telpās dārza piederumus un mēbeles;
- Atslēdziet no elektrības padeves elektriskās ierīces, tas mazinās elektriskā šoka iespēju, kad strāvas padeve tiks atjaunota;
- Neatstājiet automašīnu zem kokiem vai cieši apdzīvotos rajonus, pēc iespējas centieties to novietot garāžā vai pazemes autostāvvietā;
- Nosedziet logus un durvis ar izturīga materiāla plāksnēm vai dējiem, vai arī nostipriniet logus ar platām līmlentes loksnēm, aizvelciet aizkarus, lai aizkavētu stikla lausku iekļūšanu telpā;
- Turiet cieši noslēgtus ne tikai logus un ārdurvis, bet aizveriet arī iekštelpu durvis;
- Vētras un viesuļvētras var izraisīt pēkšņus plūdus, esiet gatavi to radītajām sekām!;
- Pārliedzieties, ka jūsu mājoklim ir uzstādītas drošas, būvnormatīviem atbilstošas ārējās zibenssargsardzības sistēmas un arī pārsprieguma aizsardzība;
- Nodrošinieties ar mobilo tālruni palīdzības izsaukšanai, mājas stacionārie telefoni var nedarboties!

Atsakoties evakuēties, nodrošiniet sevi ar pārtiku, dzeramo ūdeni, medikamentiem un citām pirmās nepieciešamības lietām. Atteikums evakuēties jāapstiprina rakstiski, uzņemoties atbildību par iespējamām sekām!

Atgriešanās pēc evakuācijas

Viesuļvētras var izraisīt nopietnus īpašuma bojājumus. Pirms atgriešanās mājās, pārliedzieties, ka stiprais vējš nav nodarījis nopietnus bojājumus mājokļa konstrukcijai. Ja ir aizdomas par ēkas drošību (uz jumta krituši koki, sagāztas sienas u.c.), neatgriezieties mājās pirms ēku apskatījuši profesionāļi. Lietus ūdeņi un mitrums var veicināt pelējuma veidošanos, kas var nodarīt nopietnu kaitējumu cilvēka veselībai. Telpas vajadzētu labi izvēdināt un izžāvēt. Ja telpu žāvēšanai nepieciešams lietot ūdens sūkņus, jāievēro piesardzība, lai nesaindētos ar izplūdes gāzēm.

Pirms lietojiet krāna ūdeni, pārliedzieties par ūdens tīrību. Ūdensvada avārijas gadījumā, sazinieties ar atbildīgajām iestādēm. Nekavējieties izmest pārtikas produktus, kuri nonākuši saskarē ar lietus ūdeņiem vai atradušies uzglabāšanai nepiemērotos apstākļos.

Ja īpašums ir apdrošināts, uzreiz jāsazinās ar apdrošināšanas kompāniju, lai pārliedzieties par nepieciešamo remontdarbu izmaksām un iespējamo kompensāciju. Atkarībā no apdrošināšanas plāna, ir iespējams saņemt kompensāciju par bojātajām mēbelēm, zaudētajām vērtībām un pat pārtiku. Iespējama arī palīdzība un atbalsts tīrīšanas un remonta darbos. Ja mājoklis nav apdrošināts, palīdzību var saņemt vietējā pašvaldībā.

Veicot remonta un atjaunošanas darbus, ieteicams apsvērt nodrošināšanos situācijas atkārtotās novēršanai.

8.8. Rīcība vētras gadījumā

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NMPD) misija ir glābt un saglabāt cilvēku dzīvības. Kritiskās situācijās tas nodrošina efektīvu, savlaicīgu un kvalitatīvu neatliekamo medicīnisko palīdzību saslimušajiem un cietušajiem veselībai un dzīvībai kritiskās situācijās.

Dienests plāno, vada un koordinē katastrofu medicīnas sistēmu Latvijā. Sadarbībā ar pašvaldībām un citiem operatīvās rīcības dienestiem notiek katastrofu novēršanas un glābšanas darbi.

Vētras un viesuļvētras gadījumā, NMPD iesaistās neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanā un specializētās neatliekamās medicīniskās palīdzības nodrošināšanā.

Kur meklēt palīdzību?*

Vienotais ārkārtas palīdzības dienests (neatliekamā medicīniskā palīdzība, policija, ugunsdzēsēji, smagi negadījumi)	112
Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests	113
Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests	112
Gāzes vada bojājumi	114
Valsts policija	110
Vietējā pašvaldība	
Pašvaldības policija	
Ārējo elektrotīklu bojājumi (a/s Latvenergo)	800200404

*Bez maksas tālruņa numuri zvanot gan no mobilā, gan fiksētā tālruņa.

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests

Katastrofu medicīnas gatavības un plānošanas nodaļa
E-pasts: info@nmpd.gov.lv
www.nmpd.gov.lv

Materiāls sagatavots balstoties uz [Pasaules Veselības organizācijas Ēirooas Slimību profilakses un kontroles centru](#) un [Veselības Aizsardzības aģentūras](#) Lielbritānijā informāciju. Informācija paredzēta kā konsultatīvs materiāls iedzīvotājiem rīcībai vētras gadījumā. Ārkārtas situācijā vienmēr rīkojieties atbilstoši speciālistu un glābšanas dienestu tiešiem norādījumiem!

8.9. Pirmās palīdzības sniegšana

Pirmā palīdzība

Kā veikt atdzīvināšanas pasākumus?

1. Pārbaudi cietušā samaņu – skaļi uzrunā un saudzīgi papurīni aiz pleca: ja cietušais nereaģē/neatbild, tad, iespējams, viņš zaudējis samaņu.
2. Sauc palīgā un novieto cietušo uz muguras un atbrīvo elpceļus, atliecot galvu un paceļot zodu (skat. 1. zīm.).
3. Turot atliektu galvu, pārbaudi un izvērtē elpošanu redzot, dzirdot un jūtot 10 sekundes. Liec kādam izsaukt neatliekamo medicīnisko palīdzību, zvanot pa tālruni 112 vai 113.
4. Ja cietušais elpo normāli (tu dzirdi vismaz 2 ieelpas/izelpas 10 sekunžu laikā) – novieto cietušo stabilā sānu pozā (skat. 2. zīm.).
5. Ja cietušais neelpo vai elpo lēni, trokšņaini vai ir jūtama tikko nosakāma elpošana, atbrīvo cietušā krūškurvi no visa apģērba, rokas novieto krūškurvja vidū un uzsāc sirds masāžu (skat. 3. zīm.), veicot 30 sirds masāžas (tempis 100 –120 reizes minūtē; dziļums 5 – 6 cm).
6. Atbrīvo cietušā elpceļus, atliecot galvu un paceļot zodu, un veic 2 elpināšanas "mute-mute" (skat. 4. zīm.). Elpināšanas tilpums ir mierīgas izelpas tilpums. Novēro cietušā pasīvās izelpas.
7. Elpināšanai ieteicams lietot elpināšanas masku ar vienvirziena vārstuli. Ja tādas nav un nevari veikt elpināšanu, vari veikt tikai sirds masāžu. Tas var būt mazāk efektīvi, tomēr labāk nekā nedarīt neko.
8. Turpini masēt un elpināt attiecībā 30:2 (30 sirds masāžas : 2 elpināšanas) līdz ierodas neatliekamā medicīniskā palīdzība un pārņem cietušā atdzīvināšanu, cietušais sāk kustēties, atver acis un sāk normāli elpot vai arī tavi spēki izstīkst.

Ko man darīt, ja sākusies stipra asiņošana?

1. Uzvelc rokās vienreiz lietojamus gumijas cimdus vai cita ūdens necaurlaidīga materiāla izstrādājumus (piem., plastikāta maisiņu).
2. Atbrīvo asiņojošo vietu no apģērba.
3. Aizspied brūci ar pirkstu, plaukstu vai dūri, ja iespējams, izmantojot marles kompresi vai tīru drēbes gabalu (skat. 5. zīm.).
4. Noguldi cietušo guļus ar asiņojošo vietu uz augšu. Pārliedzinies, ka asiņošana ir apturēta.
5. Ja asiņošana turpinās, piespied brūci stiprāk, ja iespējams, uzliekot vēl marles kompresi vai drēbes gabalu pa virsu esošajam materiālam.
7. Izsauc neatliekamo medicīnisko palīdzību, zvanot pa tālruni 112 vai 113, un līdz ierašanās brīdīm turī brūci aizspiestu.
8. Neļauj atdzist cietušajam, pasargā viņu no apkārtējās vides iedarbības.
9. Aprūpē un nomierini cietušo.

Vairāk: www.nmpd.gov.lv/nmpd/pirma_palidziba/apmaciba/

9

1. zīmējums
Atbrīvo elpceļus

2. zīmējums
Stabilā sānu poza

3. zīmējums
Sirds masāža

5. zīmējums
Brūces aizspiešana
spēcīgas asiņošanas
gadījumā

4. zīmējums
Cietušā elpināšana

8.10. Rīcība ārkārtēja karstuma gadījumā

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta
Katastrofu medicīnas centrs

2013

Informatīvs materiāls iedzīvotājiem par gatavību un rīcību ārkārtēja karstuma gadījumā

Ārkārtējs karstums

Klimatisko pārmaiņu rezultātā arvien pieaug dažāda veida dabas katastrofu iespējamība. Ik gadu Eiropas Savienības valstīs ar ilgstošu karstumu saistītie mirstības gadījumi sasniedz līdz pat 30 000 gadījumu gadā. Vislielākais risks ir gados vecākiem cilvēkiem, maziem bērniem un personām ar garīgām un hroniskām saslimšanām. Tomēr arī gados jauni un veseli cilvēki var ciest no karstuma, ja tie veic smagu fizisku darbu vai intensīvas fiziskās aktivitātes karstā laikā.

Parasti organisms atvēsinās svīstot, tomēr ar svišanu vien dažos apstākļos nepietiek. Šādos gadījumos ķermeņa temperatūra strauji pieaug, izraisot veselības traucējumus. Taču ir jāpiemin arī citi blakus faktori, kas palielina karstuma ietekmi, piemēram, ja ir bezvējš un augsts gaisa mitrums. Šādā gadījumā sviedri tik strauji neiztvaiko un tiek aizkavēta siltuma atdeve no organisma. Normālā organisma siltuma apmaiņa var būt traucēta arī vecākiem cilvēkiem, cilvēkiem ar lieko svaru, ja cilvēkam ir drudzis, vispārēja organisma atūdeņošanās, sirds slimības, asinsrites traucējumi, ir iegūti saules apdegumi, ja tiek lietoti atsevišķi recepšu medikamenti, alkohols u.c. Cilvēkiem ar garīgām slimībām var būt neadekvāta reakcija uz karstumu.

Gatavība un rīcība karstuma gadījumā

Cilvēki cieš no karstuma izraisītiem veselības traucējumiem, ja organisms nespēj kompensēt karstuma radīto ietekmi un pilnvērtīgi atvēsināties. Vasaras aktivitātes, kas norisinās sporta laukumā vai kādā citā vietā, jālīdzsvaro ar pasākumiem, kas veicina organisma atpūtu un atvēsināšanos. Lai novērstu karstuma izraisītas saslimšanas:

- Dzeriet daudz šķidrums
- Aizvietojiet zaudētos sāļus un minerālvielas
- Valkājiet atbilstošu apģērbu
- Sargieties no ultravioletā starojuma
- Rūpīgi plānojiet ārpuselpu aktivitātes
- Ierobežojiet savu darba slodzi
- Uzturiet vēsumu iekšējās
- Uzraugiet tos, kuri ir augsta riska grupā
- Pielāgojieties apkārtējai videi

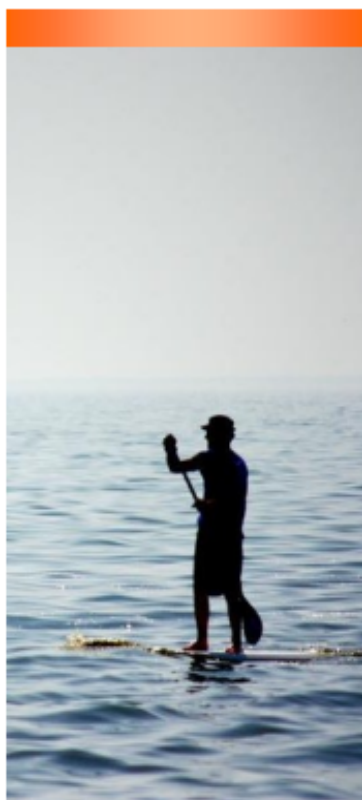
Ārkārtējs karstums – meteoroloģiskie apstākļi, kad gaisa temperatūra sasniedz 32-34°C un turpinās vairākas dienas, radot būtisku apdraudējumu sabiedrības veselībai

Karstuma dūriens – stāvoklis, kas rodas organismam pārkarstot vielmaiņas radītā siltuma atdeves traucējumu rezultātā

Karstuma krampji – elektrocītu zuduma rezultātā radušās spēcīgas, nekontrolējamas muskuļu kontrakcijas, parasti rodas visvairāk noslogotajās muskuļu grupās

Klimatiskie apstākļi – konkrētai vietai raksturīgie ilggadīgie meteoroloģiskie apstākļi (nokrišņu intensitāte un apjoms, gaisa temperatūra un mitrums, vēja virziens un ātrums).

8.10. Rīcība ārkārtēja karstuma gadījumā

Karstuma ietekme uz cilvēka organismu

Karstuma ietekmē radušās slimības parasti rodas situācijās, kad ķermenis vairs nespēj tikt galā ar karstuma radīto slodzi. Ķermenis sevi atvēsina svīstot, taču noteiktās situācijās ar svīšanu vien nepietiek. Tādos gadījumos strauji palielinās ķermeņa temperatūra, kas var nodarīt būtisku kaitējumu cilvēka smadzenēm un citiem dzīvībai svarīgiem orgāniem.

Bīstamākie pārkaršanas radītie stāvokļi ir saules un karstuma dūriens. Saules dūriens rodas saules staru ietekmē, intensīvi iedarbojoties uz galvu. Karstuma dūriens, savukārt, rodas vispārējas pārkaršanas rezultātā, ilgstoši uzturoties karstumā.

Ieteikumi rīcībai karstā laikā

* Dzeriet daudz šķidruma

Karstā laikā ir jāpalielina šķidruma uzņemšana, neatkarīgi no jūsu aktivitāšu intensitātes. Pie intensīvas slodzes karstā vidē dzeriet divas līdz četras glāzes vēsa šķidruma (500–1000ml) katru stundu. Ja iespējams izvēlējieties, dzeriet atdzesētu ūdeni, tēju bez cukura, minerālūdeni bez gāzes u.c. Dzeramajā ūdenī vēlams izšķīdināt nelielu sāls daudzumu. Dzeriet profilaktiski, negaidot, kamēr jums rodas slāpes!

Uzmanību! Ja ārsts noteicis uzņemtā šķidruma daudzuma ierobežojumus vai lietojat diurētiskos līdzekļus, konsultējieties ar ārstu par uzņemamā šķidruma daudzumu karstajā laikā. Nedzeriet šķidrumu, kas satur alkoholu vai lielu daudzumu cukura. Tāpat izvairieties lietot ļoti aukstus dzērienus, jo tie var izraisīt kuņģa zarnu trakta spazmas un pasliktināt pašsajūtu.

* Aizvietojiet sāļus un minerālvielas

Pastiprināta svīšana izvada no organisma sāļus un minerālvielas, kas ir ļoti nepieciešami organisma funkciju nodrošināšanai, tāpēc tie ir jāatjauno. Veicot fiziskas aktivitātes, optimālākais veids atjaunot svīšanas laikā zaudētās vielas, ir lietojot sporta dzērienus. Nelietojiet enerģētiskos dzērienus!

* Rūpīgi plānojiet ārpuselpu aktivitātes

Ja jums jāuzturas ārpus mājām, ierobežojiet ārpuselpu aktivitātes un centieties tās veikt rīta un vakara stundās. Pārviroties pa apdzīvotām vietām, ejiet pa ielas apēnoto pusī. Ārpustelpu darba un fiziskās aktivitātes veiciet lēnā tempā un nesteidzoties.

* Kontrolējiet fizisko slodzi

Ja neesat pieradis strādāt vai trenēties karstā laikā, no fiziskajām aktivitātēm atturieties. Ja nav iespējams izvairīties, sāciet to darīt lēnām, pakāpeniski palielinot slodzi. Ja slodze karstā laikā rada ievērojamu sirds ritma paātrināšanos un sāk trūkt elpas, **PĀRTRAUCIET** jebkādas aktivitātes. Ja sāk reibt galva, rodas apjukums, nespēks vai ģībonis, atvēsinieties ar ūdeni, apgulieties, ja iespējams, paceliet kājas augstāk par ķermeni. Vajadzības gadījumā, izsauciet neatliekamo medicīnisko palīdzību.

* Uzturiet vēsumu iekštelpās

Palieciet iekštelpās un, ja iespējams, uzturieties telpās ar kondicionētu gaisu. Atvēsināties iespējams, izmantojot elektriskos ventilatorus, tomēr, ja gaisa temperatūra pārsniedz 32°C ventilatora darbība, lai samazinātu karstumu, nebūs efektīva, ja jūs nemitrināsiet ķermeni.

Labākais veids kā atvēsināties, ir ieiet vēsā dušā vai vannā, vai doties uz vietu, kur ir gaisa kondicionēšana (piemēram, lielveikali). Varat atvēsināt arī kājas, mērcējot vēsa ūdens vanniņā. Lai uzturētu mājās vēsāku gaisa temperatūru, pēc iespējas mazāk izmantojiet plīti vai cepeškrāni.

* Neatstājiet bērnus un mājdzīvniekus automašīnā

Saulē novietotu automašīnu saloni ārkārtīgi ātri uzkarst. Atrodoties automašīnas salonā, ikvienam var rasties karstuma radīti būtiski veselības traucējumi. Bērniem pastāv lielāks risks tikt pakļautiem pārkaršanai un, iespējams, nomirt. Ja ceļojat kopā ar bērniem, atcerieties - neatstājiet zīdaiņus, bērnus vai mājdzīvniekus stāvvietās novietotās automašīnās, pat uz īsu laiku. Atcerieties, ka arī daļēji pavērti logi nenovērš automašīnas salona uzkaršanu!

8.10. Rīcība ārkārtēja karstuma gadījumā

☀ Sargieties no ultravioletā starojuma

Ja jādodas ārpus mājas, aizsargājiet sevi no saules iedarbības, valkājot cepuri ar platām malām un saulesbrilles, kā arī pusstundu pirms došanās ārā, uzklājiet saules aizsargkrēmu ar aizsargfaktoru (SPF) vismaz 15. Uzklājiet krēmu atkārtoti, saskaņā ar uz iepakojuma atrodamajiem norādījumiem.

☀ Valkājiet atbilstošu apģērbu

Izvēlieties karstam laikam piemērotu apģērbu – gaišu, vieglu, ērtu un no dabīga materiāla. Uzturoties mājās, velciet pēc iespējas mazāk apģērbu. Sargiet galvu, parūpējoties par atbilstošu galvassegu—saules platmali, vieglu, gaišu lakatiņu, cepuri ar nagu u.c.

☀ Pielāgojieties apkārtējai videi

Nemiet vērā, ka jebkādas pēkšņas temperatūras izmaiņas, piemēram, karstuma vilnis agrā vasarā, var radīt stresu jūsu organismam. Jūs labāk spēsiet pārciest karstumu, ja ierobežosiet savas fiziskās aktivitātes līdz brīdim, kamēr esat pielāgojies karstumam. Ja ceļojat uz karstāka klimata zonu, ļaujiet sev aklimatizēties vairākas dienas pirms uzsākat jebkādas intensīvas fiziskās aktivitātes, un slodzi palieliniet pakāpeniski.

Lai karstums nenodarītu kaitējumu jūsu veselībai, atcerieties:

- Izvaieties no karstiem un sātīgiem ēdieniem. Vairāk lietojiet atdzesētus ēdienus, it īpaši salātus un augļus, kas satur daudz ūdeni.
- Apģērbiet zīdaiņus un bērnus plānā, vieglā un gaišā apģērbā un galvā uzlieciet cepuri vai lietojiet saulesargu. Izvaieties bērnu ratiņus apklāt.
- Ierobežojiet atrašanos saulē dienas vidū un vietās, kur saules iedarbība ir vislielākā, piemēram, pludmalēs un uz ūdens.
- Sekojiet līdz meteorologu brīdinājumiem par laika apstākļu izmaiņām un vienmēr ievērojiet veselības aprūpes speciālistu sniegtos ieteikumus.

Riska grupas

Lai gan ikviens un jebkurā laikā var ciest no karstuma izraisītiem veselības traucējumiem, daži cilvēki riskam ir pakļauti vairāk.

Augsta riska grupā ietilpst:

- Zīdaiņi un bērni līdz četrus gadu vecumam;
- Gados vecāki cilvēki;
- Cilvēki ar garīgiem traucējumiem, plānprātību, kā arī tie, kas ikdienā ir spiesti pajauties uz apkārtējo palīdzību;
- Slimnieki, kas ir piesaistīti pie gultas;
- Cilvēki, kas lieto noteiktus medikamentus;
- Cilvēki, kas slimo ar hroniskām slimībām, īpaši ar elpceļu vai sirds slimībām;
- Cilvēki, kas lieto alkoholu vai narkotikas;
- Cilvēki ar lieko svaru.

Lai izvairītos no nelaimes iestāšanās, regulāri (vismaz divreiz dienā) apmeklējiet tuviniekus un paziņas, kas atrodas augsta riska grupā. Biežāka novērošana un papildus uzmanība nepieciešama zīdaiņiem un maziem bērniem, īpaši jā rūpējas par pietiekamu šķidruma uzņemšanu un šķidruma pieejamību. Palīdziet viņiem telpās uzturot vēsumu, aizverot aizkarus, atverot logus pa nakti vai, ja nepieciešams, ieslēdzot ventilatoru. Papildus faktori, kas izraisa ar karstumu saistītas saslimšanas ir pēkšņa karsta laika iestāšanās, slikta fiziskā sagatavotība, nogurums, miega bads, novājināta imunitāte, pārēšanās u.c.

8.10. Rīcība ārkārtēja karstuma gadījumā

Saules apdegumi

Saules apdegumi var izraisīt nopietnus ādas bojājumus. Parasti tie ir virspusēji un viegli, radot nelielu diskomfortu, tāpēc tiek pamanīti laikus un ādas dzīšanas process notiek apmēram vienu nedēļu.

Taču atsevišķos gadījumos saules apdegumi var būt plaši un pat bīstami cilvēka dzīvībai un prasīt ilgstošu ārstēšanu.

Kā atpazīt?

Saules apdegumu simptomi ir sarkana, sāpīga un netipiski silta āda ar nelielu zemādas pietūkumu pēc uzturēšanās saulē.

Konsultējieties ar ārstu, ja saules apdegumi ir skāruši zīdaiņi vai ja parādās šādi simptomi:

- Drudzis
- Ar šķidrumu pildītas čūlas
- Stipras sāpes

Kā rīkoties?

Ārstējot saules apdegumus, atcerieties šādus ieteikumus:

- Izvairieties no atkārtotas atrašanās saulē.
- Lieciet aukstas kompreses vai iemērciet apdedzināto vietu aukstā ūdenī.
- Uzklājiet skartajām vietām mitrinošu krēmu uz ūdens bāzes. Neizmantojiet ziedes vai sviestu.
- Nepārduriet čūlas.

Karstuma dūriens

Karstuma dūriens skar cilvēku, ja tā organisms nespēj regulēt savu temperatūru. Ķermeņa temperatūra strauji pieaug, svišanas process ir traucēts, un organisms nespēj atdzist. 10–15 minūšu laikā ķermeņa temperatūra var pieaugt līdz 41 °C. Karstuma dūriens var izraisīt neatgriezeniskus organisma, tostarp smadzeņu bojājumus, vai pat nāvi, ja netiek sniegta tūlītēja medicīniskā palīdzība.

Kā atpazīt?

Simptomi, kas liecina par karstuma dūrienu, ir dažādi, tomēr tie var ietvert šādas pazīmes:

- Pēkšņa ķermeņa temperatūras paaugstināšanās (virs 39° C)
- Apsārtusi, karsta un sausa āda (svišanas nav)
- Paātrināts pulss
- Pulsējošas galvassāpes
- Reibonis
- Slikta dūša
- Apjukums
- Bezsamaņa

Kā rīkoties?

1. Novietojiet cietušo guļus ar paceltu galvgali ēnainā vietā.
2. Ātri atvēsiniet cietušo, vēlams cietušo galvu, kaklu un paduses dzesēt ar mitrām kompresēm, kā arī daudzkārtīgi apšpicēt cietušo ar vēsu ūdeni. **Atcerieties, ka cietušo nedrīkst strauji vest aukstā ūdenī, jo tas var izraisīt galvas smadzeņu bojājumus vai pat cietušā nāvi.**
3. Uzraugiet ķermeņa temperatūru un turpiniet veikt atvēsināšanas pasākumus, kamēr ķermeņa temperatūra nokrītas līdz 38–39° C.
4. Dodiet dzert vēsus dzērienus, vislabāk – ūdeni.

Karstuma radīts nespēks

Karstuma radīts nespēks ir vieglākā karstuma izraisītā saslimšanas forma, kas var attīstīties pēc vairāku dienu atrašanās augstā temperatūrā vai ja netiek nodrošināta adekvāta vai sabalansēta šķidrums uzņemšana. Tā ir organisma reakcija uz sviedros esošā ūdens un sāļu pārmērīgu zudumu. Visvairāk pakļauti karstuma radītam nespēkam ir mazi bērni, gados vecāki cilvēki, cilvēki ar augstu asinsspiedienu un personas, kas strādā vai trenējas karstumā.

Kā atpazīt?

Āda var kļūt vēsa un mitra. Cietušā pulss būs ātrs un vājš, elpošana — ātra un sekla. Vispārējas pazīmes:

- Pastiprināta svišana
- Bālums
- Muskuļu krampji
- Nogurums
- Vājums
- Reibonis
- Galvassāpes
- Slikta dūša vai vemšana
- Reibonis

Kā rīkoties?

Efektīvi atvēsināšanās pasākumi ir šādi:

- Vēsi, bezalkoholiski dzērieni
- Vēsa duša, vanna vai norīvēšanās ar samitrinātu dvieļi vai sūkli
- Vide, kurā pieejama gaisa kondicionēšana
- Viegls apģērbs
- Atpūta

Ja karstuma radīto nespēku neārstē, tas var izraisīt karstuma dūrienu. Ja minētie simptomi ilgst ilgāk kā vienu stundu vai arī kļūst īpaši izteikti, kā arī, ja cietušajam ir sirds problēmas vai augsts asinsspiediens **nekavējoties meklējiet medicīnisko palīdzību.**

8.10. Rīcība ārkārtēja karstuma gadījumā

Karstuma krampji

Karstuma krampji parasti skar cilvēkus, kuri pastiprināti svīst, veicot intensīvas fiziskās aktivitātes. Svīšana organismā izraisa papildus sāļus un ūdens zudumu. Zems sāļu līmenis muskuļos ir karstuma krampju cēlonis. Karstuma krampji var būt arī karstuma radītā nespēka simptoms.

Kā atpozīt?

Karstuma krampji ir muskuļu sāpes vai spazmas (parasti kāju, roku vai vēdera muskuļu), kas var rasties saistībā ar intensīvu fizisko slodzi. Ja jums ir sirds problēmas vai lietojat uzturā produktus ar zemu sāļs saturu, karstuma krampju gadījumā meklējiet medicīnisko palīdzību.

Kā rīkoties

Ja medicīniskā palīdzība nav nepieciešama, rīkojieties šādi:

1. Pārtrauciet visas aktivitātes un mierīgi pasēdīet vēsā vietā.
2. Dzeriet sulu, sporta dzērienus vai viegli sāļītu ūdeni.
3. Neturpiniet intensīvas fiziskas aktivitātes tuvāko stundu laikā, kamēr krampji pāriet. Turpmāka pārpūle var izraisīt karstuma nespēku vai karstuma dūrienu.
4. Ja karstuma krampji nepāriet stundas laikā, meklējiet medicīnisko palīdzību.

Pārāk intensīvas aktivitātes karstā dienā vai pārāk ilgstoša atrašanās saulē vai karstās, nevēdinātās telpās var novest pie karstuma izraisītas sasilšanas.

Karstuma radīti izsitumi (sviedrene)

Cilvēka āda ik dienu sviedru un skābekļa veidā izdala organismam nevajadzīgās vielas, līdzsvarojot organismā notiekošos procesus. Karstuma radīti izsitumi visbiežāk ir ādas iekaisums, kuru izraisa pārmērīga svīšana karstā, mitrā laikā. Tie var parādīties jebkurā vecumā, bet visbiežāk skar mazus bērnus. Izsitumi var rasties arī palielinātu asinsvadu un paplašinātu kapilāru ietekmē, kā arī pasliktinātas šķidrums cirkulācijas un aizsprostotu sviedru dziedzeru izvadkanāļu rezultātā.

Kā atpozīt?

Karstuma radīti izsitumi izskatās kā sarkanu pūtišu vai mazu čūliņu sakopojums. Tie visbiežāk parādīsies uz kakla un krūšu augšdaļas, cirkšņu apvidū, zem krūtīm un elkoņu krokās—vietās, kurās visvairāk sakrājas sviedri.

Kā rīkoties

Karstuma radīto izsitumu gadījumā iesaka pārvietoties uz vēsāku vietu, izvairoties no tiešiem saules stariem. Veiciet skartās vietas vienkāršu higiēnisko apstrādi (noskalot ar siltu ūdeni) un turiet to sausu un neapsegto. Lai uzlabotu pašsajūtu, varat lietot pūderi vai talku, taču jāatceras, ka ādas problēmu gadījumā jāgriežas pie ārsta. Lai izvairītos no ādas iekaisumiem, vasarā vēlams valkāt dabīgā materiāla (kokvilna, lins) apģērbu, kas nodrošina gaisa cirkulāciju.

8.10. Rīcība ārkārtēja karstuma gadījumā

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NMPD) misija ir glābt un saglabāt cilvēku dzīvības. Kritiskās situācijās tas nodrošina efektīvu, savlaicīgu un kvalitatīvu neatliekamo medicīnisko palīdzību saslīmušajiem un cietušajiem veselībai un dzīvībai kritiskās situācijās.

Dienests plāno, vada un koordinē katastrofu medicīnas sistēmu Latvijā. Sadarbībā ar pašvaldībām un citiem operatīvās rīcības dienestiem notiek katastrofu novēršanas un glābšanas darbi.

Ārkārtēja karstuma gadījumā, NMPD iesaistās neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanā un specializētās neatliekamās medicīniskās palīdzības nodrošināšanā.

Kur meklēt palīdzību?*

Vienotais ārkārtas palīdzības dienests (neatliekamā medicīniskā palīdzība, policija, ugunsdzēsēji, smagi negadījumi)	112
Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests	113
Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests	112
Gāzes vada bojājumi	114
Valsts policija	110
Vietējā pašvaldība	
Pašvaldības policija	
Ārējo elektrotīklu bojājumi (a/s Latvenergo)	800200404

*Bez maksas tālruņa numuri zvanot gan no mobilā, gan fiksētā tālruņa.

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests

Katastrofu medicīnas centrs
E-pasts: nmpd@nmpd.gov.lv
www.nmpd.gov.lv

Materiāls sagatavots balstoties uz Amerikas Savienoto Valstu [Slīmiņu profilakses un kontroles centru](#) un [Veselības Aizsardzības aģentūras](#) Lielbritānijā informāciju. Informācija paredzēta kā konsultatīvs materiāls iedzīvotājiem rīcībai ārkārtēja karstuma gadījumā. Ārkārtas situācijā vienmēr rīkojieties atbilstoši speciālistu un glābšanas dienestu tiešiem norādījumiem.

8.11. Rīcība aukstuma un sniega vētras gadījumā

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests
Katastrofu medicīnas gatavības
plānošanas un koordinācijas nodaļa

2012/
2013

Informatīvs materiāls iedzīvotājiem par rīcību ārkārtēja aukstuma un sniega vētru gadījumā

Aukstums

Aukstums ir laika apstākļi, kam raksturīga zema temperatūra. Neskatoties uz klimata pārmaiņām pasaulē, Latvijā joprojām ziemas ir aukstas. Pēdējos gados Latvijā novērotas mēreni bargas ziemas ar pēkšņiem, lēcieneidīgiem temperatūras kritieniem, kas ilgst vairākas dienas. Aukstāko punktu ziema sasniedz janvāra otrajā pusē.

Auksti laikapstākļi skaitās no brīža, kad gaisa temperatūra ir nokritis zem nulles. Lielu aukstumu parasti pavada stindzinošs vējš un gaisa mitrums, kas aukstumu padara vēl jūtāmāku. Sekojot laika ziņām, vienmēr jāņem vērā arī vēja ātrums. Pat pie neliela vēja, aukstumu izjūt daudz skarbāk.

Jaunākās prognozes par gaidāmajiem laikapstākļiem tiek atspoguļotas Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra tīmekļa vietnē www.meteo.lv, kā arī valsts radio un televīzijas kanālos.

Sniega vētras

Sniega vētras ir ļoti stiprs, brāzmais vējš, kas sev līdzī pa gaisu nes sniegpārslas. Vētras var noritēt gan snigšanas laikā, gan paceļot vēl nesabīvējušos sniegu. Iespējamas arī ledus vētras, kad lielā aukstumā gaisā sasilst ūdens, izveidojot kristāliņu miglu piezemes slānī.

Lielākās vētras var ilgt pat vairākas dienas. Tās parasti pavada auksts vējš, krusa, stiprs (arī slapjš) sniegs un aukstums. Attālāku un nomaļāku vietu iedzīvotāji var tikt ieputināti un līdz ar to iesprostoti mājās vai pat pārvietojoties automašīnās. Ilgstošs un spēcīgs sniegs var aizkavēt glābšanas dienestu un mediķu darbu.

Aukstums - laika apstākļi, kam raksturīga zema temperatūra; siltuma trūkums; sajūta, kas rodas atrodoties zemā temperatūrā

Sniegputenis— dabas parādība, kuru veido vējš, kas sev līdzī pa gaisu nes sniegpārslas, taču nesasniedz vētras spēku (līdz 25 m/s)

Sniega vētra— ļoti stiprs, brāzmais vējš (vismaz 25 m/s), kas līdzī pa gaisu nes sniegpārslas

Ledus vētra—stiprs vējš, ko pavada gaisā, piezemes slānī, sasalušu ledus kristāliņu migla

Vēja dzesēšanas faktors— termālais indekss, informācija par gaisa temperatūras un vēja mijiedarbību, ko izmanto cilvēka reālās aukstuma izjūtas noteikšanai

Klimatiskie apstākļi— konkrētai vietai raksturīgie ilggadīgie meteoroloģiskie apstākļi (nokrišņu intensitāte un apjoms, gaisa temperatūra un mitrums, vēja virziens un ātrums).

8.11. Rīcība aukstuma un sniega vētras gadījumā

Rezerves krājumu minimums

- Sērskociņi, sveces, kabatas lukturi
- Ar baterijām darbināms radio un rezerves baterija
- Dzeramais ūdens 3-5 dienām (~19 litri vienai personai)
- Ilgi uzglabājami pārtikas produkti 3-5 dienām
- Gāzes plītiņa
- Medicīniskā aptieciņa, medikamenti
- Guļammaisi vai papildus segas
- Personīgās higiēnas līdzekļi (ziepes, zobu pasta, mitrās salvetes)
- Gumijas zābaki, ūdensnecaurlaidīgi cimdi un atbilstošs apģērbs
- Ārkārtas komplekts automašīnai (vadi, kartes, instrumenti, ugunsdzēsamais aparāts)
- Personas dokumenti
- Ja ģimenē ir zidainis – autiņbiksītes, atbilstošs apģērbs, vajadzības gadījumā arī bērnam nepieciešamais uzturs un līdzekļi tā pagatavošanai

Aukstums un alkohols

Atrašanās ārā alkohola reibumā var izraisīt ķermeņa daļu apsaldējumus vai visa ķermeņa atdzišanu. Alkohola ietekmē paplašinās ādas asinsvadi, mazinās drebuju aizsargmehānisms un cietušais nespēj adekvāti uztvert apkārtni un notiekošo.

“Atskatot brīdinājuma signālam, nekavējoties ieslēdziet radio vai TV kanālus un sekojiet norādījumiem”

Gatavošanās aukstumam un sniega vētrām

Saņemot pirmos brīdinājumus par iespējamu aukstuma vai vētras tuvošanos, jāturpina sekot meteorologu brīdinājumiem, kā arī laicīgi apdomājiet rīcību ārkārtas situācijā:

- Bez īpašas vajadzības neizejiet no mājas un nepārvietojieties ar transporta līdzekļiem;
- Sagatavojieties elektroenerģijas padeves traucējumiem;
- Savlaicīgi noskaidrojiet vietējā pašvaldībā, kāds ir jūsu rajona civilās aizsardzības plāns ārkārtas situācijā—kādi brīdinājuma signāli tiks raidīti un kur doties situācijā, ja esat zaudējis pajumti vai ilgstoši atrodaties bez elektrības un siltuma;
- Informējiet vietējo pašvaldību par jums zināmajiem cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, vecāka gadagājuma cilvēkiem vai jebkuru personu ar invaliditāti, kam ārkārtas situācijā varētu būt nepieciešama palīdzība;
- Sagatavojiet arī savu mājokli—nosiltiniet sienas un bēniņus, logus un durvis, novāciet un nostipriniet vieglos priekšmetus no māju balkoniem un atklātām vietām, kas atrodas ap māju;
- Padomājiet par savu mājdzīvnieku drošību un vajadzībām.

Vienkāršākais veids, kā pasargāt veselību ziemā ir laika apstākļiem atbilstošs apģērbs un fiziskā apdraudējuma apzināšanās.

8.11. Rīcība aukstuma un sniega vētras gadījumā

Hipotermija

Hipotermija ir ķermeņa temperatūras pazemināšanās, kas notiek pastiprināti zūdot ķermeņa siltumam, parasti ārējās vides ietekmē. Ilgstoši atrodoties aukstumā vai aukstā ūdenī, organisms sāk zaudēt siltumu ātrāk, nekā spēj to atjaunot. Pazemināta ķermeņa temperatūra negatīvi ietekmē smadzeņu darbību, tāpēc cilvēks var nejust hipotermijas iestāšanos.

Hipotermijas pazīmes

- Drebuļi, trīcēšana
- Koordinācijas traucējumi
- Pavājināta domāšana un atmiņa
- Palēnināta sirds darbība
- Asinsspiediena pazemināšanās
- Paplašinātas acu zīlītes
- Pavājināti ķermeņa refleksi
- Samaņas zudums

Palīdzība no hipotermijas cietušajiem

Pie pirmajām hipotermijas pazīmēm, nekavējoties meklējiet medicīnisko palīdzību. Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu var izsaukt pa bezmaksas tālruni **113**.

Ievietiet cietušo siltās segās, apsedzot galvu un kaklu; nepieciešamības gadījumā—pārvelciet siltas drēbes. Gaidot palīdzību, mēģiniet cietušo sasildīt, vienmēr sākot ar ķermeņa augšdaļu—pleciem, kaklu krūšu rajonu. Nekādā gadījumā nedodiet cietušajam dzert alkoholu, kafiju vai kādas zāles.

Apsaldējumi

Apsaldējumi ir spēcīgi ādas, muskuļu vai audu bojājumi, kas radušies aukstuma iespaidā. Ilgstoši pavadot laiku ārpus telpām, brīvā dabā, apsaldēties var nemanot. Nopietni draudi veselībai un dzīvībai, saaukstēšanās un apsaldējumi var rasties arī īsā laikā (runāšana pa telefonu, turot to kailā rokā). Visbiežāk tiek apsaldētas atklātās ķermeņa daļas—deguns, vaigi, zods, arī jūtīgie roku un kāju pirksti.

Apsaldējumus var veicināt arī mitrums, nepiemēroti un pārāk cieši apavi, ilgstoša stāvēšana uz vietas, auksts vējš u.c.

Apsaldējuma pazīmes

- Bāla, sāpīga āda ap apsaldējuma vietu (sāpes palielinās, padziļinoties apsaldējumam)
- Sasildot savainoto vietu, tajā jūtamas stipras sāpes, veidojas pietūkums un pūšļi

Palīdzība apsaldējuma gadījumā

Parādoties apsaldējuma pazīmēm, vērsieties pēc medicīniskās palīdzības tuvākajā ārstniecības iestādē. Ja cilvēks atrodas bezsaimnā, izsauciet neatliekamo medicīnisko palīdzību (bezmaksas tālrunis **113**).

Līdz brīdim, kad cietušajam palīdzību varēs sniegt ārsts, nogādājiet viņu siltumā un novelciet mitrās un/vai cieši piegulošās drēbes un apavus. Apsaldētās ķermeņa daļas ietiniet tīrā un sausā apsējā, taču nesaitējiet kopā apsaldētos pirkstus! Apsaldētās vietas nedrīkst arī berzēt un masēt.

Atcerieties, ka labākā palīdzība no aukstuma cietušajam ir novietošana siltumā un medicīniskās palīdzības izsaukšana. Necentieties cietušo berzēt vai masēt!

Veselības apdraudējumi

Ik gadu no aukstuma izraisītajiem apdraudējumiem mirst daudzi cilvēki. Veselību un dzīvību aukstajā gada laikā nopietni apdraud arī ceļu satiksmes negadījumi, ugunsgrēki, ko izraisījusi nepareiza apiešanās ar apsildīšanas iekārtām un dažādi laikapstākļu izraisīti apdraudējumi.

Galvenie aukstuma izraisītie apdraudējumi cilvēka veselībai ir hipotermija (organisma vispārēja atdzišana) un apsaldēšanās. Tie var atstāt paliekošas sekas uz cilvēka veselību un pat nāvi.

Ilgstoši atrodoties aukstumā, neignorējiet sāpes un žņaugšanas sajūtu krūšu rajonā, sirdslēkmes ir viens no biežākajiem nāves cēloņiem ziemā!

8.11. Rīcība aukstuma un sniega vētras gadījumā

Rezerves minimums automašīnā

- Sega vai gujammaiss;
- Kabatas lukurītis un baterijas;
- Dzeramais ūdens un ilgi uzglabājami pārtikas produkti;
- Pirmās medicīniskās palīdzības komplekts;
- Nazis;
- Sniega lāpsta;
- Stikla skrāpis un slotiņa;
- Virve;
- Kabeli automašīnas akumulatora iedarbināšanai.

Atcerieties, ka aukstās dienās ir absolūti droši uzsākt ceļu, neuzsildot automašīnas dzinēju — tādējādi ietaupīsiet gan laiku, gan degvielu.

4

Ģērbšanās aukstā laikā

Lai izvairītos no aukstuma radītās iedarbības, jāpasargā sevi no siltuma atdošanas. Vislabāk to nodrošinās piemērots apģērbs:

- Velciet brīvu, vieglu, viscaur nosedzošu un kustības neierobežojošu apģērbu;
- Pārliecinieties, ka apģērbs ir daudzslāņains – ārēji vēju aizturošs, iekšā – biezs un silts;
- Vairākas drēbju kārtas palīdz pielāgoties temperatūras svārstībām, kā arī nodrošina papildus siltuma izolāciju, pateicoties starp kārtām atrodamajam gaisam;
- Cepuri īpašā aukstā laikā var papildināt ar masku, kas nosedz galvu un kaklu;
- Muti un degunu aizsedziet ar šalli, lai aizsargātu elpceļus un plaušas no augstā gaisa ieplūšanas;
- Dūraiņi nodrošina labāku aizsardzību un ir siltāki par pirkstaiņiem (pirkstaiņos pirksti straujāk zaudē siltumu);
- Izvēlieties apavus ar biezu zoli, pietiekami brīvus, lai varētu kustinot sasildīt tajos pirkstus;
- Velciet vilnas zeķes (izvairieties no kokvilnas), vienmēr sekojiet, lai kājas būtu sausas.

Ja sniega vētra pārsteidz ceļojot

Situācijā, ja sniega vētra vai ārkārtējs aukstums Jūs pārsteiguši nesagatavotu ārpus mājas, saglabājiet mieru. Jau laicīgi parūpējieties par komplektu ārkārtas situācijām (skatīt 4.lpp. pa kreisi), ko vienmēr glabājat automašīnā, kā arī ievērojiet dažus vienkāršus padomus:

- Nedodieties uz mazapdzīvotām vietām vienatnē, vienmēr paziņojiet kādam, kur dodaties, aptuveno ierašanās laiku un ņemiet līdzi mobilo telefonu;
- Ziemā lietderīgi degvielas bāku turēt pēc iespējas pilnāku, lai izvairītos no kondensācijas ūdens nokļūšanas dzinējā;
- Ja automašīnai radušās tehniskas problēmas vai tā iestigus sniegā, nepametiet to, ja vien neesat apdzī-

votas vietas tuvumā. Stipra sniega gadījumā, var gadīties, ka palīdzība ir jāgaida pat vairākas stundas.

- Ja nākas ilgstoši uzturēties automašīnā, varat mēģināt sasildīties, izmantojot automašīnas apkures sistēmu, taču esiet piesardzīgi:
 - pārlicinieties, ka izpūtējā nav sniegs,
 - darbiniet dzinēju ne vairāk kā 10 minūtes katru stundu, nedaudz atveriet logu ventilācijai.
 - Akumulatora enerģiju tērējiet prātīgi!
- Necentieties šķūrēt sniegu pašrocīgi, aktivitātes aukstumā un aukstā vējā, kas saistāmas ar ātru kustēšanos, pretēji daudzu pieņēmumiem, laupa cilvēkam siltumu.

8.11. Rīcība aukstuma un sniega vētras gadījumā

Sagatavojiet mājokli aukstumam un vētrām

Mājokļa sagatavošana ir nozīmīga ne tikai, lai pasargātu īpašumu sniega vētras laikā, bet arī, lai aizsargātu veselību ikdienā gada aukstajā periodā.

- Pārliedzieties par mājokļa ūdensvada sistēmas stāvokli—salabojiet tekošas un nosiltiniet tuvu ārsienām esošās caurules, lai izvairītos no to sasalšanas;
- Iemācieties noslēgt ūdens, elektrības un siltuma padeves sistēmas;
- Parūpējieties arī par mājdzīvniekiem, mājlopus novietojiet zem nojumes, nodrošiniet papildus barību;
- Ik gadu pārbaudiet ventilācijas un skursteņu stāvokli, regulāri tos tīriet;
- Iegādājieties uguns dzēšamo aparātu, iemācieties to lietot;
- Pārbaudiet jumta drošību, laicīgi nostipriniet vaļīgu segumu un televīzijas antenas;
- Tuvojoties vētrai, no iekšpuses nosedziet logus un durvis ar izturīga materiāla plāksnēm vai dēļiem, kas palīdzēs aizkavēt stikla lausku iekļūšanu telpā un aizkavēt siltuma izplūšanu;
- Nodrošinieties ar mobilo tālruni palīdzības izsaukšanai, mājas stacionārie telefoni avārijas gadījumā var nedarboties.

Siltums mājās

Rūpējoties par mājokļa apsildīšanu, nepārkurīniet krāsnis un kamīnus. Nodrošinieties ar pietiekamu malkas daudzumu. Uzmanieties no tvana gāzes iekļūšanas telpā, kas var notikt par ātru aizverot krāsnis aizbidni.

Telpā iekļūstot tvana gāzei, varat nopietni saindēties. Asinis rodas skābekļa deficīts, kas var izraisīt sirdsdarbības traucējumus, insultu un pat nāvi.

Nekādā gadījumā neizmantojiet grīlus u.c. ārpus telpām paredzētās siltuma ierīces, lai sasildītos iekštelpās

Tādi nopietni apdraudējumi kā hipotermija un apsaldēšanās var piemēklēt arī iekštelpās, tāpēc parūpējieties par mājokļa gatavību ziemai!

Lāstekas un no māju jumtiem krītošs sniegs

Latvijas pilsētās stipras snigšanas gadījumā viens no lielākajiem apdraudējumiem ir ar sniega un ledus izraisīti negadījumi. No jumta nenotīrīts sniegs var radīt nopietnus draudus cilvēka dzīvībai, mantai un īpašumam. Vecākas ēku konstrukcijas, metāla angāri un lieli, plakani jumti var neizturēt sniega svaru un ielūzt vai pat pilnībā sabrukt. Tikpat bīstams ir kūstošs sniegs un krītošas lāstekas. Izvairīšanās no iespējamiem negadījumiem un dzīvības draudiem ir vienkārša:

- Gājējiem jāpievērš pastiprināta uzmanība savai drošībai, ik pa laikam novērtējot situāciju, paskatoties uz augšu. Pamanot iespējamu apdraudējumu, par nenotīrītajiem jumtiem var ziņot apsaimniekotājam un vietējām pašvaldībām
- Necentieties šķērsot ar brīdinājuma zīmēm norobežotas teritorijas un neļaujiet to darīt citiem;

Namīpašnieki un namu apsaimniekotāji!

- Sekojiet jumta stāvoklim un laicīgi veiciet remontdarbus;
- Savlaicīgi notīriet sniegu un lāstekas no jumta, darbu laikā teritorija jānomarkē un jāseko, lai gājēji nepārvietojas tur, kur krīt no jumtiem notīrītais sniegs un ledus;
- Uzturiet kārtībā arī ietves un māju pagalmus—sargājiet gājējus no paslīdēšanas, celiņus nokaisot ar smiltīm.

8.11. Rīcība aukstuma un sniega vētras gadījumā

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NMPD) misija ir glābt un saglabāt cilvēku dzīvības. Kritiskās situācijās tas nodrošina efektīvu, savlaicīgu un kvalitatīvu neatliekamo medicīnisko palīdzību saslīmušajiem un cietušajiem veselībai un dzīvībai kritiskās situācijās.

Dienests plāno, vada un koordinē katastrofu medicīnas sistēmu Latvijā. Sadarbībā ar pašvaldībām un citiem operatīvās rīcības dienestiem notiek katastrofu novēršanas un glābšanas darbi.

Stipra un ilgstoša aukstuma gadījumā, NMPD strādā pastiprinātās gatavības režīmā un iesaistās neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanā un nodrošināšanā.

Kur meklēt palīdzību?*

Vienotais ārkārtas palīdzības dienests	112
(neatliekamā medicīniskā palīdzība, policija, ugunsdzēsēji, smagi negadījumi)	
Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests	113
Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests	112
Gāzes vada bojājumi	114
Valsts policija	110
Vietējā pašvaldība	
Pašvaldības policija	
Ārējo elektrotīklu bojājumi	800200404
(a/s Latvenergo)	
Meteoroloģiskā un hidroloģiskā informācija**	90006611

*Bez maksas tālruņa numuri zvanot gan no mobilā, gan fiksētā tālruņa

** Maksas dienakts informatīvais tālrunis

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests

Katastrofu medicīnas gatavības un plānošanas nodaļa
 E-pasts: info@nmpd.gov.lv
www.nmpd.gov.lv

Materiāls sagatavots balstoties uz [Pasaules Veselības organizācijas Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra](#) un [Lielbritānijas Veselības Aizsardzības aģentūras](#) Lielbritānijā informāciju. Informācija paredzēta kā konsultatīvs materiāls iedzīvotājiem rīcībai aukstuma gadījumā. Ārkārtas situācijā vienmēr rīkojieties atbilstoši speciālistu un glābšanas dienestu tiešiem norādījumiem.

8.12. Rīcība ķīmiska uzbrukuma gadījumā

NEATLIEKAMĀS MEDICĪNISKĀS PALĪDZĪBAS DIENESTS

Vispārēja informācija iedzīvotājiem rīcībai ĶĪMISKĀ UZBRUKUMA draudu gadījumā

Dokumenta mērķis ir sniegt vispārēju praktisku informāciju rīcībai, ja pastāv tīši izraisītu ķīmisko vielu izplūdes draudi. Lai gan lielas iedzīvotāju daļas iesaiste šāda veida ārkārtas situācijā ir neliela, tomēr iedzīvotājiem nepieciešams zināt, kā rīkoties šādos gadījumos.

Dokumentā izmantota vispārīga informācija par tīši izraisītu ķīmisko vielu izplūdi, jo katrai situācijai var būt sava specifika. Dokuments sniedz tikai vispārējus ieteikumus rīcībai, lai ikviens cilvēks varētu aizsargāt sevi un līdzcilvēkus ārkārtas situācijā, atvieglojot arī palīdzības dienestu darbu.

Ārkārtas situācijas gadījumā nacionālās un lokālās institūcijas sniegs precizētu informāciju, bet palīdzības un drošības dienesti noteiks situācijai atbilstošu rīcību. Iedzīvotājiem ir jāzina, kā rīkoties, ja tiek izziņota trauksme (radio, televīzija), tāpat arī, kur meklēt un iegūt vispārējas rīcības vadlīnijas.

Vispārēja informācija

- Teroristi var izmantot dažādās ķīmiskas vielas, tomēr galvenokārt tās varētu būt gāzes vai šķidrums, retāk - pulverveida vielas. Ķīmiskās vielas cilvēka organismā var iekļūt vai nu absorbējoties caur ādu vai ieelpojot. Dažu ķīmisko vielu iedarbībai raksturīgie simptomi parādās tikai pēc vairākām stundām.
- Tīši izraisīta ķīmisko vielu izplūde var būt atklāta vai slēpta. Pirmajā gadījumā cilvēki tiks informēti maksimāli ātri, bet otrajā gadījumā – izplūdes faktu varēs konstatēt tikai cilvēku vai dzīvnieku saslimšanas gadījumā, kā arī veicot rutīnas monitoringus.
- Pastāv uzskats, ka teroristi ķīmiska uzbrukuma gadījumā varētu izmantot gāzveida ķīmiskas vielas, kas iekļūst cilvēka organismā, tās ieelpojot. Pastāv iespēja izmantot piesārņotu vai inficētu pārtiku vai ūdeni, kā arī virsmu piesārņojumu.
- Vairums ķīmisko vielu, ko izmanto kā ķīmisko ieroci, ir smagākas par gaisu un izplatīsies tuvāk zemes virsmai vai ieplūdis apakšzemes spraugās.
- Vispārēja dekontaminēšanas pamatprocedūra jeb visa ķermeņa mazgāšana ar ūdeni un ziepēm – ievērojami samazinās iespēju ķīmiskajai vielai absorbēties caur ādu.
- Ķīmiskās vielas parasti rada tūlītējus un pamanāmus iedarbības efektus, tomēr dažu vielu iedarbības gadījumā simptomi parādās tikai pēc vairākām stundām. Mediķi pievērš uzmanību visiem ķīmisko vielu iedarbības gadījumiem, arī tādiem, ja iedarbības simptomi nav krasi izteikti. Ieteicams vērsties pēc informācijas “Saindēšanās informācijas centrā” (tālrunis 67042473).
- Tā kā parasti šādos gadījumos iedzīvotāju informēšana tiek veikta, izmantojot radio vai TV, svarīgi ievērot, lai tie vienmēr būtu ieslēgti.

Iespējamā ķīmiskā uzbrukuma pazīmes

Potenciālie indikatori ir:

- Lielam iedzīvotāju skaitam novēro līdzīgus simptomus, piemēram, acu, deguna un rīkles kairinājumu, klepu, sliktu dūšu, apgrūtinātu elpošanu, krampjus, orientēšanās traucējumus vai redzes pasliktināšanos;
- Novēro neparastus izsmidzinātus šķidrumus, tvaikus, pilienus vai eļļas kārtiņu uz priekšmetu virsmām, kā arī labos laika apstākļos - neparasti zemu mākoņu vai miglu, putekļu mākonu, kas satur krāsainas daļiņas;
- Neparastas smakas;
- Skan trauksmes signāls (sirēnas veidā);
- Redzami miruši vai mirstoši dzīvnieki.

1 | 2 0 1 2

Tālrunis 67337000; fakss 67709176; e-pasts: nmpd@nmpd.gov.lv; www.nmpd.gov.lv

8.12. Rīcība ķīmiska uzbrukuma gadījumā

NEATLIEKAMĀS MEDICĪNISKĀS PALĪDZĪBAS DIENESTS

Vispārēja informācija iedzīvotājiem rīcībai ĶĪMISKĀ UZBRUKUMA draudu gadījumā

Ko darīt uzbrukuma gadījumā

Aizdomu vai apstiprināta ķīmiskā uzbrukuma gadījumā svarīgi ir saglabāt mieru un ievērot norādījumus:

- Vērīgi sekot brīdinājuma zīmēm. Agrīna uzbrukuma atklāšana veicina izdzīvošanu.
- Aizsargā elpceļus – vissvarīgākais, kas jāievēro cilvēkam ķīmiskas avārijas vai uzbrukuma gadījumā vienīgais pareizais risinājums ir ātri palielināt attālumu starp cilvēku un ķīmiskās vielas izplūdes avotu. Atstājot skarto teritoriju, aizklāj muti un degunu vai nu ar mitru kabatas lakatu, mēteļa piedurkni vai ko tamlīdzīgu.
- Virzoties prom no ķīmiskas vielas izplūdes avota, atrodoties ārā, ievēro virzienu – pret vēju un pret kalnu.
- Valējas brūces pārsien un rūpējas, lai nenotiktu to saskare ar piesārņotu materiālu.
- Nepieskaras ar rokām acīm un mutei, pirms nav veikta dekontaminēšana.
- Nesmēķē.
- Nepieskaras slimiem vai mirušiem dzīvniekiem.
- Ja evakuācija no uzbrukuma zonas nav iespējama (nav nepieciešama), nepieciešams uzturēties iekštelpās (izvēloties maksimāli drošas telpas), vislabāk ēkas augšstāvā, telpā, kur nav daudz logu, iekštelpās – aizver logus, ārējās durvis, izslēdz gaisa kondicionēšanas vai apsildes sistēmas. Ieslēdz radio vai TV un gaida turpmākos rīkojumus.
- Bez nopietna iemesla nelieto mobilo vai fiksēto telefonu, jo telefonu sistēmas var būt pārslogotas, tādējādi kavējot ārkārtas situāciju paziņojumus. Mobilajam telefonam jābūt ieslēgtam.
- Jebkurā gadījumā, pat ierobežotas ķīmisko vielu tīšas izplūdes gadījumos, ievēro speciālistu norādījumus.

Ko darīt, ja apgērbs saskāries ar ķīmisko vielu?

Gadījumā, ja apgērbs ir saskāries ar ķīmisko vielu (šķidrums vai cietu vielu – pulveri, daļiņām vai granulām), to novelk (ievieto plastmasas maisā) un nomazgājas.

Novelkot piesārņoto apgērbu un nomazgājot ķermeni tekošā ūdenī ar ziepēm, tiek veikta dekontaminēšana – tiek noņemta vai mazināta ķīmiskās vielas iedarbība.

Visefektīvāk veikt dekontaminēšanu ir dažu minūšu laikā pēc saskāres ar ķīmisko vielu. Ja ir notikusi ķīmiskās vielas tvaiku iedarbība, vispārējā prasība ir tikai novilkt virsdrēbes – apgērbu, kurš var būt toksisko tvaiku izplatīšanās avots.

Apgērba novilkšana

Strauji novelk apgērbu un atbrīvojas no ikviena priekšmeta, kam bijusi saskare ar ķīmisko vielu. Lai apgērbu nevilktu pāri galvai, iespējams, to būs nepieciešams pārgriezt. Jebkurā gadījumā izvairās no piesārņojuma ieelpošanas (aizturēt elpu, aizvērt acis) un seko, lai apgērbs nepieskartos acīm, degunam un mutei un seko, lai apgērbs nepieskartos acīm, degunam un mutei.

Ja apgērbu palīdz citiem cilvēkiem – mēģina izvairīties no piesārņotā apgērba, vēlams izmantot citus.

8.12. Rīcība ķīmiska uzbrukuma gadījumā

NEATLIEKAMĀS MEDICĪNISKĀS PALĪDZĪBAS DIENESTS

Vispārēja informācija iedzīvotājiem rīcībai ĶĪMISKĀ UZBRUKUMA draudu gadījumā

Mazgāšanās

Ar lielu daudzumu tekoša ūdens, cik ātri vien iespējams nomazgā ķīmiskas vielas no ķermeņa ādas un matiem ar ziepēm un ūdeni. Acis (ja ir dedzinoša sajūta vai aizmiglota redze) skalo ar tīru ūdeni 10 – 15 minūtes. Ja lieto kontaktlēcas, tās izņem un ieliek maisā, kurā jau ievietots piesārņotais apģērbs. Nekādā gadījumā tās nedrīkst atkal likt acīs. Ja nēsā brilles – noņemtās brilles nomazgā ar ūdeni un ziepēm, pēc tam tās var lietot.

Piesārņotais apģērbs

Pēc nomazgāšanas apģērbus ievieto plastmasas maisā, un, lai izvairītos no saskares ar piesārņotajām vietām, virsmām, to veic ar cimdiem vai izmantojot dažādus palīg līdzekļus – kņables, nūjas, spieķi u.c. Maisa galu aizsien ar līmlenti un, ievieto vēl vienā plastmasas maisā. Maisu novieto drošā vietā ārpus telpām. Pārģērbjas nepiesārņotā apģērbā. Apģērbs, kurš glabājies skapī vai atvilktnēs, ir uzskatāms par nepiesārņotu.

Informācija pašaizsardzībai – instrukcija, ko darīt, ja esi pakļauts ķīmiskajam uzbrukumam

Ja atrodies ārā:

- Ej uz tuvāko ēku (drošu ēku), kur varētu būt cilvēki;
- Ja iespējams, virzies perpendikulāri vēja virzienam un aizsargā elpceļus –
- Aizklāj elpceļus ar kabatas lakatiņu;
- Atstāj savas piesārņotās virsdrēbes un apavus ārpus dzīvojamām telpām;
- Mazgā seju, matus, rokas, degunu un ausis īpaši rūpīgi;
- Seko instrukcijām par turpmāko rīcību.

Ja atrodies automašīnā:

- Izslēdz ventilācijas sistēmu un aizver logus;
- Klausies radio paziņojumus un ievēro valsts institūciju un glābšanas dienesta sniegto informāciju un norādījumus par turpmāko rīcību;
- Ja nav citas informācijas, dodies uz tuvāko drošāko dzīvojamo ēku, kur uzturas cilvēki, un ievēro visus norādījumus, kas minēti 1. punktā.

Ja atrodies iekštelpās:

- Paliēc ēkā;
- Ja nepieciešams, paskaidro citiem cilvēkiem, kā rīkoties;
- Aizver durvis un logus;
- Izslēdz ventilatorus un gaisa kondicionēšanas sistēmu, aizver logos esošās ventilācijas lūkas;
- Ja iespējams, uzturies ēkas augšstāvos, drošā, cieši noslēdzamā telpā ēkas iekšienē, tālāk no ēkas ārsienām;
- Izvairies no nevajadzīga skābekļa patēriņa (nededzini sveces, gāzes plītis utt.)
- Ieslēdz radio vai TV;
- Izmanto telefonu tikai nepieciešamības gadījumā un saistībā ar ārkārtas situāciju;
- Ja pastāv iespēja ka bīstamā viela ieplūdusi ēkā, izmanto visus iespējamus līdzekļus elpceļu aizsardzībai.

3 | 2 0 1 2

Tālrunis 67337000; fakss 67709176; e-pasts: nmpd@nmpd.gov.lv; www.nmpd.gov.lv

8.12. Rīcība ķīmiska uzbrukuma gadījumā

NEATLIEKAMĀS MEDICĪNISKĀS PALĪDZĪBAS DIENESTS

Vispārēja informācija iedzīvotājiem rīcībai ĶĪMISKĀ UZBRUKUMA draudu gadījumā

Komplekts ārkārtas situācijām

Šādu komplektu vēlams sagatavot pēc iespējas ātrāk. Tam jābūt ne pārāk lielam, lai tas netraucētu pārvietoties ilgāku laika periodu. Būtu labi, ja to varētu ērti ievietot mugursomā.

Piezīme: Maziem bērniem sagatavo maisiņu, kuru var iekarināt kaklā. Maisiņā atrodas kartiņa, uz kuras norādīts vārds, uzvārds, dzimšanas datums un vecāku adrese.

Komplektā ietilpst:

- Pirmās palīdzības līdzekļu komplekts, medikamenti;
- Radio, kas darbojas ar baterijām (rezerves baterijas);
- Dokumentu aploksne (ūdensnecaurlaidīga);
- Pārtika vismaz divām dienām (vēlams pret putekļiem izturīgā iepakojumā) konservi, sausiņi, cukurs, sāls, šokolāde u.c.;
- Kabatas baterija (gaismas avots);
- Guļammaiss vai sega, ja iespējams, izolējoša;
- Apģērbs, ziepes u.c.;
- Improvizēts aizsargapģērbs – aizsargķivere, aizsargmaska ar kombinēto filtru vai vismaz sejas pusmaska ar aizsargbrillēm;
- Apģērbs – garš lietusmētelis, gumijas zābaki, vislabāk ar biežām zolēm.

Informatīvais materiāls ir sagatavots, izmantojot ES Eiropas Komisijas mājas lapā (<http://ec.europa.eu/>) ievietoto informāciju

8.13. Rīcība gāzes noplūdes gadījumā

Ko darīt, ja konstatēta dabasgāzes noplūde

Ja ir gāzes noplūde, ir svarīgi rīkoties ātri, bet apdomīgi:

- **Izsauc palīdzību.** Dabasgāzes noplūdes gadījumā vai sajūtot tās specifisko smaku, nekavējoties jāizsauc gāzes avārijas dienests (114) **vai Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu (112).**
- **Nepieļaut uguns uzliesmojumu.** Jānovērš iespējami uzliesmošanas avoti, nepieļaujot dzirksteles un atklātas liesmas rašanos. Noteikti nevajadzētu ieslēgt un izslēgt apgaismojumu un citas elektroiekārtas, jo tas var radīt dzirksteli un tālāk aizdegšanos.
- **Vēdināt telpas.** Nodrošināt slēgtu telpu pietiekamu vēdināšanu. Pirms atstājat telpas, atveriet logus un durvis.
- **Pamest telpas.** Jāparūpējas par savu veselību un drošību, un tad par līdzcilvēkiem. Brīdiniet pārējos ēkas iemītniekus par gāzes noplūdi vai iespējamo noplūdi, palīdziet izkļūt no ēkas un sagaidīt gāzes avārijas dienestu pietiekamā attālumā no noplūdes vietas.
- **Medicīniskā palīdzība.** Pie gāzes noplūdes saskares gan cilvēkiem, gan dzīvniekiem nepieciešama medicīniska palīdzība. Smagu simptomu gadījumā jāizsauc neatliekamā medicīniskā palīdzība, zvanot uz - 112.
- **Novērst tālāko izplatību.** Pēc iespējas, ja tas neapdraud paša veselību, apturiet noplūdi, pārtraucot dabasgāzes padevi, aizverot noslēgierīces.
- Svarīgi ir saglabāt mieru un pirmām kārtām parūpēties par savu drošību un veselību, un tikai tad izvērtēt iespēju novērst vai samazināt gāzes noplūdi.

Ko darīt pēc gāzes noplūdes likvidēšanas

- Gāzes noplūdi parasti apstiprina sertificēts gāzes inspektors, izmantojot ierīci, ko sauc par regulētu elektronisko gāzes analizatoru. Inspektors pārbaudīs ierīces un ārējos gāzes vadus, vai nav bojājumu un noplūdes.
- Kad noplūde ir atrasta un novērsta, ir svarīgi uzgaidīt, līdz tiks paziņots, ka var droši atgriezties mājās. Ir svarīgi izvēdināt māju pirms došanās atpakaļ iekšā.
- Pēc gāzes noplūdes noteikti jākonsultējas ar ārstu, īpaši, ja pamanītas ilgstošas sekas – depresija, citas ar garastāvokli saistītas problēmas vai elpošanas problēmas.

Kā izvairīties no gāzes noplūdes

- Dabasgāzes ierīces vienmēr jāuzstāda sertificētam gāzes iekārtu uzstādīšanas un apkopes speciālistam.
- Uzstādīt gāzes detektora trauksmes signālu, tas var palīdzēt aizsargāt mājokļa iemītniekus, brīdinot par noplūdēm.
- Iespējams uzstādīt arī oglekļa monoksīda (CO) detektoru. Oglekļa monoksīds ir bezkrāsains, bez smaržas un tā noplūde var būt letāla.
- Gāzes apkures katliem un ūdens sildītājiem regulāri jāveic apkope, to ieteicams veikt vismaz reizi gadā. Iekārtas, kam netiek veikta apkope, var paaugstināt enerģijas patēriņu un negadījumu skaitu. Apkopes ieteicams veikt pie uzticama un licencēta pakalpojuma sniedzēja.

- Ja paredzēts vairākas dienas nebūt mājās, ieteicams aizvērt gāzes vada noslēgierīci, kas atrodas pirms gāzes uzskaites mēraparāta.
- Neizmantojot plīti telpas apsildīšanai, tas var radīt nosmakšanas draudus, jo degšanas procesā samazinās telpā esošā skābekļa daudzums.
- Neļaut bērniem spēlēties ar gāzes plīts slēdžiem un vienmēr pēc ēdiena pagatavošanas pārliedzināties, vai tie ir kārtīgi aizvērti.

8.14. Palīdzības dienestu tālruņi

Palīdzības dienestu tālruņi

Bezmaksas tālruņa numuri zvanot gan no mobilā, gan fiksētā tālruņa.

Vienotais ārkārtas palīdzības dienests 112

(neatliekamā medicīniskā palīdzība, policija, ugunsdzēsēji, smagi negadījumi)

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests 113

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests 112

Gāzes vada bojājumi 114

Valsts policija 110 Vietējā pašvaldība Pašvaldības policija

Ārējo elektrotīklu bojājumi 800200404

(a/s "Latvenergo")

